

Eutropii historiogr

liq; Diaconi eiusdem emuli excellētis
cię/ac Romanorum gestis libri. x
pēdicum annotationibus (pre
tim additis: Opus sane q̄
tra montes) accurat
Parrhysise
ēdit

VIRTUTI O

RIENS · C
SUFFISTANCE · M
S · P · S
Jehan & G

Quę oia a Goffric
Pellicano: Egidio
gione collegij Car
to du Pre/sub sec
regio: Venalia pro

Eutropii historiographi clarissimi Dau

liq; Diaconi eiusdem emuli excellentissimi: de Inclytis totius Italice prouin
cię/ac Romanorum gestis libri. xviii cum quibusdem marginis Ap
pēdicum annotationibus (premissis tñ eorū indicibus) Cartha
tim additis: Opus sane q̄utile nuper (necantea ci
tra montes) accuratiore lima politum
Parrhysijsq; in lucem
editum.

VIRTUTI OMNIA PARENT.

Quę oia a Goffrido de Marnef sub
Pellicano: Egidio de Gourmōt ere
gione collegij Cameracēsis & Gallio
to du Pre/sub secundo Palatij Pilari
regio: Venalia prostant.

CIRCUMSPECTISSIMO ATQVE CVM RELIGIONE/

tum morum probitate insignito Reuerēdo dño Antonio Bohier
Fiscanensi necnon diui Audoeni Rothomagei Pastori vigilā
tissimo/Ac Normanie Cancellario eminentissi
mo; Nicolaus Maillard Rotho
magenlis summa

cum vene

ratio

ne foelicitā

tem.

MORTALIVM plerosq; / varios suę libidinis affectus in
sectari cupientes Humanam illam beatitudinem / in
animi nec viribus/nec mentis dotibus consistere : sed in
omni sensuali cupiditatum genere definisse (sapientissi
me pater) solamq; eam foelicitatem externorum Fortu
nę bonorum congregatione statum dici perfectum sem
per enixius defensusse/atq; Ab aras vsq; (vt aiunt) ardentem asseuerasse
satis compertum esse nouerimus Quod cum ferme omnes / tum vulga
res ipsi (vt Epicureos sileam) et nostri seculi (prohdolor) homines
maximi etiā / naturali nescio quodā instinctu ad quasq; voluptatis illece
bras procliuiiores longe q̄ par sit : nullam pecudum more sui rationem
habentes / tanq̄ Iunonio vel potius Cacodemonio (vt ita loquar) cęstro
perciti: duci videantur . Quorum alij in opulentijs et diuitijs accumu
landis : alij in honoribus et glorię studijs ambiundis : pars in delitijs et
voluptate (quę malorum esca dicitur) potiunda : pars deniq; quo terrena
quęq; lubrici huiusce curriculi aucupetur et populetur / enituntur / mo
liuntur / et anhelant : qui cum lucem sole ipso clariorem oculorum aciei
admotā habeant : cęcastn̄ caligātes erroris tenebras lequuntur et colūt
Quo fit vt hęc nuper pensitabund⁹ ego / dum mente diu⁹ voluerē / quan
tum ij a veri lumine totaq; via aberrent : quantumve luridis et cor
poris et fortunę irritamentis / quę huc et illuc cito fluunt et euanescent
quantum deniq; virtus ipsa quę perennis eterna censetur : cęteris pre
tet reb⁹ et excellat / Non potui profecto illam tuā et animi probitatem
ne dicam integritatē : et sapientię nedum prudentię (quę vitę ars et ma
gistra dicitur) eminentem apicis tui cęlitudinem / intentius perinde ac
vnicū phœniceq; rari⁹ morū speculū / et reuera archetipū vitę exēplar / tā
q̄ purum animi simulachrum intuendo / silentio preterire : ac in vmbrijs re

cundēdo instar famę ignobilis suppressimē. Quippe quā his intm̄ abesse mi-
nimi etiā cuiusq; iudicio plane videaris: vt nullus sit aut vitij aut turpitudi-
nis locus / ad foelicissimum illum vitę cursum labefactandū tibi relict⁹. Ex
quo sane factū est / vt ex sublimi dignitatis tuę fastigio / veluti ex spelun-
ca quadam / nuper prorumpēs: quo sancius aliquid tuarū laudū imorta-
litate (ne virtus ipsa debito glorię pabulo fraudata / marcesceret) polte-
ritati consecraretur: hosce duos Romanę historię Eutropij, s. Pauliq; dia-
coni eiusdemę muli flosculos: quos cōi oim̄ elogio sub hoc vno Eutropij no-
mine vocitandos nō dubitauerim: serenitati tuę delibādos in lucē edide-
rim⁹: eosq; ductu benigno dexteritate tuę publicandos cūctantius autuma-
uerimus. Hos etenim (ni fallor) non minus iucunditatis q̄ frugi / volupta-
tis q̄ vtilitatis tuę paternitati allaturos spero vt pote cum tota i illis de in-
clytis nō solum Romanorū sed & externorū gestis: Ab vrbe cōdita Ad ana-
statiū vsq; t̄pā / nō min⁹ cōcine q̄ exacte historię series: mirabili quod fili de-
core ānotata / et sit et videatur. Nec omīssis tamen quę vel i publicis aut pri-
uatis: vel bellicis at̄ ciuilibus rebus pagēdis: et potissimū i peratorū aut du-
cū egregia quęq; et acta et facinora ęternitateq; digna iudicabāt. Bre-
ue est hoc (fateor) & succinctū op⁹: verū tā succulētiorē & rerū & t̄p̄m nar-
ratione / tā foecūdiore sētentiarū floriditate / tam suauiori deniq; verborū
lenocinio refertū: vt eā in ipso non min⁹ dicēdi energiā / q̄ philolopi tanta
vnde in tā plusculo lucinē corpore emanet armonia / cū quod mētis stupo-
re admirareris magnificeres p̄sequeris. Ceterū hoc vnū et p̄cipuū quā
veridica rerū similitudine iure vēdicare et merito sibi asciscere potest: q̄ nō
sensa tm̄: rationes: historię iūcturas: ordines: t̄p̄m supputationes: exitia
principū dicta et quidā memoratu notanda: inopinatos sęculi euētus: por-
tentosa miraculorum prodigia: subitas vrbiū concussiones: inauditos
aquarū meatus: sūma cū fidei integritate p̄ sui operis instituto cōplecta &
enodet: verum etiā singulorum pene verborū pōd⁹ (quā apud historicos ra-
rum) singulis verbis: par sententijs materia: verbaq; rebus adequata: et vt
paucis hoc vno tandem absoluā: quibusuis quoq; vocabulis res ipsę tā gra-
phice tāq; luculēter et vsq; adeo appropriatę cernunt: vt nō mōnō ceteros
scriptores / sed et semetipsū etiā (si dicere auserim) longe antecellere cēleatur
Is siquidē ante oīa verborum parcus sit licet: sententiarum tamen diues &
copiosus multo magis v̄r. Nō ieiunus: non exāguis: non siccitate arescēs.
non incultus: non sterilitate tabescens: non incomptus: Sed fluidus: iuccu-
lentus: et concinnus: immo vero alter ipsius lactei fluminis fons nitidis lea-
turiēs vndiq; riuulis. Nam si eius suauitatem nedicam dulcedinē: si i timu-
los: si trāquillitatem: si deniq; aculeorū incitabula exquiras: nemo profe-

cto plenius aures demulcet : gratius spūs amoenat : viuidius animos pene
 trat : excitat facilius. Nemo impēsius vrget : acerbius pungit : moxq; sedat
 facili^o. vsq; adeo vt nō auditorū solū : sed & lectorū mētes nūc ipellat : nūc
 reprimat : nunc suspendat / atq; torrentis modo rapiat / inducat : alliciat .
 Ad hęc igit (sāctissime pastor) vt tuę magnificētę excellētia nobili^o sublima
 reē : hui^o tā veteris historię monimēta nō licet marti ipia / q̄ oīo abstrusa
 et iā obsoleta ab hoīm mēoria videbāt toto (vt aiūt) conaie aspirare : & ma
 gis indies āhelare sūmope desiderauim^o : i qb^o q̄ vel corrupta / vel iā puerla
 vocabla (nō vt alienę laudis icūberē officio) credita sūt : citra limā accurati^o
 ad verā tibi formā : nō tā verborū nouitati q̄ ātiqtati consulēs : demostenicā
 olei vnciolā ipēdēdo p̄virili reduxim^o Additis p̄terea (nec p̄termisso tñ eorū
 duplici idice) q̄buld marginū appēdicib^o Quāq; sciueri nō defuturos : neq;
 ei vnq; fieri posse sperauim^o : q̄ genuino nescio quo dēte hoc corroderēt op^o.
 Verū cū illd dignitatis nedicā virtutis culmē (cui nihil iuidię : nihil mo
 lestię : nihil deniq; calumnię officere potest) iugiter īspectasse : audēti^o lōge
 ad id muneris peragēd euect^o sū . Quis ei magni iuictiq; ai sapiētia : q; ex
 cellētis illustrisq; virtutis splēdore : q; p̄bati litteratiq; viri auctoritate : q; /
 ue prudētis sētētia et multarū rerū experiētia iā (vt ita dicā) emeriti : nō mo
 ueat / citetur / & ducatur : Tuarum nēpe virtutū raręq; foelicitatis tātū est
 specimē : vt q̄uis vel p̄t^o vel fortūę alūn^o (ceteras corpis dotes sileo) cēsearis :
 Id tñ et iure qd̄ : qd̄ de Catone illo vticēsi de p̄mptū ē : de te īgenue dici pōt
 Tu vera virtutis imago . Nā cū ad virtutē deuenim^o : quid ea clari^o qd̄ p̄
 stāti^o qd̄ deniq; delectabili^o vel dici vel excogitari q̄at : Si enī illi satyrogra
 pho & alioq; seuerissimoviciorū cēsori fidē adhibere voluerim^o Tota licet ve
 teres exornēt vndiq; cęrę atria Nobilitas ē sola atq; vnicavirt^o . cui sane egre
 gi^o ille nobilitatę veritatis historic^o astipulari v̄r . Que (iqd̄) hoies arāt : nauī
 gāt : edificāt . VIRTVTI oia parēt . Qd̄ cū tuarū actionū ī grauissimis vi
 ris iubar trutinare : ī Scipiōe dexteritate : ī Gracchis faciūdiā : ī Papyrio taci
 turnitate ī defessūq; ad rēp. tutād & prię libertatē (quā soli oli cappadoces
 recusasse tradūt) robur mirabar . ī camillo ai vigorē : ac ī oī sorte cōstatiā ī
 credibilē cernebā . Ad debā & religionē (cui^o p̄sidio vitā affati degis beatā) et
 eā qd̄ ab ethnicis abscedētē . qd̄ p̄tra : si iusticiā : si pudicitia : si p̄cimoniā de
 niq; ppēdāt Id ī te Comici cōsonabit Sine cerere & baccho friget ven^o Hāc
 visā igit gratati aīo excipias historiā : cui^o vis sane tāta ē : vt d̄ iuuenē senē : d̄
 sene iuuenē & (q; pl^o) alio quoq; videamur vixisse curriclo plerūq; faciat . Est
 id (fateor) qd̄ dam^o (debem^o dicere d̄buerā) si q; tuū dignitatis acumē ob
 seruet oīo exiguū ac pene sordidū : vnico tñ & qd̄ tuo : Bohierorū noie (q;
 nō min^o apd̄ nos amabile : q̄ oli Traianorū apd̄ ro. fuit) puto illustrād Q;
 si ita sit (vt spero) iuuabit me suscept^o labor . Dumq; timo pascēt apes (vt illo
 Vergili^o . poetę carmie absoluā) dū rore cicadę : sēphonos nomēq; tuū laudēlq; m̄e
 bāt Vale p̄petuū sęculi dec^o Parrhisijs ex q̄dib^o n̄ris ad kal. Apri. M. D. xiiij.

Iuena
 lis satyra
 octaua

Terētius

Crispus
 Salusti^o .

Vergili^o .

Ceutropij Historiographi clarissimi Pauliq; Diaconi ei⁹ subsequutoris Rerū me/
morandarum Tabula / Ac omniū marginis Annotamentorum index ac
curatiore admodū labore a Magistro Nicolao Maillard Rotho
magenſi nuper collectus: atq; alphabetico contex
tus ordine.

CDelittera A.

Albula nomie an
tiquo / cur Tiber
(seu tiberis) voci
tabatur. fo. i
Amul⁹ Egestū siue lau
sum fratris numitoris si
lium interficit eodem
Alladius tyrannus, eodē
Auentinus mons a quo
nomen sortitus est. eodē
Amulij mors. fo. ij.
Asylum athenis a theseo
sicuti romę a Romulo cō
ditum est. eodem
Auentinus a quo vrbis sit
adiectus eodem
Anch⁹ numę nepos, eodē.
Arionis et delphini in ely
tum gestum: Ex quo illa
parcemia verguliana inter
delphinas ario fo. iij.
Aruns Tarquinij sextus
filius lucretiam supra /
uit. eodem
Algidus mons ab algo /
re dictus fo. iij
Appij mors eodem
Alexandri magni ort⁹, v
Apuleę gentis descrip
tio. eodem
Alexander epirota, eodē

Alexādia cōdita, eodē
Alexander Epiro, mori /
tur. eodem
Appia via eodem.
Ariminū oppidum a Ro,
conditum vi.
Appij triumphus, eodē
Aphri victi: vij
Attili⁹ cōtra tres cartha.
duces victor euasit. eodē
Appian⁹ quidnā de regu
li cruciatu sentiat. viij
Aemylj triūphus eodē.
Alpes iaccessas puias pri
mus Hānibal reddidit vi
de. ix.
Aemylus paul⁹: & Terē /
tius varro consules cōtra
Hānibalem apud cānas
male pugnant. x
Aemylj pseuerētia, eodē
Aufidus amnis eodē.
aphrican⁹ exulat vide, xij
Aemylj dictum, eodem
Aemilij hūanitas eodē.
Aemylus leges illyrijs tu
lit eodem
Aphricani laus. eodem
Aphrican⁹ iunior, fo. xij
Androgenus i mare pre /
cipitatur eodē
Asia Ro. p testamētū ad /

uenit. xv.
Attal⁹ asię rex: populum
Romanū in heredē ascri
psit eodem
Aristonici mors eodem
Aristobol⁹ prim⁹ apud iu
deos dyadema sumpsit vi
de. xvij.
archelaus mithridatis
dux. eodem
archelausa syllavi vict⁹, eodē
archelaus i paludibus la
tuit. eodem
albanorum ciuitatis ex /
pugnatio xvij.
artaxata armenię maio
ciuitas. xx.
antoni⁹ et lepid⁹ cę, ami /
ci. xxij.
august⁹ ab ęnea originē
traxit eodem
antoni⁹: lepid⁹: & Octau⁹
amici facti Triūuiratū in
uadūt eodem
augustus a maiestate di /
ctus eodem
antoni⁹ augusti sororē re /
pudiauit. fo. xxij
anto. victus eodem
an. cleopatrá duxit i vxo
rem. eodem
Ant. seipm trucidat. eodē
A iij

Eutropij historiographi cla. rerum memorandarum.

aug. vetitū eodem
 augusti dictum de trium
 phandi ardore eodem
 agrippa eodē
 aug. quo dicto gloriaba-
 tur. fo. xxiiij
 aug. oculorum acies mi-
 ra. eodem
 aug. moritur eodē
 augusti imperiū eodē
 Augusta familia a nero /
 ne finem capit. xxv.
 amphitheatrū a Tito cō-
 ditum fo. xxvi
 Adrian⁹ ipator xxviiij
 adriani lre eodem
 adriani mors eodem
 antonij liberalitas eodē
 antonij exitus eodem
 apoplexis morb⁹ eodē
 antonij indoles eodē
 antoni⁹ stoic⁹ eodē
 anto. pceptores. xxix
 anto. i leonibus magnifi-
 centia. eodem
 anto. triūphus eodem
 antonianę lauacra. xxx
 aureli⁹ eodem
 Aurelij pudicitia eodē
 alexander & cęsar / & au-
 gust⁹ dictus. eodē
 alamanorū strages. xxxi
 Aurelianus. xxxii
 Aure. alexandro aut cę-
 sarię quando eodem
 Aure. orbē romanum re-
 cępit. eodem
 Aure. prim⁹ roma. diade-
 ma sumpsit eodem

aure. a suis cęditur eodē
 aure porcine carnis vsū
 ro. prim⁹ dedit eodem
 aure. solis tēplum edifica-
 uit. eodem
 aure. triumphus eodē
 aure. seq̄uitia eodem
 amandus fo. xxxiii.
 aulici et spadones;
 Timeę et lorices. xxxv
 Alamanorum profliga-
 tio. xxxvi

De lra. B

Bizantium q̄ alias
 Constnati. appel-
 lat ē) quotpe cōdit. fo. ij
 Brut⁹ iunius Tarniū ab
 vrbe expellens regno pri-
 uauit iij.
 brutus et Arūs mutuo se
 confodiunt eodem
 Bruti per añū luctus in vr-
 be eodem
 Brēnus gallorū dux. iij
 bellū in latinos v
 beneuentum (q̄ oli male
 uētum) a ro. conditū vi
 Bellū cōtra Hamilcarem
 motum vii
 Belli primi punici finis vi
 de. viii
 Britomari interitus ix
 Belli punici secundi ori-
 go eodem
 Belli scđi punici finis xii
 Bellū macedonicū eodē
 Bellū Syriacū eodem
 Belli tertij punicis finis
 vide xiiii

Bellū seruile xv
 belli iugurthini causę. xvi
 Bocchus vinctum iugur-
 thā ad mariū misit. eodē
 Bellū miedaticū xvii
 bellū ciuile eodem
 Bellū sociale eodem
 Belli ciuilis & socialis fi-
 nis xviii
 Bruti iteritus eodē
 Bella varia eodē
 Belli cęsariani origo xxi
 Bos loquitur xxii
 Brutusa camillo trucidat-
 us eodem
 Bellum cōtra sextum pō-
 peium gestum xxiii
 Bellum marcomanicum
 punicis cōferēdū xxix
 Bassianus anto. xxx
 Bellum ciuile a cōstā. cō-
 tra maxentiū ortū xxxv

De lra C

Capys Capuę con-
 ditor a Capito-
 liū quo in loco situm. ii
 Celius mons a quo vrbi ē
 adiectus eodem
 Circus rōę cōstruēt⁹. eodē
 Capitoliū a Tar. prisco i-
 choatum eodem
 Censu classes (q̄ numero
 quicq̄ narrāt) centuriasq̄
 (q̄ eqtū. xii. erant) Romę
 primus seruū istituisse Li-
 uius refert iii
 Collatin⁹ lucretię marit⁹
 cōsules cur duo (eodem.
 creati sint vide eodē

Index Alphabeticus

cōsulat^o p̄ anū durās, eodē
collatinus sponte in exiliū
iuit eodem
corioli volscorum vrbs vi/
de eodem
cincinatus dictator est fa/
ctus, iij
clusiū italię oppidū, eodē
camillus vrbe a gallis libe
rat eodem
camillus cur alter dict^o sit
Romulus eodem
camilli tres triūphi, eodē
cōsules rur^o creati vidē, eodē
camilli interitus, eodem
camillo secū^o honor post
Romulū delatus, eodem
Census iterum habitus, l.
Corui miraculū eodem
Coruini cognom̄, eodem
Cāpāię vbertas vidē, eodē
Claudia aqua eodem
Cineas ad roma, legatus
missus lx
Cinneę memoria eodem
curij triumphus eodem
carthaginēses a Tarē, au
xilia petunt eodem
curius elephantos primus
romā duxisse fert eodem
cruor de fōtib^o fluēs, eodē
census romę eodem
cartaginēses nauali p̄lio
prim a duelio victi sūt, lxx
cę, Iuli^o ptolemęi biblio
thecā cōcremauit cū oib^o
voluminibus eodem
clipea vrbs eodem
claudi^o cōtra auspicia ma

le pugnans vide viij
cartha, & Ro, captiuorū
mutua redditio eodem
cornelius lētul^o cōsul, eodē
capitoliū a gallicē sū, eodē
carth, dura r̄nsa dant Ro
manis, ix
cornelius scipio a scipione
eius filio liberatur, eodem
cannis acre pugnat^o vidē, x
cannę vic^o Apulię, eodem
Cannalis pugna pene Ro
manos extinxit eodem
Claudius primus Hanni
bal^o vires extenuauit, eodē
claudi^o lachrymę, eodem
centenius eodem
carth, i Hispāia capiē, xi,
captiuorum numerosa vē
ditio eodem
cartholo Hannibalis dux
occiditur eodem
cornelius scipio Aliqd nu
minis habere dicebat, eodē
carthagi, ferri p̄cunia la
borant, xij
cartha, arma aurea & ar
gentea fabricāt vide, eodē
cartha, sex dieb^o totidē q̄
noctibus expugnat^o xij
car, xvi, dieb^o exarsit, eodē
cartha, situs eodem
corinthię opes eodem
corinthum ęs eodem
carth, quot annis super
fuit eodem
corinthi incendiū, eodem
corinthi euerfio scā vidē eodē
celia potio quid xv

crassus in Asiā p̄fect^o eodē
crassus vincitur eodem
crassi sepultura eodem
cartha, restauratio eodē
calphurnius pecunia cor
ruptus pacē mit vide xvi
cicero cur dicatur tullius
vide eodem
cicero ortus eodem
cice, mater eodem
cinna mario fauet xvij
catulli dictum ad syl
lam xvij
carbo a Pompeio interfe
ctus eodem
claudi^o interitus eodem
crassus gladiatores deuic
cit xix
catiline coniuratio xx
catilinę expulsio eodem
catilina victus eodem
catiline socij i carcere strā
gulati eodem
cęsar varios subiugauit po
pulos eodem,
cęsarianorum fuga, eodē
cę, in gallijs subiugandis
ter male pugnavit xxi
cęsar, ix, annis gallias do
muit, eodem
Cę, dictatōrē se facit, eodē
cę, dictum de Pōpeio, eodē
cę, victus aufugit eodem
cęlaris & Pompei in phar
salia conflictus eodem
cę, lachrymę eodem
cę, peritia in nando eodē
cę, isidię a ptholemęo pa
ratę eodem

Eutropij hystoriographi cla. rerum memorandarum.

Cę. cum cleopatra rem ha buisse creditur. eodem.	Carus xxxiiij	creantur. fo. iij.
Cleopatra regina. eodem	Carinus fulmie perit. eodē	Decemviri exacti sūt. eodē
Cęsar q̄ter triūphat. xxij.	Carinus vincitur eodem	Dictum de samnitibus no tandum. fo. v.
Cę. p̄cipua coniuratio nis causa. eodem	Carausius eodem	Dira prodigia. fo. vi
Cę. confoditur eodem	Constantini oppugnatio nes xxxiiij	Demetrius Philippo red ditus fo. xij
Cę. laus i remilitari. eodē.	Constantius eodem	Dira prodigia. xvij
Ciceronis cędes. eodem	Constantij dictū. eodem	Domitius partium maria narum dux fo. xvij
Cleopatra Aspidis vene no extincta. xxij	Constantius cur gallis ve nerabilis xxxv	Domitius Iertorius. eodē
Cornelius gallus egypti iudex eodem	Constantij mors. eodem	Drusus & Tiberius Au gusti priuigni fo. xxij.
Claudij nominis iocula ria dicta xxiiij	Cōstantij Licinio bellum infert eodem	Domitiāi Arrogātia. xxvi
Claudius Ti. Nero	Constantia constan. so ror. eodem	Domitian⁹ a suis iugula tur. fo. xxvij
Caldius (vel melius)	Cometes magnus xxxvi.	Dom. ignobile fun⁹. eodē
Cladius; biberius; Mero vide eodem.	Cęsar dalmaticus oppres sus. eodem	Decius fo. xxxi.
Cęsares vrbes eodem	Constan. mors cometa de nuntiata eodem	Decij cadauer mersū nec postvisum. fo. eodem
Caligula cur dict⁹ eodem	Constan. moritur. eodem	Diocletianus Imperator fo. xxxiiij.
Caligula interficit. eodē	Constantinus solus in Im perio eodem.	Dioclet. Aprum iugulat fo. eodem.
Claudius scđs a cę. britā nis bellū intulit eodem	Constātinus quando mo ritur xxxvij	Diocle. mores xxxiiij
Claudij finis xxv	Constantinus inter diuos relatus eodem	Diocle. elatio fo. eodem
Cōmunis rerū ob bellum gerēd̄ romę vēditio. xxix		Diocle. & Herculus quo priuati concedant vide fo. eodem
Commodus antonio pa tri succedens eodem		Dioclet. reip. administra tionem tanq̄ pestem fu giens fo. eodem.
Commodus mensē sep tembrium ad nomen suū trāsmutare voluit. eodem	D e littera .D. D Aunia a dauno tu scorū rege d̄r fo. .i.	Dio. veneno perijt. eodē.
Commodus hostis huma ni generis iudicatus. eodē	Dyrachium fo. ij.	Dioc. primus qui proprio motu se Imperio priuauit dicitur fuisse fo. eodem
Cirgessum castrum. xxx	Daniel scripturam misti cam (regnāte baldasar.) in pariete legit. .iiij.	Dioc. inter diuos relatus est. fo. eodem.
Claudius xxxi	Dictatura creat̄ eodem	
Claudij statua eodem	Decemviri quam ob rem	
Cenofruriū locus .xxxij.		

De littera, E.

Ezechias regnate
 Nua apud hebreos
 ipabat, fo. i.
 Epidauni (q& alias dyra
 chiū) qn̄ cōtruatur, eodē
 Equi Italię populi iij
 Ennij poetę ortus viij.
 Enni poeta vni acille mī/
 sterio contentus eodem
 Eumenes Attali fili, xij.
 Eumenia vrbs vnde dicta
 vide eodem
 Elina (quā P̄tarch Olbiā
 vocat) Cice, m̄ fuit xvi
 Equi miraculum fulmine
 icti eodem
 Egyptus Ro. Imperio ad
 iuncta xxij
 Emylian' maur' ipat xxxi
 Elianus xxxij
 Eutropi' sub quo flo
 ruerit attende xxxvij
 Eutropius s̄ Juliao parti
 co bello iterfuit, eodē
 Eutropius finem suo libro
 imponit, eodem

De lra F.

Fanus latinipa
 ter fo. primo
 Fabij oēs ad vñū
 apud cremerā cęsi iij.
 Fabiorum, ccc. & vi. cęsos
 astruit eodem
 Furius camillus ob iuidiā
 in exiliū trusus eodem.
 Fa. Maxi, s̄anites delet, v.
 Fa. capite dānatus, eodē.
 Fabritij fides vi

Index Alphabeticus.

Fabritij triumphus, eodē
 Fulvius flaccus cōsul, viij
 Flumē sāguie fluxit, eodē
 Fabius Hānibali legatus
 fecialis missus ix
 Fabij de Hānibal' ipetu at
 tenuando monitio, eodē.
 Flamini' apud Thrasume
 nū lacū a Hāni, vict', eodē
 Flor' duos tñ modios an
 nularū missos scribit x
 fruges i arborib' natę, xiiij
 Foemiarū miserabile spe/
 ctaculum xvi.
 Flaccus, xxij
 Florianus xxxij.

De lra G.

Glauc' glutini in
 uentor fo. ij.
 galli senōes quo
 t̄peromā cępere iij
 Gallorum numerosa cę/
 des viij
 Gallorū cisalpiorū mol/
 lities eodem
 Gal. ad niuē cōpatio, eodē
 Gallorum tropheū ioui
 dicatum ix.
 Galli apud mediolanum
 victi xij
 Genthius xij
 Gallorum cędes xv
 Galli cęduntur xvij
 gladiatorū oīa vastatiū p
 Italiā eruptio vide xix
 Gallię cęsari datę xx
 Galba abothone occisus
 vide xxv
 Glodi' albin' xxix.

Gordianus iterficiť, xxx.
 Gallieni lasciuia xxxi
 Gothorū p̄fligatio, xxxvi
 Gallus cęsar eodem
 Gallię resitutę xxxvij

De littera, H.

Hymeneus fo. i.
 hostia vrbs ab an
 cho condita, eodē
 Hierusalem Nabugode/
 nosor subuertit iij
 Hyatus terrę Romę i me/
 dio foro factus iij
 Hasdrubal vincitur vij
 Hā. p̄petuū odiū i Roma
 nos ad aras coram patre
 promittit ix
 Han, in apennini traiectu
 luscus sit, eodem.
 Hannibal i Apennini iu/
 gis grauia patitur, eodem
 Hannibalis de Fabio di/
 ctum, eodem
 Historicorum de Thra/
 sumeni pugna diuersitas
 vide eodem
 Hannibal Tres Annulo/
 rū modios Ro. misit .x.
 Hasdrubal a Scipionibus
 superatur eodem
 Hasdrubales fuisse duos
 monstratur eodem
 Hasdru. Ro. mittit, eodē
 Hāno Aphrorū dux ca/
 ptius Ro. mittitur xi
 Hasdrubal victus, eodem
 Hannibalis fuga, eodem
 Hasdrubalis caput in fris
 Hanni, castra p̄icit, eodē

Eutropij historiographi clariss. rerum emmorandarum

Hānibal vincitur. eodem
 Hannibal Italiā flens re/
 liquit eodem
 Hāni. a scipiōe pacem ex/
 postulat Han. rursus bel/
 lum init xij
 Hā. exploratores a scipiōe
 capti remittunt vide. eodē
 hā. a scipiōe iterū vict. eodē
 Hā. cum Anthioco se iun
 xit. eodem
 Hā. miserabil' exitus xiiij
 Hasdrubal' deditio. xiiij.
 Hirtuleius xviii
 Herodes albāorū rex. xx
 Heluetij nūc squadā. eodē
 Hierosolymę palestię vrbs
 vide xxvi
 Hostilianus xxxi
 Helena Cōstātimr. xxxiiii
 Herculus Maximianus
 diocle. collega. xxxiiij
 Herculi' consiliū i admī/
 stratione reipubl. depo/
 nenda eodem
 Herculi' litterę a diocle.
 spretę xxxv
 Herculi' q se spēte Impio
 priuauerat. Ro. rēdit. eodē
 Helene Hīspāię castrum
 vide. xxxvi

De littera, I.

Ianus i Italia pri
 m^o regnās. fo. i.
 Italia cur latium
 dicatur fo. eodem
 Juliorum familia vnde sit
 orta eodem

Iosias ii.
 Iāiclū ab ācho cōditū. eodē
 Iudith Olophernem in/
 terficit iij
 Iouis templū i capitolio a
 Tar. super. cōstructū. eodē
 Illyrij cur deleti viij
 Iani gemini portę obsera/
 tę vide eodem
 Iugurtha a micipsa filius
 adoptatus xvi.
 Iugur. vincitur. eodem
 Iugur. cū duob' ei' filijs i
 triūphū ductus. eodem.
 Iugurtha strangulatur.
 vide eodem
 Iudeorum cedes a pom/
 peio facta xx
 Imperator cum crearetur
 quispiam quid ei acclama
 resoliti erant xxviij.
 Imperatores tres simul.
 vide xxx
 Ianus a Gordiano aper/
 tus eodem
 Imperāt quattuor. xxxv.
 Iulianus Impator. xxxviij
 Iulianus xxxviij.
 Iuliani mores eodem.
 Iuliani memoria. eodem
 Iulianus xpianorum per
 sequutor eodem.
 Iulian^o. M. antonij emu/
 lus eodem
 Iouinianus eodem.
 Iouinjani sōnium. eodem
 Ioui. litterarum amator.
 vide. eodem.

De littera, L.

Luiniū vndedi/
 ctum. fo. primo.
 Latina lingua a
 quo dicta sit eodem
 Liuius in multis cum Eu/
 tropio alijsq; p̄rimis non
 consonans eodem
 Lupę meretrices cur dictę
 vide fo. ij.
 Lupanaria eodem
 Lucretię stuprum & mors
 vide iij.
 Lucr. collatini vxor. eodē
 Lertius primus dictator.
 vide eodem
 Lucius cincinnatus dū iu/
 gera arraret dictator fa/
 ctus iij
 Lucius papyrius contra
 samnites missus v
 Leuinius cōsul cōtra sam
 nites. vi
 Lac de nubibus descen/
 dens eodem
 Liburnę naues viij
 Lunę tres viij
 Lunę duę viij
 Leuinius x
 Leuinius cū philippo pa/
 cem init xi
 Lucius scipio Cornelij fra
 ter. eodem
 Lucius / Cornelius dictus
 sicut & aphricanus frater
 vide xij.
 Lucius Bebius a Ligu/

ribus superatus, eodem.
 Lucius Scipio Africanus cognomento dictus, eodem
 Linternum oppidū in quo africanus obiit xiiij
 Locustę unde dictę xv
 Locustarum portentosus aduentus eodem.
 Locustarū inundatio, eodē
 Locustarum putrido habitu militum copia contabuit vide eodem
 Lucij elij filia fulmine icta vide xvi.
 Legati ad syllā missi, xvij.
 Lepidi & catuli dissensio vide xviiij.
 Luculli gesta xix
 Lucullorū triumphus, eodē
 Lucij Crassi interitus, xxi
 Livia Augusto nupta, vide xxiiij.
 Laurētius martyr sub decio passus est xxxi
 Lycinius valerianus, eodē
 Licinius xxxv
 Licinij auaritia eodem
 Licinius in nicomedia traditur eodem
 Legum mutatio, xxxvi.

De littera, M.

Ensurarum & pōderum primus inuentor, fo. primo.
 Milites cur dicti fo. ij
 Massilia qñ cōdita iij.

Index Alphabeticus

Matronę Romanę per annum brutum lugentes, eodem.
 Matronę Publicolam per annum luxere eodem.
 Magister equitū qñ creatus, eodem
 Martij Curtij in terrę hitum precipitatio iij
 Manlij egregium facinus vide v.
 Marcelli audacia ix
 Mediolanū captū, eodē
 Marcellus triūphat, eodē
 Marcellus cū hānibale p triduum dimicat, x
 Macedonicū bellum, xij
 Masinissa, xliij, filios reliquisse dicitur xliij
 Mulierum miserandū spectaculum eodem
 Mancinus vincus ad numantinos missus, eodem.
 Metellorū triumphus, xvi.
 Metelli militaris disciplina eodem
 Mulierum grande certamen eodem
 Marius qter consul, eodē
 Marius sexies consul, xvij
 Mariani ciuilibus belli causa eodem.
 Marius septimum cōsulatū affectat cōtra syllā, eodē
 Marius a syllā fugat⁹, eodē
 mithridatē indignatio eodē
 Mithridatis edictū de Romanis occidendis, eodem

Marius cum cinna urbem inuadit eodem
 Mithridatis & syllę colloquium eodem
 Marij cędes xviiij
 Macedonicū bellū, eodē.
 Mithridates fugatur, xix.
 Mithri, a tigrane susceptus eodem
 Metellus cognomēto creticus dictus eodem.
 Mithridatis exitus xx
 Monarchiam mundi augustus obtinet xxiiij
 miracula in Xpi aduentu, eodem
 meccenas eodem
 M. Antonius Imperator cur primus cognomiat⁹ sit, xxviiij
 mamma Aurelij mater, .xxx.
 maximus eodem
 maximus occidit, eodem
 marius xxxi
 moesia dacia dicit, xxxij.
 Monetarij rebellantes vide eodem
 Maximian⁹ a diocl. sūma cum insolentia excipitur xxxiiij.
 Maximiani herculij gesta, eodem.
 Maxentius herculij filius Augustus dicitur, xxxv.
 Maximianus Maxentium filium hortatur vt Imperium deponat.

Eutropij historiographi cl. rerum memorandarum.

vide	eodem.	Narbonę colonia, eodem	Ordo equestris medius in
Maxentius in Imperio cō-	eodem.	Nicomedes po, Ro, in he-	ter patres & plebem, xvi.
firmatus	eodem.	redem ascripsit xix	Octavius fo, xxij.
Maxi, crudelitas, eodem		Neronis mollities xxv	Octavius contra brutum
Magnetius xxxvi		Neronis parricidia, eodē	& cassium bellū gerit, eodē
Maxentius Lugduni fa-		Nero cur urbem cōcrema-	Orchades insule a Clau-
to cessit eodem		rit & varias cās req̄r, eodē	dio Ro, Imperio adiun-
De littera, N.		Neronianę Thermę nūc	ctę xxv
		alexandrinę eodem	Otho cum vitellio ap̄d be-
N ummorum greo		Nerua Imperator xxvij.	bricum confligit, eodem
rū i Italia priā in		Nerua Traianum ado-	Otho seipsū trucidat, eodē
uentio fo, primo.		ptaui eodem	Opilius macrin⁹, fo, xxx.
Nicostrata latinas reperit		Nerua moritur, eodem	
litteras eodem		Numerarius ab Apro clā	De littera, P.
Ninus primus assyriorum		i lectica occidit vidē, xxxiiij	
rex eodem		Numerarij cadaueris scē-	P icus, fo, primo.
Numitor in regnum resti-		tore / pditur mors, eodē	Pici & Circes fa-
tutus fo, ij.		Nūerianus occidit, eodē	bula, eodem.
Numa Romulo succe-		Nepotiani caput pilo per	Palatinus mons a Romu-
dit, eodem		urbem fertur, xxxvi.	lo primū munitus, fo, ij.
Numa Ro, legislator, eodē			Pythagoras phūs, fo, iiij.
Numa Ro, sacra dedit &		De littera, O.	Pytha, Metaponto sepul-
ad Religionem populum			tus est, eodem
conuertit, eodem		O rosij diuersa tē-	Publicolę luctus per an-
Nummi Argentei prima		porum supputa-	num, eodem
signatura vij		tio, fo, ij.	Publicolę paupertas, eodē
Nabis lacedemoniorum		Orcilla seruij mater quę	Plutarchus vergiliam co-
dux, xij.		ancilla fuerat fo, iiij.	riolani coniugem non vo-
Numius Corinthū euer-		Orosij & Eutropij in nu-	lumniam vocat, iiij.
tit, xiiij.		mero varietas vi.	Plato quib⁹ floruerit tem-
Numātini se suaq; in ignē		Orosij & Eutropij diuer-	poribus eodem
deicientes, xv.		sitas viij.	Prodigia magna v
Numātinoꝝ fames, eodē		Onias Simonis iusti filius	Picenum oppidum a pico
Numātini liberos mori q̄		pontifex viij	dictum eodem
seruos viuere magis volu-		Ostenta horrēda, eodem	Pōtius samnitū dux, eodē
erunt, eodem.		Orosius de exercitus Hā-	Pontij iudiciū de Roma-
Numantiam scipio euer-		nibalis multitudine aliter	nis vel delendis vel conser-
tit, eodem.		q̄ p̄ns author scribit, ix	uandis vide, eodem.

Index Alphabeticus

Papyrius Alexandriim/
petum substinens eodē.
Pyrrhus tarentinis auxiliatur. eodē
Pyrrhi epirotę origo. vi
Pyrrhi exploratores. eodē
Pyrrhus primus in italiā elephantos antea icognitos adduxit eodē.
Pyrrhi religio eodē.
Pyrrhus faucius bello au fugit eodem
Pyrrhi dolosus medicus vide eodem
Pyrrhi dictum de fabri/
tij honestate eodem
Pyrrhus moritur eodē
Picentes victi eodem
Punici belli initium. eodē
Ptolemęus Philadelph⁹ diuina eloquia per lxx. interpretes traduci de gręco in latinum curat. vii
Pax cū Carth. facta. viii.
Prodigium de ifante qui vt editus est/mox in vterum redijt Saguntide/
letionem significans. ix
Prodigia diuersa eodē
Philippus ad Hannibalem legatos mittit x
Philippus vincitur. eodē
Pacis cōditiones cum anthioco. xij
Pacis cōditiones a scipione hannibali datę. eodē
Plutarchus onabim & nō nabim lacedęmoniorum

tyrannum vocat eodē
perfes vincitur xij
persei nauis mira magnitudo eodē
perfes cum duobus filijs in triumphū ductus. eodē
portentosa pueri forma vide xiiii
Pseudo philippus victus vide. eodē
pacuius tragediarum scriptor xv
pyreus atheniensis portus xvii
Pompeius a sylla secund⁹ habitus xviii
Pyrratharum incurfus vide xx
pharnax mithri. patri bellum infert eodē
Pompeius mithridatem veneno compulit eodē
pyratas subiugat pompeius eodem
pompeius cum xxij regibus bellum gessisse dicitur. eodē
pompeij triumphus. eodē
Pompeij fugatus et vict⁹ egyptum petit. xxi.
Pom. interficitur eodē
ptolemei interitus eodē
Ptole. & Cę. cōflict⁹. eodē
pharnax a cę. victus. xxij
Ply. refert de augusto egreferre solitum: si quis eū intentius conspexisset vide. xxiiij

Petrus et Paulus a nero/
ne morti addicti xxvi
plotina Tra. vxor. xxviii
pius imperator eodem
pius alter numa. eodē
pertinax xxix
philippi duo i perāt & post modum interficiuntur vide xxx
posthumius xxxi.
Posthumius interficitur vide eodem.
Probus xxxiiij
Probus multis vineas cōferendas dedit eodē.
Pilum Ro. telum xxxvi

De lra Q.

Virites romani vide. fo. ij

Quirin⁹ eodem

Quiris hasta. eodē.

Quintus Martius cur cognomento Coriolanus dictus sit iij.

Quintus martius secund⁹ patriam (post tarquinium) oppugnauit iiii.

Quintius aduersus gallos missus eodem

Quintus fabius victus. v quo tempore extra italiā arma mota non fuerant vide vi.

Quintilius Claudij frater. xxxii

B i

Plutarchi historiographi clarissimi rerum memorandarum

De lra R.
 hee siluię mors
 R a multis diuer
 simode opina
 tur. fo. primo.
 Romani imperij ortus. ij
 Roma vnde dicta eode
 Romani a roma eodem
 Romuli astutia eod
 Roma, prenoiã vnde or
 ta sint eod
 Remi mors varie narra
 tur eodem
 Remi mortis causa vulga
 tior eodem
 Romuli mors eodem
 Romulus deus creditus
 vide. eodem
 Regibus exactis primo
 anno quinque consules fue
 re iij
 Romani a samnitibus a
 pud furcas caudinas vi
 ctivide. v
 Romanorum miseranda
 seruitus eode
 Romani subiugati, eode
 Romani fide fragi eode
 Romani cur Tarentinis
 bellum inferant eode
 Romanorum strages, vi.
 Romani capti summa ha
 biti infamia eode
 Roma regum patria
 vide. eodem.
 Regulus capitur vii.
 Roma, strages eodem

Roma, infandum naufra
 gium vide eodem
 Regulus captiuus Romã
 pro pace obtinenda a
 Car. missus eodem
 Reguli mira constantia
 vide eodem
 Reguli mors acerrima
 vide. viii.
 Romani omni bello vacã
 tes eodem
 Roma, a Hannibale ter
 victi. ix
 Roma, apud Cãnas stra
 ges eodem
 Romani quattuor in lo
 cis pugnant x
 romani captiuu rasis ca
 pitibus liberi efficiuntur.
 vide xij
 Romanorum responsum
 attendendum xiiii
 Romanorũ strages xvi
 Respu, in tres diuisa vi
 de. xxij
 Romanum imperium ad
 duos translatum est vi
 de. xxviiij
 Romę vrbis annus mille
 simus celebratur xxx
 Romanarum virium ex
 tenuatio xxxvi

De lra, S.

S Aturnia vrbs a
 quo dicta est.
 folio primo
 Saturnus quęnã docue
 rit. eodem
 Saturnus deus eodem
 Siluorum stemma. eode
 Siluius (a quo syluij alba
 norum reges) vnde dict
 vide eodem
 Scriptorum diuersitas
 vide. eodem
 Siluius cur posthumus
 dicatur eodem
 Sidonius mensuras & pō
 dera reperit eodem
 Senatores cur dicti ij
 Sabinarum raptus vi
 de. eodem
 Senatores per annum re
 gnant. eodem.
 Solini temporum suppu
 ratio iij
 Seruius Tullius vimina
 lem quirinalem et exqui
 linum montes vrbi adie
 cit eode
 Seruius primus Censum
 instituit eod
 Seruij interitus eode.
 Spurius Romę primus
 magister equitum eod
 Senonum nobilitas. iij
 Sutrini italię populi vi
 de eodem.
 Samnites victi v.
 Samnites ix. et xl. annis
 cum ro, conflixere. eode

Index Alphabeticus

Samnium oppidū . eodē
 Sānius mons eodē
 Serpentis mira longitu-
 do vii
 Serpentis corium cētum
 et .xx. pedum Ro. mitti-
 titur. eodem
 Scriptorū diuersitas. viij
 Saguntini fame victi. ix
 Sagūti expugnatio secū
 dibelli punici causa. eodē
 Senatus ad Hānibalem
 responsum satis elatū . x
 Seruorum generalis Ro-
 mē manumissio eodem
 Sardi vicuntur eodē
 Scipiones ambo in hispa-
 nia a hastrubale cēdun-
 tur xi
 Scipionis castitas eodē
 Scipio prim⁹ oīm a victo
 obliques nō poposcit. eodē
 Syphax captus lēlio da-
 tur eodem
 Scipio Aphrican⁹ cogno-
 mento dictus est xij
 Scipio in hispania multa
 gerit xij
 Sergius victus eodem
 Scipio Aphricani nepos
 cartha. deleuit eodem
 Scipio iunior funditus
 cartha. euertit et obid iu-
 nior Aphricanus dictus
 vide xiiii
 Scipio contra numanti-
 nos mittitur. eodem
 Seruorum atrox supli-

cium vide. xv
 Saluatoris dictum de di-
 scordia eodem
 Syllē inclytus conflictus
 vide xvii
 Syllanę domus euersio
 vide eodem
 Senat⁹ vrbe relicta ad syl-
 lam confugit eodem
 Syllē et marij iunioriscō-
 flictus. xviii
 Syllē crudelitas. eodē
 Syllē triumphus eodē
 Seruilis cognomento
 isauricus eodem
 Sertorius suorum dolis i-
 teremptus eodem
 Seruilis prim⁹ Ro. isau-
 ros adortus est eodem
 Seleucia syrię vrbs. xx
 Sueui gens ferox xxi
 Senatus territus vrbe reli-
 cta grēciam petit eodē
 Seueri mors xxviiij
 Saluius iulianus. xxix
 Septimus seuerus eodē
 Seueri cognomina vi-
 de. eodem
 Salerius xxxiiii
 Siluanus xxxvi

De lra T.

Roia a gręcis
 quo tempore ca-
 pta fuerit. Fo. i

Thalassus ii.
 Tarpeius mons eodē
 Thalassus vel Thalassius
 (vti seruius) legitur. eodē
 Tarpeia virgo eodē
 Tatius sabinorum dux
 vide eodem
 Tullus hostilius bellico-
 sus eodem
 Tullus primus purpura
 et fascibus vsus est. eodē
 Tullij inter scriptores di-
 uersitas narratur eodē
 Tullus fulmine perit
 vide eodē
 Tarquinius vel tarquini⁹
 dicitur eodem
 Tarquinius priscus lu-
 dos Romę instituit. eodē
 Tarquinius Romę pri-
 mus triumphauit; quis
 Dionysi⁹ halicar. Romu-
 lum primum triumphas
 se dicat eodem
 Tarqniij foeda mors. eodē
 Tarquinius Superbus
 Tar. Prisci filius iij
 Tarquinius Cur super-
 bus cognomento dicatur
 vide eodem
 Tarquiniij superbi inuen-
 ta vide eodem
 Tarquinius collatinus &
 lucius Iunius brut⁹ pri-
 mi Romę consules vi-
 de. eodē
 Tribuni plebis creati
 vide. eodem.
 B ij

Eutropij historiographi rerum memorandarum

Tolumni ⁹ veietū rex. iij	Traiano imperante vni-	litum copijs astutia. eodē
Tribunū militum electi	cus dānat ⁹ ē senator. eodē	Viturti iactantia xv
vide eodem	Traiani dictū eodē	Urbes ob Augusti hono-
Torquati cognomen. v	Traian ⁹ profluvio extin-	rem condite xxiiii
Tirenes lecti eo dē.	guitur. eodem	Virgilius eodem
Tarētū a fabio recupera-	Tra. solus inter i mpera.	Viciosi viciorū vltores
tum xi	in vrbe sepultus eodē	vide xxiiij
Titī quiti triūphus xii	Tetricus xxxii	Vulgi romani dictum de
Ticinum ab insubrib ⁹ con-	Tetrici per versū vergilia-	Aug. post ei ⁹ mortē. eodē
ditum eodem	nam deprecatio eodē	Vitellij in epulis gulosi-
Tiresi ad scipionem de di-	Tacitus eodem	tas vide xxv
scordia vera rñsio xv	De lra V.	Vitellii foeda mors. xxvi
Teutonū cedes xvi	 Arriorum et tem-	Vitelli ⁹ sepultura caruit
Triūphi quattuor xviiij	porum et regno	vide. eodem
Tigranes capitur xix	rum collectio. i.	Vespasianus pecuniarū
Tigranis deditio. xx	Vxorius ānis eodem	auid ⁹ eodem
Taphus fluui ⁹ xxii.	Varia tpm supputatio. ij	Vespa. ventris profluvio
Tranquilli verba de Au-	Viminalis mons a seruiō	extinctus eodem
gusto xxiiii	vrbi ad iūctus iij	Ves. & titi triūphus. eodē
Tiberij promptitudo in	Valerius Pnblicola Tar.	Ves. p̄lagiū de filijs. eodē
respondendo xxiiii	colla. in consulatu succes-	Vlpianus iuris conditor
Tiberij mors eodem	sit vide eodem	vide. xxx
Titus populi Ro. delitię	Voturia Martij mē iij.	Volusianus xxxi
vide xxvi	Volumnia eius vxor. eodē	Valeriani ignominiosa
Titī dictum eodem	Virginus filiam cur inte-	seruitus. eodē
Titī liberalitas eodem	remerit vide eodem	Va. cę. duos creat. xxxv
Titus qnā composuerit	Veietanorū rebellio. eodē	Ve. oim lrarū exps. xxxvi
vide eodem	Valerij/orosij/et Eutro-	De lra X
Titus inter diuos relatus	pij diuersitas ix	p̄s nascit. xxiiii
vide eodem	Varro consul venusinum	X Xps quo impe-
Tranquillus quid de do-	fugit x	rii augusti nat ⁹
mitiani superbia referat	Varroni & a senatu et a	sit eodem
vide eodem	populo grę actę eodem	Xps quo tiberii tempore
Traianus i perator. xxvii	Varronis cruciatus. eodē	prędicationem inchoauit
Traiani egregia facta vi-	Vulcani isulę prima edi-	rit euangelicam xxiiii
de. eodem	tio xiiii	Xps quo tempore Tibe-
Traiani liberalitas et fa-	Viriatu interficitur. xiiii	rii pro nobis passus sit
miliaritas eodem	Viriatu in cōgregādis mi-	vide eodem.

PAULI DIACONI HISTORIOGRAPHI CLARISSIMI RERUM MEMORANDARUM INDEX LITTERARIUS AB EODEM M. N. M. SVCCINCTE ALPHABETICO CONTEXTVS ORDINE

De lra. A.

A Poplexis sanguinis effusio dicitur. xxxix

Alamanorum strages vide. xl

Ambrosius mediolani episcopus eodem

Alexander magnus scythas euitandos censuit vide. eodem.

Athanasius gothorum rex. eodem

Athanasii dictum. eod.

Archadius Tyrannus vide. eodem

Archa. Theodosii filius in imperium euectus. eod.

Andragatius bellum administrans xli

Arbogastis dolus. eod.

Arbogastes manum sibi infert vide eodem.

Athenodorus xliij

Ambrosius Theodosii admittere cur recuset vide. eodem

Archadius eodem

Ambrosius masceze. de victoria premonet. eod.

Ataulfi interitus xliij.

Augustinus hipponi floruit vide. xliij

Aphrica Arriana facta vide. xlv

Augustinus fato concedit. eodem

Attila humnorum Rex vide. xlvj

Attila aruspices consultit xlvij

Attila superatus. eodem

Attila rogum cur instruat. eod.

Attila aquileiam obsedit vide. eodem.

Attila a ciconijs presagium vide. eodem

Attila visio xlviii

Attila mors eodem

auctoritas notanda. eod.

Alleluia fugatur hostes vide eodem

anthemius: xlix

anthemius a ricimere iugulatur. eodem

adouacer li

augustalis dignitas a quo incipit: & a quo finiuit. liij

athesis fluuius liij

ambrosius eodem

almafreda eodem

anastasius purpuram induit vide. eodem

audefreda eodem

anastasius hereses liiij

amalasium cula lv

agapitus papa eodem

agie sophie templum. lvij

athesis fluuii inundatio. lx

anglorum ad fidem conuersio eodem

aranearum lapsus lxiiij

anchis fratris regis filius. lxiiij

arthemius lxv.

anastasius lxvi

De lra B

Burgundiones christiani effecti. xxxix

Barbarus scythia quid dijs vouerat. xlii

Bonifacius xliiij

Barbari ab honorio fugantur vide. eodem

Bonifacius suppetias querit vide. xlv

Pauli diaconi historiographi rerum memorandarum.

Bonifacij mors, eodem
 Britanni auxiliū etio pe-
 tunt, xlvj
 Bebla ab attila fratre in-
 terfectus, eodem
 Bergomum xlvij
 Biorgor xlix
 Basilicus patricius, eodē
 Bilimer eodem
 Busas rex lij
 Barbas arrianus liiij
 Baptismi miraculū, eodē
 Bellisarius patricius, lv
 Benedictus diu⁹ ille
 quo tēpore floruerit, lvi
 Bellisarij crux eodē
 Benacus lacus lvij
 Brixillus ciuitas lix

De lra C

Claudian⁹ poeta
 vide, fo. xli
 Cōstātis victoria xliiij
 Constans ex monacho
 (phdolor) cę, fact⁹, eodē
 Cōstātius tyrann⁹ occidi-
 tur vide eodem
 Castin⁹ honorij dux, eodē
 Castin⁹ exulat xlv
 Carthago capitur, xlvj
 Catalaunici cāpi lxlviij
 Capua dirūpitur xlviiij
 Cōstātinopolis icēdium
 vide, xlix
 Cōstantinopolis concre-
 matio liii
 Casini locus ille est i quo
 p̄r b̄ndict⁹ degit, lvi
 Cassiodor⁹ i psalmos, lvij

Crucis sub qua thesaur⁹
 latebat miraculum, lviiij
 Childepertus (vel mel⁹)
 Childebertus frā, rex, lix
 Candidian⁹ lxi
 Cęsara regina ad fidē cō-
 uersa lxi
 Calor flui⁹ cur pugna
 dictus lxii
 Constans tyrānus lxiiij
 Cyr⁹ abbas lxiiij

De lra D.

Dñica gothos expel-
 lit ab vrbe cōstan,
 vide xxxix
 Deuotionis exemplū, xliij
 Didimus xliij
 Dicerius i perator lii
 Datus vir sanctus lv
 Digestorum codex lvij
 Dionysi⁹ paschalis calcu-
 li conditor eodē
 Diluuium in italia maxi-
 mum vide lx
 Draco mirę magnitudi-
 nis eodem
 Diacon⁹ de suo tempore
 attestatur lxii
 Dardanis lxiiij

De lra E

Evdoxi⁹ Arrian⁹
 episcop⁹, xxxviii
Ep̄i a valen, de
 exilio reuocati xxxix
 Ecclesię persecutio, eodē
 Eugeni⁹ tyrannus xli
 Eugenius ydolorum cul-
 tor eodem

Eugenius inter, eodē
 Eucherius xliiij
 Eucherius xp̄ianorum p-
 secutor xliiij
 Etius patriarcha xlv
 Et⁹ gūdicariū vicit, eodē
 Et⁹ a gothis capit, eodē
 Et⁹ aruspici⁹ & demoni-
 bus confidit eodem
 Et⁹ cōtra attilā, xlviiij
 Epiphani⁹ ticini ep̄s, xlix
 Epiphani⁹ s̄ctitas liii
 Eutichiana hēresis, eodē
 Episcoporū magna stra-
 ges vide eodem
 Episcopi a Trasamūdo
 in exilium missi liiij
 Eutichi⁹ hēresiarcha, eodē
 Eutichij hēresis eodē
 Errarius, lvi.

De lra F

Foedus cū Atha-
 narico gothorū
 rege p̄cussū, xl,
 Flaccilla xlii
 Fluminū eruptio, xliiij,
 Fasces consulares secūda
 post i peritū dignitas, lii
 Fulgentius liiij
 Fames dira qua m̄res in-
 fantes edebant lv
 Focas lxi
 Floritius locus lxii

De lra G

Gratianus cur fu-
 nari⁹ cognōm̄to
 dictus xxxviii
 Gratianus i perator, eodē

Gratianus occidētem te/
 net. xxxix
Gothi arriani facti. eodē
Gothi constantinopolim
 inuadunt/ vide eodem
Gratianus xl.
Gratianus dei auxilio frē
 tus prēlium init eodem
Gentes varię a Theodo.
 pacem petentes. eodem
Gratianus barbaros sum
 mo proseqns amore. eodē
Gratianus Maximi dolis
 interfectus eodem
Gratiani litterę eodem
Gratiani castitas. eodem
Galla xlij
Gildo Imperium vsur/
 pat. eodem
Gildonis crudelitas. eodē
Gildo victus strangula/
 tur eodem
Gothorum irruptio. xlij
Gothi annem (vt halari/
 cū sepeliāt) diuertūt. eodē
Gothi vti pecudes venditi
 vide eodem.
Gratianus tyrannus oc/
 ciditur eodem
Gerōtius iugulať. xlij
Galla placidia cōstantio
 sociatur eodem.
Galbio xlv
Gensericus arriani xpī/
 anorū psequutor. eodem
Genserici impietas. xlvj
Genseric morit. eodem
Gothi arcu polētes. xlvij

Index Alphabeticus

German sanct' ep̄s. eodē
Ger. prēliū petit. eodē
Gudubadus rex. liij
German capue ep̄s. liiij.
Guitigis lv
Grimoaldus lxij
Gesualdus eodem.
Ger. patriarcha lxvi.

De littera, H.

H Vmni Gothos fu
 gant xxxix
Honorius xlij
Halarici sepultura. xlij.
Honorius xliij
Heraclij fuga eodem
Hēretici sopiti eodem
Hippo Aphricę ciuitas a/
 lias Catarytum eodem
Honorij sepultura. xlv.
Hildericus xlix
Hiria fluuius eodem
Horestes p̄ricus .li.
Honorius christianos pro
 sequitur .liij.
Hormisda pontifex liij
Helderici facta eodem
Helias episcopus lx.
Humni alias Auarres/
 vide eodem
Hēresis negās duas i Xpo
 voluntates lxij.

De littera, I.

I Talia ad rectam
 dei fidem reda
 cta lx.

Iheronymus diuus ille/in
 Bethleem palestine vrbe
 quo tpe floruerit. eodem
Ioannis Anachoritę ora/
 culum xli
Iheronymus in bethleem
 celos migrat xliij
Ioannes Imperator xlv
Iustinus catholicus. liij
Iustinianus. lv
Iustiniani cognomina. lvi
Iustini. legū cōditor. lvij.
Instituta a Iustiniano edi
 ta. eodem
Iustiniani amētia lvij
Inguinaria (v' potius) au
 guinaria lues lx
Ioannes diu' p Lōgobar
 dis orans lxi
Ioānes euāgelista lxiiij
Iustinianus eodem

De littera, L.

Ex lata de duab' vxo
L rib' ducendis. xxxix.
Legati honorio missi
Legati ab etio ad (xliij.
Theodericum missi. xlvij
Leo Papa xlviii
Lupus p̄sul eodem
Leo Leonis filius xlix
Lucer domestic' ip̄at. li.
Luce. priuat' ep̄s fact'. eodē
Laurentius liij
Leutharius lvij
Lētāia a quo instituta. lx.

Pauli Diaconi historiographi rerum memorandarum

Luceria vrbs lxij.
Leo augustus lxx
Lintprandus eodem
Leonis impietas lxxvi

De littera, M.

Monachi militant.
M vide. xxxix.
Martinus sanctus:
turonis floruerit xl.
maximus Tyrannus xli
maximus a Theo. victus
atq; interfectus eodem.
martini vaticinium de fu-
tura maximi pditiōe. eodē
mascezer Gildonis frater
vide xliij
masce. sacrilegium. eodē
masce. Theodosij exem-
plo deumprecatur. eodē
maximus. xliiij
maria & hermantia. xlv.
marbosius eodem
marciānus impator. xlvj
mulieris mirum pudicitie
exemplum xlvij
mediolanum eodem
mincius xlviii
martiani visio eodem
martiani finis xlix
maiorianus eodem
mauritiuſ lix
micola lxii
merentius lxiii.
maria virgo cur $\theta\epsilon\omicron\tau\omicron\kappa\omicron\sigma$
dicta lxiiii
miluius pons lxxv.

De littera, N.

Nole euerſio. xlviij
Neapol' capit. lv.
Narſes eunuchus lvi.
Narſes calcularius lvii
Narſis auaritia. lviiij.
Narſis corpus i loculo cū
pecuniis ſepultū. eodem
Narſes theſaurum in ciſta
occultans lix
Narſis theſaurus a quodā
ſene Tiberio pdit. eodē
Nutritius romoaldi. lxii

De littera, O.

Olibrius xlix
Olibri⁹ morit. li.
Ostrogothi vnde
dicti. eodem
Olimpius arrianus celi-
cus crematus liiij

De littera, P.

Procopius tyran-
nus vid. xxxviii.
Prodigia nephā
da eodem
Placidia xlii
Paganorū cōcurſus. eodē
Placidia honoris reddita
vide xliiij
Placidia ab honorio ex-
pulſa vide eodem
Padus xlviij.
Pelagiana heresiſ. eodem

Paulinus Nole ep̄s. xlix.
Pinetum quis locus. liii.
Pontia insula lv
Pandectę quid; & vnde di-
ctę fuit lvii
Priscianus grammaticus
vide eodem
Pelagius pontifex lix.
Pantheon templum; & vn-
de dictum vide lxi
Persarum rex baptifatur
vide eodem
Prophetę oraculum. eodē
Pantheonis tegule eneg.
vide lxiii
Porticus sex ſynodos con-
tinens vide lxxv

De littera, R.

Romanorum &
Gothorum in-
gens conflictus
vide xxxix.
Ruffinus xlii
Ruffini punitio eodem
Ragasi immanitas. eodē
Ragasi copie eodem
Ragasus moritur. xliiij
Romę mirabilis terrę mo-
tus xlvj
Roma bis capta xlviii
Ricimer patricius xlix
Ricimeris exitus. eodem.
Romani Imperii termi-
nus/ vide liiij
Romę regiones lx
Romanus pplus i septem

Index Alphabeticus.

choros ad preces partitus
vide eodem
Romoaldus lxiij

De littera, S.

S Axones a valen.
oppressi xxxix
Stilco xliij
Saulus paganus xliij
Sanguinis mira effusio/
vide xlvij.
Seuerus xlix
Sontius fluuius liij
Simachus papa liiij.
Siluerius papa lv.
Sublacus loc⁹ i quo
pr⁹ benedictus vitā degit
vide lvij
Sophia lviiij.
Synodus, x. episcoporum
vide lx.
Smaragdus Episcopus/
vide eodem.
Seueri error eodem
Sarraceni insulsus lxiiij
Sergius pontifex lxiiiij
Synodorum ymago lxxv
Sarraceni Constaati, ob/
sident vide. eodem

De littera, T.

Terrēmotus ge/
neralis xxxviiij
Thyrnus, xxxix
Theodosius mauros pro/
fligat. eodem

Theodosius baptisatur /
vide. eodem
Theo, exitus eodem
Theodo, Imperio p⁹fici/
tur. xl.
Theo, urbem Constan, vi
ctor ingreditur eodem
Theodosius impat xli
Theodo, origo eodem
Theodosius orationi vac/
cans eodem
Theo, omnem spem in do
mini cruce ponēs. eodem
Turbinis impetus, eodem
Theo, victor eodem
Theodo, vnde nomen tra
xit. eodem.
Theo, a Traiāo originem
duxit eodem.
Theodo, & Traiani disci
men eodem.
Theodo, Traia, similitu/
do eodem
Theo, ira eodem
Theodo, mōitio ad iram
compescendam xliij.
Theodosius fato conce/
dit eodem
Tertullus consul xliiiij
Ticinum xlvij
Theodoricus strabo li.
Theodericus liij
Tuffē deditio liiij
Theoderici tyrannis, liiij.
Totila lvi
Tiberius lviiij.
Tiberij liberalitas lix.
Tiberis inundatio lx

Theodosius lxxv.
Tiberis inūdatio, eodem

De littera, V.

Alentinian⁹ ido/
lis immolare recu
cusat xxxviii.
Valentinian⁹ primus Ro.
Imperator xpianus, eodē
Urbes variē terremotu cō
cussē eodem
Valenti, interitus xxxix
Valerius orientem tenet/
vide eodem
Valentinianus duas du/
xit vxores eodem
Valē, legem tulit de dua/
bus ducēdis vxorib⁹, eodē
Valen, legem tulit vt mo/
nachi militarent eodem
Valēs igne cremat⁹, eodē
Valentinianus a Theodo
sio pie suscipitur xl
Valentinianus a fratre ex
pulsus eodem
Valentinian⁹ iunior stran
gulatur xli
Vuallia/seu vt alij vallia
vide xliiij
Viridanus eodem
Vatiffa fluuius xlvij
Vincentia eodem.
Verona, eodem
Vuisigothi vnde dicti li
Vualamir liij
Vindimer eodem

Pauli diaconi historiographi rerum memorandarum.

Visio cuiusdam in vulca-
ni olla. liiij
Vigilius papa lvi.
Vitalis Episcopus. lvij
Veronę direptio lx.

¶ De littera, X.

X p̄i diuitas. lxiij
Xp̄i humanitas
eodem

vide

¶ De littera, Z.

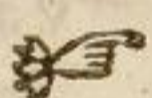
Z Eno augustus. li
Zeno a matre oc-
culte clericus factus. eodē
Zeno martyr lx
Zenonis basilica eodem
Zacarias protospatrius/
vide. lxiij.

¶ Finis Tabulę totius huius Libri.

¶ AD LECTOREM.

NEUS TU lector: siste gradū, Paucis te hoc super vno admonitum velim.
In hoc siquidem Alphabetico litterarum cōtextu / non te lateat non-
nullas vocabulorum mendas & priorum nominum (quę feruen-
ti Impressorum motu mutata videbantur) suprema lima (prout intuenti pa-
tebit) erasas esse; atq; ad verum tipi exemplar in prisrinum statum redactas;

¶ Vale.*

¶ Virtuti omnia parent.*

NICOLAUS MAILLARD LECTORI .S.

Miraberis forsitan (candide lector) quoniam me huiusce epistolae sequentis / ab Eutropij exordio diuellendi coeperit fiducia; Sed ne cui iam vestrum diutius mirum sit: properabo fateri. Cum etenim hoc tempore & ferme biennio dudum elapso: quidem Eutropij codex oia Italice puencie incluta continens gesta: & Romanis characteribus antiquus: et impressione iam quadragenarius (cuius lectione mirum in modum oblectabar) in manus meas casu quodam incidisset: Alius postmodum eiusdem Eutropij eadem omnino complectentis libellus / typis tamen veneticis Impressioni multo post tempore mandatus / itidem occurrisset: Mihi per legendum id inter hos visum est discriminis: quod in huius venetici fronte hoc prescriptum inuenerim epistolium: in illo vero minime. Et quia tamen vetustati / in his maxime quae priorum nominum vocabula concernunt: magis confuluisse quam nouitati multorum iudicio semper iuuerit: Idcirco illum Romana calcographia nobilitatum pro virili ad finem usque (Christo auspice) deducendo (non omissa tamen alterius lectione) immitatus sum. Hoc quoque epistolium / de quo nunc ad rem / subijcere non piguit. Id unum tamen oratum velimus ut si quae in praesenti volumine nonnulla conperias offendicula: non nobis / sed Impressorum incuriae nedicam inscitiae ascribas. Vale ergo pie lector: & hunc foueas bonique consulas.

Virtuti omnia parent.

Eutropius Valenti, Maximo, Perpetuo, Augusto.

Romas Romanas ex voluntate mansuetudinis tuae ab urbe condita ad nostram memoriam / quae in negocijs vel bellicis vel civilibus eminebant: per ordinem temporum breui narratione collegi stratum. Additis et his: quae in principum vita / egregia extiterunt: ut tranquillitatis tuae possit mens diuina letari: prius se illustrium virorum facta in administrando Imperio sequutam / quam cognosceret lectionem.

...causam in publico ...
...causam in publico ...
...causam in publico ...
...causam in publico ...
...causam in publico ...
...causam in publico ...
...causam in publico ...
...causam in publico ...
...causam in publico ...
...causam in publico ...
...causam in publico ...
...causam in publico ...
...causam in publico ...
...causam in publico ...
...causam in publico ...
...causam in publico ...
...causam in publico ...
...causam in publico ...
...causam in publico ...

Vitati omnia parent.

¶ Butropius Valenti Maximo Imperio Augusto.

...Romanas ex voluntate manustentantis ...
...Romanas ex voluntate manustentantis ...
...Romanas ex voluntate manustentantis ...
...Romanas ex voluntate manustentantis ...
...Romanas ex voluntate manustentantis ...
...Romanas ex voluntate manustentantis ...
...Romanas ex voluntate manustentantis ...
...Romanas ex voluntate manustentantis ...
...Romanas ex voluntate manustentantis ...
...Romanas ex voluntate manustentantis ...
...Romanas ex voluntate manustentantis ...
...Romanas ex voluntate manustentantis ...
...Romanas ex voluntate manustentantis ...
...Romanas ex voluntate manustentantis ...
...Romanas ex voluntate manustentantis ...
...Romanas ex voluntate manustentantis ...
...Romanas ex voluntate manustentantis ...
...Romanas ex voluntate manustentantis ...
...Romanas ex voluntate manustentantis ...

Numm
ereos pr
in italia
adiueni
Pici &
ces fabu
Faun
ni pater
A latino
(vt alij v
lut) a lat
gua latin
dicta est
Quo iiii
regnate
ia capta

Huic di
nare verg
i primo g
videtur.

Clarissimi Eutropij hystoriographi (quem subsequitur Paulus diaconus) de inclytis Italice prouincie Ac Romanorum gestis liber primus fœlici orditur auspice.

Caput primum.

Irimus in Italia (ut quibusdam placet) regnauit Ianus, deinde Saturnus Iouem filium e Grecia fugiens: in ciuitate que ex eius nomine Saturnia dicta est / habitauit: cuius ruine hactenus cernuntur in finibus Tuscie: haud procul ab vrbe. Hic Saturnus quia in Italia latuit: ab eius latebra latium appellata est. Ipse enim adhuc rudes populos domos edificare: terras icolere: plantare vineas docuit: atque humanis moribus uiuere: cum antea semiferi glandium tantummodo alimentis vitam sustentarent: qui aut in spe-

Ianus in Italia primus regnasse dicitur. Vnde Saturnia vrbs dicta. Latium cur Italia nuncupatur. Saturnus quoniam non docuerit

Nummos aureos primus in Italia Saturnus aduenit. Pici & circæ fabula. Faunus latinus pater. A latino autem (ut alij uolunt) a latine lingua latina dicta est. Quo in Italia regnante Troia capta est.

luncis: aut in frondibus uirgultisque contextis casulis habitarent. Ipse etiam eis nummos aureos primus instituit: pro quibus meritis: ab indocili & rusticata multitudine: deus est appellatus. Post hunc Picius eius filius de quo fabulose dicitur quod a quadam famosissima maga Circe nomine: ob contemptum eius amoris: in auem sui nominis sit mutatus. Post hunc filius eius Faunus qui fuit pater Latinus: cuius mater Carmentis Nicostrata: creditur latinas litteras reperisse. Quibus regnantibus centum quinquaginta anni feruntur reuoluti. Regnantem tamen Latino: qui latinam linguam correxit et Latinos de suo nomine appellauit Troia a Grecis capta est. Cum apud Hebreos Labdō terciū sui principatus annum ageret. Et apud Assyrios Tautanes apud Egyptios Thous regnaret. Expletis a mundi principio annis, iiii. m. x. & viii. A diluuiō annis, m. cccclxxseptē. A natiuitate Abrae, xliij. A natiuitate regis Assyriorum Nini, annis octingentis, xxxiiii. A natiuitate Moysi annis, cc. & quinq;. Ante urbem autem conditam annis, ccc. & iiii. Ante primam quoque olympiadem annis, cccc. & sex. Capta igitur Troia Eneas Veneris & Anchise filius ad Italiam uenit. Anno tertio post Troie excidium cum Turno dauni Tuscorum regis filio dimicans: eum interemit, eiusque sponsam Lauiniam Latinus filiam: in conjugem accepit: de cuius etiam nomine Lauinium oppidum (quod construxerat) appellauit.

Satur. deus habitus Picius Saturni filius. Nicostrata latinas creditur exco-gitalle lras.

Ninus Assyriorum primus rex.

A quo dauinia dicta est Lauinium unde dictum.

Huic dilionare uerg. in primo gene. uidetur.

De Enee regno. Cap. ij.

Eutropij hystoriographi clarissimi.

Hic sequitur
Dionysii ha-
lycarnasse.

Regnavit igitur Eneas latinis annis tri-
bus: quo vita decedente: regnū suscepit
Ascanius qui & Iulius eiusdem Eneae filius di-
ctus est: quem apud Troiam ex creusa coniuge
genuerat: & secum in Italiam veniens adduxe-
rat. Qui Ascanius derelicto nouercae suae
Lauiniae regno: Albam longam condidit: & Sil-
uium posthumium fratrem suum / Eneae ex La-

De hoc Liu-
us ambigit.

Alij aliter se-
tiunt.

uina filium: summa pietate educauit. Deinde Ascanius Iulium filium procreauit: a
quo familia Iuliorum exorta est: paruulus: quia necdum regedis ciuibus idoneus
erat: Ascanius cum octo & viginti annis regnasset: Siluium posthumium fratrem re-
gnare reliquit heredem.

Iuliorum fami-
lia unde or-
ta sit.

Siluiorum ste-
ma.

Quare post-
humius ap-
pellatur & fil-
ius dicitur.
Scriptores
varii (vti eu-
haly) de re-
gni temporibus
supputatioe
diuersimode
describunt.

Albula no-
me antiquum
ab aq. albe-
die dicitur.

Liuus non re-
mum sed romu-
lum vocat: alij
aremulum vel
remulum.

Quis mensu-
ras & potes-
ta inuenit.
Amulius viri-
lis stirpem (que
dio. egestus
alij vero lau-
suum vocant) in-
terfecit.

De Siluii regno & sua posteritate Cap. iij.

Siluius igitur Posthumius regnavit annis, xxix. q. Posthumius ideo ap-
pellatus: quia post patris mortem est editus. Siluius quia ruri fuerat
educatus: a quo omnes Albanorum reges Siluii sunt vocati. Post quem
regnavit Eneas Siluius annis, xxxi. Deinde Latinus Siluius regnavit an-
nis quinquaginta: quo etiam tempore apud hebraeos David regnavit. Post cuius obitum
regnavit Alba Siluius annis, xxx. & novem. Deinde Epitius eius filius annis, xxiii.
Deinde Capys Siluius / superioris regis filius annis octo & xx. qui Capuam in
Cappania condidit. Item Capetius Siluius: Capys frater: Annis tredecim. Post
quem Tyberinus Capeti filius: Annis novem. Ab huius nomine Tyberis fluvius di-
ctus est: eo quod in eum decidens extinctus est qui prius Albula dicebatur. Successit
huic Agrippa Siluius: regnavit Annis, xl. cuius temporibus Homerus fuisse in
græcia phibet. Deinde Remus Siluius: Agrippae superioris filius regnavit, annis
decem & novem. Iste praesidium Albanorum inter montes ubi nunc Roma est posuit:
qui ob impietatem fulmine ictus interijt. Post hunc regnavit Auentinus Siluius An-
nis viginti & septem: qui fuit Remi superioris regis filius: qui quod in eo monte qui
nunc pars urbis est mortuus ac sepultus: & eternum locum vocabulum dedit. Successor
extitit Procas Siluius eiusdem Auentini filius: qui regnavit Annis triginta et
tribus. Eo tempore Sidonius: menses & potes-tatem reperit: cum apud Hebraeos Aza in
Iudea: & Hieroboam in Hierusalem regnaret. Isti quoque Amulius succedens eius
iunior filius: regnavit Annis quadraginta & tribus. Numitor Procae regis ma-
ior filius: a fratre Amulio regno pulsus: in agro suo vixit. Filia eius adimedi par-
tus gra: virgo Vestalis electa est. Quae cum septimo patris anno geminos edidit
dissertis infantes: iuxta legem in terra viua defossa est. Verum paruulos prope ripam Ti-
bris expositos: Faustulus regis pastor armentum: Accham larertiam uxorem suam
detulit. Quae ob pulchritudinem & rapacitatem corporis quatuor: Lupa a vicinis

Apud Alba-
nos Siluii/
vti apud egi-
ptios Ptole-
maei & Ro-
manos Cae-
sares

Alij egypto
legunt. Arys
toteles loco eius re-
pigitur in liuo
Capys ca-
pue conditor.
Dio. hal. lo-
co Remi. al-
ladiu tyran-
nu fulmine
ictu Agrip-
pe subijt.
Mons auenti-
nus a quo di-
ctus.

Alij (quibus) Li-
uius astipula-
ri vult) eam in ve-
dis perijt: alij
cum infanti-
lis in tyberi de-
iecta / fluitque
uxorem factam
asserit. Hinc
uxoris annis
horati ait.

Lupa
cta.
Lupa
vni no-
tita.

Oro-
tare
ccc. x.
Vn
dicitur
A re-

Alij
do i.
dica
volu

Rom-
tia i
tiple

Tha-
pud
vti
nae

græ-
ptij
Cap-
Tar-
te o

Rom-
noi
fint
Qu-
cur
ma

Lupa cur di-
cta.
Lupanaria
vñ nom for-
tita.

nis appellabat. Vñ & ad nostrā vsq; memoriā: meretricū cellulę lupana-
ria dicunt Pueri cū adoleuiscēt: collecta pastorū & latronū manu: iter fe-
citq; apud Albam Amulio: auum Numitorem in regnum restituit.

¶ Romanū imperij p̄conium.

Cap. IiII.

R

omanorū igit̄ imperiū: quo neq; ab exordio vllū fere minus/ne-
q; in cremētis toto orbe āplius: hūana pōt memoria recordari:
a Romulo exordiū habet. Qui Rheg ylię vestal virginis (vt p̄e-
missū est) filius: & quātū putat̄ ē Martis: cū Remo frevno partu ēditus est.
Is cū inter pastores latrocinare ē: xviiij annos nat⁹: vrbē exiguā in palatino
mōte cōstituit. x. k. Mar. Olympiadis sextę. āno. cccc. xviiij p⁹ Troię exci-
diū: siue (vt placet Orosio). cccc. xvij. An̄ sex ānos / q̄ decē trib⁹ Israēla Se-
nacherib rege Caldeorū transferrēt in mōtes Medorū. Cōdita ergo ciuita-
te quā ex nomine suo Romā vocauit: a qua & Romanis nomen inditū est:
hec fere egit. Cōdito tēplo: qđ Asylū appellauit: pollicitus est ad eū confu-
gientibus impunitatē. Quā ob causā multitudinē finitimorū / qui aliquā
apud suos ciues offensā cōtraxerūt: ad se cōfugientē: in ciuitatē recepit. La-
tini deniq; Tusciq; pastores: et transmarini phryges: qui sub Enea: Archa-
des qui sub Euandro duce influxerāt. Ita e varijs quali elemētis cōgrega-
uit corpus vnū: populūq; Romanū effecit. Centū ex senioribus legit: quos
rum cōsilio oia egit: quos senatores p̄pter senectutē: patres ob similitudi-
nem curę: nom̄iauit. Mille etiā pugnatores delegit: quos a nūero / milites
appellauit. Tū cum vxores / i ple & populus nō herent: inuitauit ad specta-
culum ludorū vicinas vrbis Romę nationes: atq; earū virgines rapuit: āno
ab vrbe condita quarto. Tunc vna virginum pulcherrima cunctarum
acclamatione rapiētium Thalasso duci Romuli decernit: Vñ in nuptiarū
solēnitatibus Thalasso vulgo clamitāt: qđ scilicet tal nupta sit: quę Thalaf-
sum habere mereatur. Cōmotis itaq; bellis p̄pter raptarum iniuriam Ce-
nenses videlicet: Antēnates: Crustumini: Sabinū: Fidenates: Bidentes:
Hęc oia oppida vrbē cingunt. Tunc ē Tarpeia virgo Sabinorum clypeis
in monte obruta ē: qui ab eius noīe Tarpeius ē appellatus: in quo Capito-
lium est cōstructum. Pepigere tñ Romanī cū Sabinis: quorū filias rapue-
rant amicitias: adeo vt Sabinorū rex Tacius: regnaret cum Romulo: Sabi-
niq; & Romanī vnus pplus efficerētur. Quo tpe Romanī ad cōfirmandā
coniunctionē: noia illorū suis p̄ponebāt noibus: & inuicē Sabinī Romāo-
rum. Et ex illo tpe cōsuetudo tenuit: vt nēo Romanus sit absq; p̄noie. Pro-
pter hęc ē societatē cū Sabinorū more Romulus hastā ferret: quę eorū lin-
gua Quiris appellabat: Quirinus ē dictus. Romanī vero siue a Quiribus
id est hastis: siue a Quirio: Quirites noīari cōeperunt. Remus deniq; a Fa-

Amulius in-
terficitur.
Nūitor i re-
gnū restituit.
Ortus rōani
impj a Ro-
mulo p̄cessit.

¶ Romul⁹ prio
palatino mo-
te (in quo uu-
trū fuit) mu-
nifle tradis-
tur.

Asylū athe-
nis a The-
seo prio con-
structus est:
ad cuius iū-
tudine Ro-
mē a Romu-
locōditus ē.
Vñ senato-
res dicti.

Milites cur-
vocentur.
Raptus Sa-
binarū puel-
larum.
Cōter Tha-
lali⁹ legitur
Mōs Tarpe-
ius vñ dict⁹
Dubius an
armillas vel
clypeos pe-
terit.

Tatius Sa-
binorū dux

¶ Quirin⁹ vñ
dictus:
Quiris ha-
sta.

Orosio anno
tare videtur
ccc. xxxv.
Vñ Roma
dicta.

A rōa rōani

Alia sentiē-
do i. recte iu-
dicādo dici
volunt.

¶ Romū astu-
tia i vrbe ml-
tiplicanda.

¶ Thalass⁹ a-
pud Rōanos
vti Hyme-
næus apud
græcos i nu-
ptijs iuocat.
Capitolū in
Tarpeio mō-
te cōstructū

¶ Rōanos p̄-
noia vñ orta
sint.

¶ Quirites
cur dicti ro-
mani.

cc Liui
nbigit.

liter se

Alba
Siluij
p̄ egypt
s Ptole-
i & Ro-
nos Cæ-
s

egypt⁹
ut. Atys
oco ei⁹ re-
ur i liuio
pys ca-
cōditor.

o. hal. lo
Remi. al-
liū tyran-
fulmine
ū Agrip-
subicit.
ons auēt
a quo de-
us.

li (qb⁹ Li-
⁹ astipula-
vñ) cā i vñ
is perisse:
lij cū ifātu-
s i tybrī de-
ctā / fluisq;
xorē factā
fērt. Hinc
xori⁹ ānis
orati⁹ ait.

Eutropij hystorographi clarissimi.

quid Remū in cōtēione augurij a ro muleis satel litib⁹ iterfe- ctū. asserūt. Mortis cā vulgator. Discerptū a liq a senatu putant. Caue ne se- cūdū liuuij. xxxvij sit di- endum.

Glauco glu- tim iuētor.

Tull⁹ rei mi- litaris studi- osus.

Notū ē Ro- mulū (vt qd volūt) de ce niētib⁹ & an- tiatib⁹ i pur- pura trium- phasse.

Celius mōs vrbi adiect⁹ Iosias.

Ianiculū ab ācho cōditū idēq; hostiā construxit.

Caue ne. xx- iij. sit legēd. Alij Tarqui- nus legunt.

Dyo. Haly. Romulū scri- bit pri⁹ Rōē triumphasse / de ceniesib⁹ & anti. cum purpura. Tarqni⁹ fœ- da mors.

bio duce Romuli (nō dubiū q̄ ex fr̄is volūtate) rostro pastoralī extictus ē. Causa aut̄ eius iteritus hęc fuit: q̄ ad tutelā nouę vr̄bis vallū nō posse suf- ficere increpauerit: eiusq; angustias saltu trāsilierit. Romulus vero cū apd̄ paludē capr̄zā nusquā cōparuisset: āno regni. xxxix. ad deos trāsilisse cre- ditus est: & Quirini noīe cōsecrat⁹. Dein Rom⁹ p̄ cōtinuos dies senatores imperauerunt: & his regnantibus vnus annus completus est.

De Numa Pompilio.

Cap. v.

Noste Numa pōpilius rex creatus ē: cū apd̄ Hebr̄eos Ezechias regnaret. Qui bellū nullū quidē gessit: sed nō min⁹ ciuitati q̄ Ro- mulus pfuit. Nā leges Rōanis: moresq; cōstituit: qui cōsuetudie pr̄cliorū iā latrones ac semibarbari videbātur: & ānū descripsit in decē mē- ses: qui pri⁹ sine aliq; supputatiōe cōfusus erat: & īfinita Romę sacra ac tē- pla cōstituit: morbo decessit. xli. īperij āno. Regnāte Numa / glaucus pri⁹ mus ferri inter se Glutinum excogitauit.

De Tullo Hostilio.

Cap. vi.

Dvic successit Tullus hostilius. Hic prim⁹ Romanorum purpura & fasces est vsus: Manasse i Iudęa regnāte. Hic bella reparauit: Al- banos vicit: q̄ ab vrbe Roma duodecimo miliario sūt. Vehiētes & Fidenas: quorū alij septimo miliario absunt ab vrbe Romana: alij decimo octa- uo: bello superauit. Vrbē ampliauit adiecto Celio mōte. Cum. xxxij. ānos regnasset fulmie ictus: cum domo sua arsit. His tēporibus Bizantium ci- uitas est condita quę postea Constantinopolis est appellata:

De Ancho.

Cap. vii.

Post hunc Anchus martius Numę ex filia nepos suscepit imperiū. Quo et tpe Iosias regnauit apd̄ hebr̄eos. Cōtra latios dimicauit. Auentinum mōtē ciuitati adiecit: & Ianiculum apd̄ hostiā ciuitatē supra mare sextodecimo miliario ab vrbe Roma cōdidit. xxij. āno īperij morbo periit. Hoc tñ regnāte Epidamnus est cōdita q̄ postea dyrachiu noīata ē.

De Tarquinio.

Cap. viii.

Deinde regnum Priscus Tarqui- nius accepit. Hic numerum sena- torū duplicauit. Circū Romę edificauit: Ludos Rōanos constituit: qui ad nram memoriā pmanēt. Vicit et Sabios: & nō parum agrorū sublatū hisdē / Romę vr- bis territorio iūxit: primusq; triumphās romā intrauit. Muros fecit & cloacas. Capitolium inchoauit. xxxvij imperij anno per anchi Martij filios occi-

Mors remi Rem⁹ a fa- bio itere ma- ptus est.

qdā hymbri b⁹ cōcionatē raptū asser- unt.

Senatores ī gnāt p ānū. Ezechias. Numa rōa- noz legisla- tor oi dedit eligioni.

Caue ne le- gēd sit. xliij. Alij (quorū ē pōpō⁹) ro muluz prio- lictores fas- ces gestātes īstituisse vo- lunt.

Tul. host. ful- mine ictus. Bixatiū ali- as cōstāno- polis dī.

Auentinus mōs ab an- cho vrbi ad- iectus.

Epidān⁹ A- lias Dyra- chium.

Tarqni⁹ pri- se⁹ mltā in vrbe p̄clara fecit.

Capitolium ab ancho in- choatum.

Caue ne xxxvij. le- gendum sit.

Attē phin rion incl

Serū (atte- ply. li. vl- fia c

Cen- tes / q̄ le- mo- stitu- uis

Tar- gno- bus- bus

Liui- refe- Mar- p̄ci- cerē- cōst

Luc- mor

vl. x- te le

Py- pat- Cro- cala- Qu- duo- crea

Attēde del phini & a rionis factū inclytum.

sus ē cui regi ipse successerat. Regnate Tarqno: Ariō methymneus a Del phino Rothemarum dr̄ trāsportatus. Tunc est et Massilia cōdita. Eodēq̄ tempore Hierusalē a Nabugodonosor rege Caldeorum subuersa est.

Quo tpe cō dita sit Mas filia.

De Seruio Tullio.

Cap. ix.

Seruij mī (attestante ply. na. hy. li. vltio) ocri fia dicebat.

Ost hunc Seruius Tullius suscepit iperium: genitus ex nobili foe mina: captiua tñ & ancilla. Regnavitq̄ ānis. xxxiij. Quo regnā te Baldasar iperabat Caldeis. sub quo Daniel scripturā misticā in pariete legit: & interpretatus est. Hic quoq̄ Sabinos subegit. Mōtes tres: Quirinalē: Viminalē: Exq̄linum Vrbi adiunxit. Fossas citra murū duxit. Primus oīm cēsū ordiauit: q̄ adhuc per orbem terrarum icognitus erat Sub quo Rōa (oibus in cēsū delatis) habuit capita. lxxxiiij. milia ciuium Romanorum: cum hijs qui i agris erāt. Occisō ē scelere gñi sui Tarquinij/ filij eius regis: cui ipse successerat: & filij quā Tarquini⁹ habebat vxorem.

Solinus scri bit solū. xliij ānis rgnasse Caue tñ ne xliiij. legen dum sit. Mōtes quos vrbi adiecit seruius. Tarqni⁹ su per. Tar. pri ci filius.

De Tarquinio superbo.

Cap. x.

Tarqni⁹ co gnōnto sup bus a mori bus dict⁹ ē.

L

Vcius deinde Tarquini⁹ Supbus: septim⁹ atq̄ vltimus regū: iua/ sit ipium. Quo tpe ad relaxationē Cyri Regis Persarū ruerli sūt Hierosolymā Iudēi. lxxij. milia. cccc. Iste prim⁹ excogitauit vici

Tarqni⁹ in uenta.

Liui⁹ ii. prio refert achū Mar. (q̄ huc pceuit) car cerē in foro cōstrux. Te.

la: Taureas: Fustes: Lautumias: Carceres: Compedes: Cathenas: Exilia: Metalla. Volscos (q̄ gēs ad Cāpaniā eūtib⁹ n̄ lōge abvrbe ē) vicit: Gabios/ ciuitatē Suessā & pomeriā subegit. Cū tuscis pacē fecit. Et tēplū Ioui i Ca pitolio edificauit. Postea Ardeā oppugnās: in xvij. miliario abvrbe Roma positā ciuitatē: ipium pdidit. Nā cū fili⁹ ei⁹ & ipse Tarquinius iunior: nobi lissimā sceminā Lucretiā Collatini/ vxorē: stuprasset: eaq̄ d̄ i iuria marito/ et pri/ & amicis q̄sta fuisset: in oīm cōspectu se occidit. ppter quā cām Bru/ tus parēs/ & ipse Tarquini⁹: Collatinusq̄ pplm cōcitauit: & Tarquinio a/ demit ipium. Mox exercit⁹ quoq̄ eū/ qui ciuitatē Ardeā cū ipso rege oppu gnabat/ reliquit. veniēsq̄ advrbe rex: portis clausis exclus⁹ est. Cūq̄ ipal/ let ānos. xxx. quinq̄: cū vxore & liberis suis fugit. Ita Romē regnatū ē p se ptem reges.

Is ei aruns sext⁹ diceba tur. Iuni⁹ Brut⁹ Tarquiniū ex pulit.

De expulsiōne regum.

Cap. xi.

Pythagore patria. Croto vrbs calabrię. Qua de cā duo cōsules creati sunt.

Nno. ccxliij. cū adhuc Roma: vbi pl̄imū vix vsq̄ ad quindecimū miliarium possideret. Tarquini⁹ sane t̄pibus castissima Iudith Olo fernē pemit. Hisdēq̄ t̄pibus Pythagoras phūs claruit. q̄ Samo oriū dus Crotonē docuit. nouissime Metapontū adiit: ibiq̄ sepult⁹ est. Hic con sules cōepere p vno rege: duo. Duo hac cā creati sūt: vt si vnus malus eē ma luisset: alter eū/ hñs ptātem simlē coherceret. Et placuit ne ipiū lōgius q̄ annū hērent: ne ppter isolentiā ptātis: isolētiores redderent: sed ciuiles ip essent: qui se p⁹ ānū scirent esse priuādos. Fueit igr̄ anno prio expullis r̄gi bus Cōsules Lucius Iunius Brutus: q̄ maxime egerat vt Tarquinius pel/

Regib⁹ ex actis cōsules regnant. Cotulatus p annum du rabat.

Eutropij hystoriographi clarissimi.

Luci⁹ iuni⁹ brut⁹ & tarquinius collatin⁹ primi consules Valeri⁹ publicola Tar. collatio successit. Matrōe Romanę p̄ annū brutum luxerunt. Quicq̄ consules p̄rio āno leretur: & Tarquinius collatinus maritus Lucretię. Sed Tarqunio collatino statim sublata ē dignitas. Placuerat enī ne quāquam in Vrbe remaneret: qui Tarquinius vocaret̄. Ergo accepto oī p̄monio suo: ex vrbe migravit: & in loco ipsius factus est **Lucius Valeri⁹ publicola** cōsul. Cōmouit tñ bellum vrbi Romę rex Tarquinius: q̄ fuerat expuls⁹: & collectis mltis gētibus vt in regnū posset restitui dimicauit. In p̄ria pugna Brut⁹ cōsul & Aruns regis Romani Tarquij filius: inuicē se occiderūt: Rōani tñ ex ea pugna victores recesserūt Brutum Rōanę matronę defēsorē pudicitię suę q̄ si cōem p̄rem: p̄ annū luxerūt. Valeri⁹ publicola Spuriū **Lucretiū**: & **Tricipitinū** collegā sibi fecit. Lucretię p̄rem. Quo morbo mortuo: Iterū **Horatium puluillū** collegā sibi sūpsit. Ita prim⁹ ānus quinq̄ue cōsules habuit: cū Tarquinius collatinus p̄pter nomē: vrbe cessisset. Brut⁹ in p̄lio perisset. Spurius lucretius morbo mortuus esset. Scđo quoq̄ āno iterū Tarquinius vt recipēt in regnū: bellū Rōanis itulit: auxiliū ferēte **Porfenna** Tuscię rege: & Romā pene cepit. Verum tñ a Rōanis quoq̄ vict⁹ est. Tertio anno p̄ reges exactos Tarquinius cū suscipi nō posset ī regnū: neq̄ ei **Porfenna** q̄ pacē cū Rōanis fecerat: p̄staret auxiliū: **Tusculū** se cōtulit (quę ciuitas nō lōge ab vrbe est) atq̄ ibi p̄. xiiij. ānos: priuat⁹ regno: cū vxore cōienuit. Quarto anno post reges exactos: cū **Sabini** Rōanis bellū itulissent: victi sūt: & de his triumphatum ē. Quinto āno **Lucius Valeri⁹** ille bruti collega: & q̄ter cōsul: fataliter mortu⁹ est: adeo paup̄ vt collatis a pp̄lo nūmis: sumptū habuerit sepulture. Quē matronę sicuti Brutū p̄ annum luxerūt. Nono anno p̄ reges exactos: cum gener Tarquij ad iniuriā loceri vindicandā īgentē collegisset exercitum: noua dignitas Romę est creata: q̄ dictatura appellat̄: maior q̄ consularis. Eodē anno ēt maḡ equitum factus ē: qui dictatori obseq̄ret̄: neq̄ quicq̄ si m̄lius p̄t dici q̄ dictatura antiq̄ huic īperij pt̄ati: quā nūc tranquillitas nostra habet: maxime cum **Augustus** quoq̄ **Octavianus**: de quo postea dicemus: & ante eum **Caius cesar**: dictature noīe atq̄ honore regnauerunt. Dictator autem Romę primus fuit **Lercius**: Magister equitum primus **Spurius cassius**. Sextodecimo anno post reges exactos: seditionem pp̄lus Romę fecit: tanquam a Senatu atq̄ consulibus premeret̄. Tum & ip̄e sibi tribunos plebis quasi proprios iudices & defensores creauit: per quos contra senatum & consules: tutus esse posset. Eodem tempore **Neemias** cedente **xerxe** Persarum rege **Iudęam** venit: muros vrbeq̄ restituit. Sequenti āno **Volsci** cōtra Romāos bellū parauerūt & victi acie: ēt **Coriolos** ciuitatem quam habebāt optimam perdidērūt. Decimo octauo anno post q̄ reges eiecti erant: expulsus ab vrbe **Quintus Martius dux Romanus** qui **Coriolos** ceperat **Volscorum** ciuitatē: ad ip̄os **Volscos** cōtēdit irat⁹:

Tar. collatinus sp̄te in exilium cōcessit.

Arūs & Brutus mutuis setrucidaue revulnerib⁹ Lucretię p̄

Matrōe Romanę publicolāve lut Brutū p̄ annū luxerūt

Monarchiā intelligit.

Primus dictator.

Prim⁹ magister equitum;

Martius cognōto Coriolanus ob Coriolorum deletionem dictus.

Corioli volscorū vrbs.

Vide d̄ pauptate Valerij publicolę.

quot p̄ creata ē dictatura & maḡ equitum.

Tribuni plebis creati.

Quit⁹ Martius.

Quit⁹ Martius pugna fuill⁹ Lucretię ccc. c. struit

Maḡ bię strag

Lucius tusco ra a ctato

Cōsul exacto cēuir ti fu

Virgilia cur meri

Tolū iētū

Veio exci falis

Quit⁹ mar
ti⁹ secūdu
q p⁹ia; op
pugnaret
fuisse dr.
Liu⁹ i⁹ ex &
ccc. cēlos a
struit.

Magna fa
bie familie
strages

Luci⁹ cicina
tus dū iuge
ra araret di
ctator fact⁹

et auxilia cōtra rōanos accepit Romanos sepe vicit. Vsq; ad quitū miliariū
accessit: oppugnatur⁹ etiā patriā suā legatis q pacē petebāt repudiatis: nisi
ad eū mater Voturia & vxor Volumnia ex vrbe venissent quar um fletu &
p⁹ecatione superatus: remouit exercitū. Atq; hic secund⁹ post Tarquiniū
fuit q dux cōtra patriam suam esset. Caio flauio & Lucio virginio consuli
bus trecēti nobiles hoies: q ex Fabia familia erāt cōtra venientes bellū soli
susceperūt: p⁹mittētes senatui & populo: per se oē certamē iplendum. Itaq;
p⁹fecti oēs nobiles: & q singuli magnorū exercitiū duces eē deberēt: i p⁹
lio cōciderūt. vnus oīno superfuit ex tanta familia: q p⁹pter etatē puerilem
duci nō potuerat ad pugnā. Post hęc / census in vrbe habit⁹ est: & inuenta
sunt ciuiū capita. cxix. Sequenti tñ anno cū in Algido mōte ab vrbe duo
decimo ferme miliario Roman⁹ obsiderēt exercitus: Luci⁹ quit⁹ Cicina
tus dictator est factus. Qui agrū quattuor iugerū possidens manib⁹ suis
colebat. Is cū in opere & arās esset inuentus: sudore deterlo: togā p⁹textā
tam accepit: & cēlis hostibus liberauit exercitū: iugumq; boum equis ipo
suit: victoriāq; quasi stiuam tenens: subiugatos hostes p⁹ se prim⁹ egit.

Plu. vergi
liam / corio
lan i cōiugē
nō volūtiā
vocat.
Fabij omēs
ad vnū A
pud creme
rā cēli sunt

Algid⁹ mōs
ab algore
dictus

De Decemuiris.

Caput. xij.

Cōsulibus
exactis de
cēuirī crea
ti sunt.

Virgini⁹ fi
liā cur itere
merit.

ANno. ccc. & altero ab vrbe condita. i⁹perium cōsulare cessauit: et
pro duob⁹ cōsulibus decē facti sunt: q summā potestatē haberēt:
ac decēuirī noiati sunt. Sed cum primo āno bene egissēt: secūdo
ex his Appi⁹ claudi⁹ / virginij cuiusdā: q honestis iam stipendijs contra la
tinos i mōte Algido militabat: filiā virgine corrumpere voluit: quā pater
occidit: ne stuprum a decēuiris sustineret: & egressus ad milites mouit tu
multum. Sublata est decemuiris potestas ipsiq; damnati sunt.

Decēuirī p
legibus icri
bedis c reat
ti sunt.
Appi⁹ aūr
vt volunt
a populi tu
mītu cēl⁹ ē
Alij i carce
re mortēli:
biū p⁹li cōfici
uille dicūt.

De magna pugna. po. ro.

Cap. xiiij.

Tolūni⁹ ve
ictiū rex.

Veictanorū
excidiū &
faliscorum.

ANno tricentesimo decimo quinto ab vrbe condita Fidenates con
tra Romanos / rebellauerūt: auxilium p⁹stabant his Veientes
et rex Veientium Tolumnius: que ambē ciuitates tam vicinē vr
bi sunt vt Fidenē vel Veientium: decimo octauo miliario absint. Coniun
xerunt se his Volsci: Sed Marco emilo dictatore: & Lucio Quintio Cinci
nato magistro equitum victi / etiam regem perdidērunt: Fidenē captē
et excisē. Post viginti inde annos Veictani rebellauerunt. Dictator contra
iplos missus ē Furi⁹ Camill⁹: q primū eos vicit acie: mox etiā ciuitatē diu
obsidēs cōcepit antiq;ssimā Italię atq; ditissimā Postea cōcepit et Faliscos:

Fidenarū
excisiores

Eutropij hystoriographi clarissimi.

Furi⁹ camil
l⁹ ob iudiciā
in exilium
missus.
Vñ extat il-
lud. Nobili-
tas senonū
romanos vi-
cit in armis

Camill⁹ al-
ter romul⁹
ob priē libe-
rationē di-
ctus.

non minus nobilem ciuitatem. Sed commota est ei inuidia: quia prædam male diuisisset; damnatusq; ob eam causam & expulsus est e ciuitate: **St**atim Galli Senones ad urbem venerunt; & victos Romanos vndecimo miliario a Roma apud flumen Alliam secuti etiam / demissa Clusij Tu scię ciuitate quam obsidebant; cum Brenno rege suo Romam venerunt; et fere Romanum nomē deleuerunt. urbē occupauerunt neq; defēdi quicq; nisi capitolium / potuit Qd̄ cum diu etiā Romani fame laborarent; a Camillo / q̄ i vicina ciuitate exulabat: Gallis superuētum ē grauissimeq; victi sunt. Postea tñ accepto etiā auro mille librarū ne Capitolium obsiderēt; recesserunt. Sed secut⁹ eos Camillus: ita cecidit: vt & aurum qd̄ his datū fuerat: & oīa q̄ acceperāt militaria signa reuocaret. Ita tertio triumphās urbē ingressus ē / & appellatus secundus Romul⁹ quasi & ipse patrię cōditōr Circa hæc t̄pa ab Hædra putat hystoria veteris testamēti cōscripta. Plauto quoq; philosophus his fuisse temporibus perhibetur.

Clusij italię
oppidū
brēnus gal-
lorū senonū
dux.

Camill⁹ vr-
bez liberat.

Quib⁹ flo-
ruerit tēpo-
ribus plato.

Eutropij hysto. clarissimi de gestis Ro. Incipit liber. II. Caput. I.

Exactis de
cēuiris tribu-
nū militū ele-
cti sunt.

ANno. ccclxv ab vrbe cōdita. post captā aut̄ primo. dignitates mu-
tate sunt: & pro duobus consulib⁹ facti tribuni militares consula-
ri potestate. Hic iā cœpit Rōana res crescere. Nā Camill⁹ eo āno
Vulturnorū ciuitatem q̄ per lxx. ānos bellū gesserat: vicit. & equorū urbē &
Sutrinorū atq; oēs (deletis earū dē exercitib⁹) occupauit: & tres simul triū-
phos egit. Tit⁹ etiā Quint⁹ Cincinnat⁹ Prænestinos (q̄ vsq; ad urbem Romę por-
tas cū bello venerunt) p̄secut⁹ ad flumē Alliam / vicit. octo ciuitates / q̄ sub ip-
sis agebāt Romanis adiūxit. Ipsā Prænestē aggressus i deditiōne accepit
quę ab eo oīa gesta sūt. xx. dieb⁹. Triūphusq; ipi decret⁹. Verū dignitas tri-
bunorū militariū non diu p̄seuerauit: nā post aliquātū nullos placuit fie-
ri: & quadriēniū i vrbe ita fluxit: vt potestates sibi maiores non essēt. p̄sum-
pserunt tñ Tribuni militares; consulari potestate iterū dignitatē & triēnio
perseuerauerūt rurs⁹ consules facti. Lucio genutio & quinto Seruilio consu-
lib⁹ mortu⁹ ē Camill⁹; honor ei post Romulū secūd⁹ delat⁹ ē. His tēporib⁹
impressa p̄cōtinuū bienniū Romanos pestis afflixit. Sequētiq; anno secu-
tum est satis triste prodigium: siquidem in medio vrbis terra dissolui-
tur / vasto / præruptoq; hiatu / subito inferna patuerunt. Quod cum
diutius ibi maneret: cunctisq; terrorem inferret. tandem interpretantibus
aruspicibus q̄ viui hoīs sepulturā expeteret: Marcus curt⁹ eques Roma-
nus se i id baratrū armat⁹ iniecit: sicq; conclusum ē. Interea Tit⁹ quint⁹ di-
ctator aduer⁹ Gallos; q̄ in italiā venerāt; missus ē. Hi ab vrbe quarto milia

Creati iterū
consules.
Moritur ca-
millus.

De voragie
in vrbe repē-
te facta a q̄
pestifer ex-
halabat fu-
mus.

ccclxv. āno
ab vrbe cō-
dita capta a
gallis roma-
Equi & su-
trini italię
populi
Camill⁹ tres
egit trium-
phos.

Honor ca-
millo post
Ro. secūdus
delatus est.

Marcicurtij
in hiatū eru-
ptio.

Luc
egre
cino
Vno
dict

Lecl
legio
cte.

Attē
litun
mira

Alex
mag
Bellu
tinos
tur.

Vide
ti⁹ S
fit leg
Gētis
leæ de
ptio.
Alex
epirot
xandr
gni m
germa
Felix
panie
tas.

Coiter
ui⁹ leg

Lucij maliij
egregiu fa-
cinus.
Vndetorqti
dictifunt.

Lecli tirões
legiones fa-
cte.

Attēde info
litum corui
miraculu3.

Alexandri
magni ortus
Bellum i la-
tinos moue-
tur.

Vide ne po-
ti9 Sānites
fit legēdu3.
Gētis apu-
leae descri-
ptio.

Alexander
epirota: ale-
xandri ma-
gni matris
german9.
Foelix Cam-
panie vber-
tas.

Coiter vesu-
ui9 legitur

rio trās Aniēnē fluuiū cōsederunt. Ibi nobilissim9 de senatoribus iuuenis
Luci9 mallius: puocātē Gallū ad singulare certamē cōgressus occidit:
et sublato Torque aureo colloq3 suo i perpetuū iposito: Torquati sibi & po-
steris cognomē accepit. Galli fugati sunt. Mox per Caium sulphitiū dicta-
torē etiā victi. Nō multo post a Caio martio Tusci victi sūt & nouē milia
captiuorum ex his i triumphū deducta. Cēsus iterum habit9 ē. Et cū lati-
ni q a Rōanis subacti erāt Milites p̄stare nollēt: ex Rōanis tm̄ Tirōes lecti
sunt: facteq3 legiōes x. q mod9 sexagitavel āpli9 armatorū millia efficiebat:
paruis adhuc romanis reb9: tanta tm̄ ire militari virt9 erat. Quē cum p̄fe-
cta esset aduer9 Gallos: duce Lucio fusco qdā ex gallis: vnum ex Roma-
nis q esset optim9 puocauit. tum illi se Marcus valeri9 tribun9 militū obtu-
lit & cū p̄cessisset armat9: coru9 ei supra dextrū brachiū sedit. Mox cōmissa
aduer9 Gallum pugna idē: coru9 alis & vnguib9 Galli oculos verberauit.
ne rectū possit aspicere/ ita vt a tribuno Valerio i terfect9 nō solum victoriā
ei: sed etiā nomē dedit. Nā postea idē Coruin9 ē dict9. Ac p̄pter hoc meri-
tū annorum trium & viginti cōsul est fact9. Tunc si qdē dilatata nox vsq3 ad
plurimā diei partē tēdi visa est: tūc etiā saxa de nubib9 cecidere. Eodē t̄pe
magn9 Alexāder nat9 ē. Latini q noluerunt milites dare/ hoc quoq3 a Ro-
manis exigere cōeperūt: vt vn9 cōsul ex eorū: alter ex Romano populo crea-
retur. qd cum esset negatum: bellum cōtra eos susceptum ē: & i genti pu-
gna superati sunt: ac de his p̄domitis triumphatum ē: statuē cōsulibus ob
meritum victoriē i rostris politē sunt: vn9 tm̄ cōsul ibi periit. Eodē anno etiā
Alexādria ab Alexādri Macedone cōdita est. Iā Romani potētes esse cōe-
perunt: bellum etiā i cētesimo & tricesimo fere miliario ab vrbe ap̄d Samni-
tas gerebat: qui mediij sunt iter Picenum & Cāpaniā & Apuliā. Gētem (si
opulētā q̄ras) aureis & argēteis armis: & discolori vestevsq3 ad ābitū orna-
tā: Si i lidiarum fallaciā: saltib9 fere/ & mōtium fraude crastātē. Si rabiē &
furorē sacris legib9: humanisq3 hospitij i exitium orbis agitātē: Si p̄tina-
ciā sexies rupto foedere: ip̄is hostib9 aiosiores sunt. Deniq3 pri9 q cum Rōa-
nis cōfligerēt Alexādrū regē Epyrotarum germanū Olympiē matris Ale-
xādri magni: q traiectis i Italiā copijs bellū aduer9 Rōanos parabat/ Lu-
canis suffragium ferēres maxio bello i Lucania vicere: i quo & ip̄e Alexā-
der Epyrota extict9 ē. Romani igi9 aduer9 Sānitas p̄ Cāpanis & Fidicinis
bellum suscepere. Oim liquidē nōmō Italiē tm̄: sed pene toto orbe terrarū
pulcherrima Cāpaniē plaga ē. Nihil hospitali9 mari: Hic illi nobiles por-
tus Caieta. Misenus. Tepētes fōtib9 baie: Lucrinus: & auern9: qdā ma-
ris hostia. Hic amicti vitibus mōtes: Caul9: Febern9: Marlicus: & pulcher-
rim9 cūctorū Vesubi9. Vrbes ad mare Formiē: Cumē: Puteoli: hyrculaniū

Coiter man-
lius legitur

Cēsus rome
iterū habit9

Vnde corui
ni cognom
Grande p̄-
digium.

Quot̄pe as-
lexādria cō-
dita est.
Picenū a pi-
co deductū
est.
Vide ne/ se-
xagies fit le-
gendum.

Alexander
epyrota mo-
ritur.

Eutropij hystoriographi clarissimi.

Pompeia, Et ipsa caput urbiū Capua: quā quōdā iter tres maxias Romam; Cartaginēq; noīata. Pro hac vrbe & his regionib; popul; Romanus Sānitas iuadit. Luci; Papyri; cursor cū honore dictatoris ad id bellū pfectus ē Qui cū Romā rediisset: Quinto Fabio maxio magistro equitū: quē apud exercitū reliquit: pcepit ne absēte pugnaret. Ille occasione reperta foeliciflime dimicauit, & Sānitas deleuit, obquam rē a dictatore capite dānat; ē q; se vetante pugnasset. Sed ingēti fauore militū & populī: liberat; est. Tātaq; Lucio Papyrio seditio est commota: vt pene ipse interficeretur. Postea Sānites Romanos Tito vecturio: & Spurio posthumio cōsulib; apd; Caudinas furculas āguistijs locorū cōclusos: ingenti dedecore vicerūt. Quorum dux pōtius i tū vltus est victorię securitate/ vt Herēniū patrē cōsulē/ dū putaret/ vtrū clausos occideret/ an pceret subiugatis: Vt viuos tū de/ decori seruaret / elegit, nā vniuersū Romanum exercitū turpiter captū: armis etiā vestimētisq; nudatū: tū singulis vilioribus operimētis (obverecundia corporū tegēdā) concessis/ sub iugo missū seruitioq; subiectū: lōgū agere pōp; ordinē pceperunt. Sexcētis aut equitibus Romanis i obsidiatū receptis/ oneratos ignominia: ceteris reb; vacuos cōsules remiserūt. Sub tali tū ditione pacis: qualis faciēda Sānitib; placuit. Sed si fidē foederis quā sibi Romani seruari a subiectis volunt: ipsi subiecti Sānitibus seruauisset: hodie aut oīno non essent: aut Sānio dñatui seruirent. Post iteriecto siquidē anno: iubētē senatu: pax Sānitibus firmata: soluta est. Luciusq; Papyrius consul: aduers; eos directus est. qui adeo tūc apd; Romanos bellicolissim; habebatur vt cū diceret Alexāder in Italiā trāsuehi: Romani iter ceteros duces: hunc pcpue eligerēt: q; Alexādrī ipetū sustineret. Cōgressi itaq; Sānites cū Papyrio superati sunt. Quorū septē milibus subiugū missis. Papyri; de Sānitib; triūphauit. Eo tpe Appi; Claudi; Censor: aquā claudiā idu extitit: cui; fr; Manasses tēplū i mōte Ganzim cōstruxit. Sānites reparato bello Quītū Fabiū maxim; vicerūt: tribus milib; hoīm occisis. Postea cū patre ei Fabi; maxim; legat; dat; fuisset: & Sānites vicit & plurīa ipsorū oppida ccepit. Deīde Publi; Corneli; Ruffin;. Marc; Curi; dentat;: abo consules: cōtra Sānites missi: i gentib; plijs eos cōfecerunt: ita ruinas ipas vrbiū diruētes: vt hodie Sāniū i ipō Sānio reqra; nec iueniri facile possit. Tum bellū cū Sānitib; pānos nouē & quadragita actū sublatū ē: neq; vllus hostis fuit itra italiā: q; Romanā virtutē magis fatigauerit. Interiectis aliquot annis iterū se gallorū copię contra Romanos Tuscis: Sānitibusq; iūxerūt. Sed cū Romā tēderet: a Gneo Cornelio dolobella Cōsule delet; sūt. Eo dē tpe Tarētinis (q; iā i vltima italia sūt) bellū idictū ē: q; legatis Roānorū

Q. fabi; maximus fam nites deleuit. Fabius capite dānatur/ liber tū euadit.

Pōtius sānitum dux.

Miseranda Romanorū seruitus ac ignominia. Subiugum mittitur roman; exercitus.

Vincuntur sānites. Appi; Claudi; aquā in vrbe i duxit. Quītus fabi; vincitur.

Sāniū oppidum in famnio monte

Pyrrhus tarētinis auxilio venit cur tarētinis bellū idictū.

Luci; Papyri; cursor cōtra Sānites mittitur

Romani a sānitibus apud furcas caudinas vicerūt. Pontij iudicium

Attende dicitū notādū.

Fidē sānitibus datam infringunt romani. Papyri; Alexādrī ipetū sustinere credebatur. Cur via apia dicta.

Sānites ix. et xl. annis i roma. Bellū gesserūt.

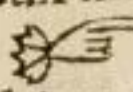
Pyrrhus rota ab chille or nez dux dr. Pyrrhus plorator castra retūtur

Elephantos romanos gnitos m; ita adduxit pyrrhus

Mirabile nē mē

Capti fami ti.

Romani p;ia Pyrrhus chio vultu bello cessit

Pyrrhusepi
rota ab a-
chille origi-
nez dux isse
dr.
Pyrrhi ex-
ploratores i
castra remit-
tuntur

 Elephantos
romanis i-
cognitos pri-
m^o i-
taliā adduxit
pyrrhus

Mirabilis cō-
mēoria.

Captiui in
famā habi-
ti.

 Roma regū
pria
Pyrrh^o bra-
chio trāffixo
vulneratus
bello prior
cessit.

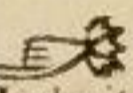
iniuriam fecissent. Hi Pyrrhum Epyri regem cōtra Romanos in auxiliū
poposce rūt: Qui ex genere Achillis originē trahebat, Is mox ad italiā
uenit. Tūq; primū Romani cōtra transmarinos hostes dimicauerūt. Mis-
sus est contra eos Consul Publius Valerius Leuinius: qui cum explo-
ratores Pyrrhi cōpisset: iussit eos per castra duci & ostendi omnem exerci-
tū: tumq; dimitti: vt renunciarent pyrrho: quē cumq; a Romanis agerē-
tur. Commissa mox pugna / cum iam illico Pyrrhus fugeret: elephanto-
rum auxilio vicit: quos incognitos Romani expauerunt, sed nox p̄lio fi-
nem dedit: Leuinius tamen per noctem fugit. Pyrrhus mille octingentos
cōcepit: & eos summo honore tractauit, & occisos sepeliuit. Quos cū ad-
uerso vulnere: & truci vultu etiā mortuos iacere videret: tulisse ad cōelum
manus dicitur: cum hac voce. Se totius orbis dominum esse potuisse: si
tales sibi milites contigissent. Post id Pyrrhus coniunctis sibi Samnitibus:
Lucanis: Brutisq; Romam perrexit: omnia ferro / igneq; vastauit. Campa-
niā populatus est, atq; ad Preneste venit miliario ab vrbe, xvij. Mox ter-
rore percussus exercitus: quia eum tum consul sequebatur: i-
Campaniam se recepit: legati ad Pyrrhum de redimendis captiuis missi ab eo honorifi-
ce suscepti sunt: captiuos sine p̄cio Romam misit, vnum ex legatis Roma-
norum Fabritium sic admiratus est: cum eum pauperē esse cognouisset:
vt (quarta parte regni p̄missa) sollicitare voluerit vt ad se transfret. Cōtē-
ptusq; a Fabritio est, ob quod cum Pyrrhus ingenti Romanorum admira-
tione teneretur: legatū misit / qui pacem cum eis equis conditionibus pe-
teret: p̄cipuū virum Cineam nomine: ita vt Pyrrhus partem Italię quā
iā armis occupauerat: obtineret. Cineas legat^o postera die qua igress^o Ro-
mā fuerat: & equestrē ordinē & senatū proprijs noibus salutauit, pax tñ
quam offerebat displicuit: Remendatum est Pyrrho a senatu: eum cum
Romanis nisi ex italia recessisset pacem habere nō posse Tunc Romani ius-
serunt captiuos omnes quos Pyrrhus reddiderat ifames haberi q; armati
capi potuissent: nec ante eos ad veterem statum reuertī: q̄ sibi notorum
hostium occisorū spolia retulissent. Ita legatus Pyrrhi reuersus est: a quo
cum quēreret Pyrrhus qualem Romam comperisset. Cineas dixit, Regū
se patriam vidisse: scilicet illic fore tales omnes qualis vnus Pyrrhus apud
Epyrum: & reliquam grēciam putaretur. Missi sunt cōtra Pyrrhum du-
cem Publius Sulpitius & Decius Consules. Certamine cōmisso Pyrrhus
vulneratus est: Elephanti interfecti: viginti millia cesa hostium: & ex Ro-
manis tñ qui q̄ millia, Pyrrhus Tarētū fugat^o. Interiecto anno cōtra Pyr-
rhū Fabriti^o ē miss^o q; pri^o iter legatos sollicitari nō poterat: quarta pte regni
p̄missa: tūc cū vicina castra ipse: & rex haberēt, Medicus Pyrrhi nocte ad

Deletur Ro-
man^o exer-
citus.

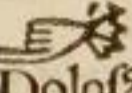
Pyrrhi reli-
gio.

 Pyr. excla-
matio ad ro-
manorum
gloriā refe-
renda.

Captiui ro-
mā mittun-
tur.

 Fabriti^o inte-
gerrimē fi-
dei ad pyr-
rhū legatus
Cineas ad ro-
manos mis-
sus.

 Orosi^o tñ q̄
tuor roma-
millia cesa
affirmat

 Dolos^o pyr-
rhū medic^o.

Eutropij hystoriographi clarissimi.

F cum venit: promittens veneno se Pyrrhum occisurum: si sibi aliquid pollicere
 tur: quem Fabricius vincit: reduci iussit ad dominum: Pyrrhoque dici: que
 contra caput eius medicus spondisset. Tunc rex admiratus eum: dixisse
 fertur. Ille est Fabricius qui difficilius ab honestate quam sola cursu suo
 auerti posset. Tunc rex ad Siciliam profectus est. Fabricius autem victis
 Samnitibus: & Lucanis triumphavit. Consules deinde Curius dentatus &
 Cornelius Lentulus aduersum Pyrrhum missi sunt. Curius contra eum pugna
 uit: exercitum eius cecidit: ipsum Tarento fugauit, castra cepit. Ea die ce
 sa hostium, xxiiij. m. Curius in consulatu triumphauit. Primus Romam ele
 phantes quattuor duxit. Pyrrhus etiam a Tarento mox recessit: & apud ar
 gos grecis ciuitatem occisus est. Apud iudeos hoc tempore pontifex maxi
 mus Simon Onie filius: cui cognomen iusto fuit. Dehinc Tarentini
 Pyrrhi morte comperta: iterum noua arma aduersus Romanos sollicitant.
 Cartaginensium auxilia per legatos poscunt atque accipiunt Cartaginenses
 a Romanis vincuntur: quauis nondum hostes iudicati: senserunt tamen se
 posse a romanis superari. Caio Fabio Licinio, Caio claudio canina consulibus.

Attē de Fa
 britij fidē in
 hostē seruā
 tam.

Fabritij triū
 phus

Curij trium
 phus.
 Pyrrhus sa
 xo idē occu
 buit.

Carthaginē
 ses Tarenti
 nis suppe
 tias ferunt.

Pyrrhi di
 ctū i fabritij
 laudem me
 moratu di
 gnum.

Elephantos
 romā prim^o
 duxisse fer
 tur curi^o

Aphri it
 victi de
 triūphat

Liburni
 ues rostr

Bellū m
 tur cōtra
 mulcarē

Caput secundum.

A Nno vrbis condite, cccclxi, legati Alexandrini a Ptolemeo missi:
 Romam venere, & amicitiam quam a Romanis petierant obtinuerunt
 Quinto Gulone: Fauio pictore consulibus: bellum picentes com
 mouere: & ab insequentibus consulibus Publio Sempronio: Appio clau
 dio victi sunt, & de his triumphatum est. Condite sunt a Romanis ciuita
 tes: Ariminum in Gallia, Et beneuentum in Samnio. Tunc etiam a Ro
 manis Crotona inuaditur, eo tempore pluribus locis fontibus cruor flu
 xit. Et de nubibus in specie pluuie lac descendit. Marco Attilio regulo Lu
 cio Iunio Libone consulibus: Salentinis bellum indictum est, capitique sunt
 cum ciuitate simul Brundisini: & de his triumphatum est.

Picentes a
 romanis vi
 cti.

Ariminum
 et beneuentū
 oppida a ro
 condita

Beneuentum
 nūc: oli ma
 leuentū dictū

Obscena ac
 dira prodigia
 lac e nubibus
 descendens.

Ante. cccc.
 lxxvij. annū
 bella a ro. ex
 tra italiam
 mota nō fue
 runt.

Cens^o romę
 habit^o.

Appi^o clau
 di^o de aphris
 prim^o trium
 phat.

Caput .iiij.

A Nno cccclxxvij. cum iam clarum vrbis Rome nomen esset, arma
 tamen extra Italiam mota non fuerant. Vt igitur cognosceretur
 quę copie Romanorum esset: census est habitus: tunc iuenta sunt ciuium
 capita, cclxxxii. m. ccc. xxx. iij. quę a condita vrbe nunquam bella cessasset: & cō
 tra Aphros bellum susceptum est. Primum Appio claudio: Quinto Fa
 bio consulibus: in Sicilia contra eos pugnatum est. Et Appius claudius
 de Aphris & rege Sicilie Hierone triumphauit. Insequenti anno Valerio
 Marco & Octacilio consulibus: in Sicilia a Romanis res magne geste sunt.

Punici belli
 initium.

Porten
 serpētis
 iudo.

Capitu
 gulus.

Taurominitani Catanienses et præterea quinquaginta ciuitates in fide acceptæ. Tertio anno in Sicilia contra Hieronem regem Siculorum bellum preparatum est: cum oī nobilitate Siracusanorum: pacem a Romanis impetrauit: deditq; argenti ducenta talenta. Aphri in Sicilia victi sunt: Et de hijs secundo Romę triumphatum est. Quinto anno Punici belli: quod contra Aphros gerebatur primum Romani: Caio Duellio: et Gneo Cornelio Asina consu. in mari dimicauerunt paratis nauibus rostratis: quas liburnas vocant. Consul Cornelius fraude deceptus est. Duellius commisso proelio Carthaginensium ducem Hannonem vicit. xxx. et vnā / naues cepit. xliij. mersit. vij. milia hostium cepit. tria milia occidit. neq; vlla victoria Romanis gratior fuit: q̄ inuicti terram / iam etiam mari plurimum possent. Caio Aquilio Floro. Lucio Scipione consulibus. Scipio Corsicam et Sardiniam vastauit: multa milia inde captiuorum adduxit: triumphum egit. Lucio Manlio Vulsone: Marco Attilio Regulo cōsulibus: bellum in Aphricam translatum est contra Hamilcarem Carthaginensium ducem: in mari pugnatum: victusq; est. Nam Perditis lxxij. nauibus retro se cepit. Romani. xxij. amiserunt. Sed cum in Aphricam transissent primam clipeam Aphricę ciuitatem in deditio-nem acceperunt: consules vsq; ad Carthaginem processerunt: multisq; vastatis oppidis. Manlius victor Romam redijt et. xxvij. milia captiuorum: ingentibus spolijs reduxit. Attilius regulus in Aphrica remansit. Is contra Aphros aciem instruxit contra tres Carthaginensium duces Hasdrubales duos & Hamilcarem dimicans: victor fuit. xvij. milia hostium cecidit. quinque milia cum. xvij. elephantis cepit. Inter hæc apud fluuium Bragadam regulus serpentem mirę magnitudinis (qui milites multos qui ad aquam descenderant: deuorauerat) occidit: cuius corium centumviginti pedum longitudinem habuit. Romamq; delatum: aliquandiu cunctis miraculo fuit. Tunc victi Carthaginenses pacem a Romanis petiuerunt: quam cum regulus nollet nisi durissimis conditionibus: dare. Aphri auxilium a lacedæmonijs petierunt: et dux adhuc et rex xantippus qui a Lacedæmonijs missus illi præfuit bello: cuius et victor fuit. Romanorum dux regulus victus est: vltima pernitie. nam duo milia tantum ex omni Romano exercitu refugerunt: quinquaginta milia cum imperatore Regulo capti sunt. xxx. milia occisa: xantippus illico ex Aphrica migravit in Gręciã: Regul' ipse i Catheras cōiectus. Hac potestate Ptoleme' philadelph'.

Aphri iterū
victi de his
triūphatur.

Liburnę na
ues rostrate

Bellū moue
tur cōtra ha
milcarē.

Portentosa
serpētis lōgi
tudo.

Capitur re-
gulus.

Carthaginē
ses prim na
uali p̄lio a
duellio victi

Attili' cōtra
tres cartha-
ginēsiū du-
ces pugnas
victor euas-
sit.

Serpētis cō-
rium cētū &
xx. pedū ro-
mā missū ē.

Ingēs roma-
norum stra-
ges.

Eutropij hystorographi clarissimi.

Iudeos qui in in Egypto erant liberos esse permisit. Et vasa Eleazaro pontifici Hierosolymorum votiua transmittens diuinas scripturas in Græcam vocem; ex Hebræa lingua: per . lxx. interpretetes transferre curauit. quã in Alexandria bibliotheca habuit quã sibi ex oī genere literaturę cōparauerat. Marco Emilio Paulo Seruio Fuluio nobiliore: cōsulibus. ambo Romani consules ad Aphricam profecti sunt: cum trecen- tarum nauium classe: clipeam petunt. & confestim Carthaginenses vene- runt: primum Aphros nauali certamine superant. Emilius consul centū et quattuor naues hostium demersit. triginta cum pugnatoribus cœpit. xv milia hostiū: aut occidit aut cœpit. Militem suū ingenti pręda ditauit. Et subacta Aphrica tunc fuisset: nisi q̄ tanta fames erat: vt diutius exercitus expectare non posset. Consules cum victrici classe redeuntes: circa Siciliã naufragium passi sunt: & tanta tempestas fuit: vt quadringentis sexaginta nauibus octoginta seruari potuerunt. Neq̄ villo tempore tanta maritima tempestas audita est. Romani tamen statim ducentas naues reparaue- runt: neq̄ in aliquo animus his infractus fuit. Hoc tempore argenteus nū- mus primum in orbe figuratus est. Gneus Seruius Cępio: Gneus Sem- pronius blesus consules. cum ducentis sexaginta nauibus ad Aphricam profecti sunt aliquas ciuitates cœperunt. prędam ingentem reducentes naufragium passi sunt circa Palinurum promontorium. Itaq̄ cum con- tiuue calamitates Romanis displicerent: decreuit senatus vt a Mariti- mis pręlijs recederetur: & tantum sexaginta naues ad pręsidium Italię saluę essent. Lucio. Cęcilio Metello Caio Furio Placido consulibus. Me- tellus in Sicilia: Aphrorum ducem Haldrubalem cum. cxxx. elephãtis: et magnis copijs venientem superauit. Apud Panormum. xx. milia ho- stium occidit. sex & viginti elephantes cœpit. reliquos errantes per numidas quos in auxilium habebant collegit: et Romam deduxit in- genti pompa cum. cxxx. elephantorum numero omnia itinera a com- pleret. Post hæc mala carthaginenses: Regulum ducem quem cœpe- rant petiuerunt: vt Romam proficisceretur & pacem a Romanis ob- tineret: & permutationem captiuorum faceret. Ille Romam cum ve- nisset inductus in senatum nihil quasi Romanus egit: dixitq̄ ex il- la die: qua in potestatem Aphrorum venisset: Romanum esse desi- uisse. Itaq̄ & vxorem a complexu remouit: & senatui suasit ne pax cum poenis fieret: illos enim fractos tot casibus spem nullam habere. Tanti non esse: vt tot milia captiuorum propter se vnum / & senem: et paucos qui ex Romanis capti fuerant: redderent. Itaq̄ obtinuit. Nã

Ptolemeus
Philadel-
ph^{us} diuina ex
gręco in lati-
nū eloquia
per. lxx. in-
terp̄testra-
duci cura-
uit.

Orosi^{us} xxxv
milia cęsa
asserit.

Aliter sētit
orosi^{us}.

Vide ne ser-
uilius poti^{us}
legēdū sit.

Vicitur Ha-
ldrubal.

Mira reguli
constātia.

Julius cęsar
hãc biblio-
thecã cōcre-
mauit: au-
thor est
Sabellicus.
In qua septi-
gēta. m. vo-
luminalibro
rū cōsūpta
esse dicitur.
Clipea vrbis

Infandū ro-
norum nau-
fragium.

Quo t̄pe ar-
gēte^{us} nūm^{us}
signat^{us} sit.

Regul^{us} iaz
p̄ q̄nquēniū
captiu^{us} ro-
mã p̄ pace
obtinēda cū
cartha. lega-
t^{us} mittitur

Acerrima
mors reg
Appian^{us}
firmat ca-
uea clau
circūvall
iclulū pij

Capti
Ro. et
reddū

Pax
cta.
De o
nij p
tend

Aphros pacem petentes null^o admisit. Ipse Carthaginem redijt; offeren-
 tibusq; Romanis: vt eum Romę tenerent negavit se in ea vrbe mansurum
 in qua postq; Aphris seruiet dignitatem honesti ciuis habere nō posset.
 Egressus igitur ad Aphricā: circūcilis palpebris vt vsq; ad mortē cruciatu
 intolerabili ac dolore vigilaret: demum oib⁹ supplicijs extinctus est. Post
 Claudio pulchro & C. Iunio consulibus, Claudius cōtra auspicia pugna
 uit: & a Carthaginēsis victus est, nam ex ducentis viginti nauibus: quas
 in Adriano aduxit portu cum .xxx. fugit, .xx. cum pugnatoribus captę
 sunt, demersę cęterę. octo milia hominum cęsa, .xx. milia capta. Alius quo
 q; consul naufragio classem amisit, exercitum tamen saluum habuit quia
 vicina littora erant. Anno etiam sequenti classis punica in Italiam tran-
 siuit: eiusq; plurimas partes longe lateq; vastauit: Dum hęc agerentur a-
 pud Iudęam primo Eleazarum suscepit Manasses auunculus eius Caio
 Lucretio Catulo: Aulo pnsthumio Allicano consulibus Anno belli puni-
 ci, .xxiiij. a Catullo bellum contra Aphros commissum est. Profectus ē cū
 tricentis nauibus in Siciliam: Aphri contra ipsū quadringentas paraue-
 runt. Nūq; in maritimis copijs sic pugnatum est. Lucretius Catullus na-
 uem eger ascendit: vulneratus enim in pugna superiore fuerat. Contra
 Lilybeū ciuitatem Sicilię pugnatum est ingenti virtute Romanorum.
 nam septuaginta tres Carthaginensium naues captę sunt, .xxx. demersę.
 xxxij. milia, hostium capta, .xiiij. occisa. Infinitum auri & argenti pondus
 in potestate Romanorum redactum est. Ex classe Romana, .xij. naues de-
 merse. Pugnatum est sexto idus Martias. Statim pacem Carthaginenses
 petiuerunt: tributaq; est his pax: Captiui Romanorum qui tenebantur a
 Carthaginensibus redditi sunt: etiam Carthaginenses petiuerunt vt redi-
 mie eos captiuos liceret quos ex Aphris Romani tenebant. Senatus iussit
 sine p̄cio eos dari: qui in Publica custodia essent. Qui aut a priuatis te-
 nerentur: vt p̄cio dominis reddito: Carthaginem rediret: atq; id p̄ciū
 ex fisco magis q̄ a Carthaginensibus solueretur. Carthaginenses sane lub
 hac conditione cum Romanis pacem fecerunt: vt eis per continuos, .xx. an-
 nos persoluerent argenti puri tria milia talentorum. His diebus Iudęorū
 pontifex Onias Simonis iusti filius clarus habebatur. Tunc etiam quin-
 tus Ennius poeta Tarenti nascitur: qui Romę docuit contentus vnus an-
 cillę ministerio. Quintus Lucretius: Aulus Manlius: Consules creati
 sunt bellum Faliscis intulerunt (Quę ciuitas Italię opulenta quondam
 fuit) q; ambo consules intra sex dies q̄ venerant transigerunt quinde-
 cim milia hostium cęsis: cęteris pace concessa / agro tamen ex medietate
 sublato.

Claudius
 inauspicatō
 nimis pu-
 gnat.

Orosius solū
 sexaginta
 tres captas:
 cxxv demer-
 sas / & xiiij m
 cęsa scribit.

Captiui et
 Ro. et car.
 reddūtur.

Pax cū car. fa-
 cta.

De ortu en-
 nij poetę at-
 tende.

Eutropij hystoriographi clarissimi.

Eutropij hystoriographi clarissimi de Romanorum gestis: Liber tertius.

Corneli⁹len-
tulus fului⁹
flaccus cōsu-
les.

Hic primū
bellū puni-
cū finē capit

Romani oī
bello vacan-
tes.

Hoc anno
Iani gemi-
ni templū
clausū ē q̄
antea solū se-
mel sub nu-
ma cōtigit:
Orosius au-
thor est.

Idē refert
Gaguinus.
Nivis ad
gallorū ani-
mos campa-
ratio.

Finito igitur punico bello: qđ p. xxij. ā noscō tractū est: Romani iam clarissima fama noti legatos ad Ptolemēū Egypti regem miserūt: auxilia pmittentes: quia rex Syrię Anthiochus bellum ei intulerat. Ille gratias egit: auxilia nō accepit: iam enim fuerat pugna trās acta. Eodē tempore potentissimus rex Sicilię Hiero Romā venerat ad ludos: & ducenta milia modiorum tritici populo dono dedit. Lu. Cornelio Lentulo: Fulvio Flacco con- sulibus: cum quibus Hiero Romā venerat etiā cōtra Ligures itra Italiā bellū gestū est.

Nā idē cōsules primi trans Padum Romanas duxere legiones: pugnatū est ibi cū insubribus & Liguribus: quorū interfecta sūt . xxiiij. milia. v. M. ca pta sunt: & de his triūphatū est. Sequenti anno ī piceno flumen sanguine effluxit: & apud Tuscos cōelū ardere visū est: & Arimini nocte multa luce fulgēte tres simul lunę apparuere. Carthaginenses tamen bella repara- re temptabant. Sardinenses qui ex cōditione pacis Romanis parere debe bant: ad rebellandum ipellentes. Venit tñ legatio Carthaginensiu: & pa- cē ipetrauit. Tito Mālio torquato: Caio Attilio cōsulib⁹: de Sardis trium phatum est: & pace omnibus locis facta. Romani bellum nullum habue rūt: qđ his post Romā cōditā semel tñ Numa pōpilio regnāte contigerat: Lucius Posthumius Albinus: Gn. Fulvius Centumalus Cōsules: bellū cōtra Illyricos gesserūt / & multis ciuitatibus captis: etiam reges ī deditio nem accēperunt: ac tamen primum de Illyricis triūphatū est. Emilio con- sule: ingentes Gallorū copię Alpes trāsierūt: sed p Romanis tota Italia consensit. Traditūq̄ est Fabio hystorico qui ei bello iterfuit septingenta milia hominum parata / ad id bellum fuisse: sed res per consules tantum prospere gesta est. xl. milia hostium capta sunt: & interfecta septem milia: et triumphus Aemilio decret⁹. Gallorum siquidem animi feroces sūt: cor pora plusq̄ humana erāt: sed experimentum deprehensum est: q̄ virt⁹ eo- rum: sicut primo impetu maior q̄ virorum est: ita sequens minor q̄ foemi- narum. Alpina corpora humenti cęlo educata habent quidam simile ni- uibus suis: cum mox calore pugne itatim sudorem emittunt: & leui motu quasi calefaciente sole laxantur. Hij Viridomaro duce: non prius posi- tuos se baltea iurauerunt q̄ capitolū incēdissēt: factūq̄ ē. Nā victos eos

Horrēda o =
stēta. flumē
sanguie fluxit
Tres lunę
noctu visę

Illyrij ob iter
fectos a se
Ro. legatos
deleti sūt.
Fabi⁹ hysto-
ricus.
Numerosa
gallorū cę-
des.

Cisalpinorū
In gallorū
mollicie hęc
verba.
Capitolū a
gallis icēsus

Gallor
trophe
ui dicat

Virido
vel for
tomar

Hār
petu
odiu
ras:
rat
allu
gi. i

Sa
m

H
di
cū
ti

Gallorum
tropheū io-
ui dicatum.

Viridomar⁹
vel forte bri-
tomarus

Emilius in capitolio discinxit. Et quia dux eorum de Romano milite Mar-
ti suo torquē aureū deuotasset: de ipsis Ariobistonis: reliquorūq; Gallorū
torquibus: aureum trophæum Iouierexit. Aliquot deinde annis euolu-
tis/ post contra Gallos intra Italiam pugnatum est: finitumq; est bellum
Marco Claudio Marcello: Gn. Cornelio Scipione consulib⁹ Marcell⁹
deinde cum imprudens: in manus Gallorum incidisset omniaq; in festa vi-
disset: neq; quo euadere possit haberet in medium hostium irrupit: quibus
inopinata audacia percussis: regem quoq; ipsorum Viridomarū occidit:
atq; vbi spes salutis vix fuerat: inde opima retulit spolia. Postea cum colle-
ga ingentes copias gallorum peremit. Mediolanum expugnauit grandē
prædam Romam pertulit/ ac triumphans Marcellus: spolia Gallorum sti-
piti imposta: humeris suis vexit. Minutio Rufo/ Publio Cornelio consuli-
bus: hysris bellū illatum est. quia latrocinati nauibus Romanorum fue-
rant: quę frumenta exhibebant: ac multo Romanorum sanguine fuso per-
domiti sunt. Hac tempestate Iudæorum pontifex Symon Oni⁹ filius ex-
titit.

Mira Mar-
celli auda-
cia.

Viridomari
interitus.
Mediolanū
capitur.

Marcellus
triūphās in
urbē redit.
de quo loq-
tur verg. in
sine sexti.

Cap. ij.

De Hannibale.

Hānibal p =
petuū in ro-
odium ad a-
ras iuraue-
rat Ad qd
alludit ver-
gi. i quarto.

Sagūti fa-
me vicūtur.

Horredū p
digū añ fe-
cūdi belli i-
tium.

Eodem anno bellum puni-
cū secundum Romanis illatum est:
per Hannibalem Carthagen-
siū ducem: filium Amilcharis: qui iam
dudum Amilchari patri ad Aras iura-
uerat: cum adhuc nouem esset annorū:
se vt primum posset aduersus Romanos
pugnaturum. Hannibal ergo Saguntū
Hispaniæ ciuitatem Romanis amicam: oppugnare aggressus est: annum
agens vicesimum suę etatis: copijs cōgregatis .c. milia peditum & .xxx.
m. militū. Huic Romani per legatos denūtiā uere: vt bello abstineret. Is
legatos admittere noluit. Romani etiam Cartaginem miserunt: vt man-
daretur Hannibali ne bellum contra socios populi Romani gereret. du-
ra responsa a Carthaginēsisibus data sūt. Saguntini interea fame victi sūt.
Captiui ab Hannibale vltimis pœnis afficiuntur: quibus hoc ante protē-
derat triste prodigium. Nam cum pene enixa mulier esset: infans in vterū
regressus: ciuitatis excidium significauit. Huius tantę cladis auctor Hā-
nibal poscitur: tergiuersantibus pœnis: dux legationis. Quę/ inquit/ mo-
ra est Fabius: In hoc ego sinu bellum pacemq; porto: vtrum eligitis: suc-
clamantibus bellū. Igitur (inquit) accipite & excusso in media curia toge

Secūdi bel-
li punici ini-
tium.

Sagūti op =
pugnatio se-
cūdi belli o-
rigo.

Orosi⁹. c. mi-
lia peditum
et .xxx. mi-
lia equitum
fuisse i exer-
citu scribit

Fabi⁹ hāni-
bali legatus
millius

gremio non sine horrore quasi plano sinu bellum ferret: effudit. Tum Publius Cornelius Scipio: cum exercitu in Hispaniam profectus est. Tyberius Sempronius in Siciliam: bellum Carthaginensibus indictum est. Hannibal relicto in Hispania: fratre Hasdrubale: igne: ferroque rupes rescidit: Pyreneum transiit: Alpes adhuc in ea parte iuias: sibi patefecit. Traditur ad Italiam. lxxx. milia peditum & viginti milia equitum: septem & xxx. elephantas adduxisse. Interea multi ligures & Galli: Hannibali se iunxerunt Sempronius Gracchus: cognito ad Italiam Hannibalis aduentu e Sicilia exercitum Ariminum traiecit. Publius Cornelius Scipio hannibali apud Ticinum primus occurrit. Commisso prelio fugatis suis & omnibus extinctis: ipse ab alio Scipione filio admodum iuvene liberatus: sautius tamen in castra rediit. Pugnatum deinde eodem Consule ad Trebiam fluvium. Iterumque Romani superati sunt Sempronius gracchus & ipse conflixit apud eundem amnem: ammissoque exercitu: pene solus euasit. In eo tamen bello: etiam Hannibal sauciatus est. Tunc se Hannibali multi Itali dederunt: qui postquam in Hetruriam primo vere transiret in summo Apennino tempestate correptus: biduo continuo immobiliter stetit: niuibus cum exercitu conclusus. Vbi magnus hominum numerus: iumenta que plurima: elephantas pene omnes frigore perierunt. Diris etiam tunc prodigijs Romani territi sunt: nam & solis orbis iminui visus est: & apud Aphros parmes in celo visus. Sol quoque cum luna pugnassee. Apud capenas duae lunae ortae sunt. In sardinia sanguinem duo scuta fuderunt. Faliscis celum scindi visum est. Apud Antium cruentae spicae in corbem cecidere. Igitur Hannibal ad Tusciam veniens: Flamini Consuli occurrit. Ipsum Flaminius interemit Romanorum, xxv. m. caesa sunt. vi. m. capta. Cetera diffugerunt. Missus aduersus Hannibalem postea a Romanis Quintus fabius maximus. Is eum differendo pugnam ab ipetu fregit. Nam per summa motum iuga & abditos nemorum saltus castra ponens: Hannibalis feruore elusit. moxque iueta occasio evicit. Victoque Hannibale fert de Fabio suis ita dixisse Nunquid non dixi quod motana haec nubes maxima / nos in campo vi tempestatis obruetet?

Portentosa fuit (vt refert ply) hannibal le alpes traiecit Hannibal copio exercitus.

Cornelius Scipio a scipione ei filio (q africanus cognomen post adeptus) liberatur.

Plutarchus asserit in appennini alpium que traiectu alterum amississe oculum

Famosum hoc apud thrasumenum lacum certamen fuit Deillo fabio sic ait. virg. in sexto cuncta do restituis rem.

Motes inaccessos per uios reddidit. Han.

Ter victi a hannibale romani.

In appennino mote multa hymbribus passus est hannibal. Varia prodigiorum miracula

Valerius tantum xv. ro. m. caesa affirmat Orosius autez xxiiij. m. S3 fides apud authores reliquenda est. Hannibalis de fabio dictum

Cap. iij.

Qvingentesimo & quadagesimo anno: a condita vrbe Lucius Aemilius Paulus, Publius Terentius varro: contra Hannibalem mittunt: Fabioque succedunt Qui Fabio abos consules monuit vt Hannibalem callidum & impatientem

Attende fabij de hannibalis ipetu mentionem

Miserat Ro. apud nas clac

Attende ne extre Roaniq statum.

Varroni fenatu & pplo gra aguntur

Senatus Han. rnt fatis elat

Clau. pr Ha. vire tenuauit

Miseranda
Ro. apd cā-
nas clades.

ducem: non aliter vincerent q̄ proelium differendo. Verum cū impatiētia Varronis consulis: cōtradiciente consule altero id est Emilio Paulo: apud vicum qui canne appellat̄: in Apulia pugnatum esset / ambo consules ab Hannibale vincuntur. Nam cū comperisset Hannibal Aufidum amnem ingentes auras mane perflare: quę arenarū & pulueris agerent vertices: sic direxit aciem: vt tota vis e tergo suis Romanis i ora & oculos incederet: eaq̄ de causa Romanorū exercitū strauit. In ea pugna tria milia Aphrorum perierunt, magna pars de exercitu Hannibalis saucia: nullo tamen punico bello Romani grauius accepti sunt. Perijt enim in eo consul Emilio Paul⁹ Saucius cū ei in quodā saxo resedisset: offerente ei lentulo equū quo fugeret: vt cladi superesset: noluit, atq̄ ibi p̄sedit: donec ab hostibus p̄emptus est. Perierunt autem ibi consulares aut p̄torij, xx. Senatores capti aut occisi sūt, xxx. nobiliores viri, ccc. militū, xl. m. equitū, tria milia & quingenti. Varro cōsul: cū & quingenta equitibus Venusiu fugit. Nec dubiū est vltimū diē Illū Romani status futurū fuisse: si Hānibal mox post victoriam ad peruadendā urbem contendisset, Varro Romam redijt gratięq̄ ei a Senatu & populo actę sūt q̄ rem, pub. non despectaret. Non aut vitę cupiditate sed reipublicę amore se super fuisse: reliquo etatis suę tempore approbavit. Nam barbam capillumq̄ submisit: & postea nūquam recumbens cibum coepit. Honoribus quoq̄ cum ei deferrentur a populo: renuntiauit dicens Felitioribus magistratibus, reipu. opus esse. In omnibus tamen his malis: Nemo Romanorum pacis mentionem habere dignatus ē. Serui (quod nunquam ante) manumissi & milites facti sūt: & omnes qui cunq̄ sceleribus & alieno foenore obligati esset: liberat̄: & milites facti sūt. qui numerus peruenit vsq̄ ad. vi. m. Post eam pugnam multę Italię ciuitates: p̄ Rōanis paruerūt se ad Hnāibalē trāstuler̄. Hānibal Rōanis obtulit: vt captios redimeret: respōsūq̄ ē a Senatu. Eos ciues n̄ eē necessarios: q̄ cū armati essent capi potuissent. Ille omnes postea varijs supplicijs interficit: et tres modios annulorum aureorum Carthaginem misit: quos e manibus equitum Romanorū: Senatorū: & Militum: detraxerat. Deinde Sempronio Graccho, Quinto Fabio maximo consulibus, Claudius Marcellus ex p̄tore p̄ consul designatus: Hannibalis exercitū p̄lio fudit: primusq̄ post tantas reipu. ruinas: spem fecit Hannibalem posse superari. Inter ea in hispania: vbi frater Hannibalis Hasdrubal remanserat cum magno exercitu: vt eam totam Aphris subigeret: a duobus Scipionibus Romanis ducib⁹: vincitur, perdiditq̄ in pugna, xxv. milia hominum. Mittūtur ei a Carthaginensibus ad reparādas vires, xij. milia, equitum, xx. elephantū.

Pauli Emilio
lij p̄seueranti
tia ac interit
tus.

Attēde quo
dolore Var-
ro vitę tedio
affect⁹ se cru-
ciabat.

Attēde ser-
uorū manu-
millionem.
Italię ciuita-
tū defectio

Hannibalis
crudelitas
Tres anulorū
modij
cartha. misit:
Flor⁹ tñ tm̄
duos affir-
mat.

Hasdrubal
a scipioibus
superatur.

Attēde pe-
ne extremū
Rōani p̄erij
statum.

Varroni & a
senatu & a
pplo gratię
aguntur.

Senatus ad
Han. rñsum
fatis elatus.

Clau. p̄mus
Hā. vires ex
renauit.

Eutropij hystoriographi clarissimi.

Vide ne potius Ceteri sit legendū.

Lachryme claudij.

Centerius penula ceterio decerni sibi vult: bellum aduersum Hānibalem petijt/ a quo cum octo milibus militū/ quos in acie eduxerat/ occisus est. Post hunc Gneus Fuluius pretor ab Hānibale victus/ ammisso exercitu vix euasit. Anno ab vrbe condita, d. iij. Marcellus Claudius & Syracusas opulentissimam vrbem Sicilię secunda expugnatione cepit, p quo dicitur Idem consul satis fleuisse pridie q̄ eam caperet/ pietate motus.

Ceterius & Gne. victi.

Cap. iij. Iterum de Hānibalispugna.

Mno quarto postq̄ ad Italiam Hānibal venit Gneū Fuluium proconsulē: vnde decim p̄terea tribuos: & xvij. milia militū iterfecit. Marcellus consul cū Hānibale apud Nolam triduū continuū dimicauit. Prio die paripugna discessum est: sequenti victus, tertio victor, viij. milia hostiū iterfecit: ipsum

Marcelli & Hānibal per triduū congressus.

Philippi ad Hānibalem legati.

Hānibalem cum reliquis fugere in castra compulit. Hānibal multas ciuitates Romanorū per Apuliam: Calabriam: & Brutios occupauit. Quo tempore rex Macedonię Philippus ad eum legatos misit: promittens auxilia contra Romanos: sub hac conditione vt deletis Romanis ipse contra Gręcos ab Hānibale auxilia acciperet. Captis igitur legatis Philippi & recognita, Romani in Macedoniam Marcū Valerium & Leuiniū ire iusserunt. In Sardiniam Tirū Manlium Torquatū p̄consulem, nam etiam

Forte Leuinus ē legēd.

A Rōanis quatuor locis pugnat.

ea sollicitata ab Hānibale Romanos deseruerat. Ita vno tempore quatuor locis pugnat. In Italia contra Hānibalem: In Hispania cōtra fratrem eius Hasdrubalē In Macedonia cōtra Philippū. In Sardinia cōtra Sardos & alterum Hasdrubalem Cartaginensē Is a Tito Mālio p̄consule qui ad Sardiniam missus fuerat viuus est captus: occisa cū eo, xij. milia, capti mille quingēti: & a Rōanis Sardinia subacta: Manlius victor captiuos et Hasdrubalē Romā reportauit. Interea ēt Philipp⁹ a Leuino i Macedonia vincit: & i Hispania a Scipiōib⁹ Hasdrubal: & Mago tertio fr̄ Hānibal.

Duos fuisse Hasdrubales p hoc ostendi pōt.

Hasdrubal Romā mittitur.

Cap. quintum de eodem

Decimo anno postq̄ Hannibal in Italiam venerat Publio Sulpicio, Gneo Fulvio consulibus, Hannibal de Campania mouit exercitum: & cum ingenti clade omnium per Sidicinum: Siuessanumq̄ agrū: via latina vsq̄ ad quartum miliarium vrbis accessit: equites eius vsq̄ ad portam. Mox consulū metu

Vincuntur Sardi. Vincitur Philippus. Vincitur alter Hasdrubal.

Scipiōes Hispania Hasdrubal egduntur

hāno apl dux capt Romā n titur.

Carthago Hispania pitur.

Attēde n gnā Scip nis castit

Orosi⁹. x milia ve ta asserit

cum exercitu venientum: Hannibal ad Campaniam se recepit. In Hispania a fratre Hasdrubale: ambo Scipiones: qui per multos annos victores fuerant interficiuntur: exercitus tamen integer mansit. Casu enim magis erant q̄ virtute decepti. Quo tempore etiam a consule Marcello Sicilia magna pars capta est: quam tenere Aphri cœperant: ex nobilissima vrbe Syraculana pręda ingens Romam perlata est. Leuinius in Macedonia cū Philippo & multis Grecię populis & Rege Asię Attalo amicitiam fecit: & ad Siciliam profectus est. Hannonem quendam Aphrorum ducem apud Agrigentum ciuitatem: cum ipso oppido cœpit: eum Romam cum captiuis nobilissimis misit. xl. ciuitates ī deditiōnem accepit. xxvi. expugnauit. Ita omnis Sicilia recepta est. Macedonia fracta: ingenti gloria Romam regressus est. Hannibal in Italiam Gneū fuluium consulem subito aggressus est: cum octo milibus hominum interfecit. Interea ad Hispanias vbi occisis duobus Scipionibus. Manlius Romanus dux erat. Publius Cornelius Scipio mittitur: filius Publij Scipionis: qui ibi bellum gesserat/ annos natus quattuor & viginti. Vir Romanorum omnium & sua etate & posteriori tempore fere prior. Is etenim dum Senatores obmetum Hannibalis Italiam relinquere deliberarent cum tribunus militum esset: districto gladio id fieri vetuit. Primusq; iurans vt patrię defensor existeret: vniuersos similiter iurare coegit. Romanos ad spem vitę quasi ab inferis reduxit. Is Carthaginem Hispanię cœpit: in qua omne aurum & argentum & belli apparatus Aphri habebant/ nobilissimosq; obsides: quos ab Hispanis ac cœperāt: Magonem etiam fratrem Hannibalis ibi capit: quam Romam cum alijs mittit. Romę ingens lętitia post hunc nuntium fuit. Scipio Hispanorum obsides: parentibus reddidit. Deniq; dum quędam adulto flore virgo pulcherrima: ab eo comprehensa fuisset: eam paterna pietate seruauit: concedens parentibus vt eam redimerent: ad se etiam puellę sponsum nobilissimi generis virum venire persuadens: ei ipsam quasi pius in matrimonium genitor tradidit: dotisq; nomine puellę pretium quod a parentibus eius acceperat/ condonauit: pro quibus factis maxime adnitente puellę sponso eiusq; parentibus: omnes fere Hispani ad eum transierunt. Post quę Hasdrubalem Hannibalis fratrem/ victum fugat: & prędam maximam capit. Interea in Italia consul Publius Fabius Maximus Tarentū capit: in qua ingentes copię Hānibalís erāt: & ibi et ducem Hannibalis Cartholonem occidit. xxv. milia captiuorum vēdidit: p̄dam militibus distribuit: pecuniam hominum vēditorum ad fiscum retulit. Tum multe ciuitates Rōanorū q̄ ad Hannibalē transierāt: rursus se Fabio maxio dederunt. In sequenti anno Scipio in Hispania egregias res egit: & per se &

Scipiones in Hispania ab Hasdrubale egduntur.

hāno aphro dux captiuus Romā mittitur.

Carthago ī Hispania capitur.

Attēde magnā Scipionis castitatē

Orosi. xxx. milia vendita allerit.

falso dict

Pacis foedus a Leuino cū Philippo inicitur.

Cornelius Scipio oēs spes pplo Ro. restituit.

Mago captiuus Romam mittitur

Vicitur Hasdrubal. Tarentū recuperat Fabius

Eutropij hystoriographi clarissimi.

Luci⁹ Scipio Cornelij fr. per fratrem suū Lucium Scipionem, lxx. ciuitates recepit. In Italia tamen male pugnauerunt. Nam Claudius Marcus consul ab Hannibale occisus est. Tertio anno postq̄ Scipio ad Hispaniā profectus fuerat rursus res incluta gessit. Regem Hispanorum magno prelio victum in amicitiam accepit: & primus omnium a victo obsides nō poposcit. Desperans Hannibal Hispanias contra Scipionē ducem posse retineri: fratrem suū Hasdrubalē ad Italiā cū oibus copijs euocauit. Is ueniēs a Conss. Appio Claudio Nerone: & Liuiō Saliatore apud Metaurū fluuiū in insidias cōpositas icidit: strenue tamen pugnans occisus est / lviii. milia de eius exercitu perempta sūt .v. m. capta. ccccxlviij. ciuium Romanorum inter eos reperta: & reuocata sunt. Magnū pondus auri atq; argenti Romam delatum est. Hannibali caput fratris sui Hasdrubal' ante castra proiectum est. Quo viso simul & clade pœnorum cognita: āno tertio decimo post quam Italiā uenerat refugit in Brixiam. Post hęc Hānibal diffidere iam de belli cœpit euentu: & Romanis ingens animus accessit. Itaq; ipsi euocauerunt ex Hispania Publium Cornelium Scipionem. Is Romam cum ingenti glia uenit. Per idem tempus Hierosolymis pontifex maximus Onias Symonis filius claruit. Quo Cęcilio & Lucio Valerio cōsulibus omnes ciuitatesque in Brutijs ab Hannibale tenebantur Romanis se tradiderūt. Anno quarto decimo postq̄ in Italiam Hannibal uenerat Scipio qui m̄ra bene in Hispania egerat: consul est factus: & in Africam missus. Cui uero diuinum quidam inesse existimabatur: adeo ut putaretur: etiam cum numinibus habere sermonem. In Africa contra Hannonem ducem Afrorum pugnauit & exercitum eius interfecit. Secūdo proelio castra cœpit cum. iiii. milibus & quingentis militibus. vndecim milibus occisis. Siphacem Numidię regem qui se Aphris coniunxerat cœpit. & castra eius inuadit Siphax cum nobilissimis numidis & infinitis spolijs: Romam a Scipione mittitur. Qua re audita / omnis fere Italia Hannibalem deserit: ipse a Carthaginensibus redire in Africam iubetur: quam Scipio vastabat. Ita anno. xvij. ab Hannibale liberata est: quam flens dicitur reliquisse: Legati Carthaginensiu paxem a Scipione petierūt: & ab eo ad Senatum Romanum missi sunt. xlv. diebus his indutię datę sunt: quousq; Romam ire & regredi possent. & .xxx. milia pōdo argenti ab his accepta sunt. Senatus ex arbitrio Scipionis pacem iussit: cum Carthaginensibus fieri. Scipio his conditionibus dedit: ne amplius q̄. xxx. naues haberent: & quingēta milia pondo argenti darēt: captiuos & pfugas redderent. Interim Hānibale ueniente ad Africam: pax turbata est: multa hostilia ab Aphris facta sunt: legati tamen eorum ex vrbe uenientes a Romanis capti sūt: & iubente Scipione dimissi. Han-

Hasdrubal' caput in castra Hā. p̄iectum.

Max. ad. Scipio cum dijs colloquē hęc dicebatur. Hanno uincitur.

Italia a Hānibale (quā flens reliquit) liberatur. Scdm bellū punicū. xvij. annis gestū est. Cōditiones pacis.

Quis oim a victo obsides nō poposcit attende.

Hasdrubal Hāni. cū opitulatur? ueniret Ro. incidit p̄uēt? interficitur.

Hānibal au fugit. Scipio Ro. Reuocatur.

Siphax captus lēlio datus ē ut Rom. mittatur.

Hānibal p̄ cē a Scipio expostula

Rur? bel initur.

Ite? Hā bala Scione uic & vix eu

Secūdi li p̄uici fi

Orosi? vi. affig

Philipp citur.

Pluta onabi nabi moni rānū

Hannibal quoque frequentibus proelijs victus a Scipione petere etiam ipse coepit pacem. Cum itaque ventum esset ad colloquium hisdem conditionibus data est: quibus prius / quingentis milibus ponderibus argenti; centum milibus librarum: propter nouam perfidiam. Carthaginensibus conditiones displicuerunt: iusserunt Hannibalem pugnare. Inter a Scipione & Massinissa rege Numidarum (qui amicitiam cum Scipione fecerat) Carthaginensibus bellum. Hannibal tres exploratores ad Scipionis castra misit: quos captos Scipio circumduci per castra iussit: ostendique etiam his totum exercitum: mox prandium dari & dimitti: ut renunciarent Hannibali quae apud Romanos manus vidissent. Interea proelium ab utroque duce instructum est: quae vix vlla memoria fuit: cum peritissimi viri copias suas ad bellum educerent. Scipio victor recedit: pene ipso Hannibale capto qui primus cum multis equitibus: deinde cum viginti: postremo cum quattuor euasit. Inuenta in castris Hannibalis argenti pondo. xx. milia. auri. dccc. milia. cetera suppellectilia copiosa. Post id certamen pax cum Carthaginensibus facta est. Scipio Romam rediit & ingenti gloria triumphauit: atque Africanus ex eo appellari coeptus est. Finem accepit secundum punicum bellum post annum nonumdecimum quam coeperat.

Hannibal pace a Scipione exoptulat.

Rursum bellum initur.

Iterum Hannibala Scipione vincitur & vix euasit

Secundi belli punici finis.

Conditio pacis.

Hannibal exploratores a Scipione capti ad eum remittuntur.

Ob aphros deuctos Scipio cognomen Aphricanus dicitur.

¶ Eutropij hystoriographi clarissimi de Ro. gestis: Liber Quartus.

Caput Primum.

Orosius. d. xlvi. assignat.

Philippus vincitur.

Transacto punico bello: secutum est Macedonicum contra Philippum regem .i. & quingentesimo primo anno ab vrbe condita. Titus quintus Flaminius aduersus Philippum regem mittitur: & prospere gessit: & pax ei allata est: his legibus: ne Graecis ciuitatibus quas Romani contra eum defenderant bellum inferret: ut captiuos & transfugas redderet: quinquaginta solas naues haberet: reliquas Romanis daret: & per annos decies quaterna milia pondo argenti praestaret: & obsidem daret filium suum Demetrium. Titus quintus etiam Lacedaemonijs intulit bellum: & ducem eorum Nabidem vicit: & quibus voluit conditionibus in fidem accepit: ingenti gloria triumphauit. duxit ante cursum nobilissimos obsides. Demetrium philippi filium: & Armenem Nabidis.

Macedonicum bellum.

Conditio pacis.

Attende iudicium Titi triumphum.

Plutarchus de Nabide & non Nabide lacedaemoniorum tyrannum vocat.

Eutropij hystorographi clarissimi.

Captiui Ro.
Rasis capiti
b^o liberi red
duntur.

Bellū Syria-
cum.

Demetrius
Philippo ed
ditus.

Luci^o Corne
lius dictus ē
sicut & A-
phrican^o fr.

Qua cōditi-
one pacis fce
d^o cū Anthi-
ocho initur.

Luci^o bebi^o a
liguribus pe-
nitus cū ex-
ercitu dele-
tus est.

Romani captiui qui sub Hannibale p̄ Gr̄ciam venditi fuerant / vniuersi
recepti capitibus rasi sunt: ob deterfam seruitutem: currum triumphan-
tis sequuti sūt. Eodem tempore isubres Boija q̄bus Ticinum ciuitas con-
dita est atq; Cenomani cōtractis in vnū viribus cū Hamilcare Pœnorum
duce q̄ in Italia remanserat: Cremonam Placentiamq; vastantes: difficilio
bello: a Lucio furio p̄tore sūt superati. Consul Marcell^o in Etruria a Boijs
oppress^o: magnā partem exercit^o perdidit. Cui postea furi^o alter consul au-
xilio accessit: atq; ita vniuersam Boiorū gentem: igni ferroq; vastantes: pro-
p̄modum vsq; ad nihilū deleuerūt. Transacto bello Macedonico secutū
est Syriacū cōtra Anthiocū regem Publio Cornelio Scipione Attilio Gla-
brione consulibus. Huic Anthiocho Hannibal se iūxerat: Carthaginem
patriam suā metu ne Rōanis traderet: relinqns. Attili^o Glabrio in Acha-
ia bene pugnavit: castra regis Anthiochi nocturna pugna capta sunt:
Ipse fugatur. Philippo qui contra Anthiocum Romanis auxilio fuit
filius Demetrius redditus est. Publio Scipione Aphricano iterum Tito
Sempronio lōgo cōsulib^o: ap̄d Mediolanū decē millia Gallorū. Rōanorū
vero. v. m. occisa sūt. Minuti^o a Ligurib^o in extremū piculi aduct^o: & isidijs
hostium circumuētus. vix Numidarum equitum industria liberatus est.
Lucio Cornelio Scipione & Cato L^olio consulibus: Scipio Aphricanus fra-
tri suo Lucio Cornelio Scipioni consuli legat^o contra Anthiocū p̄fectus ē:
Hannibal qui cum Anthioco erat nauali proelio victus est. Ipse postea An-
thiocus circa Sypulum Magnesium Asię ciuitatem a consule Cornelio Sci-
pione: ingenti proelio fusus est. auxilio fuit in ea pugna Romanis Eume-
nes: Attali regis frater / qui Eumeniam in phrygia condidit. Quinque mi-
lia equitum: eo certamie ex parte regis occisa sūt. Tūc rex Anthiocus pa-
cē petijt: hisdem conditionibus data est a senatu (q̄q̄ victo) quibus ante
offerebatur: vt ex Europa & Asia recederet atq; intra taurū se contineret:
decem milia talentorū & .xx. obsides p̄beret. Hannibalem concitatorē
proelij dederet. Eumeni regi donatę sūt a Senatu oēs Asię ciuitates quas
Anthiocus bello pdiderat: & Rhodijs q̄ auxiliū Romanis contra regem
Anthiocum tulerūt multę vrbes concessę sūt. Scipio Romam redijt: & in-
genti gloria triūphauit. Nomen & ip̄e ad imitationem fratris Asianus ac-
cepit: q̄a Asiam vicerat: sicuti frater ipsi^o p̄pter Aphricā domitam Aphri-
canus appellabat. Lucius bebius in Hispaniā p̄ficiscens: a Liguribus cir-
cumuentus: cū vniuerso exercitu occisus est: vnde adeo ne nuntiū quidem
superfuisse constat: vt internitionem ipsam Romę Massilienses nuntiare
curauerint. Marc^o consul aduers^o Ligures p̄fectus: superatusq; .iiij. milia
militum amisit. Spurio Posthumio Albio: Marco P̄philippo cōsulib^o. Mar-

Ticinū ab is-
subribus cō-
ditum.

Hānibal an-
thioco Car.
relinquēs se
adiūxit.

Galloꝝ ap̄d
Mediolanū
cedes.

Eumenes
attali filius a
quo eume-
nia dicta.

Luci^o Scipio
ob deuicta 3
Asiā Asian^o
dictus est.

Hānibal's
miserabilis
exitus.

Aphrican⁹
exulat.

Quid locū ī
quo perijt li
terniū oppi
dū vocitant

Orosi⁹ vt ple
riq; alij geni
tū legit

Perfes apud
liuiū et vale
riū legitur.

Perse⁹ ab e
mylio vincit
tur.

Attēde pau
li dictū notā
dū.

Inclyt⁹ per
sei triūphus

cus fului⁹ de Etholis triumphauit. Hannibal qui victo Anthioco ne Ro
manis traderetur: ad Prusiam Bithyniē regem: fugerat: repetitus etiā ab
eo est / per Titum quintum Flamminium: & cum tradendus esset Roma
nis venenum bibit: & apud Libissam in finibus Nicomediensium sepultus
est. Eodem anno Scipio Aphricanus ab ingrata sibi vrbe diu exulans: a
pud Amiternū morbo perijt. Tunc Vulcani insula: quę ante non fuerat:
repente maris est edita. His quoq; diebus actum est, qd de Heliodoro Ma
chabęorum narrathystoria. Philippo rege Macedonię mortuo qui & ad
uersum Romanos bellum gesserat: & postea Romanis contra anthiocum
auxilium tulerat: filius eius Perseus in Macedonia rebellauit: in gentibus
copijs ad bellum paratis. Nam adiutores habebat Cotum Thracię regē:
Illyrici regem Gēthium nomine. Romanis autem in auxilium erant Eu
menes Asię rex Arariatus Cappadocię: Anthioc⁹ Syrię: Ptoleme⁹ Egy
pti: Massinissa Numidię. Prusias autē Bithynię: q̄q̄ sororem Persei vxorē
haberet: vtrisque se equū prębuit. Dux Romanorum Publius Lycinius con
sul: contra eū missus est: & a rege graui pręlio victus: neq; tamen Roma
ni: q̄q̄ superati: regi petenti pacē prestare voluerūt nisi his conditionibus:
vt se et suos senatui: & populo Romano dederet. Mox missus cōtra eū Lu
cius Emili⁹ Paulus consul: & in Illyricū Caniti⁹ prętor contra Gēthium/
sed Gēthi⁹ facile vno pręlio vict⁹: mox se dedit. Mater ei⁹ / & vxor / & duo
filij / frater quoq; ei⁹ simul in potestate Romanorū venerūt: bello intra. xxx
dies perfectō. Ante cognitū est Gēthiū victū: q̄ coeptū bellū nuciaretur.
Cū Perseo autē Emili⁹ Paul⁹ consul. tertio nonas septembris dimicauit: vi
ctusq; est rex cū. xx. milib⁹ peditum ei⁹ occisis. Equat⁹ cum rege interfugit
milites / quos amiserat / Romanis se dediderunt. Ipse Rex cum desereretur
ab amicis venit in pauli potestatem: sed honorē ei Aemylius Paulus: non
quali victo adhibuit. Nam & volentem ad pedes sibi cadere: non pmi
sit: & iuxta se ī cella collocauit. Macedonijs & illyrijs hęc leges a roma
nis datę sunt: vt liberi essent: & dimidium eis tributorum prestarēt: quę re
gibus prestitissent: Vt appareret populum. ro. pro equitate magis q̄ aua
ticia dimicare Itaq; in conuentu infinitorum populorum Paulus hęc pro
nunciauit: & legationes multarum gentium: quę ad eum venerant: ma
gnificenitissimo pauit conuiuio: dicens eiusdem esse hominis debere: & bel
lo vincere: & conuiuij apparatu elegantem esse. Mox septuaginta ciuita
tes Epyri quę rebellarunt coepit: prędā militibus distribuit: Romā ingenti
pōpa redijt In naue Persei: quę iusitate magnitudinis fuisse traditur: adeo
vt. xvi. ordines dicatur habuisse remorum. Triumphauit etiā magnificē
tissime in curru aureo: cum duobus filijs suis vtroq; latere astantibus: Du

Quid astrū
unt sāguie;
hausisse tau
rinum. Nec
desūt qui dī
cāt a suo ser
uo suffocatū
esse.
Prima vul
cani insule
editio.

Emyli⁹ hūa
nitas.
Leges & ma
cedonib⁹ &
illyrijs a pau
lo emylio
datę

Persei nauis
mira magni
tudo.

Perse cum duobus eius filiis in triumphum ducitur.

eti sunt ante currum regis filii: & ipse Perseus Quadragintaque annos natus Post eum etiam C. Anitius de Illyricis triumphavit. Genthius cum fratre & filiis ante currum ductus est. Ad hoc spectaculum reges multarum gentium romam venerunt. Inter alios etiam Attalus atque Eumenes Asiaticus reges: & Prusias Bithynicus magno honore excepti sunt: & permittente Senatu dona que attulerunt in Capitolio posuerunt: Prusias etiam filium suum Nicomedem Senatui recommendavit. ¶ Cap. ij.

De gentio triumphatur.

¶ Anno ab urbe condita, dc. Lucio Licinio: Lucullo Posthumio Albinus consulibus: cum omnes romanos in gens celtiberorum metum inuasisset: & ex omnibus non esset qui ire in hispaniam vel miles vel legatus auderet: Publius Scipio qui post Africanus erat: ultro sese militaturum in hispaniam obtulit: cum tamen in macedoniam sorte iam deputatus esset. Itaque profectus in hispaniam magnas strages gentium dedit: sepius etiam militis que ducis usus officio. Nam & barbarum provocante singulariter congressus occidit. Sergius autem Galba pretor a Lusitanis magno prelio victus est: universoque exercitu amisso: ipse cum paucis vix elapsus evasit. In sequenti anno Lucius Minutius in hispania bene pugnavit. Marcellus postea consul res ibidem prospere gessit. Tertium deinde bellum contra carthaginem suscipitur.

Res a scipione in hispania gestae.

Sergius vincitur.

¶ Caput. iij.

¶ Excelsimo & altero anno ab urbe condita Lucio Maelio Censorino: & Narco Manlio consulibus anno. li. postquam secundum punicum bellum tractatum est: Hiis profecti carthaginem Carthaginensibus euocatis: iussique ut arma & naues traderent. Tanta vis armorum repente tradita est: ut facile ex eis tota Africa potuisset armari. Qui postquam arma Romanis tradiderunt relicta urbe recedere procul a mari decem milibus passuum habitare iussi sunt. Carthaginenses dolorem ac desperationem contulerunt aut defensuri civitatem: aut cum ipsa pro ipsa sepeliendi. Moxque sibi duos Hasdrubales duces creaverunt: armaque facere adgressi: postquam essent ferrumque defecit: aurea: argenteaque facere coeperunt. Consules cum aliquanta muri parte machinis diruissent: a Carthaginensibus victi sunt: atque repli. Quos fugientes: Scipio tunc tribunus militum: repulso intra muros hoste: defecit. Famea dux alius equitatus carthaginensium perat. Igitur Scipio tunc Scipionis Africani nepos: tribunus (ut dictum est) militum ibi militabat: huius apud omnes signis meritis & reuerentia erat. Nam & patissimum ad dimicandum & consultissimum habebat. Itaque per eum multa a consulibus prospere gesta sunt: neque quicquam magis Hasdrubalv Famea vitabatur: quam contra eam Ro-

Tertium belli punici initium.

Scipio a phricani nepos carthaginem devicit.

Arma aurea argenteaque a poenis ob ferri inopia fabricata.

Africani laus.

Scipio factus carth. tur Sex d. totidē. ctib⁹ carth. pugna. Hasdr. lis deo.

Carth. situs.

Orofaxo ait.

Ter. pun. ette. Nu. mu. Hi. thi. Ag. un. Va. th. P. lip. te.

manorum partem committere vbi Scipio dimicabat. Per idē tempus Ma-
 sinissa rex Numidarum: per annos sexaginta fere amicus populi Roma-
 ni: anno vitę suę. lxxxvij. mortuus. xliij. filijs relictis Scipionem diuiso-
 rem inter filios suos esse iussit. Cum igitur clarum Scipionis nomen esset:
 iuuenis adhuc consul est factus & contra Carthaginem est missus: contra
 quam dum sex continuis diebus noctibusq; pugnasset: vltima / Carthagi-
 nenses / desperatio: ad deditioem traxit: petentes vt quos belli clades reli-
 quos fecisset: saltem seruire liceret: ac primum agmen mulierum satis mise-
 rabile post virorum: descendit. Nam fuisse mulierū viginti q; m. virorum
 triginta milia: traditū ē. Rex Hasdrubal se vltro dedit: Transfuge qui El-
 culapij templum occupauerant: voluntario precipitio dati: igne consumpti
 sunt. Vxor Hasdrubalis se suosq; filios cū foemineo furore: in mediū iecit in-
 cendiū: Ipsa autē ciuitas. xvi. diebus cōtinuis arsit: miserumq; spectaculum
 suis victoribus prebuit. Omnis multitudo captiuorū (exceptis paucis prin-
 cipibus) venundata est Diruta est autem Carthago oī murali lapide in
 puluerē cōminuto: cuius fuisse situs hmoi dī: viginti duo milia passuū mu-
 ro amplexa: tota pene mari cingebatur: absq; faucibus que tribus milib;
 passuū aperiebātur. Is locus murum triginta pedes latū habuit: saxo qua-
 drato i altitudine cubitorum quadraginta a saxo cui Byrsę nomē erat: pau-
 lo ampli⁹ quā duo milia passuū tenebat: ex vna parte murus cōmunis vr-
 bis & Byrsę iminens mari: quod mare stagnum dicitur: quoniam obiectu
 protentę linguę strāgulatur. Spolia ibi inuenta: que de variarum ciuita-
 tum excidijs carthago collegerat: & ornamenta vrbium Ciuitatibus Cici-
 lię / Italię / & Aphricę reddidit: que sua recognoscebat. Ita Carthago se-
 ptigētesimo anno postq; cōdita erat: deleta ē Ita quarto āno postq; cceptū
 fuit bellū tertiu teriatū ē Scipio nomē qd au⁹ ei⁹ accoepit: meruit scilicet vt
 ppter virtutē etiā ipse Aphrican⁹ iunior vocaretur. Eodē tpe Corinthū: tūc
 toto orbe: vrbium longe oīm opulentissimam: Imperante Numio consule
 Metellus p̄tor deuicit: in qua infinitum aurum argētum: & ferrum in
 conflagratione incēdij comixtum est. Vnde nouū fluxit metalli genus ad
 similitudinem cuius mixturę: vsq; hodie & Corinthium / vel uasa Corin-
 thia dicuntur. Interim in Macedonia quidam Pseudo Philippus arma
 mouit: & Romanum p̄torem Publium Panetium contra se missum: ad
 internitionem vicit. Post eum quintus Cęcilius Metellus dux a Romanis
 contra Pseudo Philippum: missus est: & viginti quinq; milia ex militibus ei⁹
 occisis Macedoniam recepit. Ipsum etiam Pseudo Philippum in potesta-
 tem suam redegit. Corinthijs etiam bellum indictum est: nobilissime
 ciuitati Grętię propter iniuriam legatorum Romanorum: hanc Nu-

Scipio cōsul
 factus cōtra
 carth. mitti-
 tur
 Sex diebus
 totidēq; no-
 ctib⁹ cōtra
 carth. arces
 pugnatur.
 Hasdruba-
 lis deditio.

Carthaginis
 situs

Orosi⁹ nō a
 saxo s; arx
 ait.

Tertij belli
 punici finis
 et terminus
 Numius vel
 mumius.
 Hinc corin-
 thię opes
 Aescorithi-
 um.
 Vasa corin-
 thia.
 Pseudo phi-
 lippus a me-
 tello vicitur

Massinissa
 xliij. filios
 reliquit.

Miserādum
 mulierū spe-
 ctaculū.
 Carthago
 xvi. diebus
 exarsisse dī.

Byria arx.
 Attende ne
 poti⁹ trāqla-
 tur legē sit

Quot annis
 supfuit car-
 thago.

Scipio iunior
 fūdit⁹ carth.
 deleuit & ob
 id Aphrica:
 n⁹ iunior co-
 gnomēto.
 dictus est

Corinthi. cen-
 dium.

Cā euerfiois
 corinthi.

Numi⁹ cori
thū euertit.
Vide ne po-
tius.
Mūm⁹ legē
dum sit.
Persei filius
rebellat.
Androgen⁹
i mare p̄cipi
tatur

Viriat⁹ a su-
is iterfici-
tatur

Portentosa
pueri forma
Fruges i ar-
borib⁹ natę.

Pax ignobi-
lis a manci-
no facta.

Scipio i nu-
mantiā mitti
tur.

mīus cœpit: & diruit. Tres igitur Romę simul celeberrimi triumphī fue-
runt. Africani ex Africa: ante cuius currum ductus est Hasdrubal.
Metelli ex Macedonia: cuius currum p̄cessit Andariscus qui & Pseudo
Philippus dicitur. Numius ex Coritho ante: quem signa Enea pictę tabu-
lę: & alia vrbis clarissimę ornamenta p̄gelata sunt. Iterum in Macedonia
Pseudo Perfes: qui se Perseifilium esse dicebat collectis seruis rebellauit: &
cum iam sexdecim milia haberet armatorum a Tremellio quęstore supera-
tus est. His diebus Androgenus Romę visus: iussu aruspiciū in mare mer-
sus est. Eodem tempore Metellus i celtiberia apud Hispanos res egregias
gessit. Successit ei Quintus Pompeius: nec multo post Quintus quoq; Cę-
pio ad idem bellum missus est: quod quidem Viriatus contra Romanos
in Lusitania gerebat. Quo metu Viriatus a suis interfectus est: cum quat-
tuordecim annos Hispanias aduersum Romanos mouisset. Pastor primo
fuit: mox latronum dux: Postremo tantos ad bellum populos concitauit
vt Assertor contra Romanos Hispanię putaretur. Huic namq; primus
sextus Vetili⁹ p̄tor occurrit qui toto exercitu Cęso: vix fuga lapsus eua-
sit. Deinde Caium Plautium p̄torem: idem Viriatus: multis p̄liis fra-
ctum: fugauit. Post hęc Claudium Vnimānum cum omni exercitu supe-
rauit. Deinde cum interfectores eius p̄mium a Scipione Consule pe-
terent: responsum est: nunq; Romanis placuisse: Imperatores a suis mili-
tibus iterfici. Eo tempore Romę puer ex ancilla natus est quadrupes: qua-
drimanus: oculis quattuor: auribus totidem: naturam virilem duplicem
habens. In Bononiensi agro fruges in arboribus natę sunt. Mense ianua-
rij. Quintus Pompeius deinde Consul a Numantinis: quę Hispanię ci-
uitas opulentissima fuit: superatus / pacē ignobilem fecit. Post eum Caius
Hostilius Mancinus Consul: Iterum cum Numantinis pacem fecit infa-
mē: quam populus & senatus iussit infringi: atq; ipsum Mancinum ho-
stibus tradi: vt in illo quasi auctore fœderis vindicarent. Cumq; per con-
tinuos annos quattuordecim cum solis quattuor milibus, xl. milia Roma-
norū protriuisent. Post tantam igitur ignominiam qua a Numanti-
nis bis Romani exercitus fuerant subiugati. Publius Scipio Africā-
nus: secundo factus Consul: & ad Numantiam missus est. Is primum
militem vitiosum et ignauum: exercendo magis q̄ puniendo: sine aliqua
acerbitate correxit. Mox pugna cum Numantinis commissa: exercitus
Romanus oppressus impetu Numantinorum terga conuertit. Sed in-
crepatione & minis: obiectantis sese Consulis: tandem indignatus in
hostem redijt: et quem fugiebat: fugere compulit: vnde quamuis letatus

Tres simul
triumphi.

Mira viriati
in cogegan-
dis militum
copijs astu-
tia.

Rōa totum
rñū atten-
dendu.

Mācinus ad
numātinis
vinc⁹ pdu-
ctus est.

Viriat⁹ a suis iterfici-
tatur

Obsidetur
numantia.
Numantini
fame labora-
rant.

Numantini
(vt inquit ci-
cero) liberos
magis mori
q̄ seruos vi-
uere malue-
runt.

O q̄ vere di-
ctū.

Iuxta illud
saluatoris oē
regniū se di-
uini desola-
bitur.

Numantia;
scipio fundi
e^o deleuit.

Attal^o pp^o
ro. i herede
ascripsit.

Alij. xx. le-
gunt

Atrox ser-
uorū suppli-
ciū.

Deditionis
ignominia;
effugit cras-
sus.
Crassi sepul-
tura.

fit: tamen vltra bellum aduersus eos audendum non esse / professus est. Ita q̄ urbem obsidione conclusit: vallo circumdedit. Cūq̄ diu cōclusē fa-
me laborarent pugneq̄ facultatem exposcerent: vt mori eis quasi viris li-
ceret. Nouissime larga prius potione calefacti: quē malefactis frugibus cō-
fici solent: subito super Romanos irrupere. Atrox diu certamē & vsq̄ ad
periculum Romanorū fuit. Iterumq̄ Romani pugnare se aduersus Nu-
mantinos fugiendo probassent: nisi sub Scipione pugnassent. Numanti-
ni interfectis suis fortissimis bello cedūt: compositis tamen ordinibus: nec
sicut fugientes in urbem reuertuntur. Corpora interfectorum ad sepultu-
ram oblata accipere noluerunt. Clausaq̄ vrbe cuncti pariter ferro / vene-
no / atq̄ igne consumpti sunt. Romani nihil aliud quam securitatē ex his
adepti sunt: seq̄ magis euasisse Numantinos: quam vicisse dixerunt. Vnū
Numantinum victoris cathena nō tenuit: quicquid supellectilis fuit ignis
assumpsit. Tunc Scipio Tiresum quemdā Celiticum principem consulit:
qua de causa Numantia aut prius inuicta: aut post euerfa fuisset. Tiresus
respondit. Concordia victoriam: discordia exitium prębuit. Hac tempe-
state apud Iudeos (occiso Iuda Machabeo) frater ei^o Ionathas pōtifex
habebatur. Tunc etiam claruit apud Brundisium Pacuuius Tragoedia-
rum scriptor. Igitur Scipio multas hispaniē ciuitates partim coepit & par-
tim in deditionem accepit. Numantiam a solo euertit: reliquam prouin-
ciam in fidem accepit. Eodem tempore Attalus Rex Asię frater Eume-
nis mortuus est: heredeq̄ populum Romanum reliquit. Ita imperio Rōa
no per testamentum Asia accessit. Mox etiam decimus Iunius Brutus de
gallecis & lusitanis triumphauit magna gloria. Et post Scipio Africa-
nus de Numantinis secundum triumphum egit. xiiij. anno postq̄ priorē
de Africa egerat. Interea in Sicilia bellum est seruale exortum: ac per
Fuluium & Rutilium amplius quam. xxx. milia. tunc seruorum trucidata
sunt. Minturnis. ccccl. serui in cruce suspensi sunt / apud Sueffam vero.
iiiiij. milia seruorum a Quinto Metello: & Gneo Seruilio oppressa narrā-
tur. Motum interim in Asia bellum est: ab Aristonico Eumenis filio: q̄ ex
concupina conceptus fuerat. Is Eumenes frater Attali fuerat. Aduer-
eū missus est Lycini^o Crassus: habens infinita Regum auxilia. Nam & Bi-
thinię Rex Nicomedes Romanos iuuit: & Mithridates Pōticus (cū quo
bellum postea grauissimum fuit) & Ariarates Cappadox & Philomenes
Paphlagō: vict^o est tñ Crassus: & ab hostibus captus est: qui magis mori eli-
gēs quā a Barbaro abduci: virgā qua equū agebat i oculū se tenētis inecit
moxq̄ ab eo confossus est: caput ei Aristonico oblatū ē: corpus Smyrne se-
pultū est. Postea Perpēna Consul Roman^o: qui successor Crasso veniebat:

Potio illa ce-
lia dī.

Numantini se
q̄ suaq̄ ignē
demiserūt.

Tirelicōsiliū

Pacuui^o tra-
gœdiarum
scriptor quo
claruerit tē-
pore.
Asia Ro. p
testamentū
aduenit
Bellū seruile.

Crass^o i asia
p̄ficiscitur.
Vel poleme-
nes.
Vicitur cras-
sus.

Eutropij hystoriographi clarissimi.

audita belli fortuna: ad Asiam celeratit: & Acie victū Aristonicū apud Stratoniceſiū ciuitatē quo cōfugerat fame: ad deditiōem cōpulit. Aristonic⁹ iussu Senatus Romę i carcere strangulatus est. Triūphari enī de eo non poterat: quia Perpenna apud Pergamū Romā rediens diē obierat. His diebus tāta p̄ totam Aphricā locustarū multitudo cōualuit: vt simul fruges & herbas: arborū folia: corticesq; corroderent: quę repentino vento subleuatę: in Aphricano sunt Pelago demersę. Sed cum eorū aceruos fluct⁹ per extenta littora pertulissent: pestiferum odorem putrefacta congeries exhalauit. Vnde oīm animantium / auiū / pecudūq; / ac bestiarū pestis existens vitium corruptionis ampliauit. Qua pestilentia i Numidia. deccc. milia hominum: Circa Carthaginem vero plusquam. cc. m. Rōanorum vero militum qui ibi ad p̄sidiū erant. xxx. m. extincta sunt. Lucio Cęcilio Metello & Titto Quinto Flaminio Consulibus: carthago in Aphrica iussu senatus reparata est: quę nunc manet annis duobus & viginti euolutis postq̄ a Scipione fuerat euerſa: deducti sunt ciues Romani.

Aristonici mors miserima. Locuste ab exurendis locis dicte.

Carthaginis reparatio.

Portetol⁹ locustarū aduentus. Locustarū inundatiōis immersio. Pestis sequuta.

Numerosa militū copia locustarum putrido halitu contabuit.

Caput quartum.

Anno sexcentesimo vigesimo septimo ab vrbe cōdita Cai⁹ Cassi⁹ Lōgin⁹ & Sext⁹ Domitius Caluinus Consules: Gallis transalpinis bellum intulerunt: & Arbennorum tunc nobilissimę ciuitati: atq; eorum Regi Viturto: infinitamq; multitudinem iuxta Rhodanum fluuium interfecerunt.

Attende ne Aruernorū sit poti⁹ legē dum. Oroſi⁹ bit in tus scribit. Ingēs gallo rū cēdes

Viturni iactantia.

Miserāda a uernorum clades

Deniq; cum Viturtus paucitatem Romanorum vix ad ad escam canibus quos in agmine habebat / sufficere posse iactaret: & ipse. clxxx. milia armorum haberet: conferta pugna a Romanis superatus est. Ex cuius exercitu p̄ti i bello: partī submersi cū ponte / quē sibi iunctis nauib⁹ supra Rhodanum extruxerunt. cl. milia perierunt. p̄da ex torquibus gallorum ingens sublata est. Viturtus se Domitio dedit: atq; ad Romam deductus est: magnaq; gloria Consules ambo triumpharunt. Marco Porcio Catone & Quinto Marco Rege Consulibus: sexcentesimo trigesimo. anno & tertio ab vrbe condita. Narbonę in gallia colonia deducta est Annoq; eodem a Licinio Metello: & Quinto Lucio Scęuola Consulibus: de dalmatia triumphatum est.

Narbonę colonia.

Cause Iugur Pacē corrupcit Caius Metellus Plina Boccl etuz thā a riu m fuler Mar stran Ingu Cice mili cogn qie nafi nes gur hab Cice

Caput quintum.

A Vrbe condita anno sexcentesimo trigesimo quinto Caius Cato Consul, Scordilichis intulit bellum ignominioseque pugnauit. Caius Cæcilio Metello & Gneo Carbone Consulibus: duo Metelli fratres eodem die alterum ex Thracia: ex Sardinia alterum: triumphum egerunt. Nuntiatumque Romæ est, Cymbros e gal-

Amborum metellorum abo triumphu.

Causæ belli Iugurthini.

Pacem pecunia corruptus fecit Calphurnius. Metelli militaris disciplina.

Bocchus vincit Iugurtham ad Mauritium misit consulem.

Marij iussu stranglatur Iugurtha.

Cicero ieiunia prima cognouit est qui extrema nati pte emines quiddam si guram ciceris habuit Cice. ortus.

lia in Italiam transisse. Post Scipione Nasica & Calphurnio bestia Consulibus, Iugurthæ Numidarum Regi bellum illatum est: quod Adherbalem & Hyempsalem Micipsæ filios: fratres suos reges & populi Romani amicos interemisset. Missus aduersus eum Consul Calphurnius bestia/corruptus regis pecunia: pacem cum eo flagitiosissimam fecit: & a senatu improbata est. Postea contra eundem in sequenti anno spurius Albinus Posthumius profectus. Is quoque per fratrem ignominiose contra Numidas pugnauit. Tertio missus Quintus Cæcilius Metellus Consul. Is exercitum ingenti seueritate & Moderatione correctum: cum nihil in quemquam cruentum faceret: ad disciplinam Romanam reduxit. Iugurtham varijs prelijs vicit: elephantas eius occidit vel cepit: multas ciuitates ipsius cepit. Et cum iam finem bello positurus esset successum est ei a Caio Mario. Is Iugurtham & Bocchum Mauritanie regem: qui auxilium Iugurthæ ferre ceperat: pariter superauit. xx. milia armatorum ad internitionem cecidit: aliquanta oppida Numidie cepit: belloque terminum posuit: capto Iugurtha per questorem suum Cornelium Syllam: ingentem virum tradente Boccho Iugurtham: qui pro eo ante pugnauerat: a Marco Iulio Syllano collega Quinti Metelli: Cymbri in Gallia victi sunt: Et a Minutio Ruffo in Macedonia Scordisci & Tribelli: & a Seruilio Scipione in Hispania Lusitani victi sunt. Et duo triumphus de Iugurtha: primus per Metellum: secundus per Marium: acti sunt: ante currum tamen Marij Iugurtha cum duobus filijs ductus est cathenatus: & mox iussu Consulis in carcere strangulatus est. His diebus apud Iherosolimam Ioannes dux iudeorum & pontifex extitit: qui ab eo quod Hircanos bello vicerat Hircani nomen acceperat: pro id etiam tempus Cicero Arpini nascitur: matre Elina nomine: patre equitris ordis ex Regio Volcorum genere. Eodemque tempore quiddam virgo Romana in Apulia pergens ictu fulminis examinata est: oibus in scissura aliquo vestimentis ad pectus & pedum

Iugurtha a micipsa solus filius adoptiuus erat.

Iugurtha a Metello vincitur.

Iugurtha cum duobus filiis in triumphum ductus est.

ordo equitris medijs interpres & plæbe erat. Hec Iulij filia fuit.

Eutropij hystoriographi clarissimi.

Equi miraculum. vinculis dissoluti s; monilibus et annulis discussis / illeso corpore nuda iacuit: equus quoque eius pari modo frenis & cingulis (peremptus iacuit) dissolutis.

Eutropij hystoriographi clarissimi de Ro. gestis:

Liber Quintus.

Caput Primum.

Umbellum in Numidia contra Jugurtham gerit. Romani Consules Marcus Manlius & Quintus Cerepius a Cymbris / & Teuthonis / & Tigurinis / & Ambronibus (quae erant Germanorum & Gallorum gentes) victi sunt: iuxta flumen Rhodanum & ingenti interitione astricti: et castra sua & magnam

Romanorum strages

partem exercitus perdiderunt. Timor Romae grandis fuit: quantum vix Hannibalisticis / Punicis bellis. Ne iterum Galli Romam venirent. Ergo Marius post victoriam Jugurthinam secundo Consul est factus: bellumque ei contra Cymbros & Theutonios decretum est. Tertio quoque ei & quarto delatus est Consulatus: quia bellum Cymbricum pertinebat. Sed in quarto Consulatu collegam habuit Quintum Lutatium Catulum: cum Cymbris itaque confligit: ex duobus praefatis, .ccc. milia hostium cecidit, .xxx. milia cepit & ducem eorum Theutoniodum: propter quod merito absens Consul est factus. Interea Cymbri et Theutones: quorum copia adhuc infinita erat: ad Italiam transierunt. Iterum a Caio Mario & Quinto Catulo contra eos dimicatum est: sed a Catuli parte feliciter. Nam eo praefato quod simul ambo gesserunt, .cxi. milia aut in pugna aut fuga caesa sunt, .xl. milia. capta, Romani milites ex utroque exercitu, .ccc. perierunt. Tria & triginta Cymbris signa sublata sunt: ex his exercitus Marii duo reportavit: Catuli exercitus, .xxxi. Sed ab eorum mulieribus grauiorem pene quam ab ipsis pugnam Romani experti sunt, .lx. enim plaustris in modum castrorum depositis. Ipsae de super propugnantes diu obstiterunt Romanis. Sed cum ab eis ipsae nouo cedis genere terrentur: abscessis enim cum crine verticibus: in honesto satis vulnere turpes relinquebantur: ferrum quod in hostes supererat: in se suosque vertebat. Namque aliae concursu mutuo iugulatae: aliae apprehensis inuicem faciebatur stragulae: aliae funibus ad sua colla ligatis equorum cruribus pertractae interierunt: aliae laqueo de subiectis plaustrorum temonibus pependerunt: quaedam dum se suspenderent duos si-

Ceterum Theutones legunt.

Mulierum graue certamen.

Mariusque consul.

Numerosa Teutonum caedes.

Miserabile foeminarum spectaculum.

Miraculum

Marius es fuit

Dira

Aristo prim

Mira Gallo
ru3 strages.

lios tractis per colla eorum laqueis ad suos pedes vinxit: ita his duobus
prelijs. cccxl. m. Gallorum occisa. cxi. milia capta sunt: absq; innumera
multitudinemulieru: que furore foemineo se suosq; paruulos necauerunt Is
belli finis fuit. Triumph' vtriq; decretus est. Sexto Iulio Cesare: & Lucio
Marco Philippo Cosulib' sexcetesimo quinquagesimo ano ab vrbe condita: cu
ppe oia alia bella cessarent. i Italia grauissimu bellu Picentes: Marci: Peli
gniq; mouerunt. Qui cum annis numerosis iam populo Romano obedi
rent: tum libertatem sibi equam asserere coeperunt: perniciosu admodum
hoc bellum fuit Rutilius consul in eo occisus est. Cepio nobilis iuuenis &
Porcius Cato alius Consul: Duces aut aduersus Romanos Picentibus:
maris fuerunt Titus vietius: Hierus Asianus: Titus Legenni': Aulus Clu
entius: a Romanis contra eos bene pugnatum est. A Caio Mario qui sex
ties consul fuerat: & a Cneo Pompeio: maxime tamen a Lucio Cornelio
Sylla: qui inter alia egregia: ita Cluentium hostium ducem: cum magnis
copijs fudit: vt ex suis necvnum amitteret: quadriennio cum graui tamen
calamitate hoc bellum tractatum est. Quinto demum anno finem accoe
pit: per Lucium Cornelium Syllam Consulem: cum antea in eodem bello
ipse multa strenue pretor gessisset. In tempore ipso: dira prodigia visa sunt.
Nam sub ortu solis globus igneus a regione septentrionis: cum maximo
coeli fragore emicuit. Apud Aretinos inconuiuio cruore panibus quasi a
vulneribus corporum fluxit. Per septem continuos dies grandio lapidum:
mixtis etiam testarum fragmentis: terram latissime verberauit. In Samni
tibus e vastissimo terre hiatu flamma prorupit: & vsq; in caelum extendi vi
sa est. Tum etiam omnium generum animalia / que inter homines viuere so
lita erant: relictis publicis pascuisq; cum balatu: himnitu: magituq; mise
rabilis: ad siluas / montesq; fugerunt: canes quoq; (quorum natura est extra
homines esse non posse) lachrymosis vlulatibus / vagi luporum ritu oberra
uerunt. Nec mora / post grauia hec prodigia ciuilia bella secuta sunt. Apd
iudeosea tempestate primus Aristobolus Rex pariter & pontifex Dia
dematis sumpsit insigne.

Mari' sexti
es fuisse con
sul dicitur.

Dira prodigio
ru miracula

Aristobol'
primus apd
Iudeos dia
dema sum
psit:

Inno vrbis condite sexcetesimo
sexagesimo secundo primu Rom
me bellu ciuile comotu est: Eod
anno et Mithridaticu: Causa bello ciui
li Caius Marius sexies Consul dedit.
Nam cum Sylla Consul contra Mithri
datem gesturus bellum: qui Asiam &
Achaiam occupauerat: mitteretur. Is

Pro liberta
te decertat.

Inclyr' Syllae
conflictus.

Mru si mo
verum.

Ciuilis belli
mariat cau
sa & origo.

Mari⁹ septi- **quod exercitum in Campania paulisper teneret: ut belli socialis (de quo diximus) quod intra Italiã gestum fuerat reliquie tollerentur; Marius affectavit: ut ipse ad bellũ Mithridaticũ mitteretur. Quare Sylla cõmotus cũ exercitu ad urbem venit. Illic cõtra Mariũ & Sulpitiũ dimicauit: primus urbem armatus ingress⁹ est. Sulpitiũ interfecit Mariũ fugauit: atq; ita Consulibus ordinatis in futurũ annũ Gneo octauio & Cornelio Cinna/ ad Asiam profectus est. Mithridates qui pontifex erat atq; Rex Armeniã Minorem: totum ponticũ mare: & in circuitu in bosphoro tenebat. Primo Nicomedem amicũ ppli Romani, Bithyniam uoluit expellere. Senatuq; madauit: bellũ se ei (ppter iniurias quas passus fuerat) illaturũ. A Senatu respõsum est Mithridati si id faceret: qd bellum a Romanis & ipse pateret. Quare irat⁹ Cappadotiam statim occupauit: & ex ea Ariobarzanem Regem et amicũ ppli Romani fugauit. Mox etiam Bithyniam inuasit: & Paphlagoniam: pulsus ex ea Regibus amicis ppli Romani Polemene/ & Nicomede: inde & Ephesũ contendit: & per omnem Asiam litteras misit: ut ubicũq; inuenti essent Ciues Romani: vno die occiderentur. Interea etiam Matone ciuitas Achaie ab Aristõe Atheniensi Mithridati tradita est. Miserat enim iam ad Achaia Mithridates Archelaũ ducem suũ cũ. c. xx. m. eqtũ ac peditũ per quem etiam reliqua grẽcia occupata est. Sylla Archelaũ apud Pyreũ non longe ab athenis obledit: ipsas ccepit: Postea commisso p̃lio contra Archelaũ: ita eũ uicit ut ex. xx. milib⁹ vix decem Archelao superessent. Ex Sylle exercitu: quattuordecim tantũ homines interficerentur. Hac pugna cognita Mithridates. lxx. milia electissima ex Asia Archelao misit: contra quem Sylla iterum commisit primo p̃lio. xx. milia hostiũ interfecta sunt: & filius Archelai Diogenes. Secundo omnes Mithridatis copie extincte sunt: Archelaus ipse triduo nudus i paludibus latuit. Hac re audita Mithridates cũ Sylla d̃ pace ager ccepit. Interi Sylla et. Dardãos: Scordiscos: Dalmatas: & Moesos p̃ti uicit: alios i fidẽ accepit. Sed eũ legati a Rege Mithridate: q pacẽ petebat: venisset: non aliter se daturũ eẽ Sylla r̃ndit: nisi Rex (relictis his q occupauerat) ad regnũ suũ redisset. Postmodũ ad colliqũ abouenerit Pax iter eos ordiata e: ut Sylla ad bellũ ciuile festinã: a tergo piculũ ñ h̃eret. Nã dũ Sylla i Achaia & Asia Mithridate uicit Mari⁹ q fugatus erat/ & Corneli⁹ Cinnavn⁹ ex Cõsulibus: bellũ i Italia repararũt. Et ingressi urbem Romam: nobilissimos ex Senatu & consulares viros interfecerunt: mltos proscripserũt ipsius Sylle (domo euersa) filios & uxorem ad fugam compulerunt. Vniuersus reliquus Senatus ex vrbe fugiens ad Syllam in grẽciam venit: orãs ut patriẽ subueniret. Ille i Italiam tunc traiecit: bellũ ciuile gesturus aduersus Norbanũ & Scipionẽ consul.**

Mari⁹ septimũ affectauit cõsulatũ & in sylleira

Cinna marij partes fouebat

Lre a Mithridate p oem Alia missẽ.

Archelaus Mithridatis dux.

Archelaus a Syllavict⁹

Archelaus triduo i paludib⁹ latuit.

Mutuũ sylle et Mithridatis cõsiliũ at qd foed⁹ inter eos initum.

Senatus ex vrbe ad syllam confugit.

Mari⁹ a Sylla fugatus.

Sylla prim⁹ armat⁹ urbẽ ingressus est.

Mithridatis indignatio.

Mithr. editũ de Ro. occidendis.

Pyreũ atheniẽsũ portũ esse dicunt. Copie archelao missẽ.

Legati p pace tractãda ad syllam missi.

Marius vna cũ cina urbẽ inuadunt. Syllanẽ dom⁹ euersio.

Nũerosã Scipioni militũ deditio.

Claudi⁹ xxv millia. caela affirmat.

Distũ catu ad Syllan attende.

Carbo a P. peio interfecto Domiti⁹ p um Mariaruz du. Belli socialis et ciuilis fin.

Albanorũ ciuitatis pugnatio Brutũ in tus.

Et primo prelio contra Norbanum dimicauit non longe a Capua: tum, vi. m. cecidit, vi. m. coepit, xxiiij. suorum amisit. Inde etiam ad Scipionem se conuertit: & ante prelium totum eius exercitum sine sanguine in deditio- nem accepit. Sed cum Romę mutati consules essent: Marius Marij filius: ac Papyrius Carbo consulatū accepissent: Sylla contra Mariū iuniorem dimicauit / & xv. milia occisis, cccc. de suis perdidit. Sylla deinde cum Campanino Samnitum duce ex reliquis copijs ad portam collinam si- gna contulit, lxxx. milia hominum occidit. Mox etiam urbem ingressus tria milia hominum contra fidem datam inermes peremit. Cumq; magna crudelitate aduersus fontes & in fontes seuiret: Quintus Catulus palam Syllę dixit, Cum quibus tandem victuri sumus in bello armatos: si in pace inermes occidimus. Sylla de hinc Marium de Caprili casa extractum vin- ciri iussit: ductumq; trans tyberim: oculis effossis: membris minutatim fra- ctis vel exactis: trucidari. Marium Marij filium preneste persecutus obse- dit: & ad mortem compulit. Rursus pugnam grauissimam habuit contra Lampanium & Carinatem duces partis Marianę ad portam collinam. lxxx. milia hostium in eo prelio contra Syllam fuisse dicuntur / duodecim milia, se Syllę dederunt. Ceteri in acie: in Castris: in fuga: insatiabili ira vi- ctoris consumpti sunt. Gneus quoq; Carbo Consul alter ab Arimino in Siciliam fugit: & ibi per Gneum Pompeium interfectus est: quem adole- scentem Sylla atq; annos vnum & viginti natum cognita eius industria tantis exercitibus prefecerat: vt secundus a Sylla haberetur. Occiso ergo Carbone: Siciliam Pompeius recepit: transgressus inde ad Africam: Do- mitium Marianę partis ducem: & Ierdam Regem Mauritanie qui Domi- tio auxilium ferebat: occidit. Post hęc Sylla de Mithridate ingenti gloria triumphauit. Gneus etiam Pompeius quod nulli Romanorum tributum erat quartum & vigesimum annum agens: de Africa triumphauit. Hunc finem habuerunt duo bella funestissima: Italicum quod sociale di- ctum est: & ciuile: que ambo tractata sunt: per annos decem. Consumpse- runt autem vltra centum quinquaginta milia hominum viros Consula- res, xxiiij. Pretores, viij. Edilitios, lx. Senatores fere, ccc. Post hęc tamen Syl- la mortuo Lepidus Marianę partis aduersus Catullum Syllanum du- cem conlurgens: bellum reparauit: bis tunc acie certatum est. Plurimi Ro- manorum extincti. Albanorū ciuitas pro eo qd illuc Scipio Lepidi filius con- fugisset: expugnata & capta est. Brutus in Cisalpinam Galliam fugiens: apud Regium interfectus est. Hoc tempore Hierosolymis Alexandra Vxor Alexandri regnabat: ex cuius etate: iudeos rerum confusio & varie- clades oppressere.

Nūerōsa Sci-
pioni militū
deditio.

Claudi⁹ xxv
milia. cæsa
affirmat.

Dictū catuli
ad Syllam
attende.

Carbo a Pō
peio interfici
Domiti⁹ pi
um Maria-
narū dux.
Bellisocialis
et ciuilis finis

Albanorū
ciuitatis ex
pugnatio.
Bruti interi-
tus.

Vel. xiiij.)

Syllę & ma-
rij iunioris
conflictus.

Nephanda
Syllę crude-
litas.

Miseranda
marij cedes

Pōpei⁹ a Syl-
la cecidit hic

Apd orosiu
niertā leges
Syllę trium-
phus.

Pompei tri-
umphus.

Og funesta
belloꝝ ciui-
lium arma
Cælog: nūe-
ruz repetit.

Nouē discor-
dię iter Lepi-
dum & ca-
tulum.

Eutropij hystoriographi clarissimi de gestis Ro:

LIBER SEXTVS,

Caput Primum.

Varij bello-
rū impetus.

Sertoriū ijs-
de: qb^o & vi-
riatus: suoz
dolis iterfe-
ctū tradunt.
Claudij inte-
ritus.

Seruili^o Ro-
prim^o Isau-
ros aggre-
diēs cū exer-
citu taurum
montē pene-
trauit.

Quattuor fi-
mul triūphi

Marco Emilio Lepido: Quinto Catulo
Consulibus: Cū Sylla rempublicam cō-
posuisset: bella noua exarserūt. Vnū in
Hispania: aliud in Pamphilia & Sylicia
Tertium ī Macedonia: Quartū in Dal-
matia. Nam Sertori^o (q partium Maria-
narum fuerat) timēs fortunam eorum q
iterempti erāt: ad bellū cōmouit Hispa-
nias. Missi sūt contra eum duces. Quintus Cēcilius Metellus / filius eius
qui Iugurtham Regem vicit: & Lucius Domitius prētor A Sertorij Duce
Hirtuleio Domitius occisus est: Metellus vario successu: contra Sertoriū
dimicauit. Postea cum impar pugne solus Metellus putaret: Gneus Pom-
peius ad Hispanias missus est: ita duobus ducibus aduersis: Sertorius for-
tuna varia sepe pugnavit. Octauo decimo anno per suos occisus est: & fi-
nis ei bello datus est: per Gneum Pompeium adolescentem: & quintū Me-
tellum pium: atq omnes prope Hispanie in ditionem ppli Romani reda-
ctę sunt. Ad Macedoniam missus est Appius Claudius Post consulatum
leuia prelia habuit: contra varias gentes que Verodopam prouinciam in-
colebant: atq ibi morbo mortuus est. Miss^o ei successor: Gneus Scribonius
curio post consulatum. Is Dardanos vicit: & vsq ad danubiū penetrauit:
triumphūq meruit / & intra triennium finem bello dedit. Ad Ciliciam &
Pamphiliam miss^o est post / Seruili^o ex consule vir strenuus. Is Ciliciam sub-
egit: Silicie vrbes clarissimas oppugnauit: & cœpit. In his Pafelidā: Olym-
pū Corycū Cilicie regem. Isaurosq aggressus ad deditioem redegit: atq
intra triennium bello finem dedit. Primus omnium Romanorū in Isau-
riam iter fecit. Is reuertens: triumphū accepit: & nomen Isaurici meruit:
Ac in Illyricum missus est: Gneo Cosconio proconsule. Is multam etiam
partem Dalmatie subegit: Salonas cœpit: & composito bello Romā post
biennium redijt. Hisdem temporibus consul Marcus Emilius Lepidus /
Catulo collega / ciuile bellum voluit commouere: Intra tamen vnam esta-
tem: motus eius oppressus est. Ita vno tempore multi simul triumphi fue-
runt. Metelli ex Hispania: Pompei secundus ex Hispania: Curionis ex
Macedonia: Seruili^o ex Isauria.

Nicom
populū
Hered
stituit.

Velcili

Domiti^o ser-
torius.
Hirtuleius.

Macedonū
bellum.

Publi^o serui-
lius Cilicia;
adoritur.

Seruili^o co-
gnomento
Isauricus di-
ctus.

Mira-
torū p
irrupt
Atter
crixo
mao
legen
Glad
cūcta
do de
tes.

Nicomedes
populū ro.
Heredem i-
stituit.

ANno vrbis conditę sexcenteli-
mo/septuagesimo/sexto Lucio
Lucinio Lucullo;& Marco Au-
relio Cotta consulib⁹; mortuus est Nico-
medes rex Bithynię & p̄ testamentū po-
pulum Romanū heredē fecit. Mithrida-
tes pace rupta Bithyniā & Asiam rursus
voluit inuadere. Aduersus eū ambo cō-

Mithrida-
tes a fide res-
cessit.

sules milli/nō vnā habuere fortunā. Cotta apud Calcedoniā victus ab eo
acie etiā itra oppidum coactus est;& obsessus. Sed cum se i de Mithridates
Cyzicum trāstulisset. Vt Cyzico capto: totā Asiā iuaderet. Lucullus ei al-
ter cōsul occurrit. Ac dum Mithridates in obsidiōe Cyzici cōmoratur: ipe
eum a tergo obsedit fameq; consumpsit;& multis p̄lijs vicit. Postremo Bi-
zantium: q̄ nunc cōstātinopolis est: fugauit: nauali quoq; p̄lio duces ei⁹
Lucull⁹ oppressit. Ita vno hyeme & estate a Lucullo ad centum fere milia
hoim regis exticta sunt. Anno vrbis Romę d c. lxxviii. Macedoniā p̄itiā
M. Licini⁹ Lucull⁹ accepit: cōsobrin⁹ ei⁹ q̄ cōtra Mithridatē bellū gerebat

Mira gladi-
atorū p̄ italiā
irruptio.
Attende ne
crixo: & ino-
mao sit poti⁹
legendum
Gladiatoref
cūcta vastan-
do depulā-
tes.

Et i Italia nouū bellū subito cōmotum ē. Septuagita ei⁹ & quattuor gla-
diatores ducib⁹ parca crisso: & oenamao: effracto Capuę ludo fugerunt:
Vesuium mōtē occupauerūt. Vnde erūpētes: Clodij (q̄ eos obsidiōe cixe-
rat) castra expugnauerunt: ipsoq; i fugā acto: cuncta i p̄dā auertērt. Inde
per Cōsētīā & Metapōtum circūducti: ingētia breui agmina collegerunt
Itaq; cū cędib⁹: icēdijs: rapinis: stuprisq; oīa miscerēt: multęq; se matrone
ob dolorē pudoris violati necassēt: pene nō leui⁹ bellū mox q̄ Hānibal mo-
uerunt. Nā multis ducibus: & duob⁹ simul Romanorum cōsulib⁹ victis: se-
xagita fere miliū armatorū exercitum cōgregauerūt. Victiq; sūt i Apulia a
Marco Licinio Crasso procōsule: & post multas calamitates Italię: tertio
anno bello huic finis i positus est.

Byzātium a
lias cōstanti-
nopolis.

Vel orixō.

A Crasso vi-
cuntur gla-
diatores.

Cap. III.

Sexcētesimo octogesimo primo anno Vr-
bis conditę/publio Cornelio: tantū duo
grauia bella ipio romāo erāt Mithridati-
cum & Macedonicum. Hęc: duo Lucul-
li agebāt. Luci⁹ lucullus. & Marc⁹ lucul-
lus. Lucius ergo lucull⁹ post pugnā Cyzi-
cenam: qua vicerat Mithridatem: & na-
ua lem: qua duces eius oppresserat: perse-
cutus est eum: & recepta paphlagonia: atq; Bithynia: etiam regnum eius

Lucullive hē-
mēs belli i se-
ctatio.

inuasit. Sinopen: & Mison: Ciuitates ponti nobilissimas coepit. Secundo prelio apud Gaueran ciuitatem: quo igentes copias ex omni regno adduxerat: mithridates cum triginta milibus lectissima regis a quinque romanorum militibus vastata esset: Mithridates fugatus: & castra eius direpta: armenia quoque minor (quam tenuerat) eidem sublata est. Susceptus tamen est Mithridates post fugam a Tigraue Armenie rege: qui tum igenti gloria imperabat: Persas sepe vicerat: Mesopotamiam occupauerat: & Syriam: & phoenicis partem. Ergo Lucullus repetens hostem fugatum: etiam regnum Tigranis (qui Armenis imperabat) ingressus est: Tigranes certam ciuitatem Arziane: nobilissimam regni Armeni accepit: ipsum regem cum septem milibus clibanarijs: & centum milibus sagittariorum: & armatorum uenientem: decem octo milia militum habens: ita vicit: ut magnam partem Armenorum deleuerit. Inde Nisibim profectus: eam quoque ciuitatem cum regis fratre coepit: Sed hi quos in ponto Lucullus reliquerat: cum exercitus parte: ut regiones victas etiam romanorum tuerentur: negligenter se: & auare agentes: occasione iterum Mithridati in pontum irrupedi dederunt: atque ita bellum renouatum est. Lucullo parati (capta Nisibi) contra persas expeditionem: successor est missus. Alter autem Lucullus: qui Macedoniam administrabat: Bessis primus Romano rum intulit bellum: atque eos igenti prelio in Hemo monte superauit: oppidum Vscudania quam Bessi habitabant (eodem die quo aggressus est) vicit: Cabule coepit: & usque ad danubium penetravit. Expugnauit etiam gentes: que rhodopei montibus circumfusa sunt. Inter cetera dictu audituque horrida: quodam in captiuos agebant. Ruptis (cum poculo opus esset) humanorum capitum ossibus cruentis: capillatisque ad huc: ac per interiores cauernas: male effuso cerebro oblitis: auide ac sine horrore: tanquam veris poculis utebantur. Inde multas supra pontum positas ciuitates aggressus est: Illic Appolloniam vertit: Gallatiam: parthenopoli: Thomos: Histru: Burziam omnem coepit: belloque confecto Romam rediit: Ambo tamen triumpharunt: Lucullus (qui contra Mithridatem pugnauerat) maiori gloria: cum tantorum regnorum victor redisset.

Fugatus Mithridates

Tigranes capitur.

Velesso

Lucullorum triumphus.

Mithridates a Tigraue susceptus.

Attende ne Romanorum potius sit legendum.

Confecto bello Macedonico: manente Mithridatico quodam: recedente Lucullo: Rex collectis auxilijs reparauerat: bellum creticum ortum est. Admissus Cecilius Metellus igentibus prelijs intra triennium omnem prouinciam coepit: appellatusque est Creticus: atque ex insula triumphauit. Quo tempore Libya quoque Romano imperio: per testamentum Appionis qui Rex eius fue

Metellus cognomento Creticus.

Pyra
incu
Res
nia
a por
Mith
peto
no t
Phar
tribe
fert.
Po. n
vene
pulis
Mith
tis e
ser.
Arta
men
ris cl
Qu
rit p
mith
deu

Pyratarum incurfus

Res in Armenia minore a pom. gestae Mithri. a pōpeio nocturno tēpe victo. Pharnax patribellū in fert.

Pō. mithri. veneno cōpulit.

Mithridatis exitus miser.

Artaxata Armeniae maioris ciuitas.

Quenaegerit pōpeius mithridate deuicto.

Iudeorum cedens.

rat: accessit: in qua inclytę vrbes erant: Vernice: Philomais: Cirene. Dum hec aguntur, Pyratę oia maria infestabāt: ita vt Romanis toto orbe victo/ribus: sola nauigatio tuta nō esset, quare id bellum Gneo Pompeio decre/ tum est: quod intra paucos menses ingenti foelicitate & celeritate confe/ cit: mox ei delatum bellum etiā contra Regem Mithridatem in Armenia minore: nocturno p̄elio victo: castra diripuit, xl. m. eius occidit, xx. tan/ tum de exercitu suo perdidit: & duos Centuriones, Mithridates cum vox re fugit: & duobus comitibus. Neq; multo post cum in suos sequiret: & com/ plures amicos suos: nec non: ex ipodriā Magaręq; filios suos trucidasset, Pharnaces alter filius ei: exēplo fratrū territ: exercitū ad persequendum semissum: sibi cōciliauit: & mox aduersum patrem duxit Mithridates diu ex altissimo muro filium frustra p̄cat: vbi inexorabilem vidit ita fertur ex/ clamasse. Quoniam inquit Pharnaces mori iubet: vos si estis dii patrij: pre/ cor: vt quandoq; hanc vocem ipse audiat a liberis suis. Statimq; descendēs ad vxores: pellices: ac filias suas: venenum omnibus dedit. Quod cum ip̄e nouissim^o oim haussisset: nec tamē propter remedia quib^o se p̄munierat: ve/ neno confici posset: Gallū quēdā vitigis militē iuitauit: eiq; iugulū p̄buit. Hūc finē habuit Mithridates: periit aut apud Bosphorū vir: i gentis indu/ strię: & consilij q; regnavit annis, lx. vixit, lxxii. cōtra Romanos bellum ha/ buit annis, xl. Tigrani deide Pōpei^o bellū intulit, Ille se eidē dedit: & in/ castra Pōpei, xvi. miliario ab Artaxata venit: ac diadema suū: cū p̄cubuis/ set ad genua Pōpei i manib^o suis collocavit: quod ei Pōpeius reposuit: ho/ norificeq; eū habitū/ regni tñ parte mulctavit: & grandi pecunia adempta est ei: Suri: phoenice: Sophene: Septem milia p̄terea talentorum auri/ & ar/ genti, cccc. m. quę populo Romano daret: quia bellum sine causa Roma/ nis cōmouisset, Pōpeius etiā mox Albanis bellū intulit: & eorū regē/ Hero/ dē scilicet/ prudēter vicit, Postremo p̄ epistolas/ ac munera rogat^o veniam ei/ ac pacē dedit, Hiberię quoq; regē Artacē vicit acie: & i deditiōnē accē/ pit, Armeniā minorē Deiotaro Galatię regi donauit: q̄a soci^o belli Mithri/ datici fuerat, Attalo & Polemoni Paphlagoniam reddidit, Aristarchum Cholchis regē iposuit, Mox Ithuręos & Arabes vicit, Et cū venisset in Sy/ riā Seleutiā vicinā Anthiochię ciuitatem: libertate donauit: q̄ regē Tigna/ nē nō recepisset, Anthiochē lib^o obsidē reddidit: aliquātū agrorū Dama/ scē lib^o dedit: quo loc^o ibi spatiosior fieret: delectat^o amœnitate loci & aqua/ rū habūdātia, Inde ad iudęā trāsgressus ē, Hierosolymā caput gētis obse/ dit: nō solū natura loci: verū ēt igētī muro: fossaq; maxie munitā, Cū alias alijs legiōes: diu noctuq; succedere sine requie cogeret: vix tertio mēse ex/ pugnavit, xiiij. m. iudęorū occisis: cęteris in fidē acceptis: muros ciuitatis

Vel ptoles mais. Pyratas sub iugavit pōpeius.

Homochas re apud orofiu & ex ipodriū leges

Tigranis deditio.

Herodes Albanorū rex

Seleutiā syrię vrbs

dij

Amplitudo hierosolymę vrbis.

Catiline con iuratio.

Catilinā Cicerone ab vrbe expulit.

Ca. ab antonio bello vicius interfecit.

Gallie cesari date.

Varij populi a cesare subiugati.

euerti equariq; solo imperauit: cui⁹ circuit⁹ quattuor miliū passuū dī fuisse Cūq; aliquātos p̄cipes iudeorū securi pcussisset: Hircanū sacerdotio restituit: Aristobolū captiuū Romā duxit. Hoc bellū oriētis cū. xxij. regib⁹: se gessisse ip̄e Pōpeius narrauit. His gestis in Asiā se recepit: & finem antiq;uissimo bello dedit: Marco Tulio Cicerone Oratore & Gn. Antonio cōsulib⁹ anno vrbis cōditę sexcētesimo. lxxxix. Lucius Sergi⁹ Catilina: nobilissimi generis vir: sed igenij prauissimi ad delēdā priam cōiurauit / cum quibusdā: claris qdē: sed audaib⁹ viris: a Cicerone vrbe expuls⁹ ē. Socij ei⁹ dephensi i carcere strāgulati sūt. ab Antonio altero cōsule Catilina ip̄eviētus p̄lio ē: & interfect⁹. dc. xc. āno vrbis cōditę. Decio Iunio Syllano: & Lucio murea cōsulib⁹: Metell⁹ de creta triūphauit: Pōpei⁹ de bello pyratice & mithridatico: nulla vnq; pōpa. triūphi similis fuit. Ducti sūt: ante ei⁹ currū filij Mithridatis: filij Tigranis & Aristobol⁹ rex iudeorū. Perlata igēs pecunia: aurū atq; argētū īfinitū. Hoc t̄penullū p̄ orbē terrarum graue bellū erat.

De Iulio Cesare. Cap. V.

Nno vrbis cōditę. dc. xc. viij. C. Iulij cesar: q; postea ip̄erauit cum Lucio bibulo: cōsul ē fact⁹ / decreta ē ei Gallia Trāalpina / & Cisalpina / & comatā Postea senat⁹ addidit. & Illyricum cū legiōibus denis. Primo vicit Heluetios / q; nūc squadi appellātur. Deinde viciendo bella grauiissima vsq; ad Oceanū Britānicū p̄cessit Expugnauit nāq; in ea: Heluetios: Tuligos: Iacobores: Rauracos: & Boios: ex quibus. xlvij. m. perēpta sunt: cetera effugerunt. Deide Ariouistū regē (cui auxiliabāt Arudes: marcomāes: Triboci: Vāgiōes: Verientes: Edures: & Sueui) fugere cōpulit: duasq; vxores ei⁹: totiq; dēq; filias cepit: omnēq; exercitum per. l. m. passuum īfatiabiliter cecidit. Post hoc gētē belgarum: cui adheferant bello vaguij cum. lx. m. armatorum: Sueffiones cū. l. m. neruij p̄terea: quorū adeo idomita feritas erat: vt nūq; ad se mercatores accedere sinerēt. Hi nihilomin⁹. l. m. armatorum habentes: Atrebates: etiam & ambiani: menanpij: caleti: velocasses / veromādui / catuaci / condrusi / eburones / ceresi cenomani / q; vno noie germani vocantur. quorum oīm / cum his quos supra diximus. cclxxij. m. fuisse referuntur. Hi cum repente e siluis erūpētēs / exercitū cesaris perterritū / ī fugam uertissēt / tandē hortatu cesaris exercit⁹ restitit / eosq; vsq; ad internitionem pene deleuit. dehinc Titurius Albinus legatus cesaris / albercos:

Cū. xxij. regib⁹ belluz gessisse Pōpeius dī.

Ca. loci i carcere strangu lantur.

Inclutus Pōpei i triūph⁹.

Heluetij nūc squadi.

Cesariani in fugam uertuntur.

Sueui ferocissimi

Cesar i lijs subdis ter pugna

Bellio cesari mia & Marco contra et ple li. Sena re ter lista grece

Sueui gens
ferocissima.

Cesar i gal-
lijs subugā-
dis ter male
pugnauit.

eburiones: lixoniosq; incredibili cede deleuit. Publius crassus: alter legat⁹
ex aquitanis & cantabris, xxxviii. m. interfecit. Cesar rurs⁹ germanos q; rhe-
nū transierant: & totas gallias sibi subijcere parabant: bello adortus: vsq;
ad internitionem cecidit: quorum ferunt. cccc. xl. m. fuisse. Deinde facto pō-
te rhenum transgressus sueuos maximam & ferocissimam gentem supera-
uit: quorum esse centum pagos multi prodidere: totaq; germaniam pter-
ruit. mox in galliam se recepit. Domuit aut annis. ix. fere oēm galliā: quę
inter alpes & flumen rhodanum rhenum & oceanum est: & circuitus patet
ab his tricenis cetera milia passuum Britānis mox etiā bellū intulit: quibus
ante eum nec nomen quidem romanorū cognitū erat: eos quoq; victos ob-
sidibus acceptis: stipendiarios fecit. Gallię aut tributū nomine: annū im-
perauit sextertium quadragesies. Germanosq; trās rhenum aggressus i-
manissimis p̄lijs vicit. Inter tot successus ter male pugnauit: apud arben-
nos semel p̄ns: & absens a germania bis. Nam legati eius titurius & Aurū-
culeius: per insidias cęsi sunt.

Cap. VI.

Circa eadem tempora anno vrbis
condite: dc. xcix. M. licini⁹ cras-
sus collega Gn. pompeii magni:
cōsulatu dō cōtra p̄thos missus ē: et cū
circa carras cōtra omē / & auspicia / dimi-
casset: a surena herodis regis duce vict⁹:
ac postremo interfectus est: cum filio cla-
rissimo eiusdem nois & p̄stantissimo iuue-

L. Crassus cō-
tra a. omē di-
micās interfe-
ctus est

ne. Reliqui exercitus per cassium quęstorem seruatę sūt: qui singulari ani-
mo perditas res tanta virtute restituit: vt per sas rediēs trans euphratē cre-
bris p̄lijs vinceret. Hic iā bellum ciuile successit execrandum & lachryma-
bile: quo p̄ter calamitates quę p̄lijs acciderūt / etiam romani nominis for-
tuna mutata est. Cesar enim rediens e gallia victor: cępit poscere alium
consulatum: atq; cum sine dubietate aliqua differret: cōdictum est a
marcello consule: a bibulo: a pompeio: a catone: iussuq; vt demissis exerci-
tibus ad urbem rediret: & ex marcelli consulis auctoritate ad legiones: quę a-
pud Nuceriā erant: pompeius cum impio missus est: propter quā iniuriā
cesar ab arimino (vbi milites cōgregatos habebat) aduersum patriam cū
exercitu venit. consules cum pompeio: senatusq; omnis: atq; vniuersa no-
bilitas ex vrbe fugit: & in grętiam transiuit: apud epirum / macedoniam /
achaiam / (pōpeio duce) senatus cōtra cęsarem bellum parauit. Cesar va-

Illic quę dū
taxat cohortes:
qbus (vt
liui⁹ ait) ter-
rarū orbē a-
dort⁹ est ha-
buisse fertur

d iij

Bellici uilis
cesariani se-
mīa & origo
Marcelli cę.
contrauenit
et pleriq; a-
lij.

Senat⁹ timo-
re territ⁹ (re-
lictā vrbe) in
gręciā fugit /

Cesar dicta-
tur a iuadit.
Popeianę co-
pię vnacum
ducibꝫ i his-
nia supate.
Cesarꝫ dictū

Obellum la-
chrymabile
et oi defledū
quo.

Pompeiano
rū furor.

Pō. ptolomei
adulescentis
iussu a septi-
mio & achil-
la cęsus est.

Trāquillꝫ re-
fert ore natā
do mordicꝫ
paludamētū
apprehēdis-
se.

Cleopatra re-
gnū assegtur

cuam urbem ingressus dictatorem se fecit, inde hispanias petijt: ibi pompeii
exercitus validissimos & fortissimos cum tribus ducibus: Lucio Afranio:
Marco Petreio: Marco Varrone superavit. Inde regressus gręciam tran-
siit aduersum Pompeium dimicauit Primū apud dyrrachium primo pre-
lio victus est: & fugatus: euasit tamen: quia nocte interueniente Pompeius
sequi noluit. Dixitq; cesar: nec Pompeium scire vincere: & illa tantum die
se potuisse superari: deinde in thessalia apud Paleophasā: cum productis
vtrinꝫ ingentibus copijs dimicauerūt. Pompei acies habuit, xl. milia, pe-
ditum: equites in sinistro cornu, dc. in dextro, d. p̄terea totius orientis au-
xilia: totam nobilitatem: innumeros senatores: p̄torios: consulares: & qui
magnorum iam bellorum victores fuissent. Cesar in acie sua habuit pedi-
tum non integra, xxx. m. equites mille. Nunq̄ adhuc romanę copię in nū-
neq; maiores/ neq; melioribus ducibus conuenerant: totum terrarum or-
bem facile subacturę: si contra barbaros ducerētur. Pugnatum tamen ē in
genti contentione: cumq; diu vtrinꝫ dubia sorte cęderentur: atq; ex alia
parte pompeius inter hortandum diceret (Parcite ciuibꝫ) nec tamen fa-
cerent: ex alia vero cesar hoc facere vrgeret / dicens / miles faciem feri, tan-
dem omnis pompeii exercitus fugit: castra eius direpta sunt: ipse fugatus
alexandriam petijt / vt a rege egypti: cui tutor a sena. datus fuerat / pro-
pter iuuenilem eius etatem: acciperet auxilia: qui fortunam magisq; ami-
citiam secutꝫ: occidit Pompeium: caput eius & anulum cesari misit: quo
conspecto cesar ē lachrymas fuisse dicitur: tanti viri intuens caput: & ge-
neri quondam sui Mox cesar Alexandriam venit: ipsi quoq; Ptolomeꝫ
insidias parauit: Cesar vi insistentium hostium pressus: scapham
ascendit qui mox pondere subsequentiū aggrauata acmersa: per. cc.
passus ad nauem vna manu eleuata: qua carthas tenebat natando
peruenit. Mox nauali certamine pulsatus: magna facilitate: clas-
sem regiam: aut depressit: aut cępit. Alexandrinis petentibus reddidit re-
gem monitum: vt amicitiam magis Romanam: q̄ arma experiri studeret:
qui tamen illico vt liber fuit / bellum intulit: sed continuo cum toto ex-
ercitu suo & ipse deletus est. Nam, xx. milia hominum in eo bello cęsa re-
feruntur, xij. milia cum, lxx. longis nauibus dedita: quingenti ex victo-
ribus cecidisse dicuntur. Rex ipse adolescens: scapha exceptus vt fu-
geret: multis insilientibus mersus necatusq; est. Corpus eius ad lit-
tus inditio lorice aureę cognitum fuit. Cesar Alexandria potitus:
regnum Cleopatřę dedit Ptolomei sorori: cum qua consuetudinem
stupri habuerat: quę regio comitatu urbem ingressa est. Rediens inde

Atunt & era-
rarium dicitur
puisse.

Cesar victus
aufugit.
Copię i thes-
salia vtrinꝫ
cōgregatę

Pōpeij ad-
pulsus i egyptum

Cesaris la-
chrymę.
Cesari a pto-
lomeo insidie
paratur.
Mira cę. nan-
di peritia
Iulij cę. ad-
monitio.
Cę. & pto. cō-
gressus.

Ptolomei ex-
itus.

Cę. cū Cleo-
re habuisse
tradunt.

Thapf-
uius.

Cę. q̄t-
git tri-

Atten-
ligent

Hęc c-
pua i-
as cau-
a. lx. i-
iuratu

Cę. i-
Oroff-
vuln-
sum
nūer-
Cę. d-
cisoru-
Quo-
gnau-
Mira-
mor-

Hon-
tent

Cæsar Pharnacem Mithridatis magni filium qui Pompeio in auxilium apud Thessaliam fuerat: rebellantem in ponto: & multas populi Romani puincias occupantem/vicit acie. Postea ad mortē coegit. Inde Romā regressus tertio se consulē fecit: cum Marco Emilio Lepido: qui ei magr̄ eq̄tum dictatori añ annū fuerat. Inde in Aphricam p̄fectus est: vbi infinita nobilitas cū Iuba Mauritanie rege bellū reparauerat: apud tapsum Pugnauit Cæsar cum illis & vicit: duces autem Romani erant Publius Cornelius Scipio ex genere antiquissimo Scipiōis Aphricani: Hic ēt socer magni Pompei fuerat: Marcus petreius: Varro: Marc⁹ portius Cato: Lucius Cornelius faustus Sylle dictatoris filius Contra hos commisso p̄lio: post mltas dimicationes victor fuit Cæsar. Cato: Scipio: petrei⁹: Iuba: ipsi se occiderunt. Faustus Sylle quondam dictatoris filius: Pompei gener a Cæsare interfectus est. Post annū Cæsar Romam quattuor triūphis ingressus: quarto se consulem fecit: & statim ad Hispanias est profectus: vbi Pompeij filij Cneus & Sextus ingens bellum p̄parauerant. Multa p̄lia fuerunt: vltimum apud mundam ciuitatem in quo adeo Cæsar pene victus est: vt fugientibus suis se voluerit occidere: ne post tantam militaris rei gloriam in potestatem adolescentiū: natus ānos. lvi. veniret: Deniq; reparatis suis vicit: & Sextus pompeii filius maior occisus est: minor fugit. Inde Cæsar bellicis ciuilibus toto orbe compositis: Romam redijt: & agere insolētius cœpit: et contra consuetudinem romanę libertatis. Cum ergo & honores ex sua voluntate p̄staret: qui ad populum antea referebantur: nec Senatui ad se venienti assurgeret: aliaq; regia & pene tyrannica faceret: coniuatū est in eum: a lx. vel amplius Senatoribus: equitibus romanis: p̄cipue fuerunt inter coniuatos duo Bruti: ex eo genere Bruti qui primus Romę consul fuerat: & reges expulerat: & C. Cassius: & Seruilius Cascas Ergo Cæsar cum Senatus die: inter ceteros venisset ad curiam. xxiiij. vulneribus confossus est: vir quo nullus vnq; bellis magis enituit. Eius siquidem ductu vn decies centū nonaginta & duo milia hostium cesa sunt. Nam q̄tum bellis ciuilibus fuderit: noluit annotare. Signis collatis quiquagesies dimicauit. Marcus Marcellus solus Supgressus: q̄ xxxix. vicibus pari mō fuerat p̄liatus. Adhuc nullus celerius scripsit: nemo velotius legit: quaternas simul epistolas dictauit: tantę fuit bonitatis: vt quos armis subegerat: clementia magis vicerit: eodem tempote tres simul exorti soles: paulatim in eundem orbem coierunt. Inter cetera portenta que in toto orbe facta sunt: bos in suburbano Romę ad arātes locutus ē: frustra se vrgeri: non enī frumenta: sed homines breui defuturos.

Pharnax a
Cæ. vincitur

Cæ. aphricā
petit.

Cato vtice
manum sibi
cū mltis alijs
intulit.

Pompeij filij a
Cæsare rurſus
victi.

Plut. et Ap-
plan⁹ referūt
cascā primū
iuxta iugulū
ēse p̄cussisse
Alia aut bru-
tū asserrunt.

q̄ diu gesse-
rat noctu scri-
bebat
De Cæ. cle-
mentia

Bos locutus

Thapsus flu-
uius.

Cæ. q̄ttuor e-
git triūphos

Attende di-
ligenter.

Hec dī p̄ci-
pua iter ali-
as causa.

a. lx. in Cæ. co-
iuratum est.

Cæ. interit⁹.

Orosi⁹ xxiiij.

vulnerib⁹ sol-
sum asserrit.

nūer⁹ militū

Cæ. ductu oc-
cisorum.

Quoties pu-
gnauerit.

Mira Cæ. me-
moriam.

Horrida por-
tenta.

Eutropij hystoriographi clarissimi.

Eutropij hystoriographi clarissimi de Ro. gestis:

LIBER SEPTIMVS.

De triumuiratu. Caput. .I.

Anto. et lepi
d^o erat C^o. a
micissimi.

Au. (q^o Octa
uian^o diceba
tur) duxit o-
riginem ab
Enea.

C^o. au. cu^o at.
lep. i. ced^o iij.
Au. p. testa.
a C^o. haeres
fuerat ascri-
ptus.

Cice. antonij
iussu a popi
lio lena iux-
ta villam suam
interfect^o est
Octavianus
& Ant. contra
Brutum & Cas-
sium bella ges-
serunt.

Diuiditur in
tres Respu.
Brutus a ca-
millo interfe-
ctus est.

ANno urbis condite, dcc. fere ac nono /
interfecto Cesare ciuiliabella repa-
rata sunt: percussoribus enim Cesare
Senatus fauebat. Sed Antonius consul parti-
um Cesare: ciuilibus bellis opprimere eos co-
nabatur. Ergo turbata rep. multa antonius
scelera committens: a Senatu hostis iudicatur:
Missi ad eum persequendum duo consules: Pa-
sa & Hircius: & Octavianus: adolescens: anno. x
vij. natus: patre Octauio Senatore genit^o: ma-
ternum genus ab Enea per Iuliam familiam
sortitus: Cesare nepos quem ille testamento

heredem reliquerat: & nomen suum ferre iusserat. Hic est qui postea Au-
gustus est dictus & rerum fortuna potitus. Quare profecti contra Anto-
nium tres duces: vicerunt eum apud Mutinam: euenit tamen vt victores
consules: ambo morerentur Quare tres exercitus vni Cesare paruerunt.
Fugatus antonius amisso exercitu confugit in Hispanias ad Lepidum / q^o
Cesaris magister equitum fuerat / & tum militum copias grandes habebat:
a quo susceptus est. Mox Lepido operam date: Cesar pacem cum Anto-
nio fecit: & quasi vindicaturus patris sui mortem (a quo per testam fuerat
adoptatus) Romam cum exercitu profectus: extorsit vt sibi vigesimo an-
no consulatus daretur. Senatum proscripsit: cum Antonio: ac Lepido:
tempublicam Armis tenere cepit: per hos etiam Cicero orator occisus
est: multiq; alij nobiles. Interea Brutus & Cassius interfectores Cesare
ingens bellum mouerunt: erant enim per Macedoniam & orientem multi
exercitus quos occupauerant. Profecti sunt igit contra eos Cesar Octa-
uianus Augustus: & Marcus Antonius. Remanserant enim ad defen-
dendam Italiam: Lepidus Apud Philippos Macedonie vrbes: contra eos
pugnauerunt. Primo proelio victus est Antonius & Cesar. Perijt tamen
dux nobilitatis Cassius: Secundo Brutum & infinitatem nobilitatem:
que cum illis bellum gesserat: victum interfecerunt. Ac sic inter eos di-
uisa est respub. vt Augustus Hispanias: Gallias: & Italiam tene-
ret: Antonius Asiam: Pontum: & orientem. Sed in Italia Lucius
Antonius Consul bellum ciuile commouit: Frater eius qui cum

qd alierutp
peraz Octa-
uianu legicu
Octauio legē
dum sit.

Aug. dict^o ē
ob ei^o maie-
statē Aug. ei
q. maiestate
plenus

Anto. lep. &
Aug. amici
facti rep. iua-
dūt ac triuui-
ratū ineunt.

Hinc belluz
philippense:
thessalicuz.

Bellū con-
fextū Pō-
octa. & A-
geritur.

Pōpei^o fo-
rumpit.
Ant. Au-
rorē (qu-
repudiat
duxerat
hinc ort-
sentio.

Ant. ab
victus.

Cleopatra
illecebr-

Cleopatra
spidis v-
no: i ato-
mulo ex-
cta est.
Cor. gal-
Ro. Eg-
iudex.
Au. dic-
Munac-
plautij.
(teste r-
lo) cū q-
mulū
lād cel-

Cesare contra Brutum & Cassium dimicauerat. Is apud Perusiu[m] Tusciae ciuitate[m] victus & captus est; neq[ue] occisus. Interim a Sexto Pompeio Gnei Pompei filio ingens bellum in Sicilia commotum est: his qui superfuerant ex partibus Bruti Cassiq[ue] ad eum confluentibus: bellatum per Cesar[em] Augustum Octavianum; & Marcum Antoniu[m] aduersum Sextum Pompeium: pax postremo conuenit.

De Augusti monarchia.

Caput.

.II.

EO tempore, M. Agrippa in Aetania re p[ro]spe gessit; & L. Ventilius bass[us] irrumpetes in Syriam Perlas: tribus p[ro]lijs vicit. Parthorum regis Herodis filium interfecit: eo ipso die quo olim Herodes Perfarum rex / p[ro]ducere Surenam Crassum occiderat: Hic prim[us] de Parthis iustissimum triumphum Romae

egit Interim Pompeius pacem rupit & nauali p[ro]lio vict[us]: fugiens ad Asiam interfectus est. Antonius q[ui] Asiam & orientem tenebat: repudiata sorore cesaris Augusti octauiani Cleopatram reginam Egypti duxit uxorem. Contra p[ro]sas et ipse pugnavit: primis eos p[ro]lijs vicit: regrediens t[ame]n fame & pestilentia laborauit. Et cum instarent Parthi fugienti ipse p[ro] victo recessit. His temporibus quoq[ue] ingens bellum ciuile commouit: cogente uxore Cleopatra regina Egypti: dum cupiditate muliebri optat et vrbe regnare: victus est ab Augusto nauali pugna clara & illustri apud Actium q[ui] locus in Epyro est: ex qua fugit in Egyptum: & desperatis rebus: cum omnes ad Augustum transirent: ipse se interemit. Cleopatra exornata diuersis ornatibus ad Cesar[em] venit: sperans eum vt ceteros sua specie ad libidinem alliceret: sed ille se intra pudicitiam coartans: adeo concupiscentiam minime inflexus: eam mox custodiri mandauit: q[ui] ea custodia elapsa: in precioso sepulcro iuxta Antonium suum se collocans: sibi aspidem admisit: & veneno eius extincta est. Egyptus per Octavianum Augustum imperio Romano adiecta est: p[ro]positusq[ue] eius factus est. Gn. Cornelius Gallus. Hunc primu[m] Egyptus Romanum iudicem habuit. Ita bellis toto orbe confectis: Octavianus Augustus Romam rediit, xij. anno postquam consul fuerat: ex eo tempore p[er] xliiij. annos solus obtinuit. Ante enim, xij. annis cum Antonio & Lepido tenuerat. Deniq[ue] cum de oriente victor reuersus esset: tunc primu[m] Augustus: eo q[ui] reip[ublice] auxerat: consalutatus est: atq[ue] ex tunc summam rerum potestatem: quam Graeci monarchiam vocant adeptus est. His diebus trans Tyberim de taberna meritoria: fons olei ex terra exiit: ac per totu[m] die[m] largissimo riuo fluxit: significans ex gentibus gratiam xpi. Tunc

Cum sexto, P. Pax fit.

Interficiunt Pompeius.

Ant. Cleopatra duxit in uxorem.

Anto se ferro traiecit. Augusti pudicitia.

Egyptus ipso Ro. adiuncta.

Mundi Monarchia obtinet

Miracula in Xpi aduentu Refert Orosius eo quo Xps natus est die vetuisse Au. se dnm appellari.

Bellu[m] contra sextu[m] Po. ab octa. & An. geritur.

Pompeius foed[er]is rumpit. Ant. Au. sorore[m] (qua[m] t[ame]n repudiavit) duxerat: hinc orta dissensio.

Ant. ab Au victus.

Cleopatra illecebre.

Cleopatra asp[er]id[em] veneno: i[n] at[er]o i[n] tumulo extincta est. Cor. gall[us] p[ro]p[ri]o Ro. Egypti iudex. Au. dicit[ur] esse Munacij plautij filia (teste traquil[iano]) cu[m] q[ui]d Ro mulu[m] appellat[ur] celerent

Eutropij hystoriographi clarissimi.

quo ipij Au.
ano Xps na
scitur.

Attēd q̄naz
Aug. adiece
rit ipio Ro.

Scithę & idī
se Rōano ī-
perio sūmit
tunt.

Vrbes ob
Au. honorē
cōditę & Cę
sares dictę.

Nihil ipato-
ri temerita-
te fugibilis

Refert & trā
q̄ll⁹ aug. ista
verba solitū
iactar: Festi
na tarde: q̄
maturitatis
signum fuit.
Analogia.
Plyni⁹ natu
ral' hy. li. xx
viij. Refert
Meccenatez
melissū triē
nio silentiuz
feruallē.

etiam circulus ad speciē cœlestis arcus circa solem apparuit. Igit̄ cū Qua
dragesimo sc̄do anno firmissimā verissimāq̄ pacē Cęsar cōposuisset: Xpus
Dñs in Bethleem natus est: cuius aduentui pax ista famulata est. Nō t̄p̄e
ante cęsarem magis Romana res floruit. Nam exceptis ciuilibus bellis in
quibus inuictus fuit: Romano adiecit īperio. Egyptū: Gantabriam: Dal-
maciam: sepe añ victam: sed penitus tunc subactā: Pannoniā: Aquitaniā:
Illyricū: Actiam: Vindelicos: & Talassos in alpibus: Omnes Ponti mari-
timas ciuitates. In his nobilissimas: Bosphorū & Ponti Cappadocię Vi-
cit aut̄ prelīs Dacos: germanorū ingentes copias cecidit: ipos quoq̄ trās
Albā fluiū submouit: qui barbarico lōge vltra Rhenū est. Hoc t̄n bellum
per drusū priuignum suū admīstrauit: sicut p̄ Tiberiū priuignum alterū/
Pannonicū. Quo bello. cccc. milia captiuorū ex germania transtulit: & su-
pra ripam rheni in gallia collocavit. Armeniam a Parthis recepit: obsi-
des (q̄d n̄lii antea) Persę ei dediderūt. Redderūt et̄ signa Rōana: q̄ Crasso vi-
cto ademerant. Scithę & Indi: quibus antea Romanorum nomē incogni-
tum fuerat: munera legatosq̄ ad eum miserunt. Galatia quoq̄ sub hoc
p̄p̄tore admīstrauit. Tanto etiam amore apud barbaros fuit: vt reges
populi Romani amici: in honorem eius conderent ciuitates: q̄s Cęsareas
nominarent: sicut in mauritania a rege Iuba: & in Palestina: q̄ nunc vrbs
est clarissima. Multi aut̄ reges ex regnis suis venerūt: vt ei obsequerentur:
et habitu Romano togati scilicet ad vehiculū vel equum ipsius cucurrerūt.
Adeo deniq̄ turbas: bella simultates execratus est: vt nisi iustis de causis:
nunq̄ genti cuiq̄ / bellum indixerit: iactantisq̄ esse ingenij & leuissimi dice-
bat ardore triumphandi: & ob lauream coronam id est folia infructuosa:
in discrimen per incertos euentus certaminum securitatem ciuium p̄cipi-
tate: neq̄ imperatori bono quicq̄ minus q̄ temeritatem congruere: satis ce-
leriter fieri quicquid commode gereretur: armaq̄ nisi maioris emolumen-
ti spe: nequaq̄ mouenda esse: ne compendio tenui: iactura graui petita vi-
ctoria: similis sit hamo aureo piscantibus cuius abruti amissiq̄ detrimen-
tum: nullo capture lucro pensari potest: auunculi quoq̄ inuentum vehe-
menter arguebat: quī milites: commilitōes nouo blandoq̄ more appopu-
lās: dū affectat carior fieri auctoritatē p̄cipis emolliuerat: deniq̄ erga ci-
ues clementer versatus est: In amicos fidus extitit: quorum precipui erant:
ob taciturnitatem: Meccenas: Ob patientiam laboris modestiamq̄:
Agrippa: diligebat p̄t̄erea Vergilium: flaccumq̄ poetas. Rarusq̄ dem
ad recipiendas amicitias: ad retinendas constātissimus: liberalib⁹ studijs:
p̄sertim eloq̄ntię in t̄m incūbens: vt nullus: ne ī p̄cinctu q̄dē laberet dies

Saluatoris
nri natalis.

Drus⁹ & Ti-
ber⁹ Augu.
priuigni tue
re.

Galatia Re-
gnū ātea: s;
mox puicia
facta est.

Attēd Aug.
dictū notād
de triūphan-
di ardore &
eius maturi-
tate

Cęsar Iuli⁹
Aug. maior
fuit auūcul⁹

Meccenas.
Agrippa.
Virgilius.
Falaccus.

Dictuz
gliabatu
Augustu

Mira Au
oclor: ac
Attende
ligenter.

Viciōsi v
rū vltore

quo ann
vbi Aug
interijt.

Tēpla in
norez. A

Dictū v
Ro. post
mortem
Hinc ī r
rū p̄cipi
gratlati
go post
acclam
Sit Aug
licior:
no mel

Quide
dūt cl
ob eij
tatē d

quin legeret: scriberet: declamaret. Auxit ornauitq; Romā edificijs mul-
 tis isto gloriā dīcto: urbem Lateritiam reperi: reliquo marmoream. Fuit
 mitis: gratus: ciuili: animi lepidi: corpore toto pulcher: sed oculis magis:
 quorum acie clarissimorū syderum modo vibrans: libenter accipiebat ce-
 di ab intendentibus: tanq̄ solis radijs / aspectu suo: a cuius facie: dum qui-
 dam miles oculos auerteret: & interrogaret ab eo / cur ita faceret: r̄ndit, q̄
 lumen oculorum tuorū ferre non possum: Nec tamen vir tantus: vicijs ca-
 ruit, fuit, n. paululum impatiens: leuiter iracundus: occulte inuidus: palā
 factiosus: porro autem dominandi supra q̄ existimari potest cupidissimus:
 studiosus alez lusor: cumq; esset cibo ac vino multū deditus aliquatenus
 vero somni abstinens: seruiebat tamen libidini vsq; ad probrum vulgaris
 fame. Nam inter .xij. catamitos: totidemq; puellas accubare solitus erat.
 Abiecta quoq; vxore Scabonia: amore alienę coniugis possessus: Liuiam q̄
 si marito concedente sibi iunxit: cuius Liuię iam erāt filij: Tiberius & Dru-
 sus: cunq; esset luxurię seruiens: erat tamen eiusdem vitij seuerissimus vl-
 tor: more hominum qui in vlciscendis vitijs: quibus ipsi vehementer indul-
 gent: acres sunt. Annos septem & septuaginta ingressus Nolę morbo in-
 terijt: q̄q; alij scribant dolo Liuię extinctum: metuentis ne: quia priuignę
 filium Agrippam quem odio nouercali in insulam relegauerat reduci cō-
 pererat: eo sumam rerum adepto: pœnas pateretur: igit̄ mortuum seu ne-
 catum multis nouisq; honoribus Senatus censuit decorandū Nam præter
 id quod antea patrem patrię dixerat: templa tam Romę q̄ per vrbes ce-
 leberrimas ei consecrauit: cunctis vulgo iactantibus: vtinam at non nasce-
 retur: aut non moriretur vir qui non immerito & maxima parte deo simi-
 lis est putatus: neq; enim facile vllus eo aut in bellis scelicior fuit: aut in pa-
 ce moderatior. xliiij. annis quibus solus gessit imperium ciuilissime vixit.
 in cunctos liberalissimus: i amicos fidelissim⁹: quos tātis euexit honoribus:
 vt pene eq̄ret fastigio suo. Impauit ānis. lvi. xij. cū Antonio, xliiij. solus: q̄
 certe nūq; aut reip. ad se potentiam traxisset: aut tandiu potiretur: nisi ma-
 gnis naturę studiorū bonis abūdasset.

Cap. III.

Nno ab vrbe cōdita dccxvi rēp.
 btissimā Tiberio successorī r̄liq̄t:
 q̄ priuign⁹ ei mox gēte: postremo
 adoptiuus filius fuerat. Iste qui a Glau-
 dius Tiberi⁹ Nero dicebat̄ elegāter a ioc-
 ularib⁹ Biberi⁹ mero: ob vinolētiā noiat⁹
 est: satis prudēs in armis: satisq; fortuna-
 tus ante sumptū imperium sub augusto

Plyn⁹ altira
 cū d̄ ferre so-
 litū Augu. si
 q̄siterit⁹ ei⁹
 oculos spe-
 ctasset.

Liuiā Aug
 nup̄sit viuetē
 Marito Ti-
 berio Nerōe
 Tradit & sue-
 toni⁹ icestuz
 cū iulia filia
 cōmilitie: q̄
 semel Naso
 apphēdit &
 ob id ab au-
 in pōtū rele-
 gatus est.

Impiū Aug⁹

Dicitur quo
 gliabatur
 Augustus.

Mira Aug.
 oclorū acies.
 Attende dī-
 ligenter.

Viciōsi vicio-
 rū vltiores.

quo anno &
 vbi August.
 interiit.

Tēpla in ho-
 norez. Aug.

Dicitū vulgi
 Ro. post Au-
 mortem.

Hinc i nouo
 rū p̄cipum
 gratlatiōe lō
 go post t̄pe
 acclamatu ē
 Sit Aug. fœ-
 licior: Traia
 no melior.

Quidē Ad-
 dūt cladiuz
 ob ei⁹ atroci-
 tatē dīctuz.

Eutropij hystoriorographi clarissimi.

fuit: vt non immerito reip. dominatus ei committeret. Inerat ei scientia literarum multa: eloquio clarior: sed ingenio pessimo: truci: auaro: insidiosus: simulans ea se velle: que nollet: his quasi infensus: quibus consultum cupiebat: His vero quos oderat: quasi beniuolus apparens. Repentinis responsionibus aut consilijs melior: quam meditatis: Nusquam ipse pugnavit: bella per Legatos gessit: suos quosdam Reges ad se per blanditias euocatos nunquam remisit: In quibus Archelaum Cappadocem: cuius etiam regnum in provincie formam redegit: & maximam civitatem appellari nomine suo iussit: que nunc Cesarea dicitur cum Magaza antea diceretur. Hic, xxiiij. imperij anno: etatis, lxxix. cum immani furore infantes noxios suos pariter externosque puniret: resolutis artibus militie: Armenia per Parthos: Moesia a Dacis: Pannonia a Sarmatis: Gallia a finitimis gentibus direpta sunt: ipse ingenti omnium gaudio mortuus est: in campania, xxiiij. regnavit annis: obiit ambiguis signis veneni. Huius imperio, xv. anno. Dominus Iesus Christus predicationis sue sumpsit initium: octavo quoque decimo eiusdem anno Iesus Christus filius dei pro nobis sese morti offerens crucifixus est.

Attēd Tibērij prōptitudinē in respondendo.

quo tpe dñs nr euāgelia inchoavit. quo āno ipij Tiberij paf sit dñs nr.

Cesarea vrbs.

Exitus Tyberij.

Caput. III.

Successit Tiberio Caius cesar: cognomēto Calligula: drusi priuigni augusti filius: & ipius Tiberij nepos sceleratissimus: & qui et Tiberij dedecora purgaret: bellum contra germanos suscepit: & ingressus suavia nihil strenue fecit. Stupra sororibus intulit: ex vna etiam nata filiam cognouit: cum aduersum cunctos: ingenti auaritia: libidine: crudelitate seuiret: interfectus in palatio est: anno etatis sue, xxxix. imperij, iiii. mense, x. dieque, viij.

Caligula dicitur a caligis caligas Margaritis ornatas ferebat.

Caligula interficatur.

Caput. V.

Cost hunc Claudius fuit patruus Calligule drusi: qui apud maguntiam cum filio monumentum habet: cuius Calligula nepos erat. Hic medie imperavit: multa gerens tranquille atque moderate: quaedam crudeliter & insulse: britanis intulit bellum: quos nullus Romanorum post Caium cesarem attigerat.

Claudius secundus fuit: qui post Iulium britanos armis deuicit.

Clau. Calligulae patruus

Huic a latur d hieron

Nero ricidia

Que rit ca vrbis eti.

Ther roniam aut a ne. Petr i sub ne p

rat: eaq; deuicta per. Cn. sentium: & aulum plautium: illustres & nobiles viros: triumphum celebrem egit: quasdam insulas etiam vltra britannias in oceano positas: romano imperio addidit: que appellantur orchades: filio autem suo britannici nomen imposuit: tam ciuilis autem circa quosdam amicos extitit: vt etiam plautium nobilem virum / qui in expeditione britannica multa egregie fecerat: triumphantem ipse prosequeretur: et conscendenti capitolium leuius incederet: vixit annos, lxxiij, Imperauit, xiiij, post mortem consecratus est: diuusq; appellatus.

Huic astipulatur diuus hieronimus

Orchades in fule ro. imperio a claudia adate.

Claudio iter diuos hitus.

Caput. VI.

Successit huic nero nepos, C. Caligule: auunculo suo simillimus: qui romanum imperium deformauit & minuit: in usitate luxurie: sumptuosus: vt qui exemplo Cai. Caligule in calidis et frigidis se lauaret vnguentis: retibus aureis piscaretur: que blactinis subus extraheret: infinitam senatus partem interfecit: bonis omnibus hostis fuit. Ad postremum se tanto dedecore prostituit: vt saltaret et cantaret in scena: cythara redico habitu vel tragico: parricidia multa commisit: fratrem matrem interfecit, urbem romam incendit: vt spectaculi eius imaginem cerneret: qualis olim troia capta arserat In re militari nihil omnino ausus: Britanniam pene amisit: Nam duo sub hoc nobilissima oppida capta illic: atque euerfa sunt Armeniam parthi substulerunt: legionesque romanas sub iugum miserunt. Duo tamen regna sub eo prouincie facte sunt: pontus: polemoniacus: concedente rege polemone: & alpes cottię rege defuncto: propter hoc romanę vrbi execrabilis ab omnibus simul destitutus et a senatu hostis iudicatus: cum quęreretur ad poenam (que poena erat talis: vt nudus per publicum ductus furca capiti eius inserta: virgis usque ad mortem cęderetur: atque ita precipitaretur saxo) e palatio fugit: et in suburbano liberti sui / quod est inter salariam et numantanam viam: ad quartum

Nerōis mollicies.

Alij aliam dant causam: domus eius. scilicet constructa de Ad q; alludit Epigramate matari scilicet epigramate. in cuius iudicia disticho conditum est tale Roma d. f. v. m. q. Si n. e. v. o. l. domus. Nerōis exitus.

Nerōis parricidia.

Quena fuerit causa incendii vrbis a ne. facti.

Therme Neroniae: nunc aut alexandrine. Petr' & paul' sub Nerone passi sunt.

urbis miliarium / se interfecit. Edificauit romę thermas: que anteneroniae dicte: nunc alexandrine appellantur. Obijt, xxxi, etatis anno: imperij xiiij, atque in eo omnis augusti familia consumpta est: denique omnibus flagitijs suis: etiam hoc addidit: quod sanctos dei apostolos: petrum paulumque trucidauit.

A. Ne. Aug. familia fine capit.

Caput. VII.

D Viceruius galba successit ant i/
quissimę nobilitatis senator: cum
lxxiiij. annum ageret etatis: ab hispanis
et gallis imperator electus est: mox ab vni/
uerso exercitu libenter acceptatus: nam
priuata eius vita insignis fuerat: militari/
bus et ciuilibus rebus: sepe consul: sepe pro
consul: frequenter dux grauissimi belli:

Galba ab o/
thonis militi
b^o occisus e.
Na a galba
adoptari spe
rabat otho.

Huius breue fuit imperium: & quidem bona haberet exordia: nisi ad seue
ritatem propensior videretur Insidijs Othonis occisus est: imperij mese se/
ptimo: iugulatus in foro Romę: sepultusq; in ortis suis: qui sunt in Aurelia
via non longe ab vrbe Roma.

Caput. VIII.

Lucius otho occiso: Galba inuasit impe
rium: materno genere nobilior q; pater
no: neutro tamen obscuro: in priuata vi/
ta mollis: & Neronis familiaris. In impe
rio documentum sui non potuit ostende
re. Nam cum his temporibus quibus O/
tho Galbam occiderat: etiam Vitellius
factus esset a Germanicis exercitibus im
perator: bello contra eum suscepto: cum apud Bebriacum in Italia breui

Ad q; allu:
dit iuuenalis
s. l. aty. scda
cu ait nime:
ru sumi du:
cis e occidere
galbam.

In campo be
briacpugna
uit otho cu;
vitellio

perator: bello contra eum suscepto: cum apud Bebriacum in Italia breui
prelio victus esset: ingentes tamen copias ad bellum haberet: sponte semet
occidit: patentibus militibus: ne tam cito de belli desperaret euentu / cum
tantis non esse duxisset: vt propter eum ciuile bellum oriretur: volunta /
ria morte obiit. xxx. et octauo etatis anno. nonagesimo & quinto impe /
rij die.

Otho seipm
in castris, oc
cidit.

Caput. IX.

D E inde Vitellius imperio potitus
est: familia honorata magis q; no
bili. Nam pater eius non admodum cla
re natus: tres tamen ordinarios gesserat
consulatus. Hic cum multo dedecore i/
perauit: et graui sequitia notabilis p;cipue
ingluuie et voracitate. Quippe cum de
die sepe quarto vel quinto feratur epula
tus: notissima certe coena memorie mandata est: quam ei Vitellius fra/
ter exhibuit: in qua super ceteros sumptus duo milia piscium: septem mi/
lia auium apposita traduntur. Hic cum Neroni similis esse vellet atq; id

Mira vitellij
i epulis vora
citas.

Vitellij
distingue
datur.

Vespa
pecum
plus e
uidior

Vespa
tris
extin

adeo preferret: vt etiam exequias Neronis que humiliter sepultę fuerant; honoraret: a Vespasiani ducibus occisus est: interfecto in vrbe prius Sabino Vespasiani fratre: quem cum capitolio incendit. Interfectus autem est / & magno dedecore tractus per urbem Romam publice nudus: e/recta coma: & capite eius / subiecto ad mentum gladio stercore inuoluto: et pectus ab omnibus obuijs appetitum Postremo iugulatus & in tyberim proiectus est: etiam communi caruit sepultura: periit autem etatis anno septimo & .l. Imperij mense .viii. & die vno.

Vitellius fce
dissimetrici
datur.

Vitellius coi
caruit sepul
tura

Caput. X.

Vespasianus huic successit: factus apud Palestinam princeps / obscurus quidem natus: sed optimis viris comparandus: priuata vita illustris: vt qui a Claudio in Germaniam: deinde in Britanniam missus: Tricies & bis cum hoste conflixit: duas validissimas gentes: viginti oppida: in insulam vectam Britannię proximam: imperio Romano adiecerit. Romę se imperio moderatissime gessit: pecunię tamen auidior fuit: ita vt eam: nullis iniuste auferret: quam cum omni diligentię prouisione colligeret. Tamen studiosissime largiebatur: precipue indigentibus. Nec facile ante eum cuiusquam principis vel maior est liberalitas cōperta / vel iustior. Placidissime bonitatis: vt qui maiestatis quoque contra se reos: non facile punierit: vltra exilij pœnam. Sub hoc Iudęa Romano accessit imperio, & Hierosolyma que fuit vrbs nobilissima palestinę: Achaiam: Lyciam: Rhodum: Byzantium, Samum: que libere ante id tempus fuerant: Item Thraciam: Ciliciam: Commagenem: que sub regibus amicis erant: in prouinciarum formam redegit. Offensarum et inimicitiarum immemor fuit. Contumacia a cauidicis et philosophis in se dicta / leniter tulit: diligens tamen coercitor disciplinę militaris. Hic cum filio Tito de hierosolymis triumphauit. Post hęc cum senatui: populo: postremo cunctis amabilis ac iocundus esset: profluuio ventris extinctus est: in villa propria circa Sabinos: annum agens etatis, lxxix. Imperij nonum / & diem septimum: atque inter diuos relatus est. Genitricem filiorum ita cognitam habuit, vt cum multę coniurationes contra eum fierent quas patefactas ingenti dissimulatione contempsit: in senatu dixerit: aut filios sibi successuros / aut neminem.

Vespasianus
pecuniarum
plus equo a
uidior.

Hierosoly
ma palestinę
vrbs.

Vespa. ven
tris piluio
extinctus.

Vespasianus
cū titō filio
trūphauit.

Presagiū ves
pasiani de fi
lijs

Caput. XI.

Tit^o populi
Romani, de
litie.

Tit^o vicilius Titus successit: qui & ipse
se Vespasianus est dictus: vir om
nium virtutum genere mirabilis / adeo ut a
amor et deliciae hūani gñis diceret: facū
dissim^o: bellicosissim^o: moderatissim^o Cau
sas latine egit: poemata & tragœdias gre
ce composuit in oppugnatione Hieroso
lymorum sub patre militans: duodecim

Quenā cō
posuerit Tis
tus.

propugnatores: duodecim sagittarum ictibus confixit. Romę tantę civili
tatis imperio fuit ut nullū oīno puniret. Cōiict^o aduersū se coniurationis ita
dimisit: ut i eadē familiaritate qua ātea habuerit. Facilitatis & liberalitatis
tantę fuit: ut cū nulli quicq̄ negaret / & cū ab amicis reprehenderetur respon
dit. Nullum tristem debere ab imperatore discedere. Preterea cum qua
dā die in cœna recordatus fuisset: non vlli illa die se quicq̄ prestisse: dixit
rit amicis. Hodie diem perdidit. Hic Romę amphiteatrū edificauit: et quī
q̄ milia ferarum in dedicatione eius occidit. Per hęc inusitato fauore dire
ptus: morbo periit: in ea qua pater villa: post biennium & menses octo di
es. xx. quam imperator erat factus: et tatis anno altero & .xl. Tantus lu
ctus eo mortuo publicus fuit: ut omnes tanq̄ in propria doluerint orbita
te: senatus obitu ipsius circa vesperam nuntiato: nocte irrupit in curiam:
et tanta ei mortuo laudes gratiasq̄ congescit: quantas nec viuo vnq̄ ege
rat: nec presenti: & inter diuos relatus est.

amphithea
trū a tito cō
ditum.
Titi exitus.

Caput. XII.

Tit^o i diuos
relatus.

Domitian^o
xij. iperator.

Domitianus mox accepit imperi
um frater ipsius iunior: Neroni
aut Caligule aut Tiberio similior: q̄ pa
tri: aut fratri suo: primis tamē annis mo
deratus in imperio fuit: mox ad ingen
tia vitia progressus: libidinis: iracundię
crudelitatis / avaricię / tantum in se odij
fomitē concitauit: ut merita & patris &

Testatur trā
quill^o. cū de
mitian^o epī
stolā dicta =
retlic ichoa
bat / dñs et
de^o nr sic fie
ri iubet. hic
ne aliter vo
cetur post
istitutū mē

fratris aboleret Interfecit nobilissimos ex Senatu: dominū se et deum: pri
mus appellari iussit. Nullam sibi nisi auream et argenteam statuam in
capitolio passus est poni. Consobrinos suos interfecit. Superbia quoq̄ in
eo execrabilis fuit. Expeditiones quattuor habuit: vnam aduersum Sarma
thas: alteram aduers^o Cathos: duas aduersum Dacos. De dacis Cathisq̄
duplicem triumphum egit: de Sarmathis solam lauream vsurpauit. Mul

Domitiani
superbia

Oper
mi. is
Oper
ipa la
terfed
Trad
Do. n
oia ei
a sen
scilla

Petro
Neru
riū eu
Neru
ianū
uit i ip

tas quidem calamitates hisdem bellis passus est Nam in Sarmathia legio eius cum duce interfecta est: & a Dacis Appius Sabinus consularis: et Cornelius Fuscus praefectus praetorij: cum magnis exercitibus occisi sunt Romae quoque multa opera fecit: in his capitolium: & forum transitorium diuorum: Porticus Isium/ ac Serapeum/ & Stadium. Quanta autem in primitiuos sanctos machinatus fuerit: si non semper opere (quod maluisset) tamen consilij & cogitatione (puto) non deerunt qui scribent. Et quoniam infamare plures querunt propter procliuitatem ad malum: quae bene etiam facta laudare. Qui audax est & presumptuosus siue petens: ut faciat mala: quamquam si aliquantisper boni fecerit: preponderant tamen sua mala: coram promptulis ut & audeant quaeque perperam acta sciunt / edisserere: si non insuper non scita confingere. Verum cum ob scelera: vniuersis exosus esse coepisset: interfectus est suorum coniuratione in palatio: anno aetatis. xxxv. imperij. xv. Funus eius cum ingenti dedecore per Vespiliones exportatum: & ignobiliter est sepultum.

Opera a domi. instructa.

Dom. a suis in palatio interfectus.

Traditur per Do. mortem omnia ei acta a senatu rescissa fuisse.

Ignobile Domitiani funus

EV TROPII HYSTORIOGRAPHI CLARISSIMI DE ROMANORVM GESTIS. LIBER OCTAVVS.

Cap. .I.

Petronij opera Nerua imperatoris euectus est.

Nerua Traianum adoptauit imperium

Nno octingentesimo & quinquagesimo ab vrbe condita. Vetere & valente cons. res. pu. ad prosperrimum statum redijt. bonis principibus ingenti foelicitate commissa. Domitiano exitiali tyrano Nerua successit: in priuata vita moderatus et strenuus/nobilitate inediae: qui senex admodum operam dante Petronio scdo praefecto praetorio. Item petronio interfectore Domitiani: imperator est factus. Equissimum se & utilissimum praebuit: rei pub. diuina prouisione consuluit Traianum adoptando. Mortuus est Romae post annum

Nerua Domitiano successit.

Moritur Nerua. Nerua inter duos relatus est.

et quattuor menses imperij sui ac dies octo: aetatis. lxx. et altero anno: atque inter duos relatus est.

Nerua ad Traianum Caput. .II.

Successit ei Vlpianus crinitus Traianus natus Italice in Hispania: familia antiqua magis quam clara: Nam pater eius primum consul fuit: Imperator autem apud agrippinam in gallis factus est: rem.

Traianus imperator creatus

Eutropij hystorographi clarissimi.

pu. ita administrauit: vt omnibus principibus merito preferatur: in utilitate
 ciuilitatis et fortitudinis fuit Romani imperij: quod post augustū deffen-
 sum magis fuerat: q̄ nobiliter ampliatum: fines longe lateq̄ diffudit. **Vr-**
best transrhenum ī Germania reparauit. **Daciam** decibalo victo subegit:
 (prouincia trans danubium facta) in his agris quos nunc **Taiphali** / nunc
Victobali / & **Terungiti** habent: ea prouicia decies centena milia passuū
 incircuitu tenuit. **Armeniam** quam occupauerant **Parthi** recepit. **Sar-**
mato **Syrię** occiso: qui eam tenebat: **Albanis** regē dedit. **Hibernorum** re-
 gem **Sauromatarum**: & **Bosphoroanorum**: & **arabum**: & **Oschroeno-**
rum: & **Bolcorum** insulam accepit **Carduenos**: **Marcomedes** occupauit:
 et **Antemusium** magnam **persidis** regionem: **Seleuciam**: et **Tesifontem**:
Babylonem: **Messenios** vicit ac tenuit: vsq̄ ad **indię** fines: & ad **mare rubrū**
 accessit: atq̄ ibi tres prouincias fecit. **Armeniam**: **Assyriam**: **Mesopotam-**
iam cum hijs gentibusque ad eam attingunt. **Arabiam** postea in prouin-
 cię formam redegit. In mari rubro classem instituit: vt per eam **Indię** fines
 vastaret: **Gloriam** militarem ciuilitate et moderatione superauit: **Romę** &
 per prouincias equalem se omnibus exhibens: **amicos** salutandi causa fre-
 quentans: vel egrotantes: vel cum festos dies habuisset: **conuiuia** cum eis
 indiscreta vicissim habens: sepe in **vehiculis** eorum sedens: **nullum** **Senato-**
rum ledens: **nihil** iniustum ad **augendum** **fiscum** agens: **liberalis** in **cun-**
ctos fuit: **publice** **priuate**q̄ **ditās** oēs et **honorib⁹** **augēs** quos **mediocri** **fami-**
liaritate cognouisset: **orbē** **terrarū** **edificās**: **multas** **imunitates** **ciuitatib⁹** **tri-**
buēs: **nihil** nō **trāq̄llū** et **placidū** agēs: **adeo** vt oī ei⁹ **ętate** **vnus** **Senator** **dā-**
natus sit: **At** **is** tamen per **senatū**: **ignorante** **Traiano**: **ob** hoc per **orbem** **ter-**
rarum **deo** **proximus**: **nihil** non **venerationis** **meruit**: & **uiuus** & **mortu-**
us. **Inter** **alia** **dicta** **hoc** **illius** **fertur** **egregium**: **amicis** **enim** **culpantibus** q̄
 nimis **circa** **omnes** **communis** **esset**: **respondit**. **Talem** **se** **imperatorem**
 esse **priuatis**: **quales** **esse** **sibi** **imperator** **priuatos** **optasset**. **Post** **ingen-**
tem **sibi** **gloriam** **belli** **domiq̄** **quęsitam** / e **Perside** **rediens** **apud** **Seleu-**
ciam **Ysaurię** **profluuio** **ventris** **extinctus** **est**. **Obijt** **autem** **ętatis** **an-**
no **Septuagesimo** **tertio** / **mensē** **Iulio** / **die** **quarto** / **Imperij** **Nonode-**
cimo / **mensē** **sexto**: **die** **Quindecima**: **atq̄** **inter** **diuos** **relatus** **est**. **Solus**
oīm **iperatorū** **intra** **urbem** **sepultus** **est** / **ossa** **eius** **collocata** **in** **urnā** **aure-**
am **in** **foro**: **quod** **edificauit**: **sub** **columna** **ibi** **posita** **sunt**: **cuius** **altitu-**
do. **c. xl.** **pedes** **habet**. **Huius** **tantum** **memorię** **delatum** **est**: **vt** **vsq̄** **ad**
nostram **ętatem** **non** **aliter** **in** **senatu** **principibus** **id** **clamaretur** **nisi**: **foe-**
licior **Augusto**: **melior** **Traiano**: **adeo** **in** **eo** **gloria** **bonitatis** **obtinuit**
vt **vel** **assentantibus** **vel** **vere** **laudantibus** **occasionem** **magnificentissi-**

Egregia traiani facinora

Traianus ad idos vsq̄ penetrauit.

De ei⁹ liberalitate

Tra. iperate vnic⁹ dānatus ē senator

O dictū prince notādū et oī quo memorādū.

Loc⁹ sepulture.

Cū q̄spianus crearetur Impator qd̄ acclamaretur moris erat.

Quenā Traiano adiecerit iperio.

De familiari Traian conmercio

Tra. ventris profluuio factocōcessit.

Quo anno Tra. decessit

Solus Tra. inter iperatores i vrbe sepultus est.

mi prestet exempli,

Caput

III.

Plotia Tra. Vxor

Esucto Traiano Helius Adria nus creatus est princeps sine ali qua quidem volutate Traiani; sed operam dante Plotia Traiani vxore. Nam eu Traianus (qq consobrinu suu filium) viuens noluerat adoptare; Nat' est ipse Italice in Hispania; qui Traiani glo rie inuidens; statim puincias tres reliqt;

Adrian' Pla tine ope iipe riu euect' e,

De lris Adri ani.

Adri. tad in ter diuos re latus.

quas Traianus addiderat; idelt Assyriam; Mesopotamiam; Armeniam. Reuocauit exercitus ac finem imperij esse voluit Euphratem. Idem de Da cia facere conantem amici deterruerunt; ne multi ciues Romani Barbaris traderent; ppterea quia Traianus victa Dacia; ex toto orbe Romanorum infinitas eo copias hominum transtulerat; ad agros & vrbes colendas. Da cie enim diuturno bello Decibali / res fuerant exhauste; pacem tamen om nis imperij suo tempore habuit. Semel tantum per p'rsule dimicauit; or bem Romanum circumiuit; & multa edificauit. Facundissimus latino sermone; greco eruditissimus fuit; non magnam clemetie gloriam habuit; diligentissimus tn circa agrarium & militum disciplinam. Obijt in Campa nia; maior Sexagenario; Impij anno vigesimo. Senatus nolebat ei tribue re diuos honores; tn cu successor illi' Titus Aurelius Fuluius Antonius hoc vehementer exigeret; et vniuersi Senatores palam resisterent; tandem obtinuit.

Vel p'cosule

Moritur Adrianus.

Caput

III.

Pius Alter Numa.

Rgo Adriano successit Marcus Antonius Ful uius Boionius; idem etia Pius nominatus gne cla ro; sed admodum vetere; Vir isignis; & qui merito Numę Pompilio conferat. Ita vt Romu lo & Traiano equetur. Vixit ingenti ho nestate / priuat' i maiori Impio. Nulli acerb' : cuctis benign'. Iure militari moderata glia; defendere magis puicias q aplificare studes. Viros eq'issi mos ad administrandam rep. qrens; bonis honorem hns; Improbos sine aliqua acerbitate detestans; Regibus amicis venerabilis non minus q terri

M. Anto. co gnoito pi'.

Eutropij hystoriographi clarissimi.

bilis: adeo vt Barbarorum plurimę nationes depositis armis: ad eum con-
trouerſias suas litesq; deferrent: ſnięq; eius parerent. Hic ante Imperiũ di-
tiſſimus: opes quidem ſuas ſtipendijs militum & circa amicos liberalitati-
bus minuit. Verum grarium opulentũ reliquit. Pius propter clementiam
dictus eſt. Obijt apud Oriũ villam ſuam: miliario ab Vrbe. xij. vitę an-
no Septuageſimo ſeptimo, Imperij Vigefimo tertio: atq; inter deos rela-
tus eſt & merito conſecratus.

Antonij li-
beralitas.
Decedit Pi-
& iter deos
refertur.

Ant. Pi-
cur
cognomẽto
dictus ſit.

Caput

.V.

Post hunc imperavit Antonius
et Verus: Haud dubie nobiliſ-
ſimus: q̄ppe cũ eius origo pr-
na a Numa Põpilio: m̄na a Solentino
Rege penderet: & cũ eo, L. ãnius Anto-
Seuerus. Tũq; prim Romana resp. duo-
bus equo iure Impiũ admistrãtib; pa-
ruit: cũ vsq; ad eos ſingulos ſp habuiſ-
ſet Auguſtos. Hij & genere inter ſe conũcti fuerunt / & affinitate, Nã Se-
uerus nepos Antonius / gener Antonij Pij fuit p̄ vxorem Galerĩã & p̄ Fau-
ſtinam iuniorem Galerĩę conſobrinam ſuam. Hij bellum contra Parthos
geſſerunt: qui poſt victoriam Traiani cum primũ rebellauerũt Seuerus
et Antonius ad id profectus eſt: qui Anthiochię & circa Armeniam agẽs
multa perduces ſuos: & ingentia patrauit: Seleuciam Aſſyrie Urbẽ nobiliſ-
ſimam: cum Qadringentis milibus hominum cœpit: Particum triũphum
reuexit / cum fratre eodemq; ſocero triumphauit. Obijt tamen in Venecia
cum a concordia ciuitate altinum proficiſceretur: & cum fratre in vehiculo
federet. Subito ſanguine ictus caſu morbi: quem Gręci Apoplexin vocãt.
Vir ingenij parũ ciuil: reuerentia tñ fratris: nihil vnquã atrox auſus. Hic
cum obiſſet Vndecimo Imperij anno inter deos relatus eſt.

Rõanũ ipiũ
ad duos trã
ſlatu3 eſt: q̄
non ante.

Illoꝝ geſta i
imperio.

Alii q̄ngen-
tis legunt.

Seuer-
moritur.

Apoplexis
morbus.

Caput

.VI.

Post eum Antonius ſolus rempubli-
cam tenuit: quem mirari facilius quĩ-
quam: q̄ laudare poſſet: a principio
vitę tranquiliſſimus / adeo vt ab infan-
tia quoq; vultum nex ex gaudio nec
ex mœrore mutauerit. Philoſophię de-
ditus ſtoicę Ipſe etiam non ſolum vi-
tę moribus: ſed etiam eruditione Phi-
tus.

Mira anto-
nij indoles.

Antonij ſto-
icorum do-
ctrina imbu-
tus.

lophus. Tantę admirationis adhuc iuuenis: vt eum successorem para-
uerit Adrianus relinquere. Adoptato tamen Antonio Pio genero eius:
Idcirco esse voluerit: vt hoc ordine ad Imperiũ pueniret: Institutus est ad
philosophiam p Apolloniũ Calcedonensem Ad sciã litterarum gręca-
rum p Cheronensẽ Plutarchi nepotẽ: latinas aut eum lras: orator nobilissi-
mus docuit. Hic cũ omnibus Romę equo iure egit. Ad nullam insolentiã
elatus est Imperij fastigio: liberalitatis promptissimę: puincias ingenti be-
nignitate & moderatione tractauit. Contra Germanos (eo Principe) res
foeliciter gestę sunt. Bellũ vnum ipse gessit marcomanicũ: Sed quantũ nul-
la memoria fuit: adeo vt punice conferat. Nam eo grauius est factũ: q̄ vni-
uersi exercitus perierat. Sub eo ei tantus casus pestilentię fuit: vt post victo-
riam Persicã Romę ac p Italiã: puinciasq; maximas: hoim partes: militũ
fere omnes copię: lãguore defecerint. Ingenti ergo labore & moderatiõẽ:
cum apud Carmintũ iugi triennio pseuerasset: bellũ marcomanicũ confe-
cit / quod cũ Squadi Vuandali: Sarmathę: Sueui: atq; ois Barbaria cõmo-
uit: multa milia hoim interfecit: ac Pãnonijs a seruitio liberatis: Romę rur-
sus cũ Cõmodo Antonino filio suo / quẽ iam Cęsarẽ fecerat / triũphauit.
Ad cuius belli sumptũ / cũ erario exhausto / largitiões nllas hēret: ne qs in-
digeret: neq; puincialib; / aut Senatui aliquid vellet auferre: Instrumtũ re-
gij cultus / facta in foro diui Traiani sectione / distraxit vasa aurea: pocula
cristallina & marmorina. Vxor qdẽ sua syricã & aureã vestẽ / & mltã orna-
menta gēmarũ: ac p duos cõtinuos mēses venditio hita est: mltũq; auri re-
ductum. Post victoriã tñ emptorib; p̄cia restituit: q̄ reddẽ cõparata volue-
runt: modestus nlli fuit: q̄ maluit semel empta retinerẽ. Hic pmisit viris cla-
rioribus vt cõuiuia eo cultu (quo ip̄e) & ministris similib; exhiberẽt. In edi-
tione munerũ post victoriã adeo magnificus fuit: vt centũ siml leones exhi-
buisse tradat. Cũ igit fortunatã rēp. & virtute & māsuetudiẽ reddidisset.
Obijt octauodecimo imperij anno. Vitę Sexagesimo primo: & oibus cer-
tatim adnitentibus inter diuos relatus est.

Caput.

.VII.

Huius successor .L. Antonius Cõmo-
dus qui nihil paternum habuit: nisi q̄
contra Germanos foeliciter & ipse pu-
gnauit. Septembrem mensẽ ad no-
men suum afferre conatus est: vt Cõ-
modus diceretur: sed luxurię obscę-
nitate deprauatus: gladiatorijs armis
sepissime in ludo: deinceps etiam in am-

Cõmod; (q
& Ant. dict; e-
st) patri suc-
cedit.

Antõnij pre-
ceptores

Grauißima
pestis illuies

Cõs rerũ re-
gię suppel-
lectilium ob
bellũ gerẽd
venditio

antoni; i leo-
nib; (p spe-
ctacul intel-
lige) magni-
ficentia.

Marcomani
cũ bellũ pu-
nicis confe-
rendum.

Antonij triũ-
phus

Hoc antea
(teste traq; lo) a Iulio cę-
sare cõpres-
sum fuerat.
Ant. iter di-
uos rlatuẽ

Antea d mu-
tatione mē-
sis septem-
bris.

Eutropij hystoriographi clarissimi.

De ludorū cōmodi tur- pi exercita- tione. phiteatro cum huiusmodi hominibus dimicauit. Obijt morte subita: a deo vt strangulatus: vel veneno interfectus putaretur: cum annis duobus decim post patrem: & octo mensibus iperasset: & tanta execratione omnium: vt etiam hostis humani generis mortuus iudicaretur.

Caput.

VIII.

Pertinax

Pertinax successit Pertinax grādeuus: & qui cum Septuagenariam attigisset etatem: Præfecturā vr̄bis tū agens: ex Senatusconsulto imperasse iussus: Octagesimo die imperij prætonianorum militum seditione: & Iuliani scelere occisus est.

Com. hostis hūani gñis iudicatus.

Trucidatur Pertinax a Iuliano.

Caput Nonum.

Saluius Iulianus.

Post eum Saluius Iulianus temp. inuasit. Vir nobil' & iure peritissimus: nepos Saluij Iuliani/ qui sub Diuo Adriano perpetuum composuit edictum. Victus a Seuero apud Miluiū pontem: interfectus in palatio: vixit mensibus septem postq̄ cœperat Imperare.

Milui' pons

Caput Decimum.

Ortus septimi seueri

Hinc Imperij Romāi administrationem Septimus Seuerus accepit: oriundus ex Aphrica/ prouicia Tripolitana: oppido Lepti: solus oīm & añ & postea ex Aphrica Imperator fuit. Hic prim' fisci aduocatus: mox militaris tribunus. Per mltā dei ac varia officia atq̄ honores vsq̄ ad administrationem totius reipublice peruenit.

Attende

Pertinacem se appellari voluit: in honorem eius Pertinacis qui a Iuliano fuit occisus. Parcus admodum fuit: natura seuus: bella multa et foeliciter gessit. Pescenniū nigrū: q̄ in Egypto & Syria rebellauerat apud Cyzicum interfecit: Parthos vicit: & Arabas interiores: & Azabenos: Arabas quoq̄ superauit: vt etiā puinciam ibi faceret. Idcirco Parthicus: Arabicus: & Azabenic' dictus est. Mltā toto orbe Rōano repauit: Sub eo etiā Glodi' Albinus: q̄ in occidēdo Pertinace socius fuerat Iuliano: & Cæsarem se ī Gallia fecit: victusq̄ apud Lugdunū & interfectus ē. Seuerus tñ præter bellicam gloriam etiam ciuilibus studijs clar' fuit & litteris doctus: philosophiæ scientiam ad plenum adeptus: nouissimum bellum in britania habuit: vtq̄ receptas prouincias omni securitate muniret: vallum per .xxxij. passuum milia a mari ad mare deduxit. Decessit Eboraci

Vel Arabes

Seueri co: gnomina.

Glodius interfectur.

Seuer' reliq̄t

Moritur Antonin

Aureliu

Alexad Cæsar & gustus pellatus

Māme relij mī

admodum senex: Imperij anno Tertio decimo: mēse tertio: & diu^o appel-
lat^o ē. Nā filios duos successores reliquit: Bassianū & Getā: Sed Bassiano an-
tonini nomen a Senatu voluit imponi: itaq; dictus est. M. Aurelius Anto-
ninus: patriq; successit. Nam Geta hostis publicus iudicatus: confestim
perijt.

Bassianus co-
gnomto An-
tonin^o dict^o ē

Caput.

.XI.

Marcus igitur Aurelius Antoninus Bas-
sianus Idemq; Caracallam orū fere pr^o-
norū fuit: paulo asperior & minax. Opus
Romę egregiū fecit Lauacri / q̄ Antonia
nē appellant. Nihil p̄terea memorabile /
impatiens libidinis fuit / qui nouercam
suā Iuliani vxorē duxerit: Defūctus est ī
Hosdorena / apud Edessā molēs aduer-

Antoniane
Lauacra ab
Anto. dicte.

Moritur
Antoninus.

sum Parthos expeditionē: anno Imperij sexto mense secūdo / vir egressus
ętatis Quadragesimum tertium annum funere publico elatus est.

Caput.

.XII.

Einde Opilius Macrinus: qui p̄fectus p̄torio erat: cū filio Diadu-
meno facti Imperatores: nihil memorabile ex temporis breuitate
gesserunt. Nam imperium eorum duorum mensium & vnus an-
ni fuit: seditione militari ambo pariter occisi sunt.

Opili^o Macri-
n^o & ei^o fili^o
imperant.

Caput.

.XIII.

Reatus est post hos Aureli^o Antoninus Hic Antonini Caracal-
lę filius putabaſ: Sacerdos autē Heliogaballi tēpli erat. Is cū Ro-
mam ingenti & militū & Senatus expectatione venisset: p̄bris se
oībus cōtaminauit. Impudicissime vixit & obscenissime: biennioq; post / &
octo mensibus interfectus est / tumultu militari: & cū eo matar Syriam myra

Aurelij im-
pudicitia.

Aurelius.

Successit huic Aurelianus Alexāder ab

Caput.

.XIII.

exercitu Cęsar: a Senatu / Augustus: no-
minatus. Iuuenis admodū: Suscepitq;
aduer^o Persas bello xereneorū Regem
gloriosissime vicit. Militarē disciplinā se-
uerissime rexit: Quas dā tumultuātes le-
giones integras exauctorauit. Assessorē
habuit / vel Scriniij magistrū Vlpianum

Vlpian^o Ius-
ris conditor.

Alexāder &
Cęsar & Au-
gustus ap-
pellatus.

ius conditorem. Romę quoq; fauorabilis fuit: Perijt in Gallia militari
tumultu. xiiij. Imperij anno & die octauo.

Māmea au-
relij mī fuit.

Eutropij hystoriographi clarissimi.

¶ Eutropij hystoriographi clarissimi de Ro. gestis:

LIBER NONVS.

¶ Caput Primum.

Maximus.

Post hunc Maximus ex consortio militari: primus ad Imperiū accessit: sola militum voluntate: cū nulla Senatus intercessisset auctoritas: neq; ipse Senator esset: Is bello aduersus Germanos feliciter gesto: cū a militibus Imperator esset appellatus: a Puppieno Aquilegię occisus est: deserentibus eum militibus suis: cū filio adhuc puero: cum quo imperauerat triennio & paucis diebus.

Occiditur maximus.

¶ Caput Secundum.

Tres simul imperant.

OSTEA tres simul fuerunt Augusti: Puppienus: Balbinus: & Gordianus: duo superiores obscurissimo genere: Gordianus nobilissimus quippe cuius pater senior Gordianus consensu militum cum consulatum Aphricę gereret Maximiano Imperatore: Princeps fuisset electus. Itaq; cum Romam venissent Balbinus & Puppienus in palatio interfecit: soli Gordiano Imperio reseruato.

Duo in palatio trucidati

¶ Caput Tertium.

Ianus a Gordiano apitur.

GORDIANUS admodū puer cum tranquillam Romę duxisset uxorem: Ianū geminum aperuit: & ad orientem profectus Parthis bellū intulit: qui iam moliebantur erumpere: quod quidem mox feliciter gessit: proeliiq; ingentibus Persas afflixit. Rediens haud longe a Romanis finibus interfectus est: fraude Philippi: qui

Parthis bellum illatus.

Interficitur Gordianus.

post eum imperauit: ei tumultum Vigesimo miliario a Cirgesso (quod castrum nunc Romanorum est) Euphrate imminens edificauit Exequijs Romam reuexit: ipsum diuum appellauit.

Cirgessum.

¶ Caput Quartum.

Vrbis Annus miliesimus celebratur.

PHILIPPI duo filius ac pater Gordiano occiso Imperium inuasit: atq; exercitu incolumi reducto ad Italiam e Syria profecti sunt: his imperantibus: miliesimus Annus romanę vrbis ingenti ludorum apparatu & spectaculorum celebratus est. Ambo deinde ab exercitu interfecti sunt: Senior Philippus Veronę: Romę iunior: annis quinque imperauerunt: inter diuos tamen relati sunt: ex quibus iunior Philippus

philippi duo imperant.

Ambo a militibus interfecti sunt

Deci

Deci
et fi
mort

Sub
passu
Laur

Mori
punt

Lyci
riant

Vale
pitur
Idē
regit
pri. a
vale

Philippus.

adeo seueri animifuit: vt nullo cuiusq̄ cōmento ad ridendum solui potue- rit: patremq̄ ludis secularibus petulantius chachinantem vultu aduersa- to notauerit.

Caput. V.

Decius.

Decius p̄ et ei⁹ fili⁹ obeūt mortem

Dicitur hos Decius e Pannonia infe- riori: Bubaliq̄ natus Imperiū sū- p̄sit: bellum ciuile (quod in Gal- lia matum fuerat) oppressit: filium suum Cēsarem fecit. Romę lauacrum edifica- uit. Cum biennio ipse & filius eius impe- rassent: vterq̄ in Barbarico bello inter- fecti sunt: e quibus senior gurgite paludis

immerfus est: ita vt nec cadauer eius potuerit inueniri: digno damnat⁹ iu- dicio / qui persecutionem in xp̄ianos mouēs: inter ceteros beatum leuitam et martyrem Laurentium igne excoxit.

Decij cada- uer iundatū / nec post viū.

Sub Decio passus ē diu⁹ Laurentius.

Caput. VI.

Morbi irrez- punt.

Mox imperatores creati sunt: Gall⁹ Ho- stilianus et Galli filius Volusianus: Sub hijs Emilianus in Moesia res nouas mo- litus est: ad quem opprimendum: cū am- bo profecti essent: interamine interfecti sunt non completo biennio: Nihil omni- no clarum gesserunt. Sola pestilentia / morbis / atq̄ egritudinibus not⁹ eorum

Hostilian⁹ et Volusian⁹ re- gnant.

principatus fuit.

Caput. VII.

Emilianus obscurissime natus / obscurius imperauit, siquidē Mau- rus fuerat: ac tertio mense extinctus est.

Emilianus maurus re- gnat.

Caput. VIII.

Lycini⁹ Vale- rianus.

Valerian⁹ ca- pitur. Idē moris eē reginarūcy- pri. auctor ē. valerius.

Inc Lycinius Valerianus in rhecia- et norico agens: ab exercitu impe- rator: & mox Augustus est factus. Gal- lienus quoq̄ Romę a senatu Cēsar est ap- pella⁹. Horum Imperium Romano no- mini perniciosum et pene exitiabile fuit: ita vt vel infelicitate Principum: vel igna- uia Germani Rauennam vsq̄ venirent:

Valerianus in melopothamiam bellum gerens: a sapore Perlarum Rege superatus est: Mox etiam captus apud Parthos ignobili seruitute conle- nuit Nam q̄ diu vixit Rex eiusdem prouincię icuruato eo: pedem eius cer- uicibus imponens: solitus erat equum conscendere.

Ignominio = sa valeriani seruit⁹

Caput. IX.

Gallienus cū adolescens factus esset Augustus Imperium primum foeliciter: mox commode/ ad vltimum perniciose gessit. Nam iuuenis in Gallia & i Illyrico multa strennue fecit: occiso apud Mursam Ingenuo: qui purpuram sumpserat: & rebelliano diu placitus & quietus. Mox in omnem lasciuia dissolutus tenende

Lasciuia gal
lieni.

rei publice habenas probrosa ignauia et desperatione laxauit: Alamani exhaustis Gallis: in Italiam penetrauerunt: Dacia (que a Traiano vltima danubium fuerat adiecta) ammissa est. Grecia: Macedonia: Pontus: Asia vastata per Gotthos: pannonia a Sarmatis: Squadisque populata e: Germanisque ad Hispanias penetrauerunt. Parthi Mesopotamia occupata Syriam sibi ceperunt vendicare.

Caput. XI. vel. x.

Uiam desperatis rebus & delecto Imperio Romano: Posthumus in Gallia obscurissime natus purpuram sumpsit: et per annos decem ita imperauit: vt consumptas pene & uincias ingenti virtute & moderatione reparauerit: qui seditione militum interfectus est: q̄ Magunciacum que aduer-

interficetur
posthumus

suum rebellauerat: Lolliano res nouas moliente: diripiendam militibus tradere noluisse.

Cap. XII.

Post eum Marius vilissimus opifex purpuram accepit: et secundo die interfectus est.

Caput. XIII.

Victorinus postea Galliarum accepit Imperium. Vir strenuissimus: sed cum nimie libidinis esset: & matrimonia aliena corrumpere: Agrippine occisus est. auctoriano quodam machinate dolum: Imperij sui anno secundo.

Victorinus.

Cap. xiiii.

Victus successit Tertius Senator: qui Aquitaniam honore presidis administras: abses a militibus Imperator electus e: & apud Burdigalā purpurā sumpsit. Seditiones multas militū ptulit. Sed dū hec in Gallia ageretur: in oriente per Odenachū Persę victi sūt: defesa Syria: recepta Mesopotamia vsq; ad Theisfontem Odenachus penetrauit. Ita Galieno rempublicam deserente: Romanum Imperium in occidente per Posthumium: per Odenachū in oriente seruatum est. Galienus interea fraude

Posthumus
purpura vi.

Marius secundo
quo imperat
die interfectus.

Tertius senator.

Velodenatū

Vel lu

statua
Claud
norē e

Quint
dijfr.
Occid
quint

Aure
Alex
Ces. e
dus.

Aur
cta e

Au
ro. c
furn

Aureoli ducis sui Mediolani cum fratre Valeriano occisus est Imperij anno nono.

Caput. XV

Claudius ei successit: a militibus electus: a senatu appellatus Augustus. Hic Gotthos Illyricum Macedoniamq; vastantes: ingenti proelio vicit. Parcus vir atq; modestus & iustitiam ax: atq; reipublice gerende idoneus: Aduersus ducenta milia Alamanorum haud procul a lacu benaco: in sylua que

Claudius
Iugens Alamanorumq; des.
Claudius diu habitus.

Vel lugana. Ligana dicitur: dimicans tantam multitudinem fudit: vt egre pars dimidia super fuerit: qui tamen intra Imperium biennium morbo periit: & diuus appellatus est. Senatus eum ingenti honore decorauit scilicet vt in curia clypeus ipsi aureus. Item in Capitolio statua aurea poneretur.

Caput. XVI

Vintilius post eum Claudij frater: consensu militum Imperator electus est. Vnicq; vir moderationis & ciuilitatis: equadus fratri vel preponendus: consensu senatus appellatus Augustus Septimo decimo Imperij die occisus est.

statua in Claudij honore erecta.
Quintilius claudij fr.
Occiditur quintilius.

Caput. decimumseptimum

Ost eum Aurelianus suscepit imperium Dacia ripensior undus. Vir in bello potens: animi tamen modici: & ad crudelitatem propensioris. Quiq; Gotthos strenuissime vicit. Haud dissimilis tuit magno Alexandro seu Cesari dictatori: Nam Romanum orbem triennio ab iniualoribus recepit. Cum Alexander annis Tredecim per viatorias ingetes ad Indiam peruenerit: & Caius Cesar decimo subegerit Gallos aduersus ciues Romanos quadriennio congressus. Iste in Italia tribus proelijs victor fuit: apud Placentiam iuxta flumen Metaurum / ac fanum fortunę Postremum in Ticinensibus campis. Huius tempore apud Dalmathas Septimius Imperator effectus Mox a suis obrucatur Iste primus apud Romanos diadema capiti in exuit: gemisq; & aurata omni veste: qd adhuc fere incognitum Romanis moribus: vsus est. Hic muris validioribus & laxioribus. Urbem sepser. Templum

Aurelianus
Aurelianus orbem Ro. recepit.

Aurelianus at Alexandro at Ces. equiparatus.

Aureliani facta egregia.

Aure. primus ro. diadema sumpsit

Trucidatur a suis aure.

Aure. porci-
ne carnis vsu
Ro. dedit
Tetricus ab
Aure. supa-
tur.
Tetrici p ver-
su vergilianu
deprecatio.

Monetarij re-
bellant.

Moestia da-
cia dicta

Tacit' morte
puenitur

Florianus.

soli edificauit: porcinę carnis vsu populo istituit. Superauit in Gallia Te-
tricu (qui a militibus iperator electus est) apud catalaunos, ipso Tetrico p-
dente exercitum suum. Cuius assiduas seditiones ferre non poterat: qui-
netiam per litteras occultas Aurelianum ita fuerat deprecatus: vt inter a-
lia versu Vergiliano vteretur: Eripe me his inuicte malis: quem Claudius
correptorem Lucanię prouexit: Aspergens hominem eleganti ioco subli-
mius habendu: aliquam Italię partem quam trans alpem regnaret, zeno-
biam quoq; (occiso Odenacho marito qui occidentem tenebat) haud lon-
ge ab Antiochia sine graui prelio coepit. Ingressusq; Romam: nobile triu-
phum / quasi rector orientis occidentisq; recepit: precedentibus curru:
Tetrico & zenobia. Hoc imperante: etiam in vrbe monetarij rebellauerunt
Viciatis pecunijs & foelicissimo rationali interfecto: quos Aurelianus vi-
ctos vltima crudelitate compescuit: plurimos nobiles capite damnauit. Se-
uus / & sanguinarius / ac necessarius magis in quibusdam q̄ in vlllo amabi-
lis Imperator. Trux omni tempore etiam filijs: sororis interfecto: discipli-
ne tamen militaris: & morum dissolutorum: magna ex parte correptor.
Prouinciam Daciam (quam Traianus vltra danubium fecerat) intermi-
sit: vastato omni Illyrico: & Moesia: desperans eam posse retineri: Abdu-
ctosq; Romanos ex Urbibus & agris Dacie: i media Moesia collocauit: ap-
pellauitq; eam Daciam: que nunc duas Moesias diuidit: & est in dextera
danubio in mare fluenti: cum antea fuerit in leua. Occiditur serui sui frau-
de qui ad quosdam militares viros amicos ipsi' nomina pertulit annotata
falso: malum eius imitatus: tanquam Aurelianus ipsos pararet occidere.
Itaq; vt perueniretur ab hisdem interfectus est / in itineris medio: quod in-
ter Constantinopolim et Hieracliam est Strate veteris & locus Cenofru-
rium appellatur: mors tamen eius inulta non fuit: meruit quoq; inter di-
uos referri: Iustus enim dominus in eum vindicans mortes a se interfecto-
rum / et ipsius necem in punitione suorum interemptorum sicut & in Cain
Abelis mortem: & in Lamech fecit in principio parricidiorum. Imperauit
annos quinque: menses sex.

Ca. XVIII.

Tacitus post hunc suscepit imperium: vir egregie morigeratus et rei
publicę gerendę idoneus Nihil tamen potuit ostendere. infra sextum me-
sem Imperij morte preuentus.

Caput. XIX.

Florianus qui Tacito successerat duobus mensibus & diebus vi-
ginti in Imperio fuit: neq; quicquam dignum memorię egit.

Templu solis

Is vers' e sex-
tieneidos.
Zenobia

Inclutus
Aureliani
triumphus.

Aure. sequitia

Trucidatur
Aurelianus.
Cenofrurius
Aur. iter di-
uos relatus.

Iuxta illud
saluatoris q
gla. p. dela-
rabit.

Prob

Prob
vine
redas

Vel G

Num
ab ap-
ctica
fus.

Noer
dauen-
tore
mors

Cap. XX.

Probus.

Post hunc Probus vir illustris gloria militari: ad administrationē reipublicę accessit: Gallias a Barbaris occupatas: ingenti præliorum foelicitate restituit. Quosdam imperium usurpare conatos: scilicet Saturninum in oriente: proculum & Bonossum Agrippinę certaminibus oppressit. Vineas Gal-

los et pannonios habere permisit. Opere militaria aliam montem apud Sirniū: et aureū mōtē aliū apud Moeliā superiorē vineas conseruit: & provincialibus colendas dedit. Hic cum bella innumera gessisset: pace parata dixit: In breui milites bene necessarios non futuros. Vir acer: strenuus: iustus: & quia Aurelianum equaret gloria militari: morum tamen ciuilitate superaret. Interfectus tamen est Sirnio tumultu militari: in turre ferata. Imperauit annos sex: menses quattuor.

Velfirmium

Necatur pb

Cap. XXI.

Vel Garus.

Post hunc Carus est factus Augustus: Narbonę natus in Gallia: Is confestim Carinum / & Numerianum Cęsares fecit: cum quibus regnauit duobus annis: Sed dum bellum aduersum Sarmatas gerit: nuntiato Persarum tumultu: ad orientem profectus: res contra persas nobiles gessit: ipsos p̄lio fudit. Sohonem: &

Carus. Numerari⁹ et Carin⁹ cari filij.

Thesifontem vrbes notissimas cepit. Et cum castra super Tigridem haberet ictu diuini fulminis periit. Numerianus quoque filius eius: quem secum Cęsarem ad Persas duxerat adolescens egregię indolis: cum oculorū dolore correptus / in lecticula veheretur: impulso Apro: qui successor eius erat: per insidias occisus est: & cum dolo occultaretur ipsius mors: quousque Aper inuadere posset imperium: foetore cadaueris prodita est. Milites enim qui eum sequebatur foetore commoti: deductis lecticulę palliis: post aliquot dies mortem eius notam habere potuerunt. Interea Carinus quę Cęsarem ad Parthos proficiscens Carus in Illyrico: Gallia: Italię reliquerat: omnibus se sceleribus coinquinauit / plurimos innoxios: fictis criminibus occidit / matrimonia nobilia corrupit. Condiscipulis quoque qui eum in auditorio verbi fatigatione taxauerunt perniciosus fuit atque om-

Car⁹ fulmie ict⁹ periit.Numerari⁹ ab apro in lectica clā occisus.Nōerari⁹ cadaueris foetore pditur. mors.

Eutropij hystoriographi clarissimi.

Numerian⁹
occiditur.

nibus honoribus inuisus: non multo post poenas dedit. Nam de Perside victor exercitus rediens: cum Carum Augustum fulmine: Numerianum Cæsarem insidijs/perdidisset.

Caput. .XXII.

Istud caput a
pcedēte de-
pēdere vide-
tur.

Diocletianum Imperatorem crea-
uit Dalmatia oriundum. Virū ob-
scurissime natum: adeo vt a plerisq scri-
bē filius a nonnullis Amilij Senatoris li-
bertini fuisse crederetur. Is primum mili-
tibus in contione iurauit: Numerianum
nullo suo dolo interfectum: Et cum iux-
ta eum Aper qui Numeriano insidias fe-

De obscuri-
tate diocle-
tiani.

Aper a dio-
cle. gladio
trucidatur

cerat constitisset: in conspectu exercitus manu Diocletiani percussus ē gla-
dio. Postea Carinum omnium odio & decertatione viuente: apud Mar-
gum ingenti proelio vicit: proditum a se exercitu suo quem fortiohem ha-
bebat. Certe desertum inter Viminacium/ atq; aureum montem/ ita rerū
Romanarum potitus: cum tumultum rusticani in Gallia concitassent: &
factioni suę seque clarum nomen imponerēt. Duces autem haberēt
Duces autem haberent Amandum & Elianum ad subigendos eos Maxi-
mianum Herculeum Cæsarem misit: qui lenib⁹ proelijs Agrestes domuit:
et partem Gallię reformauit. Per hęc tēpora etiā Carausius: qui vilissime
natus: in Serenę militię ordine: famam egregiam fuerat consecut⁹. Cum
apud Bononiam qui tractum bellice & Armorici: paccandum mare ac-
cepisset: quod Franci et Saxones infestabant: multis barbaris sepe captis
nec pręda integra: aut prouicialibus reddita: aut Imperatoribus missa:
cum suspicio esse cœpisset: consulta ab ea admitti barbaros: vt transeūtes
cum pda exciperet: atq; hac occasione ditaret se: a Maximiano iussus occi-
di: purpuram sumpsit & Britannias occupauit. Itaq; cum per omnem or-
bem terrarum res turbatę essent: & Carausius ī Britānijs rebellaret: Achi-
leus in: Egipto. Aphricam Quinquegentiani infestarent: Narseus orien-
ti bellum inferret: Diocletianus Maximianum Herculum ex Cæsare fecit
Augustum: Constantium & Maximianum Cæsares: Quorum Con-
stantius per filiam nepos Claudij traditur. Maximianum Galerium etiā
affinitate coniūgeret. Constantius priuignam Herculijs Theodoram ac-
cepit: ex qua postea sex liberos Constantini fratres habuit: Galeri⁹ filiam
Diocletiani Valeriam primus Constantius habuit Helnam Constanti-
ni matrē abovxoreshabuerāt: repudiare cōpulli. Cū Carausio tñ/ cū bella
frustra tentata essent contra virū rei militaris peritissimū: ad postremum

Carin⁹ plio
vincitur.

Amād⁹.
Elianus.

Carausius.

Varię gētes
et puicię re-
bellant.

Helena Con-
stantini mī.

pax conuenit, Eum post septennium Alectus socius eius occidit: atq; ipse post eum Britannias triennio tenuit, Qui ductu Asclepidoti præfecti prætorio est oppressus. Ita Britannię decimo anno receptę: Per idē tempus a Constantino Cæsare in Gallia pugnatum est: circa Lingones die vna aduersam & secundam fortunam expertus est. Nam cū repente Barbaris ingruentibus intra ciuitatem esset coactus: tam precipiti necessitate / vt clausis portis p̄ murū funibus tolleret: vix quinque horis medijs aduentante exercitu Sexaginta fere milia Alamanorū cecidit. Maximian⁹ quoq; Augustus bellum in Aphrica p̄ligauit: domitis Quinquegentianis & ad pacē redactis. Diocletianus obsessū Alexandrię Achileum octauo fere mense superauit: eumq; interfecit. Victoria acerbē vsus est: totum Egyptum grauib; proscriptionibus cędibusq; sedauit. Ea tamen occasione ordinauit prouidē multa / & disposuit: quę ad nostram ętatem manent: Galerius Maximianus prim aduersus Narseum prælium & secundum habuit / inter Callinicum carrasq; congress⁹ / cum inconsulte magis q̄ ignaue dimicassent: admodum enim parua manu cum copiosissimo hoste commisit: pulsus igitur ad Diocletianum p̄fect⁹: cū ei in itinere occurrisset: tanta insolentia a Diocletiano fert̄ excoceptus: vt p̄ aliqua passuum milia purpuratus tradať ad vehiculum cucurrisse. Moxq; tam per Illyricum Moesiamq; contractis copijs rur⁹ cum Narseo Ormisdę & saporis auo in Armenia maiori pugnauit: successu ingenti: nec minore consilio simul & fortitudine. Quippe qui etiam speculatoris munus cum altero aut tertio eęte suscepit. Pulso Narseo castra eius diripuit. Vxores: sorores: liberos cœpit. Infinitā extrisecus Persarum nobilitatem: Gazam Persicam copiosissimam: ipsum in vltimi regni solitudines egit. Quare ad Diocletianū in Mesopotamia: cum p̄sidijs tñ morantem: ouans regressus: ingenti honore susceptus est. Varia dein ceps simul & viritim bella gesserunt. Carpis & basternis subactis: Sarmatis victis quorum nationes ingentes captiuorum copias in Romanis finibus locauerunt. Diocletianus morigeratus callide: fuit sagax præterea: & admodum subtilis ingenio: Et qui seueritatem suam aliena inuidia vellet implere: Diligentissimus tñ & solertissimus Princeps: & qui Imperio Rōano primus regię consuetudinis formā magis q̄ Romanę libertatis iuueverat: adorariq; se iussit: cum ante eū cuncti salutarent: ornamenta gemmarum vestibus calciamētisq; addidit. Nam prius Imperij insigne in clamyde purpurea tantum erat reliquaq; communia. Herculus autem propalam ferus & inciuilis ingenij: asperitatem suam etiam vultus horrore significans. Hic naturę suę indulgens Diocletiano in omnib⁹: & senioribus consilijs obsequutus. Cum tñ ingrauescente ęuo parū se idoneū Diocletianus

Constantini
oppugnatio
nes.

Quāta in
lētia Maxi-
mian⁹ a dio.
excipiatur.

Dioc. mores
descripti

Herculus
Diocletiani
collega fuit.

Egyptus se
datur.

Maximiani
bellica gesta

Diocletiani
elatio & in
sui venera-
tione & ha-
bitus cultu
superbia.

moderando Imperio esse sentiret: auctor Herculus fuit in vitam priuata concederent: & stationem tuende reip. viridioribus iunioribusq; mandarent: Cui egre collega obtemperauit. Tamen vterq; vno die priuato habitu Imperij isigne mutauit. Nicomediꝫ Diocletianus: Hercules Mediolani: post triumphum inclytum quem Romę ex innūeris gentibus pompa ferculorum illustri: qua Narsei coniuges: sororesq; & liberi añ currum ducti sunt: Cōcesserunt tñ / Salonam vnus: alter in Licaonia. Diocletianus priuatus in villa quę haud pcul a Salonis est: pclaro ocio senuit. Qui dum ab Herculo atq; Galerio ad recipiendum Imperium rogaret: tanquam pestem aliquam detestans in hunc modum respondit. Vtinam Salongē possētis visere olera nostris manibus instituta: pfecto nunquam istud temptandum indicaretis. Vixit annos Septuaginta tres ex quibus communi habitu prope nouem egit. Morte assumpt⁹ est: vt satis patuit pformidinem voluntariam. Qui cum a Constantino atq; Licinio vocatus ad festa nuptiarum per senectam quo minus interesse valeret: excusauisset se rescriptis minacibus: acceptis qbus increpabat: q; Maxentio fauisset ac Maximo faueret: suspectās necem dedecorofam. Venenum dī haussisse inusitata virtute vsus: vt solus oim post conditum Romanū Imperiū ex tanto fastigio sponte ad priuatę vitę statum ciuilitatemq; remearet. Contigit igr ei quod nulli post natos homines: vt cum priuatus obiisset inter diuos tamen referretur.

Dio. college egre acqescēs.

Attēde quo cōcedāt dio. et her.

Dio. reipu. administra = tionem tanq̄ pestē fugiēs.

Veneno moritur Dio.

Dio. (priua = t⁹) iter diuos relāt⁹ est

Herculeij cō sil ū i admī = nistratiōe reip. dponenda.

Priuatī effi = ciuntur.

Dio. rñsum :

Cā mortis

Dio. prim⁹ q se spē u. c. v. lūtariorū priua uerit motu dī fuisse.

Eutropij hystorographi, cla. de Ro. gestis. LIBER DECIMVS ET VLTIMVS Caput Primum.

Cōstātī⁹ et faleri⁹ iperāt

Is igitur abeūtibus in administra tione reipub. Constantius & Sale rius augusti creati sūt: diuisusq; est inter eos ita Romanus orbis: vt Gallias: Italia: Africam: Cōstantius. Illyricum Asiam: orientem Gallerius obtineret. sū ptis duobus Cęsaribus: Constantius tñ contētus dignitate Augusti Italię atq; Africę administrandę: sollicitudinem recusauit. Vir egregius & pstantissimę ciuilitatis: diuitijs provincialium ac priuatorū studens: fisci cōmoda non admodum affectans: dicensq; melius publicas opes a priuatis haberi: q̄ intra vnum claustrum reseruari: adeo autem cultus modici: vt feriat diebus se amicis numerosioribus esset epulendū: priuatorum ei argen

Cōstantij di = ctū egr egius rñde.

Cōstan Gall rabilis

Max culij f gust⁹

Herc a dio

Seue terfic

Max Max lūho impe pona

to ostiat impetito: triclinia sternerent. Hic non modo amabilis sed etiam venerabilis Gallis fuit: precipue q̄ Diocletiani suspectam prudentiam: & Maximiani sanguinariam temeritatem Imperio eius euaserant. Obijt in Britannia eboraci principatus: anno, xiiij, atq; inter diuos relatus est.

Constantij
mors

Caput

.II.

Valerius vir & probe moratus: & egregius in re militari: cū Italiā quoq; sinente Constantino administrationi suę accessisse sentiret Cæsares duos creauit: videlicet Maximianū q̄ orienti præfecit: & Seuerum cui Italiam dedit. Ip̄e Illyrico commoratus est. Constantino mortuo Constantinus ex obscu-

Valerij Cæsa
res duos
creat.

riori matrimonio eius filius in Britannia creat⁹ est Imperator: & in locum patris exoptatissimus moderator accessit. Romę interea prætoriani exercitatu tumultu Maxentium Herculij filium: qui haud p̄cul ab Vrbe in villa publica morabatur Augustum nuncupauerunt: quo nuntio Maximianus Herculius ad spem erectus resumendi fastigij: qđ inuitus administrat: Romam aduolauit e Lucania: quam sedem priuatus elegerat in agris amoenissimis consenesens. Diocletianumq; etiam per litteras adhortatus est: vt depositam resumeret potestatem quas ille irritas habuit. Sed aduersum motum prætorianorum atq; Maxentij Seuer⁹ Cæsar Romam missus a Gallerio cum exercitu venit: obsidensq; urbem militum suorū scelere defossus est. Auctę Maxentio opes/confirmatumq; Imperium. Seuerus fugiens: Rauennę interfectus est. Herculius tamen Maximianus post hæc in concione exercituum filium Maxentium denudare conatus seditionem et conuicia militum tulit. Inde ad Gallias profectus est: dolo composito: tanquam a filio esset expuls⁹: vt Constantino genero iungeretur. Moliēs tamen Constantinum/reperta occasione/interficere: qui in Gallis & militum & prouincialium ingenti iam fauore regnabat. Cæsis Francis atq; Alamanis captisq; eorum Regibus: quos etiam bestijs cum magnificū spectaculum innumeris parasset: obiecit. Detectis igitur insidijs per Faustam filiamque dolum viro nuntiauerat: profugit Herculius Massiliam ibiq; oppressus. Ex ea enim nauigare ad filium præparabat: poenas dedit in faustissimi exitij. Vit ad omnem asperitatem sequitiamq; p̄cliuus: infidus: incommodus: ciuilitatis penitus expers.

Herculius
ātea sponte
priuat⁹ Ro-
mā redijt.

Maxētius ī
ipio confir-
matus.

Maxi. crude-
litas.

Caput

.III.

Maxētij her-
culij fili⁹ Au-
gust⁹ dict⁹.

Herculij lra
a dio. sprete

Seuerus in-
terficitur.

Maximian⁹
Maxētij fi-
liū hortat vt
imperij de-
ponat.

Licini⁹ ipa-
tor factus.

Reip. q̄ttuor
imperant.

vi miluim

Cōst. Lic. bel
lum infert.

Licini⁹ sum-
me auarus.

Lē haud vl
lū hnt inimi
cū p̄ter igno
rantem.

Spadōes &
Aulici Tinee
& sorices

Per hęc tempora a Galerio Licinius Im-
perator est factus: Dacia oriūdu: notus
ei antiqua consuetudine & in bello quod
aduersum Narseum gesserat: laboribus
strenuus & officijs acceptus. Mors Ga-
lerium confestim secuta est. Respublica
tum ab his quattuor Imperatoribus tene-
batur Constantino Maxentio filijs Au-

Galleri⁹ mo-
ritur.

gustorum: Licinio & Maximino nouis hominibus. Quinto tñ Constanti-
nus Imperij sui anno bellum aduersum Maxentium ciuile commouit. Co-
pias eius multis prelijs fudit. Ipsum postremum Romę aduersus nobiles
omnibus exitijs sequentem: apud pontem molinū vicit Italiaq; est potitus.
Maxentium suppositum ferunt arte muliebri tenere mariti animum: labo-
rantis auspicio gratissimi partus cepti a puero. Non multum deinceps in
orientem quoq; aduersus Licinium Maximinus res nouas molitus: vicinū
exitium fortuita apud Tharsum morte preuenit. Constantinus tamen vir
ingens & omnia efficere nitens que animo preparasset: simul principatum
totius orbis affectans: Licinio bellum intulit (quis necessitudo illi: & affini-
tas cum eo esset: Nam soror eius Constantia nupta Licinio erat) Ac primo
eum in Pannonia: secūdo ingenti apparatu bellū apud Cibalias instruē-
tem repentinus oppressit: omniq; Dardania: Moesia: Macedonia potitus:
numerosas prouincias occupauit. Varia deinceps inter eos bella & pax
reconciliata: ruptaq; est. Postremo Licini⁹ nauali & terrestri prelio victus:
apud Nicomediam se dedit: & contra religionem sacramenti: Thessaloni-
cę priuatus occisus est. Hic Licinius annum dominationis fere post quin-
tumdecimum: vite proximę sexagesimum occidit. Auaricię cupidine oim
pessimus: neq; alienus a luxu venereo. Asper admodū aut medicriter im-
patiens: infestus litteris/ quas propter incitiam immodicam virus ac pe-
stem publicam nominabat: precipue forensem industriam. Agaribus pla-
ne ac rusticantibus (q; ab eo genere ortus alitusq; erat) satis utilis ac militię
custos: ad veterum instituta seuerissimus. Spadonum & Aulicorū omniū
vehemens domitor: Tineas: Soricesq; palatij eos appellans. Eo tempore
res Romana sub vno Augusto & tribus Cesaribus: qđ nūq; alias fuit: cū li-
beri Constantini Gallię orienti Italięq; preessent. Verū insolentia rerum
secundarū aliquantulū Constantinū ex illa fauorabilis animi docilitate
mutauit: primum necessitudine persecutus egregiū virū & sororis filium:
commodę indolis iuuenem interficit. Mox vxorem post nūerosos amicos.
Vir primo Imperij tempore optimus principibus vltimo medijs cōparan-

Bellū ciuile
a Con. cōtra
Maxentium
commotū.

Attende di-
ligenter.

Cōstātia con-
stātinī soror.

Lici. victus i
Nicomedia
occiditur

Vn⁹ Augu-
cū tribus ce-
saribus.

Gottho
pfligat

Attēde
gener.

iulitate
gnitud
cometa

Ce. dal
oppo

Helene
spāie ca

dus. Innumere in eo animi corporisque virtutes claruerunt: Militaris glorię appetentissimus: fortuna in bellis prospera fuit. Verum ita vt non superaret industriam: Nam etiam Gothos post ciuile bellum varie pfligauit: pace his ad postremum data: ingentemq; apud Barbaras gentes memorię gratiam collocauit. Ciuilibus artibus & studijs liberalibus deditus: affectator iusti amoris: quem omnem sibi & liberalitate / & docilitate quesitum. Sicut in nonnullos amicos dubius: ita in reliquos egregius. Nihil occasionum premittens: quo opulentiores clarioresq; eos prestaret. Multas leges rogauit: quasdam ex bono & equo: pluresq; superfluas: nonnullas seueras. Primusq; Urbem nominis sui: ad tantum fastigium vehere molitus est: vt Romę emulam faceret. Bellum aduersus Parthos moliens: qui iam Mesopotamiam fatigabant: vno & trigesimo anno Imperij etatis sexto & sexagesimo Nicomedia in villa publica obiit. Denuntiata mors eius etiam per crinitam stellam que inusitate magnitudinis aliquandiu fuit: Eam greci cometam vocant: atq; inter diuos meruit referri.

Caput

.III.

IS successores filios tres reliquit: pterq; vnum fratris filium: Verum Dalmaticus Cesar prosperrima indole: neq; patruo absimil: haud multo post oppressus est facinore militari: & Constantio patrueli suo sinente poti' q' iubente. Constantium porro bellum fratri inferentem et apud Aquilegiam inconsultius prelium

adgressum: Constantij duces interemerunt. Ita respublica ad duos Augustos redacta est. Constantij imperium strenuum aliquandiu & iustum fuit.

Mox cum & valitudine improspera: & amicis prauioribus vteretur: ad graua vitia conuersus / cum intolerabilis prouincialibus militibus iniocundus esset: factione Maxentij occisus est. Obiit haud longe ab Hispanis: in castris cui Helene nomen est: anno Imperij septimo decimo: etatis trigesimo.

per omne tempus sine graui crudelitate terribilis. Diuersa Constantij fortuna fuit. a Persis enim multa & graua perpeffus: sepe captis oppidis: obsessis Urbibus: cęsis exercitibus: nullumq; ei contra Saporem Regem Persarum prosperum bellum fuit: nisi quod apud Singarum haud dubiam victoriam: ferocia militum amisit: qui pugnam seditiose & stolide contra rationem belli die iam precipiti poposcerunt.

Caput

.V.

Gotthorum pfligatio.

Attēde diligenter.

iustitate magnitudinis cometa.

Legūpiriā mutatio

Const. mors cometa denunciatur

Cę. dalmati & oppressus

Helene Hispanię castrū.

Const. Maxē. factioe obiit mortem.

Const. fortuna varia.

Magnetus.

Post Constantij necē: Magnetio Italiā: Africam: Gallias obtinēte: etiam Illyricum nouas res habuit: Vetrauione ad Imperiū cōsensu militū electo: quē grandē uum iam & cūctis amabilem diuturnitate & foelicitate militiē: ad tuendū Illyricum Principem creauerunt: Virum probum & morum veterū: ac iocundē ci-

Vetrauio spator a mi. electus.

Vetra. oim
frax expers

uilitatis. Sed omnium liberaliū artiū expertē: adeo ut ne elementa quidem primarum litterarum: nisi grandē uus etiam Imperator accēperit. Sed a Constantino (qui ad ultionem fraternē necis bellum ciuile cōmouerat) abrogatum est Vetrauioni Imperiū: qui nouo inusitatoque more: consensu militum deponere in signe compulsus est: Romę quoque tumultus fuit: Nepotiano Constantini sororis filio per gladiatoriam manum Imperiū vindicante: qui se uis exordijs dignum exitum nactus est. Vigesimo enim atque octauo die: a Maxētianis ducibus oppressus / pœnas dedit. Caput eius pilo per urbem circūlatum est: grauissimę proscriptiones / & nobilium cedes fuerunt: Non multo post Maxentius apud Mursam profligatus acie est: ac pene captus. Ingentes Romani Imperij vires ea dimicatione consumptę sunt: ad quęlibet bella externa idoneę / quę multum triumphorū possent securitatisque conferre. Orienti mox a Constantino Cęsar est datus patruus filius Gallus. Maxentiusque diuersis p̄lijs victus / vim uitę suę apud Lugdunum attulit / Imperij anno tertio / mense septimo. Frater quoque eius Senonius / quem ad tuendas Gallias Cęsarem miserat / Per hęc tempora etiam a Constantino multis in ciuilibus gestis Gallus Cęsar occisus est: Vir natura ferox & ad tyrannidem pronior / si suo iure imperare licuisset. Siluanus quoque in Gallia res nouas molitus: añ diem trigessimū & ipse extinctus est.

Vetra. ab imperio depellitur.

Pilū telū militare quo romani utebantur.

Nepotiāi caput pilo per urbem latum ē. Virū Rōanarū diminutio

Gall^o Cęsar datus. Ori.

Maxentius apud Lugdunū fato concessit.

Gall^o cę. moritur Siluanus.

Caput. VI.

Solus in Imperio Romano eo tempore Constantinus Princeps et Augustus fuit: Mox Iulianū Cęsarem ad Gallias misit patruelē suū / Galli fratrem: tradita in matrimonium sorore: cum multa oppida Barbari expugnassent / alia obsiderent: ubique foeda uacitas erat: Romanumque Imperium non dubia iam calamitate mutaret: a quo modicis copijs apud Argentoratum Gallię urbem ingentes Alamanorum copię extinctę sunt: Rex nos-

Constantinus solus impiū tenet.

Trucidatur Alamani.

Gallie tute.

Cōstā anno e mortu

Atten

Per ho appare Eutrop sub iul floruis bello co' iul gesto ite.

Iulian

Iulian res de

Gallię resti-
tute.

nobilissimus captus: Gallię restitute: Multa postea per eundem Iulia-
num egregia: aduersum Barbaros gesta sunt: Submotiq; vltra Rhe-
num Germani: & finibus suis Romanum Imperium restitutum: Neq;
multo post: cum Germani etiam exercitus a Galliarum presidio tolle-
rentur: Consensu militum Iulianus factus est: Augustus, Interiectoq; an-
no ad Illyricum obtinendum profectus: Constantino Parthiis proelijs
occupatio: qui rebus cognitis ad bellum ciuile conuersus in itinere obiit
iter Ciliciã Cappadociãq; anno Imperij octauo & trigesimo: etatis quinto &
quadragesimo: meruitq; iter diuos referri Vir egregie trãq; litatis: placid⁹
nimiũ: amicis & familiaribus credens. Mox etiam vxoribus deditior:
qui tamen primis Imperij annis ingenti se modestia egerit: familiarium
etiam locupletator: neq; inhonoratos sinens: quorum laboriosa expertus
fuisse officia. Ad seueritatem tamen propensior: si suspicio Imperij mo-
ueretur: mitis alias / & cuius in ciuilibus magis q̃ in externis bellis sit lau-
danda fortuna.

Imperiu Ro-
redactum.
Iulianus pas-
tor a mi. ras-
ctus.

Constan. iter
diuos relat⁹

Cõstati. quo
anno et vbi
mortuus sit.

Attende.

Caput. VII.

Per hoc satis
apparet nrm
Eutropium
sub iuliano
floruisse ac
bello Parthi-
co a iuliano
gesto iter fuis-
se.

Erunt hinc Iulianus rerum potit⁹
eit: ingentiq; apparatu Parthis intu-
lit bellum: Cui expeditioni ego quo-
q; interfui. Aliquot oppida & castella Peria-
rum in deditioem accepit: vel vi oppugna-
uit: A syriamq; populatus: Castra apud The-
lis fontem statua aliquandiu habuit: Remeani
q; victor dum se inconsultus proelijs inserit:
hostili manu interfectus est Sex. o. Kl. Iulij:
Imperio anno septimo: etatis altero & Tri-
gesimo atq; inter diuos relatus est. Vir egre-
gius et rempublicam insigniter moderatu

Sub quo flo-
ruerit Eutro-
pius.

Iulian⁹ truci-
datur & i di-
uos relatus.

Iuliani lre:

rus: si per fata licuisset. Liberalibus discipulis apprime eruditus: grę-
cis doctior: atq; adeo vt latina eruditione nequaquam cum gręca scientia
conueniret: facundia ingenti et prompta: memorię tenacissime atq;
amplissime: in quibusdam philosopho prior. In amicos liberalis: sed
minus diligens q̃ principem decuit: Fuerunt enim nonnulli qui vulne-
ra glorię eius interrent. In prouinciales iustissimus: & Tributorũ qua-
tenus fieri posset oppressor: Ciuilis in cunctos: Mediocre habens gra-
rij curã: Glorię auidus: ac p̃ eã animi plerũq; imodici Nimiis religionis
Christianę insectator: perinde tamen vt cruore abstineret: Marco Anto-

Iuliani mo-
res descripti

Iuliani me-
morię. cecũ-
ditas.

Iulian⁹ xp̄ia
nos ardēter.
infectās.

nio non absimilis : quem etiam emulari studebat.

Caput. .VIII.

Iulianus. M.
Antonijemu
lus.

Iouinianus genitus patre Var/
roniano : incola agri Singido/
nensis / prouincię Pannonię eius
patri : cum liberos crebro amitteret : pre/
ceptum in somnio est : eum , qui iam in ita
te vxoris partu edendus foret : diceret Io
uinianum . Hic fuit insignis corpore : le/
tus ingenio : litterarum studiosus ad opti
nendum imperium . Consensu exercitus lectus est : Commendatione pa/
tris militibus q̄ sua notior : qui iam turbatis rebus exercitu quoq; inopia la
borante Vno a Persis atq; altero proelio victus / pacem cum Sapore neces/
sariam quidem / sed ignobilem fecit . Mutatis finibus : ac nonnulla Im
perij Romani parte tradita : quod ante eum annis .ccc. & viginti duo/
bus fere : ex quo Romanum imperium conditum erat nuq̄ accidit : qui
netiam legiones nostrę ita et apud Claudium per Pontium Telesinum :
et Hispaniam apud Numantiam ; et in Numidia sub iugo missę suut : vt
nihil tamen finium traderetur / et pacis conditio non penitus reprehē/
denda foret . Ipsi foederis necessitate / tum cum in integrum fuit / multa
reuoluisset : Sicut a Romanis omnibus his bellis quęcūq; memorauit fa
ctum est : Nam Samnitibus / et Numantinis / et Numidis confestim bel
la illata sunt . Neq; pax rata fuit : sed dum emulum Imperij verere
tur : intra orientem residens : glorię parum consuluit . Isq; iter ingres
sus : atq; Illyricum petens in Gallicię finibus repentina morte obiit .
Vir alias neq; iners neq; imprudēs : Multi examinatū opināt nimia edulita
te : inter cœnandum enim nimis epulis indulserat . Alij odore cubi
culi quod ex recenti tectorio calcis : graue quiescentibus erat : Quidam
nimietate prunarum quas graui frigore adoleri multas iusserat . Des
cessit Imperij mense septimo : Quarta decima .Kl. Martias etatis : vt
qui plurimum vel nimium tradunt : tertio et trigesimo anno / ac beni/
gnitate Principum qui ei successerunt inter diuos relatus est : Nam et
ciuilitate propria et natura admodum liberalis fuit . Is statuerat Ro
manę rei Iouiniano eodem & Varroniano Consulibus : anno Urbis con
ditę Millesimo Centesimo nono & decimo . Quia autem ad inclytos :
Principes venerandosq; preuentum est : Interim operi modum dabimus .

De Iouinia
nisomnio.
Iouinianus
līarū amator

Romani ipe
rij mutatio
parte danda

Attende.

Iouinian⁹ re
pētina puēt⁹
morte.

Ioui . i diuos
relatus.

Eutropi⁹ li =
bro finē ipo =
nit.

De morte Io
uinianivaria
varij loquun
tur.
Quo āno Io
ui. decessit.

Nam reliqua stilo maiore adicienda sunt: quę nunc non tam pretermittimus: q̄ ad maiorem scribendi diligentiam reueruamus.

Hucusq; Hystoriam Eutropius cōposuit. cui tamen aliqua Paulus Diaconus addidit: iubente domina Adilperga Christianissima Beneuenti ductrice: coniuge Domini Archi sapientissimi principis: et ideo quę sequuntur idem Paulus ex diuersis auctoritatibus proprio stilo cōscrixit.

VIRTVTI OMNIA PARENT.

Nicolai Maillard Rothomagensis Ad clarissimum diui Victoris Calerensis primatē Thomā Chambon: Ac verum litterarum amatorem;

EPYGRAMMA.

Utropius cęcis latitans qui stabat in vmbri;
 Dulcius huc Rutilo fudit ab ore melos.
 Nunc Diaconus adest cumulato Paulus honore;
 Qui sua gratanti limina pandit ope.
 Inclyta nam latię repetunt primordia gentis:
 Extolluntq; tuum martia Roma caput.
 Quę bene digna suis referendo gesta triumphis;
 Hystorico similis manat odore liquor;
 Alterno gemini fratres temone videntur:
 En redit hic pollux; Castor et ille perit.
 Quod studiosa boni subeant si pabula campi;
 Hoc poterit nullus rodere liuor opus.

τελος.

PAULI DIACONI DE GESTIS ROMANO-
RVM LIBER PRIMVS AD EVTROPII
HYSTORIAM ADDI-
TVS.

Capit. .I.

Gratianus va-
le. p. Cur fu-
nari cognom-
to dictus fuerit

Valen. ydo-
lis imolare
recusat & hic
tribunatus pri-
uatur.
Gratianus iu-
uenis admo-
dum vale. fili-
us imperator factus

Procopius ty-
rannidem inua-
dit.
Generalis
terremotus in
vniuerso or-
be factus
Eudoxius Ar-
rianæ heresis
episcopus.

Anno ab vrbe condita Millesimo Cen-
tesimo nonodecimo. Valentinianus
Tricesimus octauus e Pannonia Ci-
baliensi editus: cum esset Tribunus scutario-
rum apud Niceam Augustus appellatus:
Pratrem Valentem Constantinopoli in com-
munionem regni assumpsit. Huius pater
Gratianus mediocri stirpe ortus: apud Ci-
balas Funarius appellatus est: eo quod venali-
tium funem portanti quinque milites nequi-
uerunt extorquere. Eo merito adscitus in
militiam vsque ad prefecturam pretorianam po-

Valen. augu-
stus electus.

tentiam conscendit. Ob cuius apud milites commendationem: Valen-
tiniano Imperium resistenti illatum est. Qui cum sub Iuliano Augusto
Christianitatis integram fidem gereret: cum ut dictum est scutariorum
Tribunus esset / iussus ab Imperatore sacrilego: aut imolare ydolis: aut
militia excedere: sponte discessit: nec mora Iuliano interfecto: Ioniano
quod mortuo. Valentinianus qui pro nomine Christi amiserat Tribuna-
tum: in locum persecutoris sui accepit Imperium. Qui cum iam an-
no tertio Imperij cum Valente fratre ageret. Gratianum filium: nec-
dum puberem: hortatu socrus & vxoris Augustum creauit. Eodem
anno apud atrabatas vera lana de nubibus pluuię mixta defluxit.
Constantinopoli grando mirę magnitudinis decidens nonnullos ho-
minum extinxit. Procopius apud Constantinopolim his diebus ty-
rannidem inuadens apud Phrygiam salutarem extinctus est. Plurimi
quod eius partis cęsi: atque proscripti sunt: quod est considerandum. Per hæc
tempora terremotus per totum orbem factus est: Ita mare litte egres-
sum est: ut Sicilię multarumque Insularum Vrbes concussę / & subru-
ptę: innumerabiles ferme populos ruinis oppresserunt. Valens inte-
rea ab Eudoxio Arrianę hereseos Episcopo baptizatus: in sequissi-

Valen. primus
imperator (ut
orofius atte-
statur) chri-
stianus fuit.

Dira ac ob-
scena prodigi-
a.

Varię insulare
vrbes concus-
sę.

...am heresim dilapsus est: conatusq; catholicos persequi: sed fratris au-
 ctoritate compressus est: Ea tempestate Athanaricus Rex Gottho-
 rum christianos i gente sua crudelissime persequitur: et ad coronam mar-
 tyrij sublimauit. Valentinianus Saxones gentem in oceani littoribus
 et paludibus inuis sitam: virtute atq; agilitate terribilem: Romanis fi-
 nibus eruptionem meditantem: in Francorum finibus oppressit. Bur-
 gundionum quoq; plusq; .lxxx. milia armatorum: ripę Rheni flumi-
 nis infederunt. Qui tamen non multo post tempore christiani effecti
 sunt: Valentinus inter hęc in Britannia anteq; tyrannidem inuaderet:
 oppressus est. Valentinianus anno Imperij sui Vndecimo cum Sarmatę
 sese per Pannonias diffudissent: eosq; vastarent bellum in eos parans: dū
 apud Brigionem oppidum Squadorum legationi responderet: anno eius
 quinto & quinquagesimo: subita effusione sanguinis: quę gręce apoplexis
 vocatur: voce amissa: sensu integer expirauit: quod quidem intemperan-
 tia cibi ac seueritate qua art^o diffuderat: accidisse plures detulerunt. Fuit
 autem imperator egregius: vultu decens: solerti ingenio: animo grauis: mo-
 ribus Aureliano similis: Sermone cultissimus: quanquam esset ad loquē-
 dum parcus: Seuerus: vehemens: infestus vicijs / maxime auaricię: seuerita-
 tem eius tamen nimiam & parcitatem: Quidam crudelitatem et auari-
 ciam interpretabantur. Acer in his quę memoratus sum: Adrianoq; pro-
 ximus probatur: pingere venustissime: pronus erat meminisse / arma noua
 meditari: fingere cera seu limo simulachra: prudenter vti locis: temporib^o:
 sermone. Atq; vt breuiter concludā. Si ei fidis hominibus: quibus sese qua-
 si fidissimis et prudētissimis dederat carere: aut probatis vti licuisset: haut
 perfectus dubie princeps enituisset.

Saxones a
 valen. oppri-
 muntur.
 Burgōdiōes
 xpiani esse:
 eti.

Valen. sāgui-
 nis effusione
 subito mori-
 tur.

Valentiani
 mores.

Valen. sūma

Athanasio^o
 gotthor^o rex
 xpianor^o pfe-
 cutor.

Quo iperij
 anno dece-
 dit valētin.
 Apoplexis
 sanguinis ef-
 fusio dī.

Valen. arte^o

Caput. .II.

Gratian^o va-
 len. fili^o i occi-
 dēte regnat.

Nno ab vrbe condita Mille^omo
 Centesimo Vicesimo octauo Va-
 lens Trigessimus nonus Imperiū
 orientis quattuor annis / Valentiniano
 mortuo / tenuit. Gratiano Valētiniani fi-
 lio in occidentali parte regnante: qui sibi
 Valentianum fratrem paruulum admo-
 dum: socium creauit Imperij. Hic enim
 Valentinianus: dudum laudante vxore sua pulchritudinem Iustine: sibi
 eā sociavit in matrimonio: legesq; ppter illā cōcessit. vt oēs q; voluisset: i-
 pune bina matrimonia susciperent. Nam ideo populosas fore gen-
 tes: quia hoc apud eas solenne est. Accepta ergo (vt diximus) Va-

Valens ioriē
 te imperat.

Valētinian^o
 duas vxores
 ducit

Lex aua. lac-
 ta de duab^o
 vxoribus du-
 cendis.

Pauli diaconi de Romanorum gestis.

Valen. ex iu
stina quattuor
suscepit filios

lentinianus iustina : & dedit ex ipsa quattuor filios : Valentinianum quem
sibi (vt premisimus) Gratianus sociavit in regno : & Gratam : iustam
que : et Gallam . Valens igitur impietatem quam dudum meditatus fue
rat operibus explens / lege data vt monaci militarent : nolentes ; per tri
bunos & milites fustibus iussit interfici . Quorum innumera multitudo per
vastas Egypti solitudines diffusa constat : precipue que apud Nitriam marty
rij consecuta est palmam : ac per singulas vbi que provincias aduersus catho
licas ecclesias : & recte fidei populos : diuersa sunt illata incomoda . Interea in
Aphricę partibus Thirmum sese excitatis Maurorum gentibus Regem
constituens ; Aphricam Mauritaniam que vastauit . Contra quem Theodo
sius Theodosij / qui post Imperio preffuit / Pater a Valentiniano missus : ef
fusas Maurorum gentes multis proelijs fregit . Ipsum Thirmum afflictum
et oppressum ad mortem coegit . Qui postquam experimentissima proui
dentia Aphricam composuisset : stimulante inuidia iussus a Valente inter
fici : apud Carthaginem baptisari in remissionem peccatorum preoptauit
Ac demum gloriosa morte accumbens percussori iugulum vltro prebuit
Ea tempestate gens Hunnorum diu inaccessis seclusa montibus repenti
na rabie percita exarsit in Gotthos : eos que conturbatos ab antiquis sedibus
expulit . Gotthi transito danubio fugientes : a Valente sine vlla foederis
pactione suscepti sunt . Deinde propter intolerabilem auariciam maxi
mi ducis : fame compulsi in arma surgentes : victo Valentis exercitu sese per
Thracias infudere omnia cedibus incendij que vastantes . Quibus cognitis
Valens Anthiochia egressus : cum aduersum Gotthos exercitum aptaret
sera peccati poenitentia stimulatus . Episcopos ceteros que sanctos reuocari
de exilijs imperauit : Denique lachrymabili cum Gotthis bello commisso :
ad primum Gotthorum impetum : perturbate Romanorum equitum tur
me : nudatos pedites deseruere . Qui mox equitatu hostium sceptri : ac sagit
tarum nubibus obruti . Insuper cum ametes metu huc illuc que fugitarerent : su
ditus interiire : Ipse Imperator cum sagitta saucius versus que in fugam ob do
lorem nimium : sepe equo laberetur : atque in vilissimam casulam deportatus es
set : superuenientibus Gotthis igne que supposito concrematus est . Denique pe
tentibus Gotthis vt eis Episcopos mitteret a quibus fidei rudimenta susci
pererent : Valens doctores ad eos Arriani dogmatis misit : sic que vniuersa illa
gens effecta est Arriana . Iusto itaque dei iudicio ab illis igne crematus est : quos ip
se perfidie succederat igne . Gotthi vero Imperatore occiso : iam securi ad Vr
bem properant Constantinopolitanam : vbi tunc dominica Augusta Va
lentinis Vxor : multas pecunias plebi largita : ab Urbis vastatione hostes sub
mouit : Regnum cognatis fideliter viriliter que seruaui .

Ecclesie per
secussio.
Theodosius
Mauros pro
fligat.

Theodosius
baptisatur.
Theo. exitus

Ingens Ro. &
got. conflictus

Valens sauci
igne absumi
tur.

Dñica got
tho expellit

Valens. l. tu
lit vt mona
chi militaret

Thirmus rex

Thirmus mo
ti compellitur

Hunni Got
thos expel
lunt.

Santi episco
pi a valente de
exilio reuoca
ti.

Gotthi arria
nifaci sunt.
Gotthi victo
res vrbe con
stan. petunt.

Caput.

.III.

Nno ab vrbe cōdita Millesimo
Centesimo .xxxij. Grānus q̄/
dragesim⁹ ab Augusto post mor
tem Valentis sex annis Imperiū tenuit.
q̄uis iam dudum ante cum patruo Va
lente & cum Valentiniano fratre regna
ret. Igitur Grānus admodū iuuenis cū
inestimabilem multitudinem hostium

Gratianus.

Grānus dei
auxilio fret⁹
plium com
mittit.

Ambrosius
mediolani
Episcopus
electus.

Iheronym⁹
in bethleez
palestine vr
be/quo tpe
floruerit.

Sythas cui
tauit Alexā
der: quos
Theo. vicit.

Athanic⁹
Gotthoru.
Rex.

Romanis infusam finibus cerneret: fretus xp̄i potentia: longe impari mili
tum numero sese in hostem dedit. Et continuo apud Argētariam oppidū
Galliarum formidolosissimum bellū incredibili sc̄licitate confecit. Nam
plusq̄. xxx. milia Alamanorū minimo romanorū detrimento in p̄elio in
terfecta narrantur: hoc deniq̄ ei recta fidei cultura tribuit nam cum vsq̄
ad id tēpus italia arriane perfidie morbo langueret Post Auxentij seram
mortem: cū Ambrosius ex Pagano Iudice subito ap̄d Mediolanū diuino
nutu Episcopus fuisset ex cunctis electus: moxq̄ catholico baptisate tin
ctus: p̄sul esset ordinatus. Cūq̄ profide catholica libros Graciano Im
ratori porrexisset: ac reuerentia (q̄ debuerat) susceptus esset: vniuersa sta
tim ad rectam fidem Italia repullulauit. Eo tempore in Gallijs ap̄d Turo
nos multis beatissimus Martinus lampabat virtutibus: totoq̄ orbe doctri
nis & scientia clarus: ap̄d Betleem ciuitatē Palestine sydus radiabat Ihero
nymus. Porro gracianus cum animaduertisset Thraciam Daciamq̄ tan
quam genitales terras possidentibus. Gotthis/Thaiphalsq̄: atq̄ omni p
nitie atrocioribus commisit Alanis: extremum Romano nomini periculū
instare. Eadem prouisione qua quōdam legerat nerua Hispanum virum
Traianumq̄ quem resp. reparata est Accitum & ipse nihilominus eque ab
Hispania Theodosium: fauentibus cūctis apud Siriniū purpuram induit:
etatis annum tertium & trigessimū agentem: orientisq̄ & Thracie simul
imperio p̄fecit. Itaq̄ Theodosi⁹ afflictam remp. ira dei: reparandā credi
dit misericordia dei: omnem fiduciam sui ad opem xp̄i referens. Maximas
illas Sythicas gentes formidatas cunctis maioribus: Alexandro quoq̄ illi
magno euitatas: ac tūc extincto Romano exercitu: Romanise quis armisq̄
structissimas hoc est Alanos: Humnos: & Gotthos incūctāter aggressus:
magnis multisq̄ p̄lijs vicit. Urbem Constantinopolim victor intrauit.
Et ne paruum ipsam Romani exercitus manum assidue bellando deterre
ret: tunc extemplo Fœdus cum Athanarico rege Gotthorum percussit:
Athanaricus Constantinopolim ad Theodosiū venit: quē ille mira animi

Alamanor:
maxia str a
ges.

Italia ad re
ctā rediit fi
dem.

Diu Marti
nus turonis
flore.

Theodosius
ip̄io p̄ficur

Theo. vrbe
cōstā. victor
ingreditur.

Fœdus per
cullum.

Pauli diaconi de Romanorum gestis.

iocunditate & affectatione recepit. Denique cum Urbem Athanaricus intrasset: & tam edificia ciuitatis quam exornati quasi ad diem festum populi frequentiam cerneret: ac per singula mente inhereret: Cumque deinceps Imperatoris regiam ingressus: obsequia: officiaque diuersa conspiceret: sine dubio inquit. Deus terrenus est Imperator. Contra quem quicumque manus leuare nisus fuerit: ipse sui sanguinis reus existit. Nec mora tamen superueniente validudine rebus humanis excessit, Cuius exequias Imperator ipse prece- dens: dignę eum tradidit sepulture. Ac vniuersę Gotthorū gētes rege defuncto: aspicientes virtutem benignitatemque Imperatoris Theodosij Romano sese Imperatori dederunt. In hisdem etiam diebus Parthi ceteręque barbarę nationes Romano prius nomini inimicę: vltro Constantinopolim ad Theodosium misere legatos/pacemque supplices poposcerunt: factumque cum eis foedus est. Interea cum Theodosius in ciuitate subactis Barbarorū gentibus Thracias tandem ab hostibus liberas redidisset: & Archadium filium suum consortem fecisset imperij: Maximus vir quidem strenuus & probus atque Augusto dignus: nisi contra sacramenti fidem per tyrannidem emerisset: sed in Britannia inuitus ab exercitu Imperator creatus: in Galliam transijt. At vero Gratianus dum exercitus negligeret: & paucos ex Alanis quos ingenti auro ad se transtulerat: veteri ac Romano militi anteferet. Adeoque Barbarorum comitatu & propria amicitia capit: vt nonnunquam eodem habitu iter faceret: odia contra se militum excitauit. Maximus ergo ab infensis Gratiani legionibus exceptus: eundem subita incus- sione perterritum in Italiam transire meditantem dolis/circumuentum interfecit: etatis nouem & viginti annos habentem: Fratremque eius Valentinianum Augustum etiam expulit. Valentinianus in orientem refugiens: a Theodosio paterna pietate susceptus est. Fuit autem Gratianus litteris haud mediocriter institutus. Carmen facere probatus: ornate loqui: Explicare controuersias Rethorum more. Nihil aliud dieque noctuque agere quam spiculis meditari: summęque voluptatis: diuineque artis credere: destinata subire: parcus cibi Somnique: ac libidinis victor: cunctisque esset plenus bonis: si ad cognoscendam reipublicę gerendę scientiam animum intendisset: a qua prope alienus: non modo voluntate sed etiam exercitio fuit.

Athanasii dictum.

Varię gētes a The. pacę exposulāt.

Archadius tyrannis.

Interficiuntur Gratianus Maximido. Val. a Theodosio exceptus. Gratiani littere.

Gratiani caritas.

Moritur Athanasius Gotthorū dedito.

Archadius Theodosij filius Impio ascriptus.

Gratianus Barbaros amore prosequens.

Expellitur Valēti.

PAULI DIACONI DE RO. GE. LIBER SECVNDVS. Caput Primum.

Theodosius
Impiū tenēsBellic⁹ An-
dragatij ap-
paratus.Diuī Marti-
nivaticiniuz
De Maxi-
pditione fu-
tura.Arbogastis
dolus.Eugenius
ydolorum
cultor.

ANno ab vrbe condita Millesimo Cen-
tesimo Tricesimo octauo Theodosi⁹
genitus patre Theodosio; matre Ter-
mātia Quadragesimus primus Imperator;
interfecto per Maximū Gratiano: Imperium
Romani orbis obtinuit solus; mansitq; in eo
annis. xi. cum iam in orientis partibus sex an-
nis/ Gratiano viuente/ regnasset. Itaq; cau-
sis ad bellum ciuile per motus cum e duobus
Augustis fratribus: vnus interfecti vltione:
alterius restitutione procuraret sese aduersū
Maximum tyrannum/ sola fide maior; nā lon-

Theodosij
origo.Maximus
Tyrannus.

ge minor vniuersi apparatus bellici comparatione proripuit. Aquileiē tūc
Maximus isederat Andragatius comes eius summā belli administrabat.
Qui cum largissimis militum copijs astuto consilio omnes alpium ac flu-
minum aditum communisset. Dum nauali expeditione incautum hostem
preuenire parat: & obruere sponte: in super eadem quē obstruxerat clau-
stra deseruit. Ita Theodosius nemine sentiente alpes intrauit atq; Aquilei-
am improuisus adueniens: magnum hostem Maximum ac trucem: & ab
immanissimis quoq; Germanorum gentibus tributa ac dispendia solo ter-
rore nominis exigentem: sine controuersia clausit: coepit: occidit. Hāc Ma-
ximi perditionem beatus Martinus ante pdixit. Valentinianus recepto
Italię potitus Imperio est. Andragatius comes cognita Maximi nece: pre-
cipitem sese enauī in vndas dedit/ ac suffocatus est. Theodosius incru-
entam victoriam deo procurante suscepit. Victorem quoq; Maximi filiū
quem Imperatorem pater Gallis infātili etate reliquerat: extinxit. Valen-
tinianus iunior cum in Gallias transisset/ ibi trāquille remp. ageret/ apd
Vienniam dolo Arbogastis comitis sui strangulatus: atq; vt voluntariam
sibi consciuisse mortem putaret: laqueo suspensus est: quo extincto Arbo-
gastes tyrannum creauit Eugenium: eligens hominem cui titulum Impe-
ratoris imponeret: ipse aucturus imperium. Vir Barbarus animo: cōlilio:
manu: audacia: potentiaq; nimius contraxit vndiq; innumeras inuictasq;
copias vel Romanorum p̄sidijs vel auxilijs Barbarorum. Alijs potesta-
te: alijs cognatione subnixus. Deniq; extabat genere Francus: cultorq; for-
didissimus ydolorū. Igit̄ Eugeni⁹ atq; Arbogastes cū instructa acie alpiū
transitus tenerent. Theodosius expers sibi ac somni: orationi incumbens:
totam noctem peruigil exegit: cum tamen se esse destitutum a suis sciret ab
hostibus circumseptū nesciret: fiducialiter arma corripuens: signoq; crucis

Maximus a
Theod. vict⁹
atq; interfect⁹Valentiniā-
nus iunior
strāglatur.Eugenius
Tyrannus.Theodosius
orōni vacās.

Pauli diaconi de Romanorum gestis.

Theo. Totā spē i crucis signo ponens

signatum prelio dedit: ac se in bellū (etiam si nemo sequeretur victor futurus) immisit. Nam consultus Ioannes Anachorita: eum victurum spondere rat. Quem cū Arbitio hostilium partiū comes: ignarum circūpositis excerpisset insidijs: conuersus mox ad reuerentiam Augusti: eum non solum periculo liberauit. Verū etiam auxilio instruxit. Cūq; ad congressionem ventum esset: vehemens turbo ventorum a parte Theodosij in ora hostium ruit: qui ab eius parte spicula missa valenter hosti infingeret: & hostili manu missa repelleret. Nec mora parua suorum data strage victori se Theodosio hostilis exercitus prostravit. Eugenius captus atq; interfectus est. Arbogastes a se manu percussit: premiserat deniq; peius Theodosius decem milia armatorum Gotthorum/que ab Arbogaste Comite: funditus deleta sunt. Quos utiq; Theodosio perdidisse: magis lucrū q̄ detrimentū fuit.

Ioānis Anachorite oraculum.

Mira Turbinis vis & impetus.

Arbogastes manū sibi ipsi inferens

Victor euadit Theodosius. Interficitur Eugenius.

Arbogastes manū sibi ipsi inferens

At cuius laudē ob insignem victoriam: Poeta quidam eximius sed in fideliter inter cetera hos versiculos cecinit: Onimium dilecte deo tibi militat ether: Et coniurati veniunt ad classica venti. Huic ferunt somnio nomen parentes monitos sacrauisse: quod in latinum a deo datum potest intelligi. De hoc etiam oraculo: in Asia diuulgatum est. Eū valenti successurū: cuius nomen Th. O. atq; D. litteris iniciaret. Qua cognitiōe principij deceptus Theodorus cum sibi imperium deberi presumeret: celestis cupidinis supplicia persoluit. Fuit autem Theodosius propagator rei publicę atq; defensor eximius: moribus & corpore Traiano similis: quantum scripta veterum et picturę docent: a quo & originem traxit. Sic eminens status: membra eadem: par cęsaries: os simile absq; eo q̄ illi aliquantulū vellendo steriles genę: neq; tam ingentes oculi erant. Nescio an tanta gratia tantusq; flos infantię seu tanta dignitas in incessu fuisset. Mens vero prorsus similis: adeo ut nihil dici queat/ quod non ex libris eius in istum videatur transferri: clemens animus: misericors: communis: solo habitu differre se a ceteris putans. In omnes honorificus. Verum effusus in bonis simplicia ingenia eque diligere: Erudita mirari: sed innoxia largiri: Magno animo: magno amore ciues/vel priuato contubernio cognitos: eosq; honoribus: pecunia: beneficijs ceteris munerare: presertim quorum erga se vel patrem: aspero casu officia comprobasset. Illam tamen quibus Traianus asperus est violentiam scilicet & cupidinem triumphandi vsque adeo detestabatur: ut bella non mouerit sed inuenerit ministeria lasciuia/psaltriasq; comessationibus adhiberi lege prohibuit. Consobrinarum nuptias tanquam sororū interdixit: litteris mediocriter doctus: sagax plane: multumq; diligens ad noscenda gesta maiorum: execrabatur cum legisset superbiam dominantium precipue perfidos & ingratos. Irasci sine rebus indignis sed subito

Carmē i victorie honorem cōfectū

Claudianus poeta intelligi videtur.

Th. vñ nom traxerit.

Th. vñ nom traxerit.

A Traiano originē traxit Theodosius.

A Traiano originē traxit Theodosius.

Th. mores.

Th. Traiāo haud absimilis. Theodosij cōpatio ad Traianum.

The. a traiano discriminē.

Theo. amor in cunctos.

Attende.

Theodosij prohibitio De ira The.

Theo. amor in cunctos.

Theodosij prohibitio De ira The.

Ille fuit A-
thenodorus
ex Plutar-
cho.

flecti: vnde quoque dilatione modica / emoliebantur interdum seuera p̄ce-
pta: habuitque a nature munere: quod Augustus a philosophiæ doctore. Qui
cum vidisset eum facile commoueri: ne asperum aliquid statueret: monuit ubi
irasci cœpisset. Quattuor atque viginti Græcas lras memoria recenseret: vt
illa concitatio quæ momentu est alio traducta: parui t̄pis iteriectu læguesceret.
Melior haud dubie quæ est rare virtutis post auctam annis potentiam regalē:
auri argenti que pondera sublata: a tyrānis multis ex suo restituit. Inerat ei cu-
ra pietatis eximiæ. Colere patruum tanquam genitorē fratris mortui / Sororis
que liberos habere pro suis. Cognatos: Affinesque parentis animo cōplecti. Elegans
lectumque conuiuium dare: nec tamen sumptuosum: miscere colloquia pro personis: studio:
dignitatibus: sermone cum grauitate iocundo. blādus pro concors maritus
exercebat: neque ad illecebras neque ad lassitudinē ambulationibus cum esset
ocium: animi reficiens. Regebat valitudinē cōtinētia vescendi. Huius & apud
homines mansuetudo: & quanta extiterit apud deum deuotio: hoc vno monstra-
re exemplo. Nam cum apud Mediolanum missarum fruiturus solēnijs eccliam vel-
let intrare: cumque beatus Ambrosius pro quodam facinore nisi publicæ pœnite-
ret non admissurum se diceret: & prohibitionē humiliter ptulit: & satisfactionem
non erubescens: indictum ab Episcopo pœnitentiæ modum: deuotus excepit.
Huic sociata in coniugio Flaccilla fuit: ex qua Archadium & Honorium genuit:
qua defuncta Gallam Valētiniani maioris & Iustine filiam: Valētiniani quo-
que iunioris sororē in matrimonium duxit quæ ei Placidam peperit: cui postea de
matris nomine Gallæ cognomen tum accessit. Itaque Quinquagesimum Theodosius
annum agens etatis in pace apud Mediolanum rebus excessit iherosolimitanis. Vtrique
remp. vtrisque filijs Archadio & Honorio quietam relinquens. Corpus eius
eodem anno Constantinopolim translatum atque sepultum est.

Attēdad irā
cōpescēdā p
iracūdo opti
mā admoni
tionem.

Diuus Am-
brosi⁹ Theo-
dosiū admit
tere cur re-
cuset.

Forte Placi-
diam lege.
Archadius
Honorius
Theodosij
filij.

Pietas Theo-
dosi eximia
in p̄etes.

Mirū deuo-
tiōis exēplū
Attende.

Theodosius
fate cōcedit.

Th. corp⁹ cō
stātinopoliz
translatum.

PAVLI DIACONI DE RO-
MANORVM GESTIS.
LIBER TERTIVS.
Caput Primum.

Anno ab Vrbe cōdita Millesimo
cētesimo Quadragesimo nono:
Archadius Augustus in oriente
factus: Honorius frater eius in occidente
Quadragesimo secundo loco: commune
Imperium (diuisis tantum sedibus) tene-
re cœperunt. Quorum pater curam vi-
ris potētissimis mandarāt habere: Id est

Honorius &
Archadius
Imperant.

Pauli diaconi de Romanorum gestis.

Ruffinus & Stilico morit
Archadius
Gildo ipiuz
vsurpat.
vl Mascelzer
Gildo is cru-
delitas in oc-
cidendis frs
filijs.

Ruffino orientalis aule Stiliconi occidentalis Imperij. Vixitq; Archadius post patris excessum annis. xij. Imperijq; summam Theodosio filio paruo admodu moriens tradidit. Interea Gildo Comes Aphricę cognita Theodosij morte/arbitratus minimam in paruulis spem fore: Aphricam iuri proprio cepit vsurpare Huius frater Mascelzer germani perfidiam perhorrescens; in Italiam redijt: Gildo duoseius filios; quos pater reliquerat: dolo circumuentos occidit. Ad hunc iam hostem bello inequendum: Mascelzer frater missus est. Mascelzer iam a Theodosio sciens quantum viribus desperatissimis oratio hominis per fidem Christi clementiam dei impetraret: Caprariam insulam adijt. Inde secum sanctos viros adducēs: cum quibus orationibus ac ieiunijs dies aliquot continuauit & noctes. Ante triduum quoq; q̄ hosti contiguus fieret: cernit noctu beatum Ambrosium paulo ante defunctum: quando victoriam caperet/diem sibi indicantem/& locum ac tertio demum die post noctem orationibus hymnisq; peruigilem: cum quinq; solummō milibus aduersus. lxxx. milia hostium pergens: eos dei nutu sine bello in deditioem accepit. Quo viso auxiliarij Gildonis Barbari: illico terga dedere. Gildo et ipse fugam arripens: ascensa naui: cum in Aphricam redisset: post aliquot dies intrangu latus interiit. Sane idem Mascelzer erum secundarū insolentia tumens: ecclesiam dei temerare ausus est: atq; ex ea quosdam non dubitauit extrahere: secuta mox pœna sacrilegum est: nam post aliquantulum temporis: ipse punitus est. Interea Ruffinus cui orientalis aule a Theodosio cura commissa est: malo perfidię deprauatus: cum Barbarorum solatijs regnū temptaret inuadere: morte iustissima pœnas luit. Stilico quoq; occidentis tutor imperij: imemor collatorū bñficioꝝ: imemor affinitatis: nā socer extabat Honorij: Regnū & ipse Eucherio filio affectās: ingētia reip. itulit mala: nā sepe cū delei posset Barbaros fouit eos: sepe Alaricū cū Gothis suis vicit: sepe conclusit: sepeq; dimisit: cui q̄s fuerit exitus: suo melius loco dicetur Inter hęc omnium antiquorum presentiumq; longe immanissimus: Ragasus Rex Gotthorum: totam repentino impetu inuadit Italiam. Nam fuisse in eius populo pluq; ducenta milia Gotthorum ferunt. Hic supra hanc incredibilem multitudinem indomitamq; virtutem Barbarus erat et Scytha: qui omnem humani generis sanguinem dijs suis propinare deuorat. Inuadit illico Romam pavor infinitus: fit omnium paganorum i Vrbe concursus: declamatur a cunctis: sed hęc ideo perpeti: q̄ neglecta fuerunt magnorum sacra deorum. Magnis querelis vbiq; agere/& continuo de repetendis sacris: celebrādisq; tractatur: fere in tota Vrbe blasphemię ad nomen Christi tanquam lues aliqua: probris ingrauantur. Con-

Diuus Am-
brosi⁹ Mas-
in somnis de
victoria mo-
net.

Mascelzer
sacrilegium
inuadit.

Ruffinus.
punitur.

Ragasus ois
imanissim⁹.

Barbar⁹ Scy-
tha qd dijs
vouerat.

Sacrorū re-
paratio

Theodosius
Archadij
filius.

Mascelzer
Gildonis fr.

Masc. Theo.
exēplo deū
precat.

Vincitur gil-
do.

stragulatur
Gildo.

Eucherius.

Ragasūnu
merē copie-

Paganorū
conkursus.

Victu-
gasus

Gott-
ti pec-
venū
Hono-

Saul
pach-
sties

Atte-
liget

Qu-
reyn-
capi-

Ala-
te f-
uēt-
Mi-
thi-

Go-
mā-
rel-
tur

Vicitur Ra-
gasus.

ducuntur a Romanis aduersus Ragasum: duo pagani duces Gotthorū Saruset Viridinus Humnorū: sed non finit deus rem suę potentię: infidelium virtute tueri. Contritus namq; diuinitus Ragasus: in aspero fesula ni montis iugo: urgente vndiq; timore concluditur. Agmina q; quibus angusta dudum videbatur Italia: latendi spe in vnum ac paruum montis verticem trudentur: quo cum fame & siti conficerentur, Rex Ragasus solus spem fugę sumens: captus a Romanis in vincula conicitur: ac paulisper retentus vita priuatur. Tanta vero multitudo captiuorum Gotthorū

Ragasi fuga
et captio et
mors.

Gotthi velu
ti pecudes
venūdantur
Honorius.

fuisse fertur: vt in vilissimarum pecudum modū: singulis aureis passim greges hominum venderentur. Interea Alaricus Italiam ingressus: cum ab Honorio sedem: qua cum suo exercitu consistere posset / expeteret. Honorius deliberato consilio ei Gallias concessit: qui dum ad Gallias pergens ob recuperationem iumentorum apud Polentiam aliquantulum relesisset: Stilico comes in perniciem reipublicę Gotthos pertentans: dum eos in

Saulus i die
pasche i ho-
stes irruit.

sidijs aggredi cuperet: belli summam: Saulo pagano duci commisit: qui ipso sacratissimo die pasche Gotthis nil tale suspicantib; super eos irruit / magnamq; eorum partem prostrauit. Nam primum perturbati Gotthi / ac propter religionem cedentes: demum arma corripunt: more solito cohortantur: victoremq; virtute potiori prosternunt exercitum. Hinc in rabiem furoris excitantur: captum iter deserentes: Romā contendunt petere: cuncta per quę ierant: igni ferroq; vastantes: Nec mora venientes vrbem ca-

Saulus pa-
ganus.

Attende di-
ligenter.

Quo tēpo-
re vrbs rōa
capitur.

piunt: de vastant: incendunt: dato tamen prius p̄cepto: vt si quis in sacra loca p̄cipue sanctorum apostolorum Petri & pauli basilicas confugisset: hos imprimis inuiolatos securosq; sinerent: deinde quantum possunt p̄de inhiantes & sanguine temperarent. Capta itaq; Roma est Millesimo cētelimo Sexagesimo quarto conditionis suę anno / die sane tertia: sponte

Gotthorum
i vrbe irru-
ptio.

Alaric⁹ mor-
te subita p̄-
uētus.

Mirū de got-
this:

Gotthi rō-
mā redeūtes
reliq; euer-
tunt.

Gotthi Vrbe discedunt: facto aliquantarum edium incendio: sed ne tanto quidem: quantum olim a Cęsare factum est. Deinde per Campaniam Lucaniam: Brutiamq; simili strage bacchantes / regium peruenere: In Sicilia transire cupientes: quo cum transire a scēlis nauibus vellēt / perpessi naufragium plures suorum amiserunt. Alaricus inter hęc dum quid ageret deliberaret: apud Consentiam morte subita defunctus ē. Gotthi Basentum amnem de alueo suo: captiuorum labore deriuantes. Alari-

Gotthi. ab
vrbe dice-
dunt.

cū in medio ei⁹ alueo cum multis opibus sepeliunt: amnēq; meatui p̄prio reddētes: neq; locū scire posset: captiuos q; interfuerāt / extigūt. Regē dei ceps Athaulphū Alarici affinē Gotthi cōstituētes: Romā redeūt: siqd; reliqui fuit: more locustarū eradūt: auferētes ex ide Gallā Placidā Theodosij p̄cipis filiā: sororē Honorij quā libi Athaulphus ap̄ forū Cornelij: cō-

Gotthi Am-
nē (vt Alari-
cū sepeliāt)
ab alueo de-
uertunt.

Pauli diaconi de Romanorum gestis.

in nubio copulauit: quæ multo post reipublice commodo fuit. Nã ad hoc mariti animũ acerrimo ingenio subtilibusq; blãdimētis eũ, inflexit: vt vltro a Romanis pacem expeteret: qui ad Gallias proficiscens: apud Barcionẽ fraude suorum occisus est. Post quem Segericus regnum capiens: dum pacem romanis seruare disponit: et ipse a suis peremptus est.

Occiditur
Athau
segericus.

Caput. II.

Vuallia.

Eucherius
xpianorum
persecutor.

Q E inde Vuallia regnandi iura suscepit: ad hoc electus a Gothis: vt pacem infringeret: ad hoc a deo ordinatus vt confirmaret. Interea comes Stilico Vuandalorum perfidie & dolose gentis genere editus: Eucherium (vt dictum est) filium iam puerum Christianorum persecutionem meditantem

Stilico.

vt imperio substitueret: ante biennium Romanę irruptionis gentes copijs viribusq; intolerabiles: hoc est Alamanorum: Sueuorum: Vuandalorum: Burgundionũ: vltro in arma suscitauit: easq; pulsare Gallias voluit: vt sub hac necessitate: a genero in filium extorquere posset imperium. Tandẽ ubi Imperatori Honorio: exercituiq; Romano: hæc tam ingentia damna patefacta sunt: commoto iustissimo exercitu: occisus est Stilico: qui vt vnũ puerum purpuram indueret totius generis humani sanguinem dedit. Occisus Eucheriusq; filius: pauciq; cum hisdem Satellites tantarum molitionum puniti sunt. Eodem tempore clarissima loca Urbis: fluminibus dirupta sunt: quę inflammari ab hostibus nequiuerunt. Inter hæc apud Britãnias Gratianus tyrannus mox creatus occiditur.

Occiditur
Stilico.

Urbis loca
fulminũ eru
ptiõe diruta

Attende.

Gratianus
tyrannus
occiditur.

Caput. III.

Constantinus
imperator.

Didimus &
Viridanus.

Q Vius loco Constantinus ex infima militia ppter solam spem nominis: sine merito virtutis eligitur: qui ad Gallias transiens sepe a Barbaris incerto foedere illus: detrimento magis reipublice fuit q̃ augmẽto. tũc duo: iuuenes locupletes: Didimus & Viridianus acceptis p̃prijs seruis et vernaculis: sese patriamq; a Barbaris & Tyranno defendere moliti sunt. Aduersum hos Constantinus: Constantem filium ex mo

I de
roff
Cõ
cto

Hon

Cõf
rãnu
tur.
Max

Hera
ga.

Sopi
retici
Hippo
Aphr
tas q̃
rũirri
gręci
rytu
Legat
rio m

I dē refert orosius. Cōstātis victoria.

nacho Cēsarem factum; cum quibusdam fœderatis Barbaris i Hispanias misit. Constans Barbarorum fult^o auxilio; eos primo proelio peremit; qui bus barbaris dum claustra pirenei montis commissa fuissent / ab eis totaque per Gallias baccabatur ferocitas gentium Hispanarum prouinciis in tromissa est. Itaq; post multas strages; incendia; & rapinas; tandem diuisis sedibus; Barbari ad aratra conuersi Rpmānorum reliquos cœperunt; vt socios amicosq; fouere.

Cōstās cōstā-
tini filius ex
monacho i
perator fact^o

PAVLI DIACONI DE ROMANORVM GE-
STIS LIBER QVARTVS.

Caput primum.

Honorius.

Cōstātius ty-
rānus occidi-
tur.
Maximus.

Cgitur imperator Honorius dum vi-
res reip. quotidianis cerneret labefa-
ctari in commodis: virum strenuum
et bellicosum Constantinū comitē; ad gallias
cū exercitu misit. Is mox vt Galliam ingress^o
est continuo constantiū tyrānū / apud arelatē
extinxit. Constans vero eius filius a Gerontio
suo comite Viennę perēpt^o est. In cuius locū
gerōti^o Maximum quēdā substituēs; a militi-
b^o suis iugulat^o. Maxim^o deīn purpura exutus
in hispania exulans obiit; exinde Louinus a
pud Gallias mox vt assurrexit cecidit; Seba-

Cōstātini^o ad
gallias mit-
titur.

Gerōtius a
suis iugula-
tur.

stianus tyrannus frater eius continuo creatus occisus est. Tertullus con-
sul; qui se pricipē futurū in senatu gloriatus est; pari nihilomin^o exitu p^{er}it.
Attalus a gothis imperator effectus / postmodum captus a Constantino
missusq; Honorio truncata manu vitę relic^o ē. Heraclius quoq; cum sabi-
no genero / cum tribus milibus ac septingentis nauibus ex aphrica romam
tēdens. Sed p^{er} occursum Comitismarini territ^o & i fugā verius / arrepta nauis
sol^o carthaginē rediit / ibiq; perēptus est. Hos omnes honorio opia religio-
ne magna q; cōstantij industria iupauit; merito sane; his dieb^o p^{er}cipiēte ho-
norio; fauēte constantio (sopitis apud aphricam hęreticis) pax ecclesijs red-
dit; inq; fulgētissim^o tūc apd Hipponis regiū / totiusq; magr ecclesię flore-
bat Augustin^o; Interea Vuallia Gotthorū rex dei iudicio territ^o; Placidia
apud se honeste habitā; exigēte Cōstatio fratri Honorio reddidit; pacēq;
cū eo datis obsidibus pepigit; seq; p Romanis aduersū Barbaros q; hispa-
nias iuaferāt pugnaturū spopōdit. Mittūt e cōtrario Vuādalorū Sueuorū
q; Reges Pricipi Honorio legationē i hijs verbis. Tu cū oib^o pacē habe; oim
obsides accipe. Nos nob^o cōfligim^o; nob^o p^{er}im^o Vicim^o tibi; tuq; erit q^ust^o reip.

Tertull^o con-
sul.

Heraclij fu-
ga.

Sopit^o hę-
retici
Hipponis
Aphricę ciui-
tas q; ob aq;
rū irrigua a
gręcis cata-
rytū dicitur
Legati hono-
rio missi.

Hipponi flo-
ret. Augusti-
nus.
Placidia ho-
norio reddi-
tur.

Pauli diaconi de Romanorum gestis.

si vtrique pereamus. Hijs itaque tantis incommodis (deo fauente) sopitis Honorius Gallam Placidiam germanam suam Constantio suo Comiti: fide integerrimo et ingenti viro: iam dudum promissam: magno cunctorum gaudio sociavit: ex quo Valentinianum filium Constantii genuit: qui postea reipublice imperium gessit. Hoc in tempore foedus Constantius pepigit firmissimum cum Rege Gotthorum Vuallia: tribuens ei ad habitandum Aquitaniam Gallie prouinciam: Eiusdemque prouincie quasdam ciuitates vicinas. Cernens itaque Honorius vbique se Constantii virtute & ingenio: seu per bella seu pacis moderatione tueri: eum cunctis adnitentibus apud Rauennam in regni consortium adsciuit: qui nec dum septem mensibus euolutis: ex hac luce subtractus est. Hijs diebus apud Bethleem palestine beatissimus Iheronymus: expletis nonaginta vno vite annis: ad christum migravit. Sequenti tempore maximus apud Hispanias factione Iouiniani (qui tunc in re militari primus habebatur) tyrannidem arripuit: Nec multo post: superati vtrique et capti ab honorii exercitu: eidem cum apud Rauennam triennialia sua perageret: presentant: Hac tempestate Britanni: Scotorum pitionumque infestationes non ferentes: Romam mittunt: ac sui subiectione promissa contra hostes auxilia flagitant. Quibus statim ab Honorio militum legio: magnam Barbarorum multitudinem strauit: Ceterosque Britannie finibus expulit. Sed mox ut decessere/Romani aduecti iterum nauibus hostes obuia queque sibi conculcant ac deuorant: Rursusque aduolant Romanicis sive hostem trans maria fugant. Hoc tempore duntaxat Vuandali Alanique Hispaniam infestarent. Honorius ad eas defensandas: Castinum ducem cum exercitu dirigit: qui Castinus preclarum virum Bonifacium ac bellicis artibus exercitatum: inepto et iniurioso suo imperio: ab expeditionis sue societate abuertit. Bonifacius vero periculosum sibi: indignumque ratus eum sequi quem discordem superbientemque expertus esset: celeriter se ad portum urbis: atque inde ad Africam proripuit. Magnumque postmodum rei publice detrimentum: totiusque Africe causa excidij extitit. Castinus vero tanto collega ob suam intemperantiam priuatus: nihil dignum in hispanis gessit. Inter hec Placidia Augusta a fratre Honorio pulsa: ad orientem cum Honorio & Valentiniano filijs profecta a Theodosio Augusto Archadii alterius germani sui filio: honorifice libenterque suscepta est. Honorius vero postquam cum minore (de quo premissum est) Theodosio Archadii germani sui filio annis quindecim imperasset: cum iam antea cum fratre: annis ac sub patre duobus regnasset. Rempublicam (vt cupierat) paccatam relinquens: apud urbem Romam: vita exemptus est / corpusque eius iuxta beati Petri apostoli

Galla placidia Constantio sociatur.

Quo anno et tempore diu? Iheronymus ad deum migravit.

Barbari ab honorio fugati.

Augusta placidia ab honorio expulsa:

Valentinianus Constantii filius Vuallia Gotthorum rex.

Iheronymus Bethleem moritur.

Castinus honorii dux.

Bonifacius

Moritur honorius.

Honorij sepultura.

atrium: in Mausoleo sepultum est. Huic soboles nulla fuit. Nam duę Sti-
liconis filię: id est Maria & Hermantia: vna post alteram ei coniugio loci a-
te: vtręq; dei iudicio inopinata morte preuentę: ex luce virgines migraue-
re. Fuit sane Honorius moribus et religione patri Theodosio non valde
ab similibus: cuius temporibus quamuis multa externa bella surrexerunt: vel
nullo vel minimo sanguine quieuerunt.

Caput. II.

Sempto rebus humanis Honorio: fultus presidio Castini Ma-
gistri militum: Ioannes inuadit
Imperium: anno ab vrbe condita Mille-
simocentesimo Septuagesimo septimo.
Theodosius Archadij filius Quadrage-
simus tertius Regum Romanorum: orien-
tale regebat Imperium. Qui comperto

Maria & her-
mantia virgines.

Ioannes imperat.

Bonifacius.

Castinus in
exiliū missus.

Marbosi et
galbio oppressi.

patris sui Honorij funere: mox Valentinianum Amicę suę Placidie filiū
Cesarem effectum: cum matre sua Augusta: ad recipiendum occidentis
dirigit regnum. Quo tempore Ioannes dum Aphricam quam Bonifa-
cius obtinebat bellare poscit: ad defensionem sui infirmior factus est. De-
niq; veniens Placidia Augusta et Valentinianus Cesar: mira cum foelici-
tate continuo opprimunt: Regniq; gubernacula victores arripiunt: quo-
rum tunc milites crudeliter Rauennam depopulati sunt: eo q; illius ma-
xime ciues: tyrannice parti fauissent. Castinum vero magistrum militū dā-
nat exilio: cuius arripuisse factione tyrannidem credebatur. Data Etiove-
nia: eo q; Humni quos per ipsum Ioannes acceperat: eius studio remeas-
sent ad propria. Valentinianus igitur consensu totius Italię Imperator
efficitur: Itemq; ex decreto Theodosij Augustus appellatur. Dum hęc
geruntur: Achilles nobile oppidum Galliarum a Gotthis multa vi op-
pugnatum est: donec imminente Etio: non impuniti ascenderent. Boni-
facius inter hęc apud aphricam: potentia gloriaq; augebatur. Mittuntur
aduersus eum Marbati et Galbio: qui dum Bonifacium obsidere pa-
rant: ab eo interempti sunt. Exinde gentibusque vti nauibus nesciebant:
dum a concertantibus in auxilium vocantur: mare peruiū factū est. Rur-
sus contra Bonifacium Sigisvuldus Comes dirigitur. Bonifacius vero
sentiens se non posse tuto Aphricam tenere: cernensq; sibi periculum in-
stare: in perniciem totius reipublicę efferuescens: Vandalorum Ala-
norumq; gentem / cum Genserico suo Rege / ab Hispanis euoca-

Valentinianus
imperator factus
& Augustus
dictus est.

Bonifacius
vandalos &
alanos in auxi-
lium vocat.

Pauli diaconi de Romanorum gestis.

Aphricę intromisit: qui cunctam pene Aphricam: ferro: flamma: rapi-
 pinis: crudelissime deuastantes, Catholicam in super fidem Arriana impie-
 tate subuertere, Sub hoc turbine beatissimus: de quo premissum est: Au-
 gustinus Hipponensis Episcopus (ne ciuitatis sue ruinam cerneret a tertio
 eius obsidionis mese: Sex & Sexaginta annis uite expletis: ex quibus Qua-
 draginta in clericatu seu Episcopatu transegerat) ad Christum perre-
 xit. Eodem tempore pace totius orbis ex mirabili consensione: Bonifacius
 ab Aphrica ad Italiam per Urbem redijt: accepta Magistri militum di-
 gnitate, Qui cum resistente sibi Etium proelio superasset: paucis interie-
 ctis diebus morbo extinctus est. Etius vero cum deposita dignitate in agro
 suo degeret: ibique eum quidam eius emulus repentino incursum opprimere
 temptasset: profugit ad urbem: atque illinc ad Dalmatiam: deinde Panno-
 nias: ad Humnos peruenit: quorum amicicij: auxilioque vsus pacem princi-
 pum: & ius interpolate potestatis obtinuit: nec multo post: patriciatus etiam
 dignitatem adeptus est: post eam igitur (que premissa est) Aphricę cladē:
 data per Trigetium ad habitandum Vuandalis Aphricę portione pax
 (eisdem necessaria magis quam utilis) facta est. His temporibus Gundicariū
 Burgundionum Regem intra Gallias habitantem: Etius patricius bello
 obtriuuit: pacemque ei supplicati concessit. Interea Gotthi pacis placida per-
 turbant: & pleraque municipia vicina suis sedibus occupant. Cunque essent ma-
 xime oppido Narbonensi infesti: ciuesque eius longa obsidione et fame affli-
 gerent: adueniens comes Littorius: hostes in fugam vertit: & ciuitatem
 allata frumenti copia: a fame liberauit. Dehinc anno sequenti bellum ad-
 uersum Gotthos: Hunis auxiliantibus: gestum est. Hac tempestate Gen-
 sericus apud Aphricam: intra habitationis sue limites: cupiens catholicam
 fidem Arriana impietate subuertere: quosdam nostrorum Episcopos eate-
 nus persequutus est: ut eos priuato siue basilicarum suarum: etiam ciui-
 tatibus pelleret: cum ipsorum constantia nullis superbissimi Regis terrori-
 bus cederet. Hijs denique diebus: Valentinianus Augustus: ad Theodosium
 Principem suum fratrualem Constantinopolim profectus est: filiamque eius
 uxorem accepit. per idem tempus pyrateg multas insulas precipue Sicilia
 populati sunt. Inter hec Littorius: qui secunda ab Etio patritia potestate
 Hunis auxiliantibus / preerat (dum Etij gloriam superare appetit: dum
 que aruspicum responcis et demonum significationibus fidit) pugnam cum
 gotthis imprudenter conseruit: ac primum quidem magnam hostium
 stragem dedit. Postmodum vero suis pene omnibus trucidatis / ipse a
 Gotthis turpiter captus est. Postremo pax cum eisdem facta est: cum
 eam Romani post huius lachrymabilis belli perniciem humiliusquam

Aphrica ar-
 riana impieta-
 te subuerti-
 tur.

Moritur bo-
 nifacius.
 Etius urbem pe-
 tit.

Etius gundica-
 rium bello su-
 perat.
 Gotthi pacem
 perturbant.

Etius a Got-
 this captus.

Augustinus
 quo anno et
 ubi moriatur

Etius patricia-
 tum obtinet.

Littorius.

Gen-
 sericus ar-
 rianus xpia-
 norum persecutor

Etius aruspici-
 bus & demoni-
 bus confidit.

Gen-
 pietas
 crileg

Aduer-

Mori-
 fericu

Brita-
 Etio-
 petur

In
 arm-
 tur.

vnquam antea poposcissent. Etio itaq; rebus quę in Gallijs compo-
 nebantur intento: Gensericus de cuius amicitia nihil metuebatur: Car-
 thaginem dolo pacis inuadit: omnesq; opes eius (excruciatas diuerso tor-
 mentorum genere ciuibus) in ius suū vertit: nec ab ecclesiarū spoliatione
 abstinens: quas sacris vasis exinanitas: & sacerdotum administratione pri-
 uatas. nō iam diuini cultus loca: sed suorum esse iussit habitacula: in vni-
 uersum captiui populi ordinē se uisus: sed præcipue nobilitati & religioni in-
 festus: vt discedendo omnino non posset agnosci: hominibus magis an deo
 bellum intulisset. Igitur Carthago ab Vuandalis hoc modo capta est: an-
 nis quingentis octaginta & quinque euolutis: postq̄ romano cœperat iuri
 parere: Sequenti deinde anno Gensericus ad Siciliam transiens / dum ma-
 gnis eam calamitatibus affligeret: accepto nūtio de sebastiano qui ab hi-
 panis ad Aphricam tenderet: celeriter Carthaginem rediit: ratus pericu-
 losū sibi ac suis fore: si vir bellandi peritus recipiendę carthagini incubuis-
 set. Verum ille amicum se magisq̄ hostem videri volens: dum de regis bar-
 bari amicitijs improuise præsumpsit: ifœlici morte peremptus est. Post hoc
 Imperator Theodosius bellum contra Vuandalos mouit: Ariouindo &
 Anfila atq; germano ducibus magna cum classe directis: qui longis cun-
 ctationibus deferentes negociū: Sicilię magis oneri q̄ Aphricę præsidio fue-
 re: per hæc tempora: hūnis thracias & illyricum seua populatione vastanti-
 bus exercitus qui Sicilię morabat̄ ad defensionem orientaliū puincialium
 reuertitur. Sub hijs fere diebus: ita terribili terrę motu Roma concussa est:
 vt plurimę eius edes edificiaq; corruerint. Britanni itaq; (de quibus præ-
 missum est) cum rursus scotorum pictonumq; incursionibus premerentur:
 mittunt Etio epistolam lachrymis erūnisq; refertam: eiusq; quantotius au-
 xilium efflagitant: quibus cum Etius minime annuisset: eo q̄ contra vici-
 niores hostes occupatus existeret: quidam Britannorum strenue resisten-
 tes hostes abigunt: quidā vero coacti hostibus subiiciūt. Deniq; subactam
 Picti extremam eiuldem insulę partem: eam sibi habitationem facere: nec vl-
 tra exinde hæctenus valuerunt expelli. Aut vero residui Britannorum: dū
 continuo Scotorum impetus formidarent: vltra iam de Romanorum præsi-
 dio diffidentes: Anglicorum gentes cum suo Rege Vertegerno ad defen-
 sionem suę patrię inuitauere: quos amicabili societate exceptos: versa in
 contrariā vice: hostes pro adiutoribus impugnatoresq; sensere. Seq̄nti dein-
 cepti tempore gens Anglorum / siue Saxonum / Britāniam tribus lōigis na-
 uibus aduehit: quorum dū iter prosperum domi fama retulisset: mittitur.
 Nihilominus exercitus multiplex qui sociatus prioribus: primū hostes p̄-
 pter quos petebatur / abigit. Deinde in Britones arma conuertens: conficta

Genferici i-
 pietas & sa-
 crilegia.

Aduerte.

Moritur gē-
 sericus.

Britāni ab
 Etio auxiliū
 petunt.

In Britones
 arma mouē-
 tur.

Carthago
 ab Vuandal
 capta est.

Mirabil' vr-
 bis romane
 Terremot'.

Attende

Pauli diaconi de Romanorum gestis.

occasione quasi pro se eis militantibus minus stipendia preparassent: totam prope insulam: ab orientali eius plaga usque ad occidentalem: incendio sibi seu gladio subegit. At vero Theodosius (dum absque vigintivno superioribus annis quos cum Honorio patruo regnauerat septem & viginti annis imperium gessisset: ex quibus & cum Valentiniano genero Viginti quinque transegit) apud Constantinopolim morbo consumptus obiit: Ibi sepultus est.

Moritur
Theodosius

PAULI DIACONI DE ROMANORVM GESTIS.
LIBER QVINTVS.

Caput Primum.

Marcianus imperator creatus

Nno ab Vrbe condita Millesimo ducentesimo quarto Defuncto Theodosio quadragesimo quarto in numero; Marcianus orientali aule proficitur Imperator. Ceterum Valentiniani tempore huius vel superioris Imperatoris curriculum ascribunt. Igitur Valentinianus occidui rector Imperij: pacis ea tempestate

Theodosius .xl. quartus Imperator.

foedera cum Genserico Vuandalorum Rege firmavit: ceterisque spatijs Africa inter utrosque diuisa est Gensericus nondum de rerum successu tumidus: etiam apud suos superbiret. Valida aduersus eum conspiratio est facta.

Conspiratio aduersus Gensericum nota

Quorum molitione detecta diuersis ab eo excruciantibus: perire supplicij. Horum siquidem funeribus: non minus virum amisit: quam si exuperatus belli certamine fuisset. Interea Rex Hunnorum Attila: dum cum fratre Blebla regnum intra Panonias / Daciamque gereret. Macedoniam / Misiam / & Achaiam / vtraque etiam Thracias immanissima rabie deuastaret: Bleblam suum germanum Regnique consortem peremit: eiusque sibi parere populos compulit: fultus itaque fortissimarum gentium: quas sibi subiugarat presidio: ad occidentale demoliendum animo intendit Imperium. Erant siquidem subiecti eius dominio. Rex ille Gepidarum famosissimus Ardaricus Vualamir etiam Gothorum regnator: Niso ipso (cui tunc seruebat) rege nobilior / fortissime nihilominus gentes Martoniani: Sueui: Squadi: preterea heruli: Tu lingi siue Tugicum proprijs Regibus: Aliisque preter has Barbaras nationes Aglonis in finibus commorantes / Horum omnium Attila superbus Imperium: quod virum robore facile se posse adipisci putaret: quod cuperet: non minori tamen consilij astutia: quam armorum fortitudine hostes adgredi satagebat: preuidens

Attila hūnorum Rex.

Attila bleblam fratrem suum peremit.

Varij populi Attilae subditi

Vel Rugi.

Attilæ astu-
tia.

itaque sagacitate qua callebat: non sibi fore tutum si Gotthi qui intra Gallias morabantur: Romanis auxilio iungerentur: amicum se Gotthis simulans: aduersum Romanos se asserit preliaturum: Romanorumque diuerso: quasi amicitias appetens in Gotthos eorum videlicet hostes se pollicetur arma moturum. Agebat itaque hæc versuta barbaries: quatenus si hos posset a societate diuidere: facilius utrosque singulari certamine proculcicaret. Quas eius astutias Etius non minori acumine previdens: legatos a Theodorico qui eo tempore Gotthis apud Tolosam regnabat: diligit qui cum eo pacis foedera sociarent. Annuit iuxta Etij votum Romanorum legatis Theodoricus: iungitque cum eis non minus sibi prospiciens firmissimum foedus: promittitque se pariter pugnaturum: fuere interea Romanis auxilio Burgundiones: Alani cum Sangibano suo rege. Franci: Saxones: Riparij: Olibriones: Sarmate Armoritiani: Liticiani: ac pene totius populi occidentis. Quos omnes Etius (ne impar Attilæ occurreret) ad belli adsciuerat societatem Conuenitur ex utraque parte in campos Catalaunicos qui centum in longitudine leugas: & ex latitudine, lxx. leugas (ut Gallis mos est) metiri ferunt. Attila itaque primo impetu mox ut Gallias ingressus est Gundicarium Burgondionum regem sibi occurrentem protriuit. Deinde cum ad locum certaminis ventum esset: inquit aruspice si quid sibi de belli sorte veterum predicaret. Qui arte demoniaca exta pecudum perscrutans: Attilæ infausta denuntiat: hoc tamen quantumcunque solacium fore: quod summus de parte hostili in certamine ductor occuberet. Attila dum hæc de Etij interitu (cuius mortem sitiebat) denuntiari putaret: non dubitauit vel cum suorum perditione bellum committere: dummodo Etium (suis motibus fortiter obstantem) possit extinguere. Committit itaque pugnam iam in vespere die vergente: ut si superaretur ab hostibus: imminentis se noctis tenebris occuleret. Conueniunt hinc inde fortissimæ nationes: conferunt acies: fit bellum acre nimis & pertinax: quæle vix vlla natura historia: nec antea preliandi ardore geuere: quæ eis nox superueniens: pugnandi voluntatem adimeret. Eo siquidem prelio, C. lxxx. milia hominum cæsa referunt. Tamen quæ est sanguinis effusio ut paruulorum quæ ibidem labebari uulgo: imodice subito torrens effectus: cadauera secum traheret peremptorum. Attilam autem de morte Etij: sua suspicio sefellit. Nam icolumi Etio: Rex ibi Gotthorum Theodoricus occubuit. In quo prelio quamuis neuter cessisset exercitus: constat tamen Attilam fuisse superatum. Qui cum die altera intra plaustrorum munimenta se continens: erumpere non auderet: nec tamen cessaret tubis & clamore perstreperet: Turismudus Theodoricus Regis filius: dolens de paterno fure: statuit Attilam obsidione coartare: & eum eiusque exercitum ad internitionem usque delere. Tunc Attila de vitæ fiducia iam desperans exequi-

Etius ad Theodoricum legatos misit.

Etius varios congregat populos.

In capiscata launicis ab Etio contra Attilam pugnatur.

Attila Aruspices de bello uentum consulit.

Aruspicum predictum.

Conferunt utriusque acies.

Mira & iaudita hominum strages.

Mirus si modo uerum sanguinis effusione

Attila superatus.

Attila Rogū
īstruit vt con
crematur.

tatorijs ingentam pyram sellis construxit; vt ibidem se Gotthis imminen
tibus: supposito igne cremaret; ne aut q̄sq̄quam de eius letaret vulnere; aut
Rex tantarū gentiū in potestatem hostiū deueniret. Etius vero incaute p̄
pendens Romanos a Gotthis: perempto Attila: deprimi ne deinceps ad
uersum Gotthos si necessitas icūberet haberet solaciū: filio Theoderici q̄si
eius rebus consulens persuadet vt domū reuertere: regnū paternū arriperet:
ne si ab eius inuaderet germanis acerbius ei esset cū suis q̄ cū hostibus
dimicare. Hoc ille consiliū tanq̄ pro sua salute prolatum libenter ample
ctens domū reuersus est: regnūq̄ paternum suscepit. Ceterum Etius &
ob hoc talia machinatus est: vt Attilam ab eius ip̄essione subduceret. In
scia heu mens hoīm: q̄tum hac prouisione detrimentum patrie: dū auerte

Etij cōsiliū &
machinatio

Attila furi
būd⁹ aq̄leā
oppugnat.

re cupit / ingessit. At vero Attila cernens se relictum hostes ad propria re
measse: erectis aīs ac spe salutis eleuat⁹ Pannonias repedauit: multoq̄ po
tiorē exercitū coaceruans Italiam furibūdus introiit: ac primū Aq̄leiam
ciuitatem in ip̄so Italię sitam p̄icipio: expugnare adgress⁹ est. Quam con
tinuo triennio obsidens: cū aduer⁹ eam (strenue ciuib⁹ repugnantibus) ni
hil p̄ualeret: Iamq̄ murmur sui exercitus non valentis famis tolerare p̄ce
nuriā audiret: cū die q̄dam ciuitatem circuit: vt ex qua parte eam facili⁹
posset expugnare inq̄reret: cernit repente aues in edificiorū fastigijs nidifi
care solitas: quę ciconię vocant: vno impetu ex vrbe migrare: foetusq̄ suos
sublatos rostris per rura forinsecus deportare. Aspiciat inquit ad suos: iam
aues futurorū p̄scias: perituram reliquere ciuitatem. Statimq̄ adhibitis
machinis: tormentisq̄ hortat⁹ suos acriter: Expugnat urbem: ac sine mora
capit: diripiūt opes: captiuānt⁹ vel trucidant⁹ ciues: residuū direptionis: igni
supposito flamma consumit. Fuerat siq̄dem in ea ciuitate foeminarū nobi
bilissima: digna noīe: forma q̄dem eximia sed candore pudicitie amplius
decorata: hęc dum hitaculū supra ipsa vrbis mœnia haberet: turrem q̄ ex
cellam suę domui iminentem: sub qua Vatissa fluui⁹ vitreis labebat fluen
tis: ne sordidissimis hostib⁹ ludibrium fieret: animęq̄ pulchritudinem ve
luti illata libidie viciaret: mox vt ingressum hostium captamq̄ urbem p̄sen
sit: e sūma se eadem turre obuoluto capite ī gurgitem p̄cipitem dedit. Me
tumq̄ ammittendę pudicitie memorabili exitu terminauit. Plura p̄terea
eiusdem regionis castella īmanis hostis: vel captiuatis ciuibus succendit ac
diruit. Concordiam / Altinum siue Patauium vicinas Aq̄leie ciuitates:

Attila trieni
nio aq̄leiam
obsedit.

Prefagiū de
Aq̄leie ex
cidio
Aciconijs ca
pit Attilia.

illius instar demolitionis solo coęquauit. Exinde p̄vniuersas Venetiarum
hoc est Vincenciam: Veroniam: Bergomum seu reliquas: nullo resistente
Humni bacchant⁹. Mediolanum Ticinumq̄ pari sorte diripiunt: ab igne
tamen abstinentes & ferro. Deinde Emilię ciuitatibus similiter expoliatis:

Aq̄leie ex
cidium.

Mirū mulie
ris pudicitie
exemplū.

illius instar demolitionis solo coęquauit. Exinde p̄vniuersas Venetiarum
hoc est Vincenciam: Veroniam: Bergomum seu reliquas: nullo resistente
Humni bacchant⁹. Mediolanum Ticinumq̄ pari sorte diripiunt: ab igne
tamen abstinentes & ferro. Deinde Emilię ciuitatibus similiter expoliatis:

Vatissa flu
uius.

Vicētia. Ve
rōa. Brixia.
Bergomū Ti
cinū Medio
lanum.

illius instar demolitionis solo coęquauit. Exinde p̄vniuersas Venetiarum
hoc est Vincenciam: Veroniam: Bergomum seu reliquas: nullo resistente
Humni bacchant⁹. Mediolanum Ticinumq̄ pari sorte diripiunt: ab igne
tamen abstinentes & ferro. Deinde Emilię ciuitatibus similiter expoliatis:

Mltar⁹ vrbū
u3 demolitio

Mincius
Padus.

Leo q̄cūq; vo
luit obtinet.
Terretur
Attila

Attila r̄fuz
ad suos.

Profusa nu-
ptiaḡ conui-
uia.

Martiani in-
fōnis visio
Pelagiana
heresis i bri-
tānia pullu-
lans.

nouissime eo loco quo Mincius fluuius in padū confluit castrametati sunt. Vbi Attila consistens dum /vtrū adiret Romam an desisteret/ aīo fluctua-
ret: non vrbi cui infestus erat consulens: sed Alarici exemplo pauens: q̄ ca-
ptē a se vrbi: non diutius superuixit. Dum ergo has aīo tempestaes reuo-
lueret: repente illi legatio placidissima a Roma aduenit. Nam p̄ se vir san-
ctissimus Leo Papa ad eum accessit. Qui cum ad regem Barbariū ingress⁹
esset: cūcta vt optauerat obtinens: non solū Romę: sed totius Italię salu-
tem reportauit: territus namq; nutu dei Attila fuerat: nec aliā xp̄i sacer-
doti loqui voluit: nisi qđ ipse p̄optabat. Ferē itaq; post discessū Pontificis i-
terrogatū esse Attilam a suis: cur vltra solitū morem tantam reuerentiam
Romano Pontifici adhibuerit: q̄ndem pene ad oīa quę sibi ille imperas-
set obtemperaret. Tunc Regem respondisse: non se eius q̄ aduenerat: per-
sonam reueritum esse: sed aliū se virū iuxta eum in hitu sacerdotali aditan-
tam vidisse: forma augusta & canicie venerabilem: illūq; euaginato gladio
sibi terribiliter mortem minitantem: nisi cuncta quę ille expetebat exple-
set. Igit̄ Attila tali modo a sua sequitia repressus (relicta Italia) Pannonias
repetit: ad quem Honoria Valentiniani Principis germana: dū a fratre ob-
decus pudicitie districtę seruaret: suum eunuchū dirigit /quaten⁹ eam sibi
a fratre in matrimoniū extorq̄ret. Accepto itaq; hoc Attila nuncio: q̄ iam
Italię fines excesserat: nec statī fatigato exercitu regredi poterat. Mandat
Valentiniano Imperatori: minitans peiora se proxime illaturū Italię: nisi
mox ei suam germanam cum parte regni deuicta transmisset. Qui reuer-
sus ad proprias sedes: supra plures quas habebat vxores: puellam valde de-
coram Indicto nomie sibi in matrimoniū iunxit: Ob cuius nuptias profusa
conuiuia exercens: dum tantum vini quantū nunquam antea in simul bi-
bisset: cum supinus quiesceret eruptione sanguinis: q̄ eide naribus solitus
erat effluere: suffocatus & extinctus est. Eadem deniq; apđ Constantino-
polim noctē Martiano Impatori isomnis dñs apparēs: arcū Attilę fractū
ostendit. Quo scilicet armorū genere gens illa fidere in bello maxie solet.
Dum hęc gerunt: apud Britanniam Pelagianę hereseos assertores Britan-
norum temptant subuertere fidem: q̄ a Gallorū episcopis auxiliū peten-
tes: ad rectę fidei defensionem Sanctissimum virum Germanū /multisq;
iam virtutibus clarū Altiodorensis ecclesie Ep̄m accipiunt Et Lupum tra-
casenū p̄sulem atq; apostolicę gratie virum: q̄ non minus signorū mira-
culis q̄ doctrine verbis: omnes ad sane fidei confessionem reduxerat. Ecce
aut̄ adhuc ibidem sanctis Episcopis existentibus: Valida Saxonum picto-
numq; manus Britanniam aduehitur. Nihilominus Britones mox arma
corripientes hostibus obuiam pergūt: cum q̄bus beatissimus Germanus

Leo Papa ad
Attilā venit
legatus.

Attila a suis
interrogatur.

Visio Attilę.

Eunuch⁹ ad
attilā miss⁹.

Attila sāgu-
nis effusione
suffocat⁹ mo-
ritur.
Gothī ma-
xie arcu i bel-
lo pollent.
Sanctus
Germanus
Altiodorēsis
Episcopus
Lup⁹ p̄sul.

Pauli diaconi de Romanorum gestis.

Sponte se offerens vna pergit ad preliū. Cūq; ipse dux belli ante confectam
 aciem constitisset: itaq; hostes cōglobati ppius aduentarent: non tubę clā
 gōribus: non gladijs fidens: ierat solummodo Sanctus Antistes: vt cum
 ipse prior iclamasset: omnes voce consona eūdem responderent sermonem
 Moxq; eleuata magna voce Alleluya sonauit: cūq; omnis exercitus subla
 to ad sydera clamore Alleluya respondisset: cūctaq; per circuitum loca res
 sultassent: continuo tant' hostes pauor iuadit: vt dissoluta acie fugam ar
 ripientes: ac singulorū ceruicibus gladius imimmeret: tremebūdi ad pro
 pria refugerent: Igit' q; a virtus semper iuidiam parit. Valentinianus Impe
 rator: quantū res edocuit psperos Etij success' vt premissū est: ptimefcens:
 eum simulq; Betium Senatorem nobilissimum: gladio peremit. Ita vir bel
 licosissimus Etius: & quondam Attilę Regis potentissimi terror occubuit:
 cum quo pariter & occidentis iperiū salusq; reipublicę corrui: necha ten'
 vltra valuit releuari. Sed nequaquam Valentiniano mors Etij ipune ces
 sit: nam & ipse anno sequenti a Transila Etij milite: cū .xxx. annis iperiū
 gessisset: confossus interiit: Equibus cū Theodosio socero, xxv. cū Marcia
 no, v. ieravit. mortuo Valentiniano regni iura maximus apd vrbem iua
 dens: nec dū duob' expletis mensib' a Romanis peremptus est. Continuo
 aduectis ex Africa nauib': adest Genserio cū validissimo suę gentis ex
 ercitu: fultus insuper p' sidio Maurorum / cū adhuc Romanę ecclesię bea
 tissimus Leo ageret Pontificatū: Percussis itaq; Romanis tam terribili nun
 cio: nobilibusq; siml' aut poplaribus ex vrbe fugientibus: vrbem oī p' sidio
 vacuam Genserio obtinuit: occurrentes sibi extra portam eodem sancto
 Leone Episcopo: cuius supplicatio ita eum (deo adiuuante) liniuit: vt quia
 omnia potestati eius essent tradita: ab igne tamen & cęde abstinere / atq;
 supplicijs .xiiij. interī dies secura & libera scrutatiōe oib' opibus suis roma
 vacuata est. Mltaq; milia captiuorū prout cuiq; etate aut arte placuerūt:
 cum Regina Eudisia quę Genserio ad hoc facinus inuitauerat: dua
 busq; eius filiabus Carthaginem adductę sunt. Capta itaq; hoc modo a
 Genserio Roma est: postq; eam primo Alaricus inuaserat: Secunda iam
 vice expletis ab eo tempore, xliij. annis: a conditione sua, M. cc. atq; octo
 euolutis. Relicta itaq; vrbe per Campaniam sese Vuandali: Mauriq; ef
 fundentes: cūcta ferro flammisq; consumunt: quicquid superesse potest /
 diripiunt. Capuamq; nobilissimam ciuitatem ad solum vsq; adijciunt: ca
 ptiuant: p' dant. Nola nihilominus vrbem ditissimam: alięq; q; plures
 pari ruina prosternuntur. Neapolim p' terea quasq; ob firmitatem cape
 re non poterant: rebus agrarijs exinanitas relinquunt: quicumq; gladio
 superfuerant: captiuitatis iugo subijciuntur: Inter has pcellas vir pijsimus

Beatus Ger
man' i plus
pergit.

Auctoritas
notatu di
gnissima.

Valentinian'
ab Etij mili
te cesus est.

Genserio vr
be occupat

Bis Roma
capta.

Apud Oro
siū vādali
leges.

S. german'
qd militibus
acclamare
iubet.
Hac voce
Alleluya fu
gatur hostes

Et vna cu
betio a Valē
tiniano Tru
cidatur.

Maxim' ip
uz iuadit ac
mox Truci
datur.
Territi Rōz
ni ab vrbe fu
giunt.

Leonis Pape
supplicatio
genserio
lenit.

Capue dire
ptio & Nole
pariter.

Paulin
laneyr
piscopi
Aduer

Hilderik

Martian
exitus.

Leo quit
xl. ierat

Leo leon
itus.

Seuerus

Paulin⁹ No-
lan⁹ vrbis e-
piscopus
Aduerte

Paulinus Nolan⁹ vrbis Episcopus : postq̄ quicquid habere potuit : in captiuorum redemptionem expendit, nouissime cum nihil ei aliud : nisi ipse sibi solummodo superesset : pro cuiusdam vidu⁹ filio maternas nō valens ferre pijs visceribus lachrymas : cum eadem ad Aphricam proficiscens : quo iam hostes descenderant : sese barbaro viro Viceuicario in seruitium tradidit : cuius sanctitas cum apud eandem barbaram gētem dei nutu cognita fuisset : demum cum omnibus suis ciuibus : ad vrbem propriam remeavit . At vero Gensericus postq̄ ditatus Itali⁹ opibus ad Aphricam regressus est : Valentiniani principis natam : quam ab vrbe captiuitatis sorte abduxerat : Transmundo suo filio in matrimonium copulauit : ex qua Hildericus natus est : qui quartus postmodum a Genserico in Vuandalis apud Aphricam regnavit . Recedente igitur ab vrbe Genserico Romani in sequenti mente exinanite rei pub. Imperatorem Auitum p̄ficiunt, Vuisigothi quoq̄ circa hęc tempora : cum rege suo Theoderico : Theoderici filio transcens Pyreni iugis : Hispanias inuadunt . At vero Martianus Imperator : cum apud Constantinopolim septem annis regnum administrasset : facta suorum conspiratione peremptus est.

Valentinian⁹
nata trāsmū
do i m̄rimo-
niū copulata

Vuisigothi

Hildericus.

Martiani
exitus.

PAVLI DIACONI DE ROMANORVM GESTIS LIBER SEX G TVS.

Caput .I.

Leoquit⁹ &
xl. iperator.

Leo leonis fi-
lius.

Seuerus.

Nno ab vrbe condita .M. cc. xi. post Martiani Imperatoris iteritum, Leo Quintus ac quadragesimus Romanorum regum apud vrbem Constantinopolim Augustali potitus est dignitate : qui deinceps sequenti tempore : Leonem suum filium sui imperij consortem effecit . Exempto quoq̄ in Italia humanis rebus Auito : Maiorianus apud Rauennam inuadit imperiū : quod cū p̄p̄anis quattuor obtinuisset : haud p̄cul a Tetrionēsi ciuitate iuxta Hiriam flumen occisus est . Statimq̄ Seuerus apud

Maiorianus

Hiria flui⁹

XIII. Pauli diaconi de Romanorum gestis.

Biorgor.

Seuer⁹ mo-
ritur.

Cōstātinopo-
lis incendiū.
Seruandus.

Roman⁹ pri-
ti⁹ capite trū-
catur.

Ricimer in
Antemiū cō-
spirat.

Epiphanius
Ticinēsis e-
piscop⁹ ligu-
res cōcordes
reddit.
Olibrius.

Bilimer.

Bilimer a ri-
cimere vict⁹
atq; occisus.
Rōa depre-
datur.

Rauennam Imperator efficitur: & Augustus applatur: Tertio huius ipse
rij anno Biorgor rex Alanorū cū exercitu adueniens: occurrēte Patritio
Ricimere: superatus non longe a Bergamo ciuitate Venetię: atq; extin-
ctus est. Seuerus vero cum quattuor annis imperasset: morte propria a-
pud urbem occubuit. Eodem tempore egresso/inopinate igne/magna
Constantinopolis ēdium strage cremata est. Deinde totius consensu mi-
litię: post Seueri mortem: iura imperij Antemius suscepit. Sequenti an-
no Seruandus Gallorum p̄fectus imperium tentans inuadere: iussu
Antonij principis in exilium trusus est. Rursus annali emenso spacio:
Romanus patritius imperij iam fraudulenter satagens arripere dignita-
tem/p̄cipiente Antemio/capite cęsus est. His quoq; diebus Genserius
iterum Italiam aduentare nauibus cupiens: a Basilico patritio na-
uali superatus certamine Carthaginem inglorius repedauit. At vero
in orientis partibus Asper patriti⁹: Leoni Augusto insidias moliens suū
filium Cęsarem effecit. Leo victorem exercitum statim e Sicilia vocans:
patritium cum nouello Cęsare: alioq; eius germano: digno vitę mulctauit
excidio. Hoc deniq; ipso in tempore inter Antemium principem: eius
q; generum Ricimerem patritium: qui tunc Mediolani positus p̄erat.
Ligurię magnus discordiarum fomes exortus est: quibus se vir senectute
conspicuus Epiphanius Ticinensis Episcopus interponens: eos primum
ad concordiam reuocauit. Deinde Barbarica perfidia foedus Ricimer
rumpens (erat enim Gotthus prosapia) cum manu mox valida ur-
bem contendit: atq; apud Anitionis pontem castra composuit. Diuisa
itaq; Roma est: vt quidam fauebant Antemio: quidam vero Ricime-
ris perfidiam sequebantur. Inter hęc Olibrius a Leone Augusto mis-
sus ad urbem venit: viuoq; adhuc Antemio: regiam adeptus est po-
testatem. Bilimer Galliarum rector: cognita aduersus Antemium
conspiratione Ricimeris. Antemio ferre p̄sidium cupiens Romam pro-
perauit. Is cum Ricimere apud Adriam p̄tem p̄celium committens
cōtinuo ab eo superat⁹ atq; occisus est. Extincto Bilimere mox victor Ri-
cimer urbem inuadens: quarto iam anno agentem iura imperij: An-
temium gladio trucidauit. P̄ter famis deniq; morbiq; penuriam: qui-
bus eo tempore Roma affligebatur: Insuper etiam grauissime depre-
data est: et exceptis duabus regionibus in quibus Ricimer cum suis ma-
nebat: cętera omnia sunt p̄datorum auiditate vastata: sed non diuti⁹
de perfidia lętatus est Ricimer. Nam post mensem tertium excrucia-
tus languoribus et/ipse interiit. Mortuo Ricimere Olibrius imperator

P̄iti⁹ rici-
mer.

Antemi⁹ ipe-
rator factus.

Genserius.
Basilic⁹.

Ligurium di-
scordia.

Ricimer go-
thus ḡne cō-
cordiā rupit

Vrbis Rōa-
nē diuisio in
ter ricimere;
et antemiū.

Ricimer An-
temiū obrū-
cat.

Miser ricime-
ris exitus.

Luce-
mest-
perat-
tus.

Epiph-
foede-
paci-
tor.

Cur
rū qd
gothi
Vuisi
dicti

Vuisi
occid-
Gott

Zeno-
stus.

Gundibaram eius nepotem patritium effecit. Olibrius quoque dum se-
ptem menses imperium gessisset; morte propria Romae defunctus est.

Olibrius mo-
ritur.

Cap. II.

Lucerius do-
mesticus im-
perator crea-
tus.

Ost huius funus; Lucerius do-
mesticus a Gundibaro patri-
tio totius etiam voluntate exer-
citus; apud Rauennam Imperator effi-
citur. Anno deinde sequenti inopinate
nepos patritius cum exercitu veniens;
Lucerium regia exuit potestate; eumque
apud Salonas Dalmatarum urbem Epi-

Lucerius ipe-
rio priuatus;
episcopus or-
dinatur.

scopum ordinauit. Eo tempore cum apud Tholosam Vuisigothorum
populis Euricus regnaret; ac per Italię / gallię fines inter nepotem
et Curicum Litium fomenta creuissent; bellumque diuerso vtriusque pre-
pararent. Interueniente Epiphano (de quo premissum est) Ticinen-
si Episcopo; foederis inter eos iura firmata sunt. Haud procul ab his
temporibus Theodoricus cognomento Strabo Triacij filius; cum ma-
gna Ostrogothorum multitudine / vsque ad quartum vrbis miliarium ar-
matus aduenit. Nulli tamen Romanorum noxius; continuoque in Il-
lyricum reuersus extinctus est. Exigit nunc locus dicere; quam ob cau-
sam Gotthorum; alij Ostrogotthi; alij vero Vuisigotthi sint dicti; op-
portunumque est aliquantulum ad superiora tempora regredi; quatenus
horum ratio vocabulorum possit exponi. Temporibus Valentiniani su-
perioris Augusti; cum intra Thracię fines Gotthorum tunc populi co-
muniter habitarent; bifarię per Alaricum ac Frigidernum diuisi decre-
uerunt; ut vtriusque rempublicam. Id est Frigidernus cum suis orienta-
lem; Alaricus vero cum suo exercitu occidentalem opprimeret. Hic er-
go qui cum Frigiderno in orientali remanserant parte; lingua patria
ab oriente Ostrogotthi; Id est orientales Gotthi dicti sunt. Illi vero
qui occidentales petiere regiones ab occidente Vuisigotthi Id est occidenta-
les gotthi sunt appellati. Ille igitur Augustus postquam orientale decem
et septem annis rexit imperium; diem clausit extremum.

Theodoricus
strabo
Ostrogotthi

Ostrogotthi
orientales go-
thi.

Caput. III.

Zeno Augu-
stus.

Mortuo Leone; zeno continuo Augustale nactus est dignitatem. Leonem
itaque (de quo premissum est) quem pater Leo in regni alciuerat

Pauli diaconi de Romanorum gestis.

Mira mulie
ris astutia.
Leo clericus

potestatem. Mater sua Zenonis imperium formidans; occulte clericum fecit. Exigente vehementer Zenone ut filium proderet: pro eo alium forma similem obtulit. Qui Leo deinceps in clericatu ad Iustiniani usque tempora vixit. Ipse quoque anno Augustulus apud Italiam aduersus nepotem cum exercitu veniens; effugato eo imperij regimen inuasit. Anna li deinceps circulo euoluto cum Rege Vuandalorum Genserico foedus initum est ab Horestes patritio. Hec dum apud Romanos geruntur Adouacer cum fortissima Herulorum multitudine; fretus insuper Turtilin gorum siue Scyrorum auxilijs; Italiam ab extremis Pannonie finibus; properare contendit: qui dum adhuc per Noricorum rura exercitum duceret: cognita Seuerini fama: christi domini serui; qui illis tunc degebat in locis: adeo ut sibi benedictionem petiturus accessit. Qui dum benedictione percepta ab eius egredi cellula vellet: & caput ne insuper liminari hostij/ eo quod proceres esset staturae allideret/ inclinasset: a dei viro futurorum prescio / mox talia audiuit. Vade nunc ad Italiam vade Adouacer vilissimis interim animantium pellibus indutus multis cito plura largiturus. Hec ille verba rerum exitu comprobauit / nam aliquantis postmodum annis totius Italiae / insuper & Urbis usus est potestate. Ingresso itaque Italiam Adouacre; statim ei apud Ligurie terminos Horestes patritius occurrit; qui aduersus fortissimam multitudinem; nihil se preualere conspiciens; maxime cum eum iam quidam suorum deseruissent / metu trepidus / intra Ticinum se munitionis fiducia conclusit. Mox adueniens cum exercitu Adouacer expugnatam fortiter ingreditur ciuitatem / vastantur vniuersa rapinis; sequit ubique gladius; diuina quoque priuataque edificia ignis absumit. Captus demum Horestes ab hostibus Placentiam usque perducitur / ibique gladio detruncatur. Exinde per vniuersas iidem Barbari Urbes diffusit / cunctam sine aliqua tarditate Italiam; iuri proprio subdidere; militibusque tunc ciuitates parentes resistere; extinctis habitatoribus ad solum usque deiecere: Adouacer itaque prosperos sibi cernens successus accrescere; statim regiam arripuit potestatem. Augustulus quidem / qui imperij presumpserat dignitatem / cernens vniuersam Italiam Adouacris viribus subdi / inopinabili metu perterritus / sponte miserabilis purpuram abiiciens: cum vix xi. mensibus rem publicam obtinuisset; imperialem deposuit maiestatem. Ita Romanorum apud Romam imperium toto terrarum orbe venerabile / et Augustalis illa sublimitas / que ab Augusto quondam Octauiano erepta est: cum hoc Augustulo perijt Anno ab urbis

Horestes patritius.

adouacer seueri (ut benedicetur) petit.

Adouacer Ticinum oppugnat.

Augustulus perterritus Augustales deponit dignitatem.

Coiter tuligi
In commeta
rijs Cesaris
leges.

Attende Setie
rini admoni
tionem.

Horestes capitur
per trucidatur.

Augustus dignitas
augustus
perit: &
gustulus

Arda

Vual
hunc
tur.

Regi
lioi

Dice
pera

Augustalis
dignitas ab
augusto ce-
pit: & cū Au-
gustulo finijt

conditione. M. cc. xxix. a Caio vero Cæsare: qui primo singularem arripuit principatum: anno. cccc. xvij. Ab incarnatione vero domini Anno quadringentesimo septimo. lxxv.

Cap. III.

Quitur deiecto ab augustali dignitate Augustulo: urbē Adouacer ingressus: totius Italię adeptus est regnum: quod cū annis. xliij. nullo inquietante tenuisset: ab orientis tunc partibus veniens gotthorum rex Theodericus: italiam possessurus intrauit. Sed vt ad liquidum obquam cau-

Theoderic⁹
Gotthorum
rex italiā in-
uadit.

lam vel vnde aduenerit: possit agnosci: necesse est aliquantisper ad superiora repedare. Vualamir Ostrogothorum rex (de quo superiori bello premissum est) q̄ italię humnorum regi subiectus extiterit: mox vt Attila occubuit: ab humnorum se suosq; dominio/habitę libertatis memor excussit. Idem quoq; & Gepidarum rex Ardaricus: cęteręq; humnis subiectę faciunt nationes. Humni vero volentes Vualamirem eiusq; exercitū non solum se a suę ditionis iugo excussisse: sed etiam cęteris nationibus: vt similia facerent/intentores fuisse. Mox vt fugitiua mancipia: eos insequētes ad seruitutem pristinam armis aggressi sunt: reuocare. Conglobatis itaq; suis: super Humnos Vualamir irruit: tantaq; in eos cęde grassatus est: vt dereliquo qui superfuerant Humni: Ostrogothorum arma formidarent. Leo deniq; Imperator cum Gotthis post hęc Illyricum vastantibus fœdus iniit: At Theodericum Thiodimeris filium: ex Arilena concubina genitum ab Vuulamire eius patruo obsidem accepit: Occiso deinde Vualamire a Syris: Thiodimer eius germanus regia iura suscepit. Diuiso deinceps regno Theodimer orientis: Vindimer vero occidui fortitur imperium deuastandum. Sed mox vt Vindimer Italiam ingressus est: rebus excessit humanis. successorem Vindimer filium relinquens. Vindimer vero acceptis a Dicerio tunc imperatore muneribus: Gallias contendit: seseq; cum parentibus Vindigotthis iungens: vnum populum effecit. Interea dum suavis patrata victoria: Vindimer domum reuertitur: Theodericum filium a Leone imperatore recissum gratāter excepit: qui Theodericus dum iam octauum cimum annum ageret: et in scio patre aliquantus secum satellitibus ascitis:

Leo cū Got-
this pacē iniit
Thiodimer
vindimer.

Theoderic⁹
farmathasi
uadens.
zeno theode
ricū acceptat
Attēde.

Falces cōsula
res sc̄da post
iperiū digni-
tas.

Ostrogothi le
gatos ad
theo. mittū

Cōtristetur
cur zenō.

Trapstila.
busa.

Sōti⁹ fluius

vicinā sibi Sarmatarum gentē inuadēs: o p̄ma ex eorum nauib⁹ patri spo-
lia: p̄dāq; copiosā reportauit. Thiodimere itaq; vita decedente: vniuer-
sis adnitentibus ad regni gubernacula Theodericus ascendit: quod factū
cum ad zenonē Augustū perlatū esset / gratāter accēpit: eūq; ad se rurs⁹
euocatum: Cōstātinopoli magno simul honore et diuitijs extulit: intātū
vt etiā consularib⁹ eū fascibus sublimaret: q̄ dignitas post iperiale fastigiū
digna est: ēneāq; illi equestrē statuā ante suū palatiū collocaret. At vero
dum huiusmodi Theodericus delitijs apud Cōstātinopoli afflueret gens
illius id est Ostrogothi: dum eis p̄ fidei sanctionē p̄dās agere more so-
lito non liceret: nec tamen ab Imperatore oblata stipēdia sufficere possint
cōepere non minimā egestatis penuriā pati. Execrantur foedus cōpositum
vituperant inutilē pactionē: mittūtq; cōtinuo ad Theodericū: q̄ dicerent
quas (cum ipse Gr̄corum epulis superflueret) illi inopiē miseras sustine-
rēt. Hortātur vt si suis sibiq; consulē velit: citius redeat: quatenus ne cūcta
gens pessundet: et nouas ad habitandum sedes exqrāt. His Theodericus
cognitis: ad Augustū zenonē cōfesti accedit: q̄stus in super penuriāq; luo-
rum exponit: Italiā sibi dari postulat: absolutionem efflagittat: adijciens
quod si superare Adouacrē possit: Italiāq; obtinere: ad ei⁹ redūdaret glo-
riā a quo direct⁹ fuisset: si in bello superat⁹ foret: nihilomin⁹ lucris accre-
ret: q̄nquidē quottidianorū stipēdiorū exactorib⁹ careret. Talia zenō au-
diēs cōtristat⁹ qdē est: eo q̄ eum nollet admittere. Attamen deliberato cō-
silio reipublicē vtilitati prospiciēs: ei⁹ petitionib⁹ annuit: Italiā ei per prag-
maticū tribuēs: sacri etiā velaminis dono cōfirmavit. Senatū illi populū
q; Romanum cōmēdās abire p̄misit. Egressus igitur Cōstātinopoli Theo-
deric⁹ ad Ostrogothos reuertit: hortatq; continuo vt q̄primū parati sint:
quaten⁹ possessuri Italiā p̄ficiscāt. Attamē pri⁹ q̄ Italiā aduētaret Trap-
stilā Gepidarum regē insidias sibi mollientē / bello superās / extixit. Busāq;
Burgarorum regē magna simul cum suis agminib⁹ cēde p̄strauit. Egress⁹
itaq; Amisia cum oī Ostrogothorum multitudie: vniuersaq; suppellecti-
li p̄ Sirmium Pānoniasq; iter faciēs ad italiā venit. Ac primum iuxta Son-
tium flumē: qd̄ nō lōge ab Agleia labit castra cōponēs: dum vberrimis q̄
eo loco habēt pascuis fatigata aliquātulum ex itineris lōgitudine iumenta
reficeret. Ibi mox ei cum grādi suorum exercitu toti⁹ Adouacer Italiē viri-
b⁹ occurrit. Quē Theoderic⁹ alacriter excipiēs magno supatū p̄lio: postre-
mo in fugam conuertit. Exinde Theodericus moxens: cum Veronam
venisset: iterum aduersus eum Adouacer non minori q̄ prius belli sese
apparatu opponit. Contra quem Theodericus haud procul: Veronen-
si vrbe confligens: nimia eius exercitum cēde contriuit. Ipsumq; pa-

Theoderic⁹
in regnum
deuectus

Zeno Theo.
petitioni an-
nuit.
Theo. Ostro-
gotthos hor-
tatur.

Theoderic⁹
victor.

Athesis flu-
uius.

Adouacer
romam petēs
excluditur.

Tuffa Ado-
uacri se ddit

Pinetū quis
locus.

Rugi Ticinū
inuadunt.

Adouacer
rauane mor-
tuus est
Constantino
polis concre-
matio.

riter & omnem illius multitudinem dare terga coegit. Qui dum fuge metu se precipites in anthesim fluuium mergunt: ex magna parte rapi-
dissimis eius gurgitibus implicati suffocantur. Theodericus vero dū ipso impetu subsequit fugientes: Veronam illico pauore ciuibus consternatis inuadit: Adouacer autē cū his qui euaserant fugiens: Romam contendit. Sed obseratis continuo portis exclusus est: Qui cum sibi denegari introitū cerneret: oīa quę attingere potuit gladio flammisq; consūpsit. Inde quoq; egrediens Rauennā ingressus est. Ibiq; quib; se tueri aduersū hostes: mūitionem pparare obstacla coepit. Theodericus itaq; a Verona digrediens: Mediolanū peruenit: vbi dū consisteret: magna ad eū multitudo militū: pluresq; Italiae ppli conuenere. Sed paucis interiectis dieb; rur; dediti totus exercitus: Tuffa quodam nomie instigante Adouacris se partibus reddidit. Ea res Theodericū intantum proterruit vt se suūq; exercitū apud Ticinensem urbem muniret. Talium rerum varietates burgondionū Rex Gudubadus aspiciens liguriam cū ingenti exercitu ingressus: cūcta quę reperire poterat pro volūtate diripiens: infinitam se cū ad Gallias captiuorum multitudinem adduxit. Theodericus itaq; aliq; diu intra munitiones exercitum retinens. Demū relictis ibi: matre: sororib; Vniuersaq; vulgi mltitudine: nihil plane dubi; de Epiphani; viri sanctissimi fide: cū expeditis armatorum cuneis ad Adouacris obsidionem Rauennam perrexit: dūq; eo loco cui Pinetum nomen est: non procul ab vrbe castra poluisset: per continuū pene triennium Adouacrem obsedit: Qui cum frequenter ex vrbe cū suis egrediens eius exercitū inquietaret: nouissime noctu in castra irruens magna Theoderici exercitū strage prostrauit. Victus ad extremū fortissime Gotthis resistentibus in urbem confugit: Nec mlti post a Theoderico in fide susceptus: ab eo truculente peremptus est. Egressis deniq; a Ticinensi vrbe post triennium Gotthis: eandem mox urbem Ruginualere: cūcta per circuitū loca siml; q; & ciuitatē per continuū biennium populatione vastantes: cū beatissim; Epiphanius superesset cui; in tantis pericul; sanctitate ciues releuabant afflicti. Hic a Theoderico gallias ad Gudubadum pro captiuis redimendis directus: excepta innumera mltitudine pro quib; prim tribuit sex milia captiuorum ob solam sanctitatis suę reuerentiam libi concessa secum reduxit. Igr Theodericus extincto apud Rauennam Adouacre toti; Italiae adeptus est ditionem. Nec mlti post Romam profectus a Romanis magno gaudio susceptus est: quibus ille singlis tritici ad subsidium annis. xx. milia modiorum concessit. Dum hęc apud Italiam gerunt: a vulgaris vniuersa Thracia crudeliter vastat. Constantinopol; etiam ipsis diebus maximo conflauit incendio. Ast vero apud Aphricam Honoricus q; mortuo Genserico

Theode. Ve-
ronā inuadit.

The. Medio-
lanū pgit.

Gudubadus
burgundionū
Rex.

Attende

Ob Epiphā-
ni; sanctitatē i-
gēs captiuo-
rū mltitudo
reducta.

Theoderici
liberalitas i-
frumentis.

Pauli diaconi de Romanorum gestis,

Honorici tm
pletas & xpi
anor psecu-
tio.
Ambrosius
Aurelianus

Almafreda.
Maliberga.

Eutharicus.

in regnū successerat / arriana perfidia trusus in exilium effugatisq; amplius
q̄.ccc.xxxiiij. catholicis Ep̄is: & ecclesijs eorum clausis plebem varijs sup-
plicijs affecit. Et q̄dem inumeris manus abscidens: linguas eorum p̄cidit:
nec tamen loquelam catholicę confessionis eripere potuit. Apud Britan-
nias quoq; Ambrosi⁹ Aurelianus q̄ solus forte Romanę gentis: Saxonum
cędi super fuerat: purpuram induit. Victoresq; Saxones Britonum ducens
exercitū superauit sepe. Atq; ex eo tēpore nunc hi / nūc illi / palmam victo-
rię haberunt. Donec Saxones potentiores effecti tota per longū / insula po-
trent. Theodericus interea vt sui regni vires constabiliret Audefredam
Ludouici Francorū regis filiam: sibi in matrimoniū iunxit: Almafredam
germanam suam Vuandalorū regi honorico: eius Almafredę filiā: Mala-
bergam Torigorum regi Ermenfredo. Theodico quoq; & Ostrogot-
tho / ex concubina filias: alterā Halarico Visigotthorū Regi: alteram Si-
gismundo burgondionū consociat: Amalasiuntham vero tertiam filiam
Eutharico ex Alamanorum stirpe venienti: euocato ab Hispania: tradidit
nec fuit aliqua vicina Italię gensque Theoderico aut coniunctionis affini-
tate: aut pactionis foedere lociata non fuerit: zeno itaq; Augustus cum per
annos, xvij. reip. p̄fuisset: ap̄d vrbē Constantinopoli vitę terminū accepit.

ccc. xxxiiij.
Ep̄i ab Ho-
norico trusi.

Audefreda
Ludouici fr̄a
cor regis filia
The. nupta.

Hermesfred⁹
Sigismūdu

Hic roanum
terminatur
Impetium.

PAULI DIACONI DE ROMANORVM
GESTIS. LIBER SEPTIMVS,
Caput Primum.

Ab icarnati
one incipit
supputatio.

Eutichiana
hēresis

M̄ta parici-
cidia in vrbe
commissa.

Essante iam Romanę vrbis Im-
perio: vtilius aptiusq; mihi videť
ab annis dñicę icarnationis sup-
putatiōis lineam deducere: quo facilius
quid quo tempore actū sit / poscit agno-
scit. Anno ab icarnatione domini, cccc.
xcij. post zenonis excessū Anastasi⁹ pur-
puram induit: qui, xlvij. in regnū nume-
ro extitit. Hic romani dec⁹ Imperij Eutichianę hēreseos illuue / macula-
uit. Huius temporibus tanta propter Simachi & Laurentij electionem Ro-
mę dissensio facta est: vt Faustus Senatorū nobilissimus & ex consul: & ali-
us ex consul probinus: Laurentij partibus fauentes: aduersus Faustū ex-
consulem: cęterosq; qui Simacho adhērebant: Pontifici bellū inferrent: m̄-
tasq; cędes & homicidia: in medio vrbis facientes: plērosq; ex sacerdotali
numero: multos etiam clericorū: per plures ciuium Romanorū extingue-

Anastafius
purpurā in-
duit.
Simach⁹ &
Laurentius.

Pontifici bel-
lum illatus.

Trāsamād^o.
cc. & .xx. epi
scopos rele-
gat
Diuus Ful-
gentius.

Barbas Ep^o
arrian^o Filii
p^{re} minoris
asserens.

Anastasi^o he-
resis.
Eutichi^o he-
resiarcha a
quo Eutichi-
ana heresis
dicta.

Anastasi^o ful-
mine perijt.

Germanus
Capue vrbis
Episcopus.

rent. Eo tempore Transamandus qui fratri Honorio apud Aphricam in Vuandalorum regna successerat: fratris vel patris Genferici secutus perfidiam: clausis catholicorum ecclesijs: ducentos viginti Ep^{os} in Sardinia: exilio relegauit. Quibus beatus Papa Simachus quotidiana subsidia ministrare non desistit. Inter has tempestates beatus Fulgentius in confessione fidei & scia floruit. His ipis apud Aphricam diebus: dum Arrianus quidam Olympi^o nomine / corpus aquis Balnealibus abluens: idigna quedam & blasphemia sancte trinitatis fide verba euomeret: veniente subito ignito coelitus iaculo visibiliter combustus est. Barbas quoque quidam Arrianus Episcopus / dum contra regulam fidei / minorem scilicet patre filium & spm sanctu asserere cupiens baptisaturus: dixisset. Baptiso te ego barbas in noie patris maioris: & filij minoris i spū sancto: statim aqua que ad baptisandu allata fuerat nusquam comparuit. Qd aspiciensque baptisandus erat: confesti ad ecclesiam catholicam confugiens: iuxta morem fidei baptismu xpi suscepit. Theoderic^o vero du per idem tempus pacifice apud Italiam regnaret: per singla queque celebriora loca regia: sibi hitacula construxit. Anastasi^o itaque du i heresi que delaps^o fuerat: pseueraret: duasque i xpo naturas deitatis videlicet & hūanitatis Euthichium heresiarcham sequens: denegaret Hormisda Papa: qui Simacho successerat: dixit Enodium Ticinensem Ep^m: aliosque cum eo Constantinopolim legatos cum catholice fidei inscripto: quatenus Anastasium ad ecclesie reduceret gremium: Is non solum salubria eorum monita spreuit: sed insuper etiam a suis conspectibus non sine contumelia expulit: nauisque fragili impositos mandat / ne vsquam per totam greciam ad aliquam ciuitatum accederent: que eius impiam temeritatem: diuina continuo ultio subsecuta est. Nam cum iam septimum & vigesimum imperij annum ageret / vi fulminis percussus inerijt.

Caput Secundum.

Nno ab incarnatione domini Quingentesimo octauodecimo: punito Anastasio heretico: Iustinus catholicus: Augustali potitus est solio: ad hunc ob causam reintegrande fidei direct^o / ab Hormisda Pontifice: vir sanctitate precipuus German^o Capuanę vrbis Ep^{us} digne suscept^o est. Multo-

totumque dubia corda in fide solidauit. Eo tempore apud Aphricam: defuncto Transamundo Vuandaloru Rege Arriane perfidie: Heldericus eius

Simachus
Papa.

Arrianus O
lympi^o celit^o
cōcrematus.

Miraculū in
baptisado d
aqua.

Euthichian
duas natu-
ras i xpo po-
nebant.

Attende

Iustinus ca-
tholicus.
Hormisda
pontifex.

Heldericus p̄rehereticū m̄re; vero catholicā (quā sequit̄ est) habuit.
Heldericus Ep̄os (quos p̄r relegauerat) reuocat.
Theoderic⁹ Iustinū m̄iat
Annuit Iustin⁹ legationi.
Simacus & Boetius.
Ioannes pontifex.
The. rep̄te moritur.
Lipparā sici liē insula
Iustini finis.

filius ex Captiua Valentiniani Principis filia ortus: adeptus est regnum. Qui non patrem hereticū: Sed matris catholice monita sequens: recte fidei cultor enituit. Hunc pater Transmundus ad mortem veniens: quia cernebat eū catholicę parti fauere: sacramenti nodis astringere curauit: ne vnquam in suo regno catholicis consuleret. Qui mox vt suus genitor vitacaruit: prius q̄ etiam regni iura assumeret: Vniuersos Ep̄iscopos: quos Transmundus in exilium coegerat: regredi fecit: eisq̄ ecclesias reformare cœpit. Septuaginta iam & quattuor euolutis annis: ex quo a Genserico primitus apud Africam ecclesię fuerant destitute. At vero in orientis partibus: dū adhuc eo tempore per loca singula arriana heresis vigeret: Iustin⁹ ardore orthodoxę fidei om̄imodis satager̄ cœpit: vt hereticorū nom̄ extingueret. Statuitq̄ vt vbiq̄ eorum ecclesias catholica religione consecraret. Qd̄ dum in Italia rex Theodericus / arriana lue pollutus: audisset Ioannem papam simulq̄ cum eo Theoderū importunum atque Agapitum Consulares viros: Aliumq̄ Agapitum Patricium: Constantinopolim ad Iustinum Principem dirigit: mandat per eos iterminitans: vt nisi q̄ totius hereticis ecclesias suas redderet: eosq̄ in pace degere sineret: vniuersos Italię populos ipse gladio extingueret. Qui perueniētes ad Augustū: cum ab eo digne vt competebar suscepti essent: magnis eum (de sua suorūq̄ salute solliciti) fletibus postulāt: vt suę legationis seriem (q̄q̄ esset iusta) libenter exciperet: Italięq̄ periturę cōsuleret. Quorū fletibus Iustinus per motus: eis quod petebat concessit. Arrianosq̄ suo iuri reliquit. Dum hij in itinere demorant̄ Theodericus rabie suę iniquitatis stimulatus: Symacum exconsulem ac patriciū & Boetium senatorem & exconsulem catholicos viros gladio trucidauit. His dieb⁹ extracto a Francis Halarico Vuisigothorum rege. Theoderic⁹ per Ibbam suū comitem plusq̄. xxx. milia Francorum cędens Thiodem suum armigerum post mortem Halarici tutorem Amalarici nepotis constituit. Ioannes vero Pontifex reuertens a Constantinopoli: dum cum his cum quibus ierat profectus ad Theodericum Rauiennam fuisset. Theoderic⁹ ductus malitia: q̄ eū Iustinus catholice pietatis defensor honorifice suscepisset: eū siml̄ cū locijs carceris afflictione pemit. Sed hanc eius immanissimam crudelitatem: mox an̄ aduersio diuina secuta est. Nam nonagesimo octauo post hoc facin⁹ die: subita morte defunctus est: cuius aiām solitarius qdā apd̄ Lipparā insulā: vir magnę virtutis aspexit: inter Ioannē papā & Simacū patriciū deduci: & i vulcani ollā q̄ ei loco proxima erat demergi: Igr̄ Theoderico tali mō punito Gotthi sibi Atalaricū: de quo p̄missum est: ex Theoderici regis filia p̄creatū: cū eadem Amalasi manda matre sua in regnum p̄ficiūt. At vero Iustinus cum Augustalem

Impia Trāsa mūdi ad filiūz monitio.

Iustin⁹ fidei cultor arrianaz heresim extinguere conatur.

Legati ad Iustinū missi

Theo. Tyrānis i catholicis iugulādis

Theoderic⁹ Ioannē papāz vitā cū m̄tis exem̄it

Mira cuiusdem visio. In vulcani ollam labitur Theo. aia.

dignitatem annis, xi. administrasset apud Constantinopoli in pace quieuit.

Caput Tertium.

Anno ab incarnatione dñi Quingentesimo vigesimo nono Iustinianus n̄ sororis Iustini filius Rōanorū principū nono ac quingentesimo; Augustalē adeptus ē principatū. Qui mox ut ip̄alia iura suscepit: ad reparationē reip. statim animē intēdit. Ac primū p̄ Bellisariū Patritiū ingentē virū: Persas aggressus est: quos transgressis Rōanorū terminis: eorū regiōes grauitē populabant: quos Bellisarius magnis preliis fudit: atque ex voluntate principis Constantinopoli triumphans ingressus est. Interea Hatalaricus Gotthorū rex: cū nōdū expletis quatuor annis regnasset: imatura morte p̄uentus vitę subtractus est: cuius mater Amalasiucla post eius funus Theodatū sociū ascivit in regnū. Sed Theodatus idē imēor collati beneficij eā post aliquod tēps̄i balneo strāglari p̄cepit: & quā ipsa dū adiuueret: se suūque filiū principi cōmēdauerat. Audita Iustinianus Augustus eius morte: graui mox aduersus Theodatū iracūdia exarsit. Sentiens Theodatus sibi infensū habere principē: b̄tm papā Agapitū Cōstantinopolim dirigit: quatenus apud Iustinianū ei factorū impunitatē impetraret. Qui sanctus Pontifex: dū Iustinianū principē adisset: facta cū eodē de fide collatione: repit eū in euthichotis dogma corruisse: a quo primitus graues b̄tus antistes minas p̄pessus est. Sed cū illius in concussā in fide catholica Iustinianus cōstantiā cerneret: siquidē ad hoc vsque verbis p̄gressū fuerat: ut talia a p̄sule audiret. Ego ad Iustinianū Impatorē xp̄ianissimū venire d̄sideraui: sed Diocletianū iueni. Tandē ex voluntate dei eius monitis acquiescens: ad catholicę fidei cōfessionē: cū multis pariter qui similiter desipiebāt regressus est. Antimum quoque eiusdē regię ciuitatis ep̄m: p̄fatę hereseos defensorē / cōuictū publice cōione priuauit: ac p̄suaso principe in exiliū coegit. Nec multū post idē Pontifex apud eandem urbem diem obiit.

Caput Quartum.

Antera ad Aphricā quam iam multis annis Vuandali possidebant: a Iustiniano cum exercitu Bellisarius missus est: qui mox prelio cū Vuandalis commisso: eorum magnas copias fudit: regemque ipsorum Gelimerū uiuum capiē: Cōstantinopolim misit. Carthago quoque post annū suę excessio-

Bellisari⁹ prius perfas euadit.
Amalasiucla hata. m̄.
Theod. iussu Amalasiucla in balneo strangulata.

Euthichotus hereticus.

Antim⁹ ep̄s euthicho. auctor.
Moris Aga.

Recipitur Carthago.

Iustinianus. xlix. imperas.

Hatalaricus moritur.
Theodatus Hatalarici socius

Papa Agapitus.

Agapiti ad Iustinianus verba.

Antim⁹ ep̄s puat⁹ exiliū missus.

Bellisari⁹ ad Aphricam mittitur.
Gelimerū capit Bellisarius.

Pauli diaconi de Romanorum gestis.

nis nonagesimū sextum recepta est Porro dū Agapitus Pontifex q̄ a Iu/
 stiniano principe pacem Theodato postulare: apud Constantinopolim
 obiisset: Iustinianus Bellisariū patritium multis iam pr̄lijs gloriosum ad
 uersus Theodatū dirigit: utq̄ etiā Italiam a Gothorū seruiicio liberaret:
 Bellisarius itaq̄ dū aliq̄tum t̄pis apud Siciliam moram faceret Rex Go/
 thorum Theodatus extinctus est: Huius in loco Guitigis successit: q̄ mox
 ut regnū inuasit Rauennam profectus Amalasinū de reginē filiam p̄ vim
 secū auferens sibi matrimonio iūxit. Conceptas ergo contra Theodatum
 Bellisarius belli vires in Guitigē conuertit. Egressusq̄ ex Sicilia ad Cam/
 paniam Neapolim venit: quem Neapolitani ciues noluerūt excipere. Qui
 indignatus acriter ad eiudem vr̄bis expugantionem totis se virib⁹ erexit.
 Aliquantisq̄ fortiter in pugnam diebus deductis: tandem per vim capiēs
 ingressus est. Tantaq̄ nō solum in Gothos qui ibi morabant: sed etiam in
 ciues ira desuit: ut non etati: non sexui: postremo non sanctimonialibus
 vel ipsis etiam sacerdotibus parceret: viros in conspectum coniugū misera/
 bili visu perimēs. Superstites matres ac liberos: captiuitatis iugo abduxit:
 cuncta rapinis diripiēs. Nec a sacrosanctis ecclesijs expoliandis abstinuit:
 Inde q̄ egrediens Romam properauit. Quo Romam ingresso Gothi qui
 in vr̄be morabant noctu inde egressi: relictis patentibus portis Rauennam
 fugiūt. Guitigis ut talia comperit mox aduersus Bellisariū Romam cū in/
 genti exercitu venit. Bellisarius non aptum sibi t̄ps ad bella conijciens: in/
 tra vr̄bis se moenia clausit eamq̄ circūsep̄sit. Gothi vr̄bem obsidentes: vni/
 uersa per circuitum direptionibus & incendijs absumunt: quoscūq̄ Roma
 nos reperiunt gladio extingūt: cuncta sacra loca denudantes Iplis etiam
 venerabiliū martyrum sepulchris manus impias inferunt Continue vr̄bem
 impugnant: sed cauta Bellisarij defensa et industria. Pr̄ter belli instantiam:
 angebat insuper Roma famis p̄cunia. Tanta siquidem per vniuersū mū
 dum eo anno maxime apud Liguriā fames excreuerat: ut sicut vir san/
 ctissimus Datus Mediolani antistes retulit: plerq̄q̄ matres in foeliciū na/
 torum membra comederent. Cumq̄ per annum continuum Gothi Ro/
 mam obsidissent: demum territi Rauennam rediere. Bellisarius vero profi/
 ciscens Neapolim: eamq̄ ut competeat ordinatam relinquens Romam
 regressus est. Statimq̄ ei a Theodora Augusta pr̄ceptis allata est: ut pa/
 pam Siluerium conuictum accusatione falsorum testium in exilium trude
 ret: eo q̄ Antimū hereticū Constantinopolitanum Episcopum reuocare
 nolisset: quod Bellisarius licet nolens nihil moratus effecit. Pulsus deniq̄
 papa Siluerius ad Pontiam insulam est: in qua & exulans obiit. Guitigis
 vero coactio rursus in vnum magno Gothorum exercitu / cum Bellisario

Bellisari⁹ cōtra Theodatum.

Guitigis

Theo. exti-ctus.

Neapolis ca-pitur.

Gothi ab vr̄be fugientes Rauennam petunt.

Got. facta q̄ p̄fanatur.

Dira fames / qd̄ n̄ mortalia pectora cogit

Silueri⁹ Papa in exiliuz pellitur.

Miseranda Theodati crudelitas.

Got. vr̄be d̄ populantur.

Datus vir factus.

M̄res ifates comedētes.

Papa Siluerius.

Pontia insula.

confluxit: factaq; maxima suorum strage in fugam conuersus est. Quē Ioānes magister militum cognomento sanguinarius: noctu fugientem persequens viuum comprehendit Romamq; ad Bellisarium adduxit. Patrata Bellisarius victoria Constantinopolim redijt: secum Guitigis deferens: quo viso Iustinianus valde letatus est: Eumq; non multum post patritiū effectum: administrationem illi iuxta Persarū terminos tribuit: ibiq; Guitigis degens vitam: finiuit. Bellisarius vero dignis euectus honoribus iterato ad Aphricam aduersus Guntarith mittitur: qui Vuandalos rursus sollicitans apud eos arripuerat regnum. Bellisarius vt Aphricam attingit Guntarith subdolo pacis illico peremit: residuosq; Vuandalorum reipu. iugosubstrauit. Victor exinde Bellisarius Romam venit. Auream crucem centum librarum preciosissimis gemmis exornatam: in qua suas victorias descriperat: beato Petro per manus papę Vigiliij obtulit. His ipsis apud Cassinum temporibus post solitariam vitam sancto degens cœnobio stupendis/beatissimus pater Benedictus: nec min⁹ futurorum prescius radiabat/ virtutibus. Hac etiam etate gens Longobardorum amica tunc populi Romani apud Pannonias degebat: quibus in regni gubernaculo Audoin preerat. Is eo tempore cum Turisendo Gepidarum rege confligens per Alboin suum filium iuuenem strenuum/ victoriam nactus est. Deniq; inter ipsas Alboin sese acies Turismandum Turisendi regis filium appetentem: alacriter adgressus extinxit: perturbatisq; hac occasione Gepidis suis victoriam peperit. At vero apud urbem Romanā Papa Vigilius obeandem (qua & decessor suus) causam indignatione Augustę per Antimum scribonem ductus Constantinopolim: Inde q; in exilium actus est. Capto igitur Guitigis. Gothi transpadani Chelpidarum sibi regem constituunt: qui eodem anno perimitur. Cui successit Errari⁹ et ipse nondum anno expleto iugulatus. Dehinc sibi Badiulam (q & Totila dicebat) in regnū preficiūt. Moxq; collecto vndiq; exercitu vniuersarursus Italiam inuadunt. Exinde per Campaniam: vtriq; dei benedicti per cœnobium iter facientes: perq; Lucanię ac Brutorum fines Regium proficiscuntur. Nec mora Siculum transgressi fretum Siciliam inuadunt. Inde quoq; Romam petunt: eamq; obsidionibus circūcludūt. Quę tātā tūc famis pœnuriā ppeffa ē: vt prę magnitudine inopię natorū suorū carnes comedere vellēt. Pessis nimīū Romanis: nec valētib⁹ mœnia tueri. Totila a porta hostiēsi Urbē igressus ē. Qui p̄cere Romanis cupiēs per totam noctem clangere buccinā iubet: quo se a Gothorū gladijs: aut ecclesijs tuerētur: aut quibuscunq; locis occulerent. Habituatq; ali

Guitigis exitus.
Vuadali sub iugū mittuntur.

Quo tpe et loco diu⁹ floruerit benedictus.

Vigilius Papa i exilium trusus.

Roma a gothis obsessa.

Guitigis capitur.

Bellisarij crux aurea diuo Petro oblata.

In Cassino diuus ille bñdctus vitā degit.

Chelpidar⁹ Errarius. Totila qui & badiula

Improba famē rurs⁹ romanos inuadit.

Pauli diaconi de Romanorum gestis.

Totila romanis parcere cupit.

Pris bñdicti monitio

Vel narsetē

Vicūtur gothi.

quanto temporis cum Romanis quasi pater cum filiis. Hanc illi ut videtur concini animi benignitate: qui nimis antea crudelitatis extiterat: beati patris Benedicti (quem olim adierat) monitio contulit. Elapsi sunt ab Vrbe aliqui e numero Senatorum Constantinopolim afflicti properant: quibus calamitatibus Roma subiceretur Principi narrant. Qui statim Narsem Eunuchum suum et cubicularium cum manu valida mittit: ut afflicto Romę quantotius subueniat. Is ad Italiã veniens magno cum Gothis certamine confligit. Quibus ad internitionem pene consumptis: Regem Totilam: qui ultra iam decem annos regnauerat: interfecit. Vniuersamq; Italiam ad reipublicę iura reduxit. Quia vero restant adhuc quę de Iustiniani Augusti foelicitate dicantur: in sequenti (deo p̄sule) libro bello promenda sunt.

Totila cū romanis habitat.

Narfeseunus chus romaz missus.

A Narfē totila trucidatur.

PAULI DIACONI DE ROMANORVM GESTIS
LIBER OCTAVVS ET VLTIMVS

Caput primum.

QVM iam (ut p̄missum est) Romanorum deserit apud Italos imperiū: plurimęq; gentes irruerent contra ipsos: ad iusq; pertransierat pelagum: hac tempestate Iustinianus Augustus Romanum Idem foelici sorte regebat imperium: qui et bella prospere gessit: et in causis ciuilibus mirificus extitit. Nā per Bellisarium patritium: persas fortiter deuicit: perq; ipsum bellisarium vanda-
lorum gentem capto eorum rege Gelismero vsq; ad internitionem deleuit. Aphricamq; totam post annos .xcvi. romano imperio resti-

Iustinianus

Bellisarij In-clyta gesta narratur.

Varia Iustini ani cognominia ob deustarū a se regionū gloriā

tuit: rursusq; bellisarij viribus gothorum in italia gentem: capto guitigis eorum rege superauit. Maurosq; post hęc Aphricam infestantes: eorumq; regem Attilā: per Ioānē excōlulē mirabilivirtute prostrauit: pari etiam modo ut alias gentes/belli iure compressit: quam ob causam propter horum omnium victorias: ut Alamanicus: gothicus: alanicus: Vuādalicus aphricanusq; dicere: habere hęc nomina meruit. Leges etiam Romanorū

Iustini
oēs pri
gesi. x
lumin
git.
Diges
codex
Pande
wavy
XIV. q
haber
Nouu
dex.
Agie
templ

Cassid
plaim
creta
uit.
Callio
mona
liter e

P̄ bñ
prim
co loc
modū
stro C
tā deg

Iustinianus
oēs principūle
ges. xij. vo-
lumina rede-
git. **D**igestorum
codex.
Pandectarum
codex.
XIV. q. omnia
habentes.
Novus Co-
dex.

Agię Sophieę
templum.

Cassiodorus
psalmodicę fe-
creta refera-
uit.
Cassiodorus
monachus in a-
liter extitit

Pr bñdicti /
primi subla-
co loco post-
modū i ca-
stro Casinivi-
tā degit.

quarum prolixitas nimia erat: & inuutilis dissonātia mirabili breuitate cor-
rexit. Nā oēs cōstitutiōes principū: quę in multis voluminibus habebantur in-
tra .xij. libros coartauit. Idem quoque volumen: codicem Iustiniani appel-
lari precepit: rursusque singulorum magistratum siue iudicum leges: que
usque ad duo milia pene libros erant extense: intra .l. librorum numerum
redegit: eumque codicem digestorum: siue pandectarum vocabulo nuncu-
pauit. Quattuor etiam institutionum libros: in quibus breuiter vniuer-
sarum legum textus comprehenditur: nouiter composuit: nouas quoque
leges quas ipse statuerat in vnum volumen redactas: id est codicem no-
uellum nūcupari sanciuit. Extruxit quoque idem princeps intra Constan-
tinopolim urbem: ipsi domino: qui est sapientia dei patris: templum: quod
gręco vocabulo agiam sophiam, id est sanctam sapientiam nomina-
uit: Cuius opus adeo cuncta edificia excellit: vt in totis terrarum
spatijs huic simile non possit inueniri. Erat enim hic princeps fide catho-
licus: in operibus rectus: in iudicijs iustus: ideoque omnia enim concurre-
bant in bonum. Huius temporibus Cassiodorus apud urbem Romam
tam seculari quā diuina scientia claruit: qui inter cętera que nobiliter scri-
psit: psalmodicę occulte precipue potentissime referauit. Hic primum
consul: denique Senator: ad postremum vero monachus extitit. Hoc etiam
tempore Dionysius alba: in vrbe Roma constitutus: paschale calculum
miranda argumentatione composuit. Tuncque nihilominus orator Ro-
manę ecclesię subdiaconus: poeta mirabilis: apostolorum actus versibus
exametris exarauit. His quoque diebus beatissimus Benedictus pater et pri-
mus in loco (qui Sublacus dicitur) qui ab vrbe Roma, xl. milibus passuum
abest: et postea in castro Casini (quod clarum appellatur) & magnę vi-
tę meritis / et apostolicis virtutibus effulsit.

Caput. II.

auxiliū mīstraret. Tūc Alboi electā e suis manū direxit: quę Rōanis aduersus

Agitur cum circumquaque Lon-
gobardorum victorię persona-
rent: Narfes calcularius impe-
rialis: qui tunc preerat italię bellum ad-
uersus Totillam Gothorum regem pre-
parans: cum iam pridem Longobardos
foederatos haberet: legatos ad Alboin
dirigit: quatenus ei pugnatura cū Gothis

Codex a Iu-
stiniano di-
gestus.

Institutiōes
a Iusti. cōpo-
site.

αγια σοφια
φαι. i. facta
sapientia.

Iustinianus pri-
nceps catho-
licus.

Cassiodorus
quo tpe ro-
me claruerit

Dionysii pas-
cale calculi
cōposuit.

Subdiaconus
poeta Apo-
stolorum actus
versus rede-
git.

Narfes.
Calcularius.

Pauli diaconi de Romanorum gestis.

Cōflict⁹ lōgo
bardorū cū
gothis.

Priscian⁹ ce-
tariēlis Cōstā-
tinopoli grā-
maticē insu-
davit.

Leutharius.

Adouacer.

Narſes ſum-
mē in ſupos-
pietatis.

Vitalis epi-
ſcopus.

Gothogetas ſuffragium ferrent: qui per maris Adriatici ſinum in Ita-
liam tranſuecti ſociati Romanis: pugnam inierunt cum Gothis: Quibus
uſq; ad internitionem deletis: pariter cum ſuo Totilla rege/ onerati mul-
tis muneribus victores ad propria remearunt: omniq; tempore quo Lon-
gobardi Pannoniam poſſederunt: Romanę rei publicę aduerſus emulos
adiutores fuerunt His temporibus Narſes etiam bucellino duci bellum
intulit: quem Thendepertus rex Francorum cum in italiā introiſſet: re-
uerſus ad Gallias cum Anungolio duce ad ſubiſciendam Italiā reli-
querat. Tunc quoq; apud conſtantinopolim Priscianus Cęſarienſis:
grammaticę artis (vt ita dixerim) profunda rimatus eſt. Qui Bucellinus
cum pene totam Italiā direptionibus vaſtaret: & Thendeperto ſuo re-
gi de pręda Italię munera copioſa conferret: et cum in Campania hęc
mare diſponeret: tandem in loco cui Tannecum nomen eſt: graui bello a
Narſete ſuperatus/ extinctus eſt. Aminghus vero dum Auidin Gotho-
rum comiti contra Narſetem rebellanti: auxiliū ferre conatus fuiſſet:
vtrique a Narſete ſuperati ſunt. Auidis captus Conſtantinopolim exula-
tur. Aminghus vero qui ei auxiliū prębuerat Narſetis gladio peri-
mitur. Tertius vero Francorum dux nomine Leutharius bucellini ger-
manus: dum multa pręda onuſtus: ad patriam cuperet reuerti: inter Ve-
ronam et Tridentum: iuxta lacum Benacum propria morte deſunctus
eſt. Habuit nihilominus Narſes certamen aduerſus Sindualbrentorū re-
gē: qui adhuc de herulorū ſtirpe remanſerat: quos ſecum in italiā ve-
niens: ſolummodo Adouacer adduxerat. Huic Narſes fideliter ſibi pri-
mum adherenti: multa beneficia contulit: ſed nouiſſime ſuperbe rebellan-
tem & regnare cupientē: bello ſuperatum & captum cella de trabe ſu-
ſpedit. Eo quoq; tempore Narſes patritius per lagitheum magiſtrum
militum: virum bellicoſum et fortem: vniuerſos italię fines obtinuit. Hic
Narſes quidem primus cartularius fuit: deinde propter virtutem meri-
to patriciat⁹ honorē meruit. Erat autē vir piſſim⁹: i religioē catholicę: i pau-
peres munificus: in recuperandis baſilicis ſtudioſus ſatis: vigilijs et ora-
tionibus intantum ſtudens/ vt plus ſupplicationibus ad eum profuſis:
q̄ armis belicis victoriā obtineret. Inter hęc Iuſtiniano principi vi-
ta decedente: Iuſtinianus minor rempublicam apud Conſtantinopo-
lim regendam ſuſcepit. His quoq; temporibus Narſes patritius (cuius
ad omnia ſtudium vigilabat) vitalem Epiſcopum Altiņę ciuitatis qui an-
te annos plurimos ad Francorū Regem confugerat: hoc eſt Agothien-
ſem ciuitatem tandem apprehenſum apud Ciciliam exilio damnauit
Igitur deleta vel ſuperata: Narſes omni Gothorum gente: et his

Bucellinus
Thendepert⁹.

Anūgolius.

Tannecū.

Aminghus.

Benac⁹

Mātuę lacus

Aduerte

Iuſtinianus
minor.

Narſe
diā ve

Iuſtin
Sopl
Oro a
ſetem

Sophi
ba ad
tem.

Prodig
cturno
Italia v
Moritu
ſes.

Mira Iu
niani a
tię cupi

Tiberi
Tiberij
res deſe

Narſes i iul-
diā vocatus

Iuſtinus.
Sophia.
Oro ad Nar-
ſetem.

Sophiæ ver-
ba ad narſe-
tem.

Prodigia no-
cturno tpe i
Italia viſa
Moritur nar-
ſes.

Mira Iuſti-
niani auari-
tiæ cupiditas

Tiberiꝰ ceſar
Tiberij mo-
res deſcripti.

quoq; de quibus diximus: pari modo deuictis: dū multū auri & argen-
ti ſeu ceterarū rerū diuitias acquiſiſſet: magnā (ab hijs pro quibus multa
contra hoſtes eorum laborauerat) inuidiam pertulit: qui contra eum Iu-
ſtino Auguſto et eius coniugi Sophiæ in hæc verba ſuggeſſerunt dicen-
tes. Quia expedierat Romanos Gothiſ potiꝰ ſeruire: q̄ Græcis: vbi Nar-
ſes eunuchus imperat: & nos ſeruitio opprimit: et hoc noſter piſſimus Pri-
ceps ignorat. Aut libera nos de manu eius: aut certe & ciuitatem Ro-
manam & noſmetipſos gentibus tradimus. Cumq; hæc Narſes audiſſet:
hæc breuiter retulit verba. Si male feci cū Rōanis male iueniā. Tūc Augu-
ſtꝰ itātū aduerſus Narſetē cōmotꝰ eſt: vt ſtatim in Italiam Longinū Præ-
fectū mitteret: q̄ Narſetis locū obtineret: Narſes vero hijs cognitiſ: valde
p̄timuit: et itātū maxie a Sophia Auguſta territꝰ ē: vt regredi vltra Cōſtā-
tinopolim non auderet. Cui illa inter cetera q̄ eunuchus erat hoc fertur
mandaſſe: vt cum puellis i Genitiolarum faceret penſas diuidere. Ad
quæ verba Narſes dicitur hæc reſponſa dediſſe: Talem ſe telam orditu
rum: qualem ipſa dum viueret deponere non poſſet: Itaq; odio metuq;
exagitatus: in Neapoli Campaniæ ciuitatem ſecedens: legatos mox ad
Longobardorum gentem dirigit: vt paupera Pannoniæ rura deſerent
et ad Italiam cunctis repletis diuitijs poſſidendam venirent. Simulq;
multimoda pomorum genera: aliarumq; rerum ſpecies quarum Italia te-
rax eſt/ mittit: quatenus eorum ad veniendum animos poſſit allicere. Lō-
gobardi læta nuntia: et quæ ipſi præcipitabant gratanter ſuſcipiunt. De-
niq; futuris commodis animos attollunt: continuo apud Italiam terri-
bilia noctu ſigna viſa ſunt: hoc eſt igneæ acies in cælo apparuerunt: eos
qui poſtea effuſus eſt ſanguine coruſcantes. Narſes vero de Campania
Romam reſſus: ibidem non poſt multum tempus ex hac luce ſub-
tractus eſt. Cuius corpus poſitum in locello plumbeo cum omnibus eiꝰ
dem diuitijs: Conſtantinopolim eſt perlatum. Per hæc tempora apud
Conſtantinopolim (vt ſupra præmiſſum eſt) Iuſtinianꝰ minor regnabat:
vir in omi auaricia deditus: contemptor pauperum: Senatorum ſpoliator
Cui tanta fuit cupiditatis rabies: vt archas iuberet ferreas fieri: in qui-
bus ea quæ rapiebat auri talenta congregaret. Quem etiam ferunt i hæ-
reſim Pelagianam delapſum. Hic cum a diuiniſ aurem cordis auerte-
ret: iuſto dei iudicio amiſſo rationis intellectu: amens effectus eſt. Hic
Tiberium Cæſarem adſciuit: qui ei Palatium vel ſingulas prouincias gu-
bernaret: hominem iuſtum: vtilem: ſtrenuū: ſapiētē: elemoſinariū: in iu-
dicijs equū: in victorijs clarum: & q̄ hiſ omnibus ſupereminet veriſſimū
Chriſtianum. Hic cū multa de theſauris quos Iuſtinianꝰ aggregauerat:

Narſetis reſ-
ponſio.

Rūſio Nar.

Legati ad
Lōgobardos
miſſi.

Narſe. corpꝰ
vna cū ſuis
diuitijs in lo-
cellis ſepultꝰ

Iuſtinianꝰ he-
reticus.

Iuſtinianus
amens effectꝰ
eſt.

Pauli diaconi de Romanorum gestis.

pauperibus erogaret: Sophia Augusta frequentius increpabat eum / quod rempublicam redegisset in paupertatem: Dicens Quod ego multis annis congregavi: tu infra paucum tempus prodige dispergis Aiebat autem ille: confido in domino: quia non deerit pecunia fisco nostro: tantum ut pauperes elemosinam accipiant: aut captivi redimantur: hoc est magnus thesaurus: Dicente domino. Thesaurilate vobis thesauros in caelo: ubi neque erugo / neque tinea corrumpit: et ubi fures non effodiunt nec furantur. Ergo de his quae dominus tribuit congregemus thesauros in caelo: et dominus nobis augere dignabitur in seculo. Cor enim in quo sapientiae & scientiae intellectus habitat: Thesaurum verum et summum semper possidet. Ex vero autem sapientiae & scientiae intellectu: caritas nascitur: quae communicata quanto pluribus fuerit tanto crescit fortius. At ubi caritas creuerit: quomodo ex deo qui caritas est materiale communicatum deerit.

Sophiae increpatione ob erugineuacuationem.

Attende Saluatoris verba Luce xij. et Mathei. vi.

Auctoritas notatu dignissima.

Tiberij dictum et de eius in domino confidentia aduerte

Hinc math. vi. ubi eni est thesaurus tuus ibi est & cor tuum.

Caritatis proprium.

Caput. III.

Iustinianus a mens mortuus est.

Tiberius Constantinus Romanorum Regum Quinquagesimus sumpsit Imperium.

Attende crucis miraculum

Igitur cum Iustinianus, xi. annis regnasset / amentiam quam incurrerat tandem cum vita finiuit. Bella sane quae per Narsetem patritium gothis vel francis illata superius per anticipationem diximus: huius temporibus gesta sunt. Denique & qui Romam temporibus Benedicti papae vastantibus omnia per circuitum Longobardis famis penuria laboraret: multa frumenti milia nauibus ab Egypto dirigens eam sub studio misericordiae releuauit. Mortuo igitur Iustiniano: Tiberius Constantinus Romanorum Regum Quinquagesimus sumpsit Imperium. Hic cum (ut superius diximus) Iustiniano adhuc Caesare / palatium regeret: et multas quottidie elemosinas faceret: magnam ei dominus copiam subministravit. Nam deambulans per palatium vidit in pavimento domus / tabulam marmoream: in qua erat Crux dominica sculpta: & ait. Crucem domini qua fratrem nostram et pectora munire debemus: eam sub pedibus conculcamus: et dicto citius iussit eandem tabulam auferri de fossa / qua leuata atque erecta inueniunt subter & aliam hoc signum habentem: qui et ipsam iussit auferri: qua ammota repererunt et tertiam: iussuque eius cum fuisset ablata / inueniunt magnum thesaurum habentem supra mille auricentenaria. Sublatumque aurum pauperibus adhuc habundantius

Domini miraculose ligno crucis quod marmore Palatii sculpto: Tiberio gratie auri pondus est largitur.

Narsetis faurium occuler

Senexio N thesauri mortu dicat

Sophigultario itend

Tibigulfides mu

Narſes Theſauri Cista
occulens.

q̄ conſuetus fuerat largitur. Narſes quoq; patritus Italię cum in qua-
dam ciuitate intra Italiam domum magnam haberet: ad ſupra memo-
ratam Urbem aduenit: ibiq; i domum ſuam occulte cisternam magnam
fodit: in qua multa milia centenariorum auri atq; argenti reſoluit: inter-
fectiſq; omnibus conſocijs: vni tantummodo ſeni hoc per iuramentũ ab eo
exigens commendauit. Defuncto vero Narſete ſupradictus ſenex ad Cę-
ſarem Tiberium veniens dixit. Si mihi aliquid prodeſt inquit: magnã rem

Senex Tibe-
rio Narſetis
theſaurũ (eo
mortuo) in-
dicat

Cęſar dicam. Cui ille (dic ait) quid vis / proderit enim tibi: ſi quod nobis p̄-
futurum eſſe narraueris Theſaurũ inquit Narſetis reconditum habeo: quod
in extremo vitę poſitus cęlare non poſſũ: tunc Cęſar Tiberius gauisus mi-
tit uſq; ad locũ pueros ſuos: p̄cedente vero ſene / ij ſequũt̄ attenti: perueni-
entefq; ad cisternam: deopertam ingrediũt. In qua tantum auri vel argen-
ti reſertum eſt: vt per multos dies vix a deportantibus potuiſſet euacuari.
Quę ille pene omnia ſecundũ morem ſuũ erogatione largiſſua diſpenſa-
uit egenis. Hic cum auguſtalem coronam accepturus eſſet: eumq; ſecun-
dum conſuetudinem ad ſpectaculum cum populis exſpectaret: inſidias ei p̄-

Sophia Au-
guſta Tibe-
rio inſidias
tendens.

parauit Sophia Auguſta: vt Iuſtinianũ Iuſtini nepotem ad dignitatẽ im-
peratoriam ſublimaret. Ille per loca ſancta prius procedens: deinde voca-
to ad ſe Pontifice urbis cũ conſulib; ac p̄fectis palatiũ ingreſſus / indutus
purpura: diademate coronatus: throno imperiali i poſitus: cũ imenſis lau-
dibus in regni gloria eſt confirmatus: Qd̄ ei; aduerſarij audientes: nihil
q; ei q; i domo ſpem ſuam poſuerat officere valentes: magno ſunt confuſio-
nis pudore cooperti. Tranſactis autem paucis dieb; Iuſtinianus pedib; ſe
proiecit imperatoris: ob meritũ gratię. xv. ei auri centenaria deferẽs: quem
ille ſecundũ patientię ſuę meritum colligens ſibi in palatio aſſidere iuſſit.
Sophia vero Auguſta imemor promiſſionis quã quondam in Tiberium
habuerat: inſidias ei temptauit ingerere. Procedente autem eo ad villam
vt iuxta ritum imperialem. xxx. diebus ad videmiam iocundaret. Vocato

Tiberi; Au-
guſtã dephẽ-
dẽs grauiter
multauit

clam iuſtiniano voluit eum ſublimare in regnum: quo comperto Tiberius
curſu veloci Conſtantiopolim regreditur: apprehenſamq; Auguſtam om-
bus theſauris expoliãuit: ſolum ei victum quotidianum in alimentum re-
linquens. Segregatiſq; pueris eius ab ea: alios de fidelibus ſuis poſuit: q; ei
parerent: Mandans proſus vt nullus de anterioribus ad eam haberet ac-
ceſſum: Iuſtinianũ vero verbis ſolũ modo obiurgatum: tanto in poſterum
amore dilexit: vt filio ei; filiam ſuam promitteret: ruruſq; filio filiam ſuam
expeteret. Sed hęc res minime (quam ob cauſam neſcio) ad effectum perue-
nit. Huius exercitus ab eo directus per ſas potentiffime debellauit: victorq;
regrediens: tantam molem p̄dẽ cum. xx. pariter elephantis detulit: vt hu-

Mira & iaudi-
ta Tiberij li-
beralitas: in
pecũijs paup-
ib; erogãdis
Narſes ſoli
ſeni Theſau-
rum reuelat.

Mira auri &
argẽti copia

Tiberi; i ma-
ieſtate ipſali
cõfirmatus
Tiberi; Totã
ſpem in dño
collocauerat

Attende de
Amore.

Pauli diaconi de Romanorum gestis,

manę crederetur posse sufficere cupiditati.

Caput Quartum.

Mauricius igitur Constantinus postquam Imperium septem rexerat annis; sentiens sibi diem mortis imminere: vna cum consilio Sophie auguste Mauricium genere cappadocem; virum strenuum / ad Imperium elegit: ornatamque suam filiam regalibus ornamentis eam tradidit ei dicens, Sit tibi Imperium meum cum hac puella concessum: utere eo feliciter;

Mauritius ipse
tor electus.

Fato concedit
Tiberius.

Mauritius prius
græcorum imperator
euectus est.

Autheri rex
Brixillum ex
pugnans

Brixillum capit.
Smaragdus
patritius

lix; memor semper ut equitate & iustitia delecteris. Hec postquam dixit de hac luce ad eternam patriam migravit. Magnam luctum populis de sua morte relinquens. Fuit enim summe bonitatis; in elemosinis promptus; in iudicio iustus; in vindicando cautissimus; nullum despiciens; sed omnes in bona voluntate complectens; omnes diligens; ipse quoque est dilectus a cunctis. Quo defuncto Mauricius induit purpura; redimitus diademate; ad curiam processit: acclamatisque sibi laudibus; largita populo munera; primus ex grecorum genere in Imperio confirmatus est. Hoc tempore Mauricius Imperator Chlidoperto Francorum regi. l. milia solidos per legatos suos direxit: ut cum exercitu super Longobardos irrueret; eosque de Italia exterminaret; quod cum innoverat Francorum multitudinem in Italia subito introiit; Longobardi vero in ciuitatibus se communiens intercurrentibus legatis oblatisque muneribus pacem cum Chlidoperto fecerunt. Qui cum ad Gallias remeasset; cognito Imperatore Mauricius; quia cum Longobardis foedus inierat quod ei ob detrimentum Longobardorum dederat; repetere coepit. Sed ille suarum virium fretus potentia pro hac re nec responsum reddere voluit. His ita gestis Autheri rex; Brixillum ciuitatem super padum marginem positam expugnare aggressus est; in qua Dociruph dux a Longobardis confugerat seque partibus Imperatoris tradens; sociatus militibus Longobardorum exercitui fortiter resistebat. Iste ex Sueuorum; hoc est ex Alamanorum gente oriundus inter Longobardos creuerat; & quia erat forma idoneus; ducatus honorem meruerat. Sed occasionem vlciscende sue captiuitatis reperit; contra Longobardorum illico arma surrexit. Aduersus quem Longobardi grauius bella gesserunt. Tandemque eum cum militibus; quos iuuebat; exuperantes Rauennam cedere compulerunt. Brixillum capta est; munitioque eius usque ad solum destructa sunt. Posthæc Autheri rex cum Smaragdo patritio; qui tunc Rauennam preerat; usque in annum tertium pacem fecit. Denique post Benedictum Papam Pelagius Romanę ecclesię pontifex; absque iussione principis ordinatus est; eo quod Longobardi Romam per circuitum obsiderent;

Tiberius Mauriti
filium in matri
monium dedit.
Tiberius verba
ad Mauriti
tium.

Tiberius mo-
res describitur

Chlidopertus
Francorum rex.

Brixillum ciuitas
pado confinis.

Sueui. l.
Alamani

Pelagius potius
fex ordiatur

Helias
Aqleg
Episcopus
Epla
aPel
Aqle
milia
Fraco
Alam
dissen
qna d
attule
comm
Zeno
tyr.
Zeno
filica
datio
Gre.
pleru
Toitr
hyen
gna.
Regi
vicos
(vt t
Sipor
ca. xx
nucy
Ingu
pestis
Cau
ti A
ria le
mor
fauc
fer q
svv
.i. Sy
voca
Let
infl
Sep
dca
Sep
ma
gre
deu
tur

Helias
Aglegiensis
Episcopus.

Ep̄la b̄ti gr.
a Pelagio ad
Agle. Ep̄m
milla.
Fr̄acorū et
Alamanorū
dissentio.

q̄nā diluuiū
attulerit in-
commoda.

Zeno mar-
tyr.

Zenonis ba-
silica ab inū-
datione (vt
Gre. scribit)
p̄seruata.

Tōitrua t̄pe
hyemalima-
gna.

Regiones. i.
vicos q̄ olim
(vt testatur
Sipōtin⁹) cir-
ca. xx. fuere
nūc vero. xiiij
Inguinaria
pestitis.

Caue ne po-
ti⁹ Auguina-
riā legēd sit:
morb⁹. n. est
fauciū pesti-
fer quē greci
συνανχέ

.i. Synanchē
vocāt
Lētāta a Gr.
instituta: cur
Septiformis
dētā ē.

Septēp̄liro
māi chori a
gregorio/ vt
deū de p̄cen-
tur ordinati.

ne posset quisq̄ a Roma progredi. Hic pelagius Helię Aquilegiensi Ep̄o nolenti tria capitula Calcedonensi Sinodo suscipere: epistolā satis vtilem misit. Quam beatus Gregorius cū esset adhuc Diacon⁹ conscripsit. Rursū Mauritius August⁹ legatos ad Childepertū mittens: eū vt contra Longobardos exercitū in Italiā dirigeret p̄suasit: Childepert⁹ existimans suam adhuc germanam ap̄d Constantinopolim viuere: legatis Mauricij acq̄escens/ vt suam possit sororem accipere: iterū aduers⁹ Longobardos Francorū exercitum ad Italiā direxit: contra quos dum Lōgobardorum acies properarent, Franci & Alamani inter se dissensionem habentes sine vllius conquisitione ad patriam sunt reuersi. Eo tempore fuit diluuiū in finibus Venetiārū: & Ligurię seu cęteris regionib⁹ Italię: q̄le post Noę tempora creditur non fuisse. Factę sunt Lacunę possessiones seu villarum hominūq̄ pariter & aiantium magnus interitus. Destructa sūt itinera: dissipatę vię. Tm̄ tūc Athesis flui⁹ excreuit: vt circa basilicā sancti Zenonis martyris: q̄ extra Veronensis Vrbis muros sita est/ vsq̄ ad superiores fenestras aque p̄tingerent. Licet (sicut beatus Gregorius postea Papa scripsit) in eandē basilicam aq̄ minime introiuit. Vrbis quoq̄ eiusdem Veronensis Muri ex p̄te aliqua: eadem sūt inundatione subrupti. Facta est aut̄ hęc iundatio Sexto decimo Calendas Nouēbris. Sed & tantę coruscationes & tonitrua fuerunt: quantę fieri vix ęstiuo tempore solent. Post duos quoq̄ mēses eadem Vrbs Veronensiū magna ex parte incēdio concremata est. In hac diluuij effusione: intantū ap̄d Vrbē Romam flui⁹ Tiberis excreuit: vt aque eius super muros Vrbis influerent: & maxias ī ea regiones occuparent. Tūc p̄ alueū eiusdē fluminis: cū mltā serpentū mltitudie Draco etiam magnę m̄re q̄ magnitudinis: p̄ Vrbē transiens: vsq̄ ad mare descēdit. Subsecuta est statim hanc inūdationem: grauissima pestilentia: quam īguinariam appellat: q̄ tantę ppl̄m stragi destinauit: vt de inextimabili mltitudie: vix pauci remanerent. Primūq̄ Pelagiū Papam virum venerabilem perculit: & sine mora extinxit. Deinde pastore interempto sese per populū extēdit. In hac tanta tribulatione: beatissim⁹ Gregori⁹/ q̄ tūc leuita erat/ a cūctis generaliter Papa elect⁹ est: q̄ dū septiformem lētaniā fieri ordinasset: vni⁹ diei spacio dū hi deū precarent: octuaginta ex eis subito ad terram corruentes sp̄ritum exhalauerūt. Septiformis aut̄ lētania dicta est: q̄ a omni vrbis popul⁹ a beato Gregorio in septem partibus deprecatur⁹ dñm/ est diuisus In Priō namq̄ choro fuit omnis clerus: In Secūdo omnes abbates cum monachis suis: in Tertio omnes abbatissę cū congregationibus suis: in Quarto omnes infantes: in Quinto omnes laici: in Sexto vniuersę viduę: in Septimo omnes mulieres coniugatę. Ideo autem de beato Gregorio plura dicere

Ep̄s Aq. tria
capita acce-
ptā icusavit

Childeptus
Fr̄acorū ex-
ercitū aduer-
sus Lōgobar-
dos mittit.

Attēd d̄ ma-
gno Italię di-
luuio & Al-
tero certe a
Noę compu-
tādo.

Mira Athe-
sis fluij & pe-
ne incredibil̄
exundatio.

Veronę di-
ruptio.

quo t̄pe talis
facta sit in-
undatio.

Veronę con-
flagratio

Mira tiberis
inflatio & ex-
crementuz.

iuuitatē ma-
gnitudis dra-
co cū copiosa

serpētū miti-
tudie p̄ Tibe-
rim in mare

fluens.
Pelagi⁹ papa
moritur.

Gregori⁹ pa-
pa eligitur.
Mirū de mlt̄

toꝝ morte su-
bitanea.

Prim⁹ chor⁹
Secundus.
Tertius.

Qua⁹ Qui⁹
Sextus
Septimus.

Pauli diaconi de Romanorum gestis.

omittimus: quia iam ante aliquot annos eius vitam deo auxiliante teximus: in qua ea quae dicenda erant: iuxta tenuitatis nostrae vires vniuersa descripsimus. Hoc tempore idem beatus Gregorius: Augustinum / & Melitum / & Ioannem cum alijs pluribus monachis timentibus deum in Britanniam misit: eorumque praedicatione ad christum Anglos conuertunt. His diebus defuncto Helia Aquilegiensi patriarcha: postquam quindecim annis sacerdotem gesserat: Seuerus huic succedens regendam suscepit ecclesiam: quem Smaragdus Patritius veniens de Rauenna in gradus per semetipsum basilica trahens Rauennam / eum in curiam duxit: cum alijs tribus ex Hyltria Epis: id est Ioanne parentino: & Severo: atque Vindemio: nec non etiam Antonio iam Sene ecclesiae defensore: quibus comminans exilia / atque violentiam inferens communicare compulit Ioanni Rauennati Episcopo trium capitulorum damnatori: quia tempore Papae Vigilij vel Pelagij Romanae ecclesiae desciuere societate: exempto vero anno e Rauenna ad gradus reuersi sunt: quibus nec plebs communicare voluit: nec ceteri Episcopi eos receperunt. Smaragdus patritius a demonio non iniuste correptus successorem Romanorum patriciatu accipiens Constantinopolim remeauit. Post haec facta synodus decem Episcoporum: in Mariano congregata. Vbi receperunt Seuerum patriarcham Aquilegiensem dantem libellum erroris sui: quia trium capitulorum damnatoribus communicat Rauennae: nominauero Episcoporum: qui se ab hoc scismate continuerunt haec sunt: Petrus de Alitino clarissimus. Ingemunus de Sabione: Angelus Tridentinus: Iunior Veronenlis: Horontius Vicentinus: Rusticus de Taruisio: Fonteius feltrinus: Agellus de Altilo: Laurentius Belunensis: Massentius Iulienlis: & Adrianus polensis. Cum patriarcha autem communicauerunt isti Episcopi Seuerus: Parentinus: Ioannes patritius: Vindemius: & Ioannes.

Augustinus: Melitus: et Ioannes: Anglos ad fidem conuertunt.

Seuerus Heliae patriarchae successit.

Ioannes Ra. eps Triacur damnauerit capitula.

Synodus. x. episcoporum in Mariano congregata. Episcopi nota quae Seueri errorum non fauebant.

NOTA

Ioannes. Antonius. Vindemius.

Smaragdus patritius a demonio correptus.

Seueri libellus erroneus receptus.

NOTA

Caput Quintum.

Mauritius a Focace trucidatus.

igitur Mauritius Augustus postquam uno & viginti annis rex imperium cum filijs Theodosio / & Tiberio / Constantioque: a Focace qui fuit strator prisci patricij / occiditur. Fuit autem utilis rei publicae: nam sepe contra hostes dimicans victoriam obtinuit. Humni quoque / qui et Auarres appellatur / eius virtute deuicti

Humniallas Auarres dicitur.

Ioannes A. bas seuerus co priarch ordinatu Cometes

Focace Heradiu gnū inua Cōstatiop te oim pr scribebat clesia. Pantheon pri oiz to lorū Post oim factū honorē d tum est. Parafmi veneti.

Heradia Heradiu Herador

Cōstantin Cōstatiu

Cesara ad de couer

Augusta farā def leuauit.

Ioānes Ab-
bas seueri lo
co patriarcha
ordinatus.

Cometes.

Focas Re-
gnū inuadit

Cōstātiopol
te oīm priāz
scribebat ec
clesiā.

Pantheonē
pri^o oīz ido-
lorū Post in
oīm sāctorū
honorē dica-
tum est.
Parasmi &
veneti.

Heradian^o.

Heradius.
Heradone^o.

Cōstantinus
Cōstātius.

sunt. His diebus defuncto Seuero Patriarcha: ordinatur loco eius Ioan-
nes Abbas Patriarcha in Aquilegia vetere: cum consensu Regis: & etiam
Gisulsi Ducis In gradus quoq; ordinatus est a Romanis Candidianus
antistes. Rursus mensenouembrio & decembrio stella cometes apparuit.
Candidiano vero defuncto apud gradus ordinat patriarcha Epiphanius: q
primicerius notariorum / ab Episcopis q; erant sub Romanis: & ex illo tempore
coeperūt esse duo patriarche. Focax igit (vt pmissū est) extincto Mauritio
eiusq; filijs Romanorū regnū inuadit. Per octo annorū curricula p̄cipa-
tus est. Hic (rogante Papa Bonifacio) statuit sedem Romanę ecclesię vt ca-
put esset oīm ecclesiarū: q; ecclesia Constantinopolitana: primam se oīm
ecclesiarū scribebat. Idem (alio papa Bonifacio petente) iussit i veteri Fan-
no: quod Pantheon vocabat: ablatis idolatrię sordibus: ecclesiam beatę
sempervirginis Marię & oīm sanctorum martyrum fieri: vt vbi quondā oīm /
non deorū: sed demoniorū cultus agebat: ibi deinceps oīm fieret memoria
sanctorū. Huius tempore Parasmi & Veneti per orientem & Egyptū ciuile
bellum faciūt: ac sese mutua cede prosternunt. Persę quoq; adueri^o remp.
grauissima bella gerentes / multas Romanorū prouincias & ipsam Hiero-
solymam auferūt: & destruentes ecclesias: sancta quoq; profanantes: inter
ornamenta locorū sanctorū vel communium: etiam vexillū dñicę crucis
abducunt Contra hūc Focacem Heradius qui Aphricam regebat re-
bellauit: atq; cū exercitu veniens: eū vita regnoq; priuauit: remq; publicam
Romanam Heradius eiusdem filius regendam suscepit. His diebus de-
fucto Heradio augusto apud Constantinopolim Heradoneus eius filius cū
matre Martina regni iura suscepit: rexitq; imperiū duob^o annis. Quo vita
decedente successit in loco eius Constantius germanus eiusdem filius He-
radij: imperauitq; mensibus sex. Hoc ē mortuo Cōstātinus eiusdē filius
ad regni dignitatem ascendit: tenuitq; regnum annis viginti octo.

Cādidianus
antistes.
Epiphanius
primicerius
Patriarchę
duo.

Focax priāz
oīz rōanā sta-
tuit ecclesiā.

Pantheonē A.
M. Agrippa
cōditū ē: i cu-
ius Martis ve-
nerisq; ima-
ginib^o / ce-
terorū deorū
simiacra de-
picta erāt hic
merito dicit
a τὸ ἀγροῦ
q̄si oīz deorū
a quo Ven^o
Panthea di-
cta est. Hinc
illud ē poetę
Foroliuēsis:
Obene cœle-
sti iā Pāthea
semienata.

Caput Sextum.

Cesara ad fi-
dē cōuertit.

Augusta Cę-
sarā de fonte
leuauit.

Arca hęc tempora regis Persarum
coniunx / nomine Cesara / de Per-
sida exiens / cum paucis suis fidelibus pri-
uato habitu propter christianę fidei amo-
rem Constantinopolim venit. Quę ab Im-
patore honorifice suscepta: post aliquot
dies (vt desiderabat) baptismū secuta ē:
et ab Augusta de sacro fonte leuata est:

Cesara regia

Cesara bapti-
satur.

Pauli diaconi de Romanorum gestis.

Perfarū rex
ad Augustū
p vxore ſcu
perāda: lega
tos mittit.

Legati Re-
deunt.

Perfarū rex
vna cu; ma-
gna militu;
turma cōſtā
tiopolī venit

Conſtātinus
aut alias con-
ſtans.

phete; oracu-
lum. Diu^o Ioānes
p Longobar-
dis iugiter o-
rans.

Quod vir eius Perfarum rex audiens: legatos Constantinopolim ad Augustum direxit: quatenus eidem vxorem suam redderet: qui ab Imperato reuientes: verba Regis Perfarum nuntiant: q̄ requirebat suam reginam. Imperator hoc audiens: remq; omnino ignorans ei responsum reddidit dicens. De regia quam queritis fatemur nos nihil scire: preterq; q̄ ad nos huc aliqua mlier priuato habitu aduenit. Legati vero responderunt dicentes: Si placet nostro conspectui volumus hanc / quam dicitis mulierem / videre: que cum iussu Imperatoris aduenisset: mox vt eam legati conspiciunt ad eius vestigia prouoluunt: eiq; venerabiliter quia eam vir suus requireret suggerunt. Quibus illa respondit: ite: renuntiate regi vestro & domino / quia nisi sicut ego iam credidi / ita & ipse in christū crediderit me iā vltra cōfortē thori haberi n̄ poterit. Quid mltā? Legati reuersi ad patriā vniuersa q̄ audierāt regi r̄nūciāt. Qui nihil morat^o cū .lx. milib⁹ viris Conſtātiopolim pacifice ad Impatorē venit: a quo gratanter & satis digne susceptus est: q̄ cū vniuersis xp̄m dominum credens pariter cum omnibus sacri baptis- matis vnda perfusus: & ab Augusto de fonte leuatus catholica fide confirmatus est: multisq; muneribus ab Augusto honoratus: accepta sua coniuge letus & gaudens ad suam patriam repedauit.

Verba ipato-
ris ad lega-
tos.

Cesare; regie
verba ad le-
gatos.

Rex cū ingē-
ti mltitudine
baptisat⁹ est.
Rex cū Cesa-
ra cōiuge p̄ri-
am redijt.

Caput. Septimum.

His diebus Constantinus qui & Con- stans est appellatus: Italiam a Longo- bardorum manu eruere cupiens Constanti- nopolim egressus: per littora iter habens / Athenas venit. Inde q; mare transgressus Ta- rentum applicuit. Qui tamen prius ad solita- rium quendam: qui prophetie spiritum habe- re dicebat adijt: studiose ab eo sciscitans: vtrū gentem Longobardorum que in Italia habi- tabat superare & obtinere posset: a quo cū ser- uus dei spacium vnus noctis expetisset / vt pro hoc ipso dominum supplicaret: facto mane ita eidem Augusto respondit. Gens Longobardorum superari modo ab ali- quo non potest: quia Regina que dam ex alia prouincia veniens: basilicam beati Ioannis baptiste in Longobardorum finibus construxit: & propter hoc ipse beatus Ioannes p Longobardorū gente continuo intercedit: Ve-

Conſtātin⁹ qm
de pphetam
de belli eue-
tu cōſultur⁹
adit.

Sancti Ioan-
nis basilica

Attest
diacor
fui t̄p
stis.

Lucer
lie ciui
cultur

Sefua
moalo
triti⁹ a
moalo
est.

Cōſtat
Rom
fortis
tia.

Rom
Gifa
obse

niet autem tempus quando ipsum oraculum habebitur despectui : et tunc gens ipsa periet . Quod nos ita factum esse probauimus : quia ante Longobardorum perditionem eandem beati Io. basilicam : que vtiq; in loco (qui modietia dicitur) est constituta : per viles personas ordinari conspeximus : ita vt indignis personis et adulteris : non vite merito : sed premij datione largiretur . Igitur (vt diximus) cum Constans Augustus Tarentum venisset : egressus exinde Beneuentanorum fines inuasit : omnesq; per quas penevenerat / longobardorum ciuitates cepit . Luceriam opulentam Appulię ciuitatem expugnatam fortius inuadens diruit : et ad solum vsq; prostrauit . Agerentiam sane propter munificentissimam loci positionem capere minime potuit . Deinde cum omnino suo exercitu Beneuentum circundedit : & eam vehementer expugnare cepit . Vbi tunc Grimoaldi filius adhuc iuenculus ducatum tenebat : qui statim vt imperatoris aduentum cognouit : nutritium suum nomine Gesualdum : ad patrem Grimoaldum transpadum direxit : Obsecrans eum vt quotius veniret : filioq; suo ac Beneuentanis : quos ipse nutrierat potenter succurreret . Quod Grimoaldus rex audiens : statim cum exercitu filio laturus auxilium Beneuentum pergere cepit . Quia plures ex Longobardis in itinere relinquentes : quia expoliasset palatium : etiam non reuersurus repeteret Beneuentum . Exercitus interim Constantis Beneuentum diuersis machinis vehementer expugnabat : et contra Romoaldus cum Longobardis fortiter resistebat . Qui quis cum tanta multitudine congregari manu : propter paucitatem exercitus non auderet : frequenter tamen cum expeditis iuuenibus hostium castra irrumpens : magnas eisdem inferebat vndiq; clades : Cumq; Grimoaldus eius pater iam properaret : eundem nutritium eius (de quo premissimus) ad filium misit / qui ei suum aduentum nuntiaret : qui cum prope Beneuentum venisset a Grecis captus / Imperatori delatus est : qui ab eo vnde veniret requirens : ille se a Grimoaldo rege venire dixit : eundemq; Regem citius aduentare nuntiauit . Statimq; Imperator ter ritus : consilium cum suis iniit : quatenus cum Romoaldo pasciceretur : vt Neapolim possit reuerti : acceptaq; obside Romoaldi sorore : cui nomen Gisa fuit : cum eodem pacem fecit . Eius vero nutritium Gesualdum : ad muros duci precepit : mortem eidem minatus : si aliquid Romoaldo aut ciuibus de Grimoaldi aduentu nuntiaret . Sed potius quidem asseueraret : eundem venire minime posse . Quod ille se facturum vt ei precipiebatur / promisit : sed cum prope muros aduenisset : velle se

Attestatur
diaconus de
sui tps ge-
stis.

Luceria apu-
lię ciuitas di-
citur.

Gesualdus Ro-
moaldi nu-
tritius ad gri-
moaldum mis-
sus est.

Constantis et
Romoaldi
fortis renite-
tia.

Romoaldi
Gisa soror :
obses datur

Modietia lo-
cus i quo. S.
Ioannis basi-
lica constru-
cta est.
Constans bñue-
tū adoritur.

Agerentia:

Grimoaldus
rex romoal-
di pater.

Bñueti ex-
pugnatio.

Nutritius ro-
moaldi capi-
tur.

Gesualdus
nuntius.

Pauli diaconi de Romanorum gestis.

Romoaldum videre dixit: quo cum Romoaldus citius aduenisset: sic eum allocutus est. Constans esto domine Romoalde: et habens fiduciam/ noli turbari: quia tuus genitor citius tibi prebiturus auxilium aderit. Nam scias eum ista nocte: iuxta Saticrum fluuium cum valido exercitu manere: tantum obsecro: ut misericordiam exhibeas cum mea vxore et filiis: quia gens ista perfida me viuere non sinet. Cumque hoc dixisset: iussu Imperatoris caput eius abscissum: atque cum belli machina: quam Petrariam vocant: in Urbem proiectum est. Quod caput Romoaldus sibi iussit defferri: idque lachrymis osculatus: dignoque in loco tumulari precepit. Metuens subito Grimoaldi regis aduentum: Imperator dimissa Beneuenti obsidione: Neapolim proficiscitur: cuius tamen exercitum Micola Capuanus Comes: iuxta fluenta caloris fluminis: qui usque hodie pugna dicitur/ vehementer attriuit. Postquam vero Imperator Neapolim peruenit: vnus ex eius optimatibus (cui nomen Saburrus erat) ab Augusto (vt fertur) viginti milia militum expetiit. Sequi cum Romoaldo pugnaturum: victoremque sponndit. Qui cum acccepto exercitu ad locum (cui nomen Foritius est) aduenisset: ibique castra posuisset: Grimoaldus qui iam Beneuentum aduenerat: hęc audiens contra eum proficisci voluit. Cui filius Romoaldus. Non est opus (inquit) sed tantum nobis partem de vestro exercitu tribuite Ego (deo fauente) cum eo pugnabo et cum vicerō/ maior utique gloria potentię vrę ascribetur. Factumque est vt acccepta aliqua parte de patris exercitu: pariterque cum suis hominibus contra Saburrum proficiscitur: qui prius quam bellum cum eo iniret a quattuor partibus tubas insonare precepit. Cumque utraq; acies forti intentione pugnarent: tunc vnus de Regis exercitu nomine Amangus: qui contum regium ferre erat solitus: quendam Gręculum eodem contu utrisque manibus fortiter percutiens: de sella super quam equitabat sustulit: eumque in aera supra caput suum leuauit. Quod cernens gręcouini exercitus: immenso pauore perterritus/ in fugam conuertitur: vltimaque pernicię cęsus: sibi fugiens mortem: Romoaldo et Longobardis victoriam peperit. Ita Saburrus qui se imperatori suo victorię trophęum de Longobardis promiserat patrare: ad eum cum paucis remeans: ignominiam deportauit. Romoaldus vero patrata de inimicis victoria: Beneuentum triumphans ingressus est: patrique gaudium: et cunctis securitatem: sublato hostium timore: conuexit. At vero Constans Augustus: cum nichil se contra Longobardos gessisse conspiceret: omnes sequitię suę minas contra suos: hoc est Romanos: cō-

Gesuald⁹ capite iussu imperatoris trucidatur.

Gesualdi caput honorifice sepultum Micola Cōstans imperatoris exercitum tūc dele-

Romoaldus cum Saburro manus conferit.

Romoald⁹ victor vna cum Longobardis euasit.

Cōstans in suos Ro. sequit.

Gesualdini tritij verba ad Romoaldum.

Petraria machina.

Calor fluit qui & pugna dicitur est. Saburrus.

Alij floritus legunt

Amangus.

Romoaldus Triumphas vrbe bēn. igre dicitur.

Vitalis papa

Basilianus martheus bat

Cōstans nis ctio

Cōstans nec suis tur

M rā

Cōstans li p

Vitalianus
papa.

torfit. Nam ingressus Neapolim Romam perrexit: cui sexto ab vrbe
miliario Vitalianus Papa cum sacerdotibus & romano populo occur
rit. Qui Augustus cum ad beati Petri limina peruenisset: obtulit ibi
pallium auro textum/ & manens apud Romam diebus duodecim; om
nia que fuerant antiquitus instructa ex ere: in ornamentum ciuitatis
deposuit: intantum vt etiam basilicam beatę Marię (que aliquando Pã
theon vocabatur: et condita fuerat in honorem omnium deorum: &
iam ibi per concessionem superiorum principum: locus erat omnium
martyrum) discoperiret: tegulasq; greas exinde auferret: easq; simul
cum omnibus alijs ornamentis: Constantinopolim transmitteret. Dein
de reuersus Imperator Neapolim in itinere Tyrreno perrexit ciuitatem
regiam. Ingressusq; Siciliam per indictionem Septimam habitauit Sy
racusas: et tales afflictiones i suo populo seu habitatoribus vel possessorib;
Calabrię: Sicilię: Aphricę: atq; Sardinie exercuit: quales antea nun
quam audite sunt: ita vt etiam vxores a maritis: vel filij a parenti
bus separarentur. Sed et alia multa et inaudita harum regionum
populi sunt perpeffi: ita vt alicui spes vite non relinqueretur. Nam
et vasa sacra: vel similia sanctarum dei ecclesiarum: imperiali iussu:
et Greecorum auaritia sublata sunt. Mansit autem Imperator in Si
cilia ab indictione Septima: vsq; in duodecimam. Sed tandem tan
tarum iniquitatum poenas luit: Atqui dum se in balneo lauaret a suis
extinctus est. Et ibidem magna cum solennitate a suis (vt decuit)
tumulo traditus est.

Basilica diue
marie Pan
theon dice =
batur.

Cōstāntistyrā
nis et exa =
ctiones

Cōstās i bal
neo sicilię a
suis extigui
tur.

Constās oīā
urbis orna =
mēta destru
it.

Pautheonis
Tegulę erāt
ereę.

Sacra queq;
depredatur

¶ Caput octauum.

Merētius ty
rān⁹ regnat

Cōstātinopo
li Merētij ca
put defertur

Nterfecto igitur apud Syra
I
cusas constante Imperatore.
Merentius in Sicilia regnum ar
ripuit: Sed absq; orientalis exercitus
voluntate: contra quem Italię milites:
Alij per per Histryam: alij per partes
Campanie: alij vero a partibus Aphricę
et Sardinie venientes Syracusas: eum
vita priuarunt. Multiq; ex iudicibus eius obruncati Constantinopo
lim perducti sunt: cum quibus pariter et falsi imperatoris caput est de

Merētij avā
rijs vita pri
uatur.

portatum. Hęc audiens gens Saracenorum : quę iam Alexandriam et Egyptum persuaserat : subito cum multis nauibus venientes : Siciliam inuadunt . Syracusas ingrediuntur : multamq; stragem faciunt populorum : vix paucis euadentibus per minutissima castra etiuga cōfugerunt montium . Auferentes quoq; prędam nimiam & omnem illum (quem Constans Augustus a Roma abstulerat) ornatum in re & diuersis speciebus : sicq; Alexandriam simul reuerſi sunt . Porro Regis filia quam de beneuento Obsidis nomine / sublatam diximus : Siciliam veniens diem suum clausit extremum . Igitur extincto (vt diximus) apud Siciliam Constante Augusto : Punitoq; qui ei successerat Merentio Tyranno : Romanorum regnum Constantinus Constantij Augusti filius suscepit regendum Romanisq; principatus est : annis Decem et septem . Constantij sane temporibus : Theodorus Archiepiscopus et Adrianus his temporibus Abbas existens : vir eque doctissimus a Vitaliano tunc Papa missi in Britanniam : plurimas ecclesias Anglorum doctrinę ecclesiasticę fruge fœcundarunt : E quibus etiam Theodorus Archiepiscopus Peccantium iudicia quanti : Sed pro vnoquoq; peccato : quis pœnitere debeat : Mirabili et discreta consideratione venustissime ac multum notabiliter descripsit . Dum hęc geruntur : Hęc apud Constantinopolim orta est : Quę ita opinando errauit : quia vnā in domino nostro Iesu christo voluntatem et operationem asseuerabat . Hanc autem hęc excitarūt Gregorius Patriarcha Constantinopolitanus : Macharius Pirrus : paulus & Petrus . Quam ob causam Constantinus Augustus Centum Quinquaginta Episcopos congregari fecit : inter quos fuerunt etiam Legati Sanctę Romanę ecclesię missi : ab agathone Papa Ioānes diaconus / et Iohannes Portuensis Episcopus : qui omnes eandem hęc resim damnauerunt . Ea hora tantę aranearum telę in medio populi ceciderunt : vt omnes mirarentur : ac per hoc significatum est : qđ sortes hęceticę prauitatis depulsę sunt : & Gregorius quidem Patriarcha correctus est . Ceteri vero in sua defensione perseuerantes : anathematis sunt ultione compulsi . Eo tempore Damianus Tici-niensis ecclesię Episcopus : sub nomine Mansueti Mediolanensis archiepiscopi : hac de causa satis vtilem : rectęq; fidei epistolam composuit : quę in pręfata Synodo non mediocre suffragium tulit . Recta autem et vera fides est : vt sicut in domino nostro Iesu xpo duę sunt nature : hoc est : dei et hominis / sic etiam duę credantur esse volun-

Sarraceni oia depopulantes.

Cōstātin' re gnū capit. Theodorus. Adrianns.

Hęc apud Constantinopoli orta

Assertores hui' hęceticos.

Miraculum de Aranearū telis lapsis .

Epistola a damiano cōposita.

Gisa obses data vitā terminat.

In xpo duę erāt volūta-tes hūana. s. et diuina.

Cetū & l. epi ad dānādaz hęceticim cōgregati.

N
O

T
A

Damianus eps. Mansuetus archieps

Ioann
Ioānis
Enang
Ioanne

Sexta
nodus

Iustin
imper

Zach
Proto
rius.
Zach
expu

Leo
nū i
friū

Ioannis. x.
Ioannis. xiiij.
Euangelista
Ioannes

Sexta Synodus.

tates siue operationes. Vis audire de eo quod deitatis est? Ego (inquit) et pater vnum sumus. Vis audire quod humanitatis? Pater maior me est. Cerne secundum humanitatem cum euangelista ait. Ihesus autem dormiebat in puppi super ceruical: Vide diuinitatem. Tunc surgens imperauit ventis & mari: et facta est tranquillitas magna. Hec est sexta Synodus vniuersalis Constantinopoli celebrata: & Græcorum sermone conscripta: tempore Papæ Agathonis: et obsequente et residente Constantino Principe intra septa palatij sui.

De xp̄i deitate.
De hūanitate.

¶ Caput

Nonum.

Iustinianus
imperat.

Zacharias
Protospa-
rius.
Zachari
expulsus.

Leo Iustinianum
imperio priuat

Dehinc apud Constantino-
polim imperator moritur
Constantinus: et eius mi-
nor filius Iustinianus Ro-
manorum regnum susce-
pit: cuius per decem an-
nos gubernacula tenuit: ac Aphricam a
Sarracenis abstulit: et cum eisdem pacem:
terra marique fecit. Hic Sergium Pontifi-
cem: quia in errorem illius Synodi: quam
Constantinopolim fecerat: fauere et sub-
scribere noluit: misso Zacharia Protospa-
tario suo iussit Constantinopolim deportari. Sed militia Rauennæ:
vicinarumque partium iussa Principis nephanda contemnens: eundem
Zachariam cum contumelijs ab Vrbe Roma et iniurijs expulit. Cō-
tra hunc Iustinianum: Leo Augustalem dignitatem arripiens: eum
imperio priuauit regnumque Romanorum tribus annis regens: Iusti-
nianum exulem in ponto seruauit. Rursusque Tyberius contra hunc
Leonem insurgens: regnum eius inuasit. Eumque toto quo ipse re-

Sergi⁹ pon-
tifex.

Iustinianus
in pōto exu-
lat.

Tyberius
regnū iua-
dens

Pauli diaconi de Romanorum gestis.

gnauit tempore in eadem ciuitate in custodia permaxima tenuit.
 Hoc tempore Aquilegię ob imperitiam fidei: quintum vniuersale cō
 cilium suscipere diffidit; donec salutaribus beati papę Sergij moni
 tis instructa; et ipsa huic cum cęteris christi ecclesijs annuere con
 sentit. Facta est autem hęc Synodus Constantinopolim tempo
 ribus Papę Iulij sub Iustiniano principe contra Theodorum et om
 nes hęreticos; qui beatam Mariam solum hominem; non deum et
 hominem genuisse affirmant. In qua Synodo catholice est institutum
 vt beata Maria semper virgo Theothocos diceretur; quia sicut ca
 tholica fides habet; non solum hominem. Sed vere deum & homi
 nem genuit. Hoc tempore apud Gallias in Erancorum regno:
 Anchis Arnulphi filius (qui de nomine Anchisę quondam Troia
 ni creditur appellatus) sub nomine maioris domus gerebat princi
 patum. At vero Iustinianus qui ammisso principatu in ponto exu
 labat; auxilio Terebelli Burgarorum Regis; regnum rursus reci
 piens / eos qui se expulerant Patritios, occidit. Leonem quoq; et Ti
 berium qui locum eius vsurpauerant / coepit; et in medio circo co
 ram omni populo iugulari pęcepit. Gallicinum vero patriarcham
 Constantinopolitanum; erutis oculis Romam misit; Cyrumq; abba
 tem (qui eum in ponto exulem aluerat) Episcopum in loco gallici
 ni constituit. Hic Constantinum Papam ad se venire iubens; ho
 norifice suscepit ac remisit. Quem prostratus in terra pro suis pec
 catis intercedere rogans; cuncta eius ecclesię priuilegia renouauit.
 Qui cum exercitum in pontū mitteret; ad comprehendendum Phi
 lippicum / quem ibi relegauerat; multum cum / idem venerabilis Pa
 pa prohibuit; ne hoc facere deberet. Sed tamen inhibere non po
 tuit; Exercitus quoq; (qui missus contra Philippicum fuerat) ad par
 tem se Philippici contulit; eumq; imperatorem fecit; qui Constan
 tinopolim contra Iustinianum veniens; cum eo ab vrbe miliario duo
 decimo pugnavit; vicit; & occidit; regnumq; eius adeptus est. Im
 perauit autem Iustinianus cum filio Tiberio / in hac secunda vice an
 nis sex; quem Leo in expulsionem illius naribus detruncavit. Qui
 post iterum assumpto imperio; quoties defluentem guttam reuma
 tis manu deterfit; pene toties aliquos ex his qui contra eum fue
 rant; iugulari pęcepit. At vero Philippicus (qui & Dardanis)
 postq; imperiali dignitate confirmatus est, Cyrum (de quo dixeramus)

Sergi⁹ papa

In qua syno
do virgo
Maria theo
tocos dicta ē

Anchis Ar
nulphi regis
francoꝝ filii
Ab Anchi
se nomē t
xisse credi
tur.

Gallicinus
patriarcha
graue tulit
suplitium.
Constantin⁹
papa.

Iustinian⁹ a
philippico i
terfectus.

Philippic⁹ q
& Dardanis

Iustus papa.
Theodorus
hęretic⁹ qd
asserabat.

Maria. θεο
τοκος. quaz
si deū piēs
dicta est.

Cyrus ab
bas ep̄s a iu
stiniano cre
atus.

Philippicus
iperator cre
atus.

A
D
V
E
R
T
E

Ana
Arth

Claf
race
stru

de Pontificatu eiectum / ad gubernandum monasterium suum; Pontum redire precepit. Hic Philippicus / Constantino Papae litteras prauis dogmatis dixerit; quas ille cum apostolicae sedis consilio respuit; et huius rei causa fecit picturas in porticu Sancti Petri; quae et gesta sex sanctarum Synodum vniuersalium continet. Nam & huiusmodi pictura (cum haberentur in vrbe regia) Philippicus iussit auferri. Statuit populus ne haeretici Imperatoris nomen aut cartam aut figuram solitas susciperent. Vnde nec eius effigies in ecclesia introducta est; nec nomen ad missarum solennia prolatum.

Porticus sex
synodum gesta
in pictura
continens

NOTA

CAPVT DECIMVM
ET VLTIMVM.

Anastasius
Arthemius

Classis in
Sarracenos in
Africa.

hic cum annu vnū & sex mensibus regnum gessisset; contra eum Anastasius (qui & Arthemius dictus est) insurgens / eum regno expulit; oculisque priuauit / nec tamen occidit. Hic Anastasius litteras Constantino Papae Romam per scolasticum Patricium et exarchum Italiae direxit; quibus se fautorem catholicae fidei; & sanctae sextae Synodi vel concilij predicatorem esse declarauit. Hoc tempore Anastasius Imperator classem in Alexandria contra Sarracenos direxit; cuius exercitus ad aliam versus consilium / ab itinere medio Constantinopolitanam urbem regressus; Theodosium orthodoxum ingrens; Imperatorem elegit. Atque coactum in solio

Theodosius
Imperator
electus.

Pauli diaconi de Romanorum gestis.

Anastasius victus.

Synodum imago.

Qua sedatur inundatio.

Constantinopolis a Sarracenis obsidetur.

Sarracenoze ingens naufragium. Mandatum leonis ad papam.

Lintpradus logo. rex Rauennam obsidetur.

Peredeo.

Imperiali confirmavit. Qui Theodosius apud Niceam ciuitatem Anastasium graui prelio vicit: datoque sibi sacramento eum clericum fieri ac presbiterum fecit ordinari. Ipse vero vt regnum suscepit: mox in regia vrbe imaginem illam venerandam in qua sancte synodus erant depicte: & a Philippico fuerat deiecta: pristino in loco erexit. His diebus ita Tiberis fluuius inundauit vt alueum suum egressus: multa Romanę fecerit exitia ciuitati: ita vt via lata ad vnam & semis statueram excreceret. Atque sancti Petri vsque ad pontem miluium aque descēdes contingerent. Mansit autē diebus septem / donec agētibus letanias crebras ciuibus octauo demum die reuersę sunt. Inter hęc defuncto Imperatore Theodosio: qui vno solummodo impium rexerat anno: eius in loco: Leo Augustus subrogatur. Hoc etiam tempore eadem Sarracenorum gens cum immenso exercitu Constantinopolim circumdedit: ac per continuum triennium obsedit: Donec ciuibus multa instantia ad deum clamantibus: plurimi eorum frigore: bello: pestilentia: fameque perirent: ac sic partes obsidionis abscederent. Qui inde egressi vulgarorum gentem que est supra danubium: bello aggrediuntur: & ab hac quoque victi: ad suas naues refugiunt. Qui cum altum peterent irruente subita tempestate: plurimis etiam meris siue contritis nauibus perierunt. Intra Constantinopolim vero trecenta milia pestilentia perierunt. Hac tempestate Leo Imperator apud Constantinopolim sanctorum imagines depositas incendit: Romanoque Pontifici similia facere / si Imperialem gratiam habere vellet / mandauit. Sed Pontifex hoc facere contempsit: omnes quoque Rauennę exercitus: vel Venetiarum talibus iussis vno animo restiterunt: & nisi eos Pontifex prohibuisset: Imperatorem super se constituere aggressi fuissent. Eo tempore Longobardorum rex Lintprandus Rauennam obsedit / classem inualit atque destruxit. Tunc Paulus patritius extra Rauennam misit: qui Pontificem interimerent. Sed Longobardis pro defensione Pontificis repugnantibus: Spoletanis in solario positis: & ex alijs partibus Longobardis / Tuscis resistentibus: consilium Rauennetium dissipatum est. Rursus cum Rauennam Lintprandus Regis nepos: & Peredeo Vicentinus dux / obtinerent: irruentibus subito Venetis: Lintprandus ab eis captus est. Peredeo viriliter pugnans occubuit. Per idem tempus Leo Augustus ad peiora progressus est: ita vt compelleret omnes Constantinopolim habitantes: tam vi quam blandimentis: vt de-

Tiberis fluuij inundatio Pons milui?

Leo Augustus.

Vulgara danubij gens.

Magna pestis strages. Aduerte:

Spoletani.

Lintpradus captus.

Leonis tasi deo imaginis cocrema

Leonis ipse
tasi deorum
imaginibus
cocrematis

ponerent ubicunque haberent imagines: tam saluatoris quam eius sancte genitricis vel omnium sanctorum: easque in medio ciuitatis incendio concremari fecit: & quia plerique e populo tale scelus fieri prepediebant: aliquanti ex eis capite truncati: alij parte corporis mulctati sunt. Huius erroris Germanus patriarcha non consentiens: a propria sede depulsius est: et eius in loco Anastasius presbiter ordinatus est.

Germanus
Anastasius

CVIRTVTI OMNIA PARENT.

Habetis igitur candidissimi litterarum cultores/verissimiq; historiarum scrutatores/hanc Eutropij Pauliq; diaconi de rerum Romanarum gestis egregiam explanationem: cum quibuldam Magistri Nicolai Maillard Appendiculis flocculis Necnon periucundis nec minus vtilibus (ne lectorum longa in reuoluendo indagine suspensum animus) annotamentorum & rerum & temporum/indicibus vna cum eorum tabula nuper nec antea elimitata prouidam admodum cura editis Quae omnia emunctis ab Egidio Gourmont caracteribus in Alma parrhysiorum Lutetia Anno a salutis incarnatione Millesimo quingentesimo duodecimo: quindecimo Kalendas Aprilis impressa sunt.

Soli deo Laus honor et gloria.

IVXLII
REVATCO
NICOLAI MAILLARD ROTHOMAGEI
AD LITTERARVM CVLTORES:
VEROSQVE HISTO-
RIE ALVMNOS

CARMEN.

AM noua iam docili referatur cartha nitore:

Iam redit emuncto pagina læta situ,

Pingua iam latiꝯ panduntur rura cohorti:

Grataq; Romano grammate scripta fluunt,

Nam veniant claro certi quo stemmate Reges;

Quo venit & summi chara propago Louis,

Horrida concusso trepidant quo proelia Marte:

Quove sonant triplici punica bella duce,

Anxia quæ toleret sudato Roma labore:

Quæq; dedit miseris arma nephanda viris,

Milia quæ passè vidit discrimina sortis:

Quæq; furens gallo Cæsar ab hoste tulit,

Omnia succinto passim digesta tenore)

Nobilis exacto pumice cartha celsert,

Huc vos huc celerem cultores fleclite gressum:

Nec laceret tantum nasus aduncus opus.

VIRTVTI OMNIA PARENT

τελος.